

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Ίδρυτής-Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας χρόνος 8ος Τεύχος **34**

Σ' ὄλο τόν κόσμο ζαστεριά σ' ὄλο τόν κόσμο ἥλιος

Θέματα:

- Ο κοινωνικός και τραγικός Βαλαωρίτης
- Παγκόσμια Ποίηση
- Ελληνική Ποίηση
- Νέοι ποιητές
- Ρεαλιστική πεζογραφία
- Πορträιτα χαρακτήρων του καιρού-μας
- Η εξέλιξη του Θεάτρου στη Δ. Ευρώπη και ΗΠΑ
- Οι Συγγραφείς και τα βιβλία
- Κριτική της Λογοτεχνίας
- Από τη θεατρική ζωή και κίνηση
- Λαογραφικές σελίδες
- Παροιμίες και μύθοι
- Ταξιδιωτικές εντυπώσεις από την Αλβανία
- Ξένη Διηγηματογραφία
- Απόψεις και θέσεις για τη Λογοτεχνία
- Με την πειθώ των αριθμών
- Με το σφυρι στα καμώματα
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Πλούσια αποκαλυπτικά και μαχητικά σχόλια
- Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Πρωτότυπη Έπιθεώρηση αγωνιστικής λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό ὄργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας τοῦ λαοῦ.

“Ὅσα σημειῶνω, τά σημειῶνω γιατί δέν ὑποφέρω νά βλέπω τό ἄδικο νά πνίγει τό δίκαιο
Μακρυγιάννης

Περιεχόμενα

Πρωτοσέλιδα	σελ.
Ο κρινωνικός και τραγικός Βαλαωρίτης (Λ. Μάλαμα)	185
Παγκόσμια Ποίηση	
Από Αλβανία Μετ. Β. Κώτσιας	189
Από Αλβανία Μετ. Βαγγ. Λιάπης	189
Από Κούβα Μετ. Στ. Καναβός	190
Από Βουλγαρία Μετ. Γ. Γκαγκούλιας	191
Από Ιταλία Μετ. Λ. Μάλαμας	192
Από Ινδία Μετ. Β. Βιτσαζής	192
Από Ισπανία Μετ. Μ. Ρούσου	193
Από Ην. Πολιτείες Μετ. Δ. Κουλεντιανός	193
Από Μεξικό Μετ. Μ. Ρούσου	194
Από Αγγλία Μετ. Α. Σχοινά	194
Από Αγγλία Μετ. Γ. Σμυρνιώτη	194
Ελληνική Ποίηση	
Δυό ποιήματα Κ. Καρά	195
Γροθιά Α. Κυριακόπουλου	195
Βήματα στη νύχτα Ν. Γαλάζη	196
1821... Νικ. Νικήτα	196
Τ' απέναντι σπίτια Κ. Πηγαδιώτη	196
Τρία ποιήματα Γ. Καφούση	197
Το χρέος Θ.Κ. Τρουπή	197
Κυπριάδα Δ. Κατσαρού	198
Μην καρτεράς Γ. Θεοφανόπουλου	199
Πίκρα Γ. Παναγουλόπουλου	199
Έφυγαν Β. Παπαγιάννη	200
Νησιά του Αιγαίου-μας Χ.	
Χριστοδουλάκη	200
Ποιήματα Θ. Χριστόπουλου	201
Διαπιστώσεις Δ. Κουλεντιανού	201
Νέοι ποιητές	
Γεννήθηκα Μ.Η. Τράνακα	202
Ταυτόδρομο Δ. Πανουσάκη	202
Οι εγκέφαλοι Γ. Κακολύρη	202
Σημαδιακό Ε. Ζώκου	202
Τρίζουν οι μνήμες Κ.Σ. Ιωαννίδη	202
Ενθάρρυνση Ν. Δημητρακόπουλου	203
Φιγούρα σε τσίρκο Δ. Κατσούλη	203
Πεζογραφία	
Ευαγόρας ο Κύπριος Βαγγ. Σουλτάνη	204
Ο Φιλοπόννηρος Γ. Παπαστάμου	206
Στοιχεία για το νεώτερο Θέατρο Δ. Ευρώπης και ΗΠΑ Ντ. Κούγκουλου ...	208
Οι Συγγραφείς και τα βιβλία	
Κριτικά σημειώματα λογοτεχνίας Λ. Λ. Μάλαμα	210
Θεατρική ζωή και κίνηση	
Κριτικές Θεάτρου Λ. Μάλαμα	216
Λαογραφικές Σελίδες	
Τα Μαστοροχώρια Τ. Παπασταύρου	219
Διάφοροι μύθοι Χ. Σκανδάλη	221
Ταξιδιωτικές Εντυπώσεις	
Ελλάδα - Αλβανία Λ. Μάλαμα	222

Ελληνοαλβανικές μεταφράσεις	222
Η Διαμόρφωση της νέας αλβανικής κοινωνίας	226
Περίληπτικά και συνοπτικά	228
Φιλία - Λογοτεχνία και Θέατρο	228
Αφέντης και δούλος (Νουβέλα) Δ. Σιουτερίκι Μετ. Γ. Μπενέκου	230
Με το σφυρί στα καμώματα	
Σχόλια του Α. Φωτεινού	233
Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα	
Σχόλια του Στ. Κεντρή	237
Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»	242
Με την πειθώ των αριθμών	243
Απόψεις και θέσεις για τη Λογοτε- χνία Γ. Ν. Κάρτερ	244
Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα	245

«Ελεύθερο Πνεύμα»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας
Διεύθυνση· σύμφωνα με το νόμο:
Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα
τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 80
Χρονιάτικη συνδρομή δρχ. 350
Φιλική δρχ. 500
Ιδρύματα - Δήμοι δρχ. 1.000

Υψηλ. - αλληλογραφία - επιταγές - στον ίδιο.
Φιλοξενούνται μόνο αδημοσίευτες συνεργα-
σίες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Βιβλία και περιοδικά
του Λάμπρου Μάλαμα
βρίσκονται στα Βιβλιοπωλεία:
Αθήνας

Κολλάρου (Σόλωνος)
«Σύγχρονη Εποχή» (Ακαδημίας 76)
Κόντου - Φυλακτού (Πλ. Καρύτση)

«Πορεία» (Σόλωνος 77)
και άλλα κεντρικά.

Θεσ/νίκης

Π. Ραγιά (Τσιμισκή 44)
«Σύγχρονη Εποχή» (Αριστοτέλους 7)
Μπαρμπουνάκη κ.ά.

Φωτοστοιχειοθεσία:

“ΑΧΤΙΔΑ” ΕΠΕ
Ανδρ. Μεταξά 7, Αθήνα
Τηλ. 3637125

Τύπος Μαρίας Σπύρου
«Γραφικές Τέχνες»
Κύπρου 101, Περιστέρι
τηλ. 5719389

Ελεύθερο Πνεύμα

Κριτική — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

Κυριακή — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος

Η' χρόνος 34 τεύχος

Οκτώβρης — Νοέμβρης

Δεκέμβρης 1979

Ο κοινωνικός και τραγικός Βαλαωρίτης

(Για τα 100χρονα από το θάνατό-του)

του Λάμπρου Μάλαμα

Ο Αρ. Βαλαωρίτης είχε στην ψυχή και στο αίμα-του έμφυτη την αρματολική κι επαναστατική διάθεση, από τους Ηπειρώτες προγόνους-του. Αυτό φαίνεται από έργα-του, από το χαρακτήρα-του· κι από το βίο και την πολιτεία-του. Γνήσιος και πειστικός μάρτυρας, είναι κι ένα δίστιχο δημοτικού-μας τραγουδιού για τον πατέρα του ποιητή που ήταν από τη Βαλαώρα του Λούρου:

«Σαν τι μεγάλη καταχνιά στη Σίβιστα στη ράχη;

Ο Βλαχαγγέλης πολεμά κι ο Χρήστος Βαλαώρας».

Η οικογένεια του Βαλαώρα, έγινε Βαλαωρίτη και μετοίκησε στη Λευκάδα. Το 1824 γεννήθηκε ο Αριστοτέλης από πατέρα εχούμενο, πάνω στη φωτιά της Επανάστασης του γένους. Είδε τον πρώτο ήλιο μπαρουτοκαπνισμένο, μπλάβο και κόκκινο, ματωβασμένο. Έτσι αντρώθηκε στα καποδιστριακά και οθωνικά χρόνια, και πήρε φτερά «και δύναμη κι πτέρυγα» όπως θά 'λεγε ο κατοπινός Κρυστάλλης, σπουδάζοντας στην Ιόνια Ακαδημία και στην Ιταλία και Γαλλία, όπου δέχτηκε και τις πρώτες επιδράσεις από τους Γάλλους ρομαντικούς και βυρωνιστές. Στα ποιητικά γράμματα παρουσιάστηκε το 1847 με τα «Στιχουργήματα». Ήταν φανατικός θαυμαστής του Ουγκώ. Στην ποίηση «τον καθοδηγεί η "έμμονη αρχή" της αγάπης προς την πατρίδα. Μ' αυτή την αρχή ανατέλλει έφηβος στον ποιητικόν ορίζοντα το 1847» θα γράψει αργότερα ο υμνητής-του Παλαμάς.

Ο Βαλαωρίτης δεν έμεινε ασυγκίνητος από την άθλια μετεπαναστατική κατάσταση στην Ελλάδα. Είδε ότι ο λαός πολέμησε λιονταρίσια από τον καιρό της Κλεφτουριάς ως το 1828. Κι αφού οι Άγγλοι με τους Φαναριώτες του δολοφόνησαν τους φυσικούς ηγέτες του, όπως τον Αντρούτσο και Καραϊσκάκη, του πήραν την εξουσία οι κοτσαμπά-

σηδές κι οι χριστιανότουρκοι, κι έγιναν πιά σκληροί απ' τους Οθωμανούς. Τότε ο ποιητής με πλουσιόδωρο ταλέντο, άρχισε να ξετυλίγει μ' ένα «πληθωρικό λεξιλόγιο, παραστατικές εικόνες και φανατικό δημοτικισμό» όπως γράφει κι ο ιστορικός Κορδάτος, μια ποίηση ολοζώντανη κι υποβλητική, υμνητική πολλών αρματολικιών κι αγωνιστικών μορφών. Φιสิกιά όχι του Μαυροκορδάτου και της συνομοταξίας-του... αλλά του Διάκου του Γερο-Δήμου κ.ά. αγνών και ηρωικών πολεμιστών. Μια ποίηση αβίαστη, λαγαρή και σπαθάτη, που θα φτάσει στα χρόνια της ακέριας ωριμότητας σε κορυφαία δραματικά ύψη, εκεί που το πνεύμα φτάνει στο παραλήρημα της αυτοθυσίας, κι η ψυχή αιχμαλωτίζεται στη μέθεξη και μεταρσίωση της τραγωδίας. Ο Βαλ. ξεκίνησε από τα αισθηματικά, τα ρωμαντικά και πατριωτικά ποιήματα, για να φτάσει στα κοινωνικά, ριζοσπαστικά, στα μεγάλα επικά, ηρωικά και τραγικά, που τον καθιέρωσαν για πάντα ανάμεσα στους κορυφαίους ποιητές του περισμένου αιώνα. Όσο κι αν προσπάθησαν να μειώσουν τη φήμη-του ο Πολυλάς κι ο Βερνιρδάκης, ο Βαλλωρίτης έχει έργα μεγαλόπνοα και αξεπέραστα σε δική-του παραδοσιακή μορφή, συγκλονιστικό περιεχόμενο, γοητευτικές αρμονίες, και τέλειες αλληγορίες. Μεταφορικές έννοιες πρωτότυπες και πειστικές, από το «Μέρισσε βράχε να διαβώ το κύμα αντρεωμένο...» ίσαμε το «Παρ' ένα σβώλο Μήτρο και διώξ' εκείνα τα σκυλιά που μας χαλάν το φυτό...». Ο Βαλ. για να δημιουργήσει το τελευταίο αριστουργηματικό κι αθάνατο έργο-του, το «Φωτεινό» που είναι πέρα για πέρα ριζοσπαστικό, κοινωνικό κι επανιστατικό, πέρασε προτύτερα, από το τραγικό μεγαλείο του «Αστραπόγιαννου» και του «Διάκου» του «Γερο-Δήμου» του «Βαγια» κ.ά. Στα 1857 έβγαλε τα «Μνημόσυνα», το 1859 την «Κυρά Φροσύνη», το 1867 το «Διάκο» και τον «Αστραπόγιαννο». Και μετά το 1872 το «Φωτεινό» που εκδόθηκε μετά το θάνατό-του. Ο Βαλ. δεν είναι ο αρματολός ποιητής, χάρη ενός ρωμαντικού αρματολισμού. Ή επειδή στα χρόνια-του, έτυχαν νωπά τα ηρωικά γεγονότα της εθνικής και κοινωνικής-μας Επανάστασης, και τονε βάρυνε το χρέος να μετουσιώσει τη βαθύτερη υπόσταση του αγώνα στη λογοτεχνία του καιρού-του. Ο Βαλ. δείχνει και μόνο με το «Φωτεινό»-του, πόσο αδικήθηκε εκείνη η Επανάσταση, και ξέφυγε απ' τα χέρια του λαού. Δεν ήταν στις ιδέες-του «ο ταλαντευόμενος φιλελεύθερος» όπως τον χαρακτηρίζει ο κορυφαίος βέβαια της ιστορίας, αλλά, πρόχειρος στην κριτική της Λογοτεχνίας, Κορδάτος. Ο Βαλ. όπως αποδειχνει, ήταν φλογερός πατριώτης, γιατί αγαπούσε το λαό, τον πολύπαθο κι αδικημένο λαό-μας, που είχε συντριψει με το αίμα-του τις οθωμανικές αλυσίδες, κι η δόλια ντόπια αντίδραση των κοτσαμπάσηδων και των Άγγλων του 'χανε φορέσει πιά βαριές. Αν δεν ένιωθε βαθιά την ανάγκη μιας ολοκληρωμένης κοινωνικής απολύτρωσης, καταπικραμένος μάλιστα από την πολιτική, δεν θα δημιουργούσε το «Φωτεινό», που εκφράζει τις ταξικές αντιθέσεις με τόση οργίλη κι εκδικητική οξύτητα. Θα ρωτούσαμε τους τυχόν επικριτές-του. Αυτό σε μεταφορά, δεν είναι ένα απεγνωσμένο κάλεσμα του λαού, να διώξει τους ξένους και ντόπιους αφέντες, και να γίνει νοικοκύρης στον τόπο-του; Δεν ενσαρκώνει έτσι το μεγάλο αίτημα του καιρού-του, στο πρόσωπο του αγρότη γέρου Φωτεινού, κι αντιστοιχεί έτσι και σήμερα στον οποιοδήποτε σκλάβο, φτωχό καταδυναστεμένο από δήθεν «προστάτες» όπου γης; Και στο ποιήμά-του «Προς τη Μητέρα Ελλάδα» τι μας λεν οι παρακάτω στίχοι:

«Δε θέλουμε περίγελα και ξένου καταφρόνια.
Μας φαίνεται σαν όνειρο! Μας φαίνεται ότι ο ξένος
μας τρώγει με το μάτι-του αργά μετανιωμένος».

Έτσι ο Βαλ. γιατί θα υπήρχε αντίρρηση ότι έζησε, συμπόνεσε κι αφομοίωσε όλο το δράμα των κατατρεγμένων αγωνιστών και των πεινασμένων οικογενειών-τους, βλέποντάς-τους να ζητιανεύουν ένα κομμάτι ψωμί, από τους νέους δυνάστες όταν ψέλνει:

«...Φτωχή κακογεράματη κι η δύστυχη-του η μάνα,
μην έρθει η ώρα για ψωμί το χέρι-της ν' απλώσει».

(«Διάκος»). Μήπως δεν συμμερίστηκε απόλυτα τους μετεπαναστατικούς αγώνες του λαού για ν' αποκτήσει συνταγματικά δικαιώματα, όπου με τις ξένες επεμβάσεις και τα άπραχτα κομφούζια της Βουλής των Ελλήνων, έκραζε:

«Νιώθω για Σε στα σπλάχνα-μου
πατρίδα χαλσομό!...»

Έβλεπε τις κωλέττικες κι άλλες δολοπλοκίες, ραδιουργίες και νοθείες, να χωρίζουν τους Έλληνες σε «αυτόχθονες και ετερόχθονες» και πονούσε βαθιά. Μα τι να έκανε; Ήταν λίγοι στον καιρό-του οι προοδευτικοί πνευματικοί ηγέτες. Κι αυτός ξεσπάθωνε με την ποίηση· κι οι στίχοι-του γίνονταν αστραπές και χείμαρροι ενάντια σε όποιονε δυνάστη. Έπιανε τα κοινωνικά προβλήματα που είναι και σήμερα επίκαιρα, κι ο κάθε στίχος-του μιλάει κατευθείαν στην καρδιά τ' ανθρώπου, και συνειδητοποιεί στον πονεμένο σκλάβο, την ανάγκη τ' αγώνα-του για λύτρωση.

Όταν οι συγκαίρινοί-του ποιητές της πρώτης Αθηναϊκής Σχολής Ραγκαβήδες, και Σούτσοι και Καρασούτσοι και Παράσχοι και Βερναρδάκηδες, παράσταιναν τους καθαρευουσιάνους... Κι αφού κληρονόμησαν από την Εφτανησιακή Σχολή τις προοδευτικές ιδέες, συγκερασμένες με τα ξεφτισμένα ήθη της φεουδαρχικής κοινωνίας, αντί να έπιταχύνουν τη γένεση των ηθών της αστικής τάξης, καθυστέρησαν τον τοκετό-της, προσκολλημένοι στον φαναριώτικο συντηρητισμό. Ενώ ο Βαλαωρίτης μετουσίωσε τον αρματολικό αγώνα και πριν από το 1821, και πρόσωπα και γεγονότα της Επανάστασης. Πάλαιψε με συνείδηση και παρρησία, αξιοποιώντας όσο μπόρεσε τα μηνύματα του καιρού-του, μέσα στις τόσο αντιλαϊκές συνθήκες και στις συγκρούσεις των έντονων ταξικών διακρίσεων του αριστοκρατικού φαναριωτισμού.

Λέχτηκε τις επιδράσεις του Δημοτικού Τραγουδιού, αλλά δούλεψε με πηγαία κι αστείρευτη δύναμη και λυτρωτικό πάθος το δικό-του αρρενωπό ύφος, τα καφτά θέματα της εποχής-του. Ο κάθε στίχος-του, έχει τέτοιο μουσικό ρυθμό και λαγαράδα, που συναρπάζει και συγκινεί βαθιά, κι αναβαφτίζει τον αναγνώστη στην κολυμπήθρα των προοδευτικών ιδανικών, όπου το ένα είναι: η ακέρια λευτεριά με την κοινωνική απελευθέρωση, και το άλλο είναι το ύψος της ανθρώπινης αξίας, που βγαίνει από το τραγικό μέγεθος της αυτοθυσίας. Γιατί, δε μπορεί να μην είναι κορυφαίος του έθνους, ένας γνήσιος, πηγαίος ποιητής, όταν εκφράζει σε έργα-του, σαν τον «Αστραπόγιαννο» και το «Διάκο» τη σύγχρονη τραγωδία της φυλής, στις καλύτερες επαναστατικές στιγμές-της. Αυτά τα έργα-του είναι του ύψους και του βάθους. Διδάσκουν με ζηλευτή μαστοριά και χειροπιαστή πειστικότητα τον ηρωισμό, τη δύναμη της ψυχής και της ηθικής αντοχής, κουρελιάζοντας τον ίδιο το φόβο και το θάνατο. Οι τραγωδιακές αυτές πράξεις, κορυφώνονται, με την ίδια την τρομερή αυταπάρνηση. Με το κεφάλι του ήρωα, αντιδιαστέλεται ο Οθέλος του Σαίξπηρ, ακόμα και το κεφάλι του Άρη, κομμένο από το χέρι του Δράκου στο Μυρόφυλλο!...

Ο Παρνασσισμός και ο βυρωνισμός-του συγχρωτίστηκαν σ' ένα ρεαλισμό και υγιέστατο ρομαντισμό, όπου ο λόγος-του παίρνει αντρίκια και λεβέντικη, ηρωική χροιά... «ηχηρός και μεγαλόπνοος, μούσα πολεμική με δραματική φαντασία και δύναμη εκφραστική» όπως θα γράψει αργότερα κι ο Μ. Αυγέρης, και τον χαρακτηρίζει «δημιουργό, σ' ένα νέο ποιητικό ρεύμα, με μεγάλα θέματα και μεγάλα σχήματα». Ο Βαλ. ακολούθησε το Βηλαρά και το Σολωμό, τη ζωντανή κι αστραφτερή δημοτική γλώσσα, που απηχεί βαθιά στην ψυχή τ' αδικημένου, κι από αφέντη σε αφέντη σερνάμενου βασιανισμένου-μας λαού. Άρα και με την τέχνη του και στον πολιτικό-του βίο σαν βουλευτής, στάθηκε δυναμικός και πρωτοπόρος. Υπερασπίστηκε ολόψυχα τα προβλήματα εκείνων των χρόνων, που είναι δυστυχώς έπειτα από 100 ολόκερα χρόνια και σημερινά. Τόσο το βασικό πρόβλημα της εθνικής ανεξαρτησίας, άλλο τόσο και το γλωσσικό που ως χτές και σήμερα ακόμα, παραπαίει σε διγλωσσικά κομπούζια, αυθαιρεσίες κι ανομοιογένειες. Όχι βέβαια στη λαλιά, γιατί εκεί ο λαός δεν υπακούει, και τραβάει τον εξελιχτικό-του δρόμο, αλλά προπάντων στη γραφή. Είχε συνειδητοποιήσει ο Βαλ. ότι και το πρόβλημα της λευτεριάς και το αιώνιο γλωσσικό-μας, είναι εξίσου ζωτικά, για την απολύτρωση των Ελλήνων από κάθε ηθικοπνευματικό και οικονομικό ζυγό.

Ο Βαλ. έκανε και λάθη από άγνοιας για πρόσωπα του 1821 που εγκωμίασε κι εξύμνησε άδικα, παρασυρμένος από άκρατο πατριωτισμό και την υπερευαισθησία του σε μάρτυρες που εκδίκηθηκαν οι Τούρκοι, όπως ο Γρηγόριος ο Ε', που δεν ήταν «εθνομάρτυρας» ούτε κι αγωνιστής και πατριώτης. Και σαν την «Κυρά Φροσύνη», όπου τότε, ήταν ακόμα πρόωρα, κι η ιστορία δεν είχε αποφανθεί για το πραγματικό της ποιόν και τον οποίο ρόλο-της στη διάρκεια τ' αγώνα. Πάντα έτσι έπεφταν έξω οι βιασύνες των Ελλήνων, σε ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα. Βέβαια οι καταστάσεις κι οι λαοί θέλουν να πλάθουνε τα

ειδωλί-τους, να υφαινούν μύθους και θρύλους, με αποτέλεσμα να ωραιοποιείται πολλές φορές το ψέμα· και να παραχαράζεται, να διαστρεβλώνεται έτσι η ιστορική αλήθεια κι οι μορφές-της. Όσο για τον «Θ. Βάγια», ο Κορδάτος δεν έχει δίκιο, καθώς και για τον Αλή-πασα. Δεν τους είχε κρίνει τότε ακόμα η ιστορία· κι ούτε τα καλά που είχαν προκύψει από το σκληρό κουβέρνο του Αλή με το «ουδέν κακόν αμιγές καλού», ή από την αλλοπρόσαλη συμπεριφορά-του, ή και την ανοχή-του στην προπαρασκευή της Επανάστασης του 1821. Ο Αλής ήταν αλλόκοτη και πολυπρόσωπη ηγετική φυσιογνωμία, ήταν νόμισμα με δύο όψεις. Γι' αυτό κι οι συνθήκες δεν βοηθούσαν τότε τον Βαλ. να ερευνήσει, να κρίνει, να συγκρίνει και να διαλευκάνει τέτοιες μορφές. Είναι λίγα και τα 50 χρόνια στο πέρασμά-τους, για ν' αποτιμηθούν και να καταξιωθούν ιστορικά, τα πρόσωπα και τα γεγονότα. Πάντως εκείνο το «πως με θεωρείς ακίνητος που τρέχει ο λογισμός-σου» στον ανάξιο πατριάρχη, μπορεί να στενοχώρησε σε κατοπινή επίθεση τον Βαλ. κι επιδείνωσε την αρρώστια της καρδιάς-του. Παρατημένος πιά κι απ' την πολιτική... αποτραβήχτηκε στο πατρικό-του στη Μαδουρή, όπου και πέθανε το 1879.

Με το Βαλ. ασχολήθηκαν όλοι σχεδόν οι από τότε ως τώρα Έλληνες κριτικοί, ο καθένας ανάλογα με τις δυνατότητές-του, κι από τη σκοπιά-του. Πρόσφατη ολοκληρωμένη μελέτη και προβολή τού 'κανε ο φίλτατός-μας συντοπίτης-του διακεκριμένος λογοτέχνης Γεράσιμος Γρηγόρης. Μα όλη-του η βιβλιογραφία, είναι τόσο πλούσια, γιατί πλούσιο είναι και το έργο-του κι η δράση-του, όπως παράλληλα κι η αλληλογραφία που άφησε και παραθέτουμ' ένα δείγμα:

22/10/1860 Λευκάδα

«Φίλτατε Ανδρέα (Λασκαράτε)

Μάθε μια φορά και διά πάντα

ότι, ο Έλλην βιβλία δεν αγοράζει.

Τα 12 αντίτυπά-σου τα έλαβον

και μου τα ήρπασαν, αλλά, χάρισμα...

Χρέωσε λοιπόν εμέ...

Και θα σου εμβάσω εγώ τις 24

δρχ...»

Σε φιλώ αδελφικώς

Ο Σος Αριστοτέλης Βαλαωρίτης

Ο πάντα καυχώμενος για την ηπειρώτικη καταγωγή-του κορυφαίος ποιητής, μας έδω-σε και μεταφράσεις εξαιρετικές, όπως του Λαμαρτίνου την περίφημη «Λίμνη» κ.α.

Ο Βαλ. έχει τη θέση-του ανάμεσα στους μεγαλόπνοους κι αθάνατους βάρδους του έθνους.

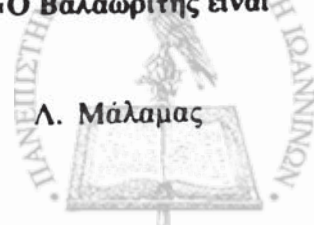
Κι αν ορισμένοι αμφισβητίες κι αρνητές, δεν τον κατατάσσουν εκεί... αν ζουν, ας ξανασκύψουν στα έργα-του, και τότε, μπορεί ν' ανιθεωρήσουν. Πάντως έχουν να ωφελη-θούν μ' ένα γερό και σωστό κριτήριο, ακόμα και στις αδυναμίες του ποιητή. Όμως αφού

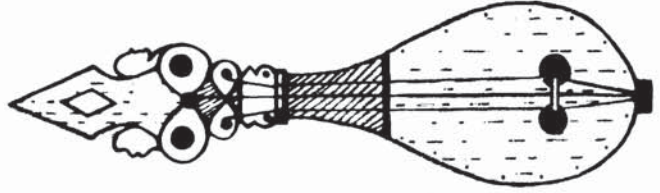
κρίνουν με βάση τα καθέκαστα της εποχής-του. Τότε θα νιώσουν καλύτερα την κάποια μεγαλοσύνη-του, και θα τονε θρονιάσουν πλάι στους... Κάλβο, Σολωμό, Παλαμά, Βάρνα-λη και Σικελιανό. Γιατί, ο «Φωτεινός»-του και μόνο, σαν κοινωνική και ριζοσπαστική ποιητική σύνθεση, τον ανεβάζει δίκαια κι απαρασάλεφτα στην κορυφή του ποιητικού-μας Παρνασσού.

Ο Βαλ. είναι ο κατ' εξοχήν επικός απολογητής του 1821, του γενναίου κι αδικημένου «Εικοσιένα» του λαού-μας. Είναι ο πιο αγαπημένος της αληθινής ποίησης μετά τον Βηλα-ρί και Σολωμό, που μας κληρονόμησε ο 19ος αιώνας, σαν μια από τις πολυτιμότερες παρακαταθήκες του πνευματικού-μας πολιτισμού. Και δεν είναι καθόλου υπερβολικά, τα λόγια που έγραψε ο Φιλ. Λεμπέσκ, ανάμεσα σ' άλλα υμνητικά, ότι: «Ο Βαλαωρίτης είναι ο κατευθείαν κληρονόμος του Ομήρου».

Α. Μάλαμας

Αλβανία

Δυό ποιήματα

Αλέξη Τσάτσι

Μεταφράζει ο Βασίλης Κώτσιας

Ο ΑΗΤΟΣ ΚΙ ΕΓΩ

Ο αητός με κοίταξε από ψηλά
κι ο ουρανός έπαιρνε χίλια χρώματα.
Μού 'κανε νόημα ν' ανεβώ κι εγώ,
μαζί-του να πετούσα.
Μα να, οι δυό-μας,
περιφέραμε όλη την Αλβανία
και με τα χρώματα της ίριδας ζωγραφίσαμε
όλα όσα είδαμε!

ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΜΟΥ

Τα χέρια-μου είναι γιομάτα ρόζους.
Τι νά 'χουν πιάσει τάχα;
Όταν γεννήθηκα
έπιασαν τα χέρια της μάνας,
πληγώθηκαν από την πρώτη μέρα,
γνώρισαν τα χάρδια και τη σκληρότητα,
τα χέρια-μου, τα χέρια-μου,
πόσο πολύ υπόφεραν,
μα ποτέ όμως δε ζητιάνεψαν.

μάνας μοιρολόι

(Μια μάνα, για το παιδί-της που έχασε στον ιταλικό πόλεμο στην Αλβανία. Κλαίει μόνη-της στο σπίτι, δεν πιστεύει ότι σκοτώθηκε· και περιμένει κάθε μέρα πως θά 'ρθει και θα της χτυπήσει την πόρτα...)

Του αλβανικού λαού

Μεταφράζει ο Βαγγέλης Λιάπης

Ο κόσμος τραντάχτηκε εξαιτίας δυό τρελών,
τέτοια συμφορά δεν την είχαμε δει.
Μού 'φυγε το παιδί-μου από το σπίτι
για στρατιώτης στην Αλβανία.
Βλέπω τους δρόμους από μακριά,
μήπως φανεί και έρθει το παιδί-μου.
Βλέπω τους δρόμους από μακριά,
έλα παιδί-μου, τρελάθηκα.
Έλα να σε ιδώ βιαστικά,
κι ύστερα φύγε πάλι.
Δεν κοιμάμαι καμιά νύχτα,
τα μάτια-μου κλαμένα το στόμα-μου ξερό.

Πέρασα τους τόπους της Αλβανίας
 πουθενά δε βρήκα το παιδί-μου.
 Κοντά στη θάλασσα όπου είναι η Χειμάρα
 ένα γερό παλικάρι πρωτορώτησα:
 Καλή-μου Χειμάρα, καλή-μου Χειμάρα,
 πες-μου μήπως είδες πουθενά το παιδί-μου:
 Στους Σαράντα εκεί που είχα φτάσει
 μου δείξανε τους δρόμους του βοριά.
 Στην Κορυτσά, το Τεπελένι, την Αυλώνα,
 κανένας δε μου είπε μίαν είδηση.
 Πέρασα όλα τα βουνά ένα γύρο,
 δεν είχα πόδια, έμεινα δίχως δύναμη.
 Την ώρα που έφτασα στα Τίρανα
 έριξα τη ματιά-μου από τη μίαν άκρη στην άλλη.
 Σ' έν' αλώνι είδα λίγους άντρες
 κρασί, χορός και ντουφεκιές στον αέρα!
 Μήπως είδατε το δικό-μου παιδί;
 ήτανε ένα ψηλό, ωραίο παλικάρι.

*Οι χορευτές απαντάνε τραγουδιστά στη Μάνα, και με το τραγούδι-τους, της δίνουνε τις πληρο-
 φορίες που ζητούσε. Το τραγούδι-τους, έχει θριαμβικό ρυθμό.*

Το τι ζητάς καλή θειά, το ξέρουμε.
 το γνωρίσαμε το παιδί-σου, ήτανε ένα παλικάρι
 θειά, στον πόλεμο με τους Ιταλούς
 άνοιξε τον τάφο στο φασισμό.
 Έχει γίνει ψηλός όσο το βουνό
 κανείς δεν μπορεί να σου το φέρει πίσω.
 Καλά περνάνε, καλά είναι,
 τον ήλιο έχουν συντροφιά.
 Όλοι οι στρατιώτες της Ελλάδας
 γίνανε βουνά της Αλβανίας.
 Τους έχουμε μέσα στην καρδιά-μας
 τους έχουμε ρίξει όλη την αγάπη-μας.
 Εμείς τραγουδάμε τώρα ξανά γι' αυτούς
 και θα τους τραγουδάμε αιώνια.

*Από όλα αυτά, η Μάνα κατάλαβε πως το παιδί-της είναι δοξασμένο. Ξεχνάει αμέσως τη λύπη-
 της, ενώνεται με τους τραγουδιστάδες και χορεύει πρώτη στο χορό μαζί-τους, τραγουδώντας
 κι εκείνη, τον ίδιο με αυτούς ρυθμό:*

Μια τέτοια Μάνα είμαι βρε παιδιά-μου!
 Ελάτε μαζί να χορέψουμε στο χορό.

Ελευσίνα 28.10.1979

Κούβα

Τραγούδι στον Φιντέλ

Ερνέστο Τσε Γκουεβέρα
 Μεταφράζει ο Στάθης Καναβός

Είπες πως ο ήλιος, όπου νά 'ναι, θα φανεί.
 Εμπρός να πιάσουμε πέρα - κει
 τα μονοπάτια κείνα τα ξεχασμένα κι ανύποπτα,
 τον πράσινο αλιγάτορα που αγαπάς να ξεσκλαβώσουμε.

Εμπρός και ξεκινούμε τις ντροπές σαρώνοντας
 με τα ματόφρυδά-μας

αναρριπισμένα στην ανάσταση αστροφεγγιά,
Βινταερέμος. Κι αν όχι, το θάνατο δίχως άλλο θα πατήσουμε.

Από την πρώτη μπαταριά η ζούγκλα
πέρα ως πέρα θε ν' αφυπνιστεί,
σ' ένα πρωτόφαντο θάμπωμα αλαφιασμού.
Κι ιδιοστιγμής, συντροφιά εμείς γαλήνια,
θε να βρεθούμε πλάι-σου.

Κι όντας ο λόγος-σου καλπάζοντας
τους τέσσερους ανέμους θε να σχίζει
ρεφόρμα, αγκράσια, δικαιοσύνη, ψωμί, λιμπερτά
μ' ολόδια ατόφιος εμείς κραυγές,
θά 'μαστε πλάι-σου.

Κι ως το γιουρούσι του καθαρού κατά του τύραννου
εκεί κατά το γέρμα της ημέρας θα τελειώνει,
αβάντι, ξανά, την ίδια στιγμή για την τελική σύρραξη,
εμείς θά 'μαστε πλάι-σου.

Κι όντας πιά, ματωμένο από της Κούβας τις σαϊτιές,
το ανήμερο χτήνος τις πληγές-του λήχει,
πλάι-σου εμείς θά 'μαστε
και οι καρδιές-μας περήφανες.

Γην τιμή-μας ποτέ μη λογιάσεις να ζαλίσουν μπορούν
κι χιλιοπλούμιστοι ψύλλοι που χοροπηδούν ταρακουνώντας τα λειριά-τους.
Εμείς τα όπλα-τους, τις σφαίρες-τους κι ένα μετερίζι θέλουμε.
Όποτε άλλο.

Κι αν είναι και βόλια θερίσουν το δρόμο-μας
να δακρυσέντονο κουβανέζικο ζητούμε
να τύλιγες το ρέμπελο σκελετό-μας,
αθώς για την Ιστορία του Δυτικού Ημισφαιρίου θα τραβούμε.
Όποτε περισσότερο.

Βουλγαρία

Ποιήματα

Για τα 70χρονα από τη γέννηση του μεγάλου Βούλγαρου αγωνιστή ποιητή)

Νικόλα Βαπσάρωφ

Μεταφράζει ο Γιώργης Γκαγκούλιας

ΑΠΟ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ

.....
Θα με κρεμάσουν ασφαλώς. Τελεία και παύλα.
Κι είναι το τέλος-μου από τώρα φανερό.
Και τι σημαίνει; Μοναχά δεν θα υπάρχω.
Να η ζωή, κι ας μη μπορώ να τη θωρώ,
θάν' ομορφότερη πολύ κι απ' το τραγούδι
σαν ανοιξιότικο θε νά 'ναι πρωινό!...

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

..Είσαι πιά αγαπημένη κι από μάνα
κι από την πρώτη την αγάπη πιά γλυκιά
να μπρος στα μάτια-μας στη γη-σου τρέχει το αίμα
Το αίμα που το χύνει η αδικία.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Τάχα τι καρτεράμε από σένα ιστορία:
Μεις δεν είμαστε τσάροι τρανοί ή ρηγάδες
των ανώνυμων πλήθος, παιδιά της μιζέριας
και δε γράφουν για μας οι δικές-σας φυλλάδες.

.....
Το κοντύλι να πιάσεις τότε, εσύ, Ιστορία
των καιρών να στορίσεις την τόση μαυρίλα
να στορίσεις τη δόξα του αγώνα που εγίνει
με κουράγιο τρανό, στα λευκά-σου τα φύλλα.

ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΚΝΙΟ ΑΣΜΑ ΤΟΥ

Ήταν σκληρός κι αμείλικτος ο αγώνας
και, όπως λεν ακόμα, επικός.
Εγώ έπεσα. Στη θέση-μου θά 'ρθει άλλος —
μόνο που νά, κάποιος θα λείπει, οριστικώς.
Μουσκέτο, πυρί κι ύστερα — τα σκουλίκια.
Και όλα ετούτα πόσο απλά και λογικά!
Όμως, λαέ-μου, να το ξέρεις, να χυμάει
η αγάπη-μας στη θύελλα, με σένανε μπροστά!

23 Ιούλη 1942

ΙταλίαΟι ξεχασμένοι

Γκιουζέπε Ουγκαρέττ
Μεταφράζει ο Λάμπρος Μάλαμας

Οι ξεχασμένοι,
ανώφελο άπειρο!...
Μα έρμοι ανταμωμένοι,
ενάντια στο πέλαο
τ' ανέπαφο, στη μέση
στους ατέλειωτους ρόγχους!...

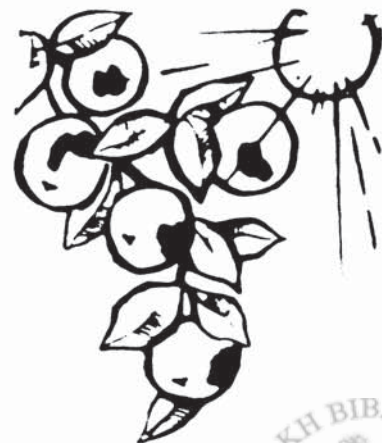
Η θάλασσα,
βοή από μια τρανή ακολασία,
δίχως όχρητα, αθώα
στους ξεχασμένους!...
'Ω! ν' απόσβηνε ολόγοργα
τα χνάρια τα πανούργα
απόνα «θρήσ» πνέμα!...

ΙνδίαΦιλία

Μοκούντ Νταβέ
Μεταφράζει ο Β. Γ. Βιτσαξής

Η φιλία-μας,
πόσο αλήθεια έμοιαζε
με όμορφη αυτοκινητάδα!

Ήταν όμως δικό-σου τ' αυτοκίνητο,
και μού 'δωσες να καταλάβω
πως έπρεπε να κατεβώ
σε κάποια διασταύρωση.
Κι αυτό έκανα.

ΙσπανίαΑπανθίσματα

Πίο Μπαρόχα

Μεταφράζει η Μάγια Ρούσσου

ΑΠΟ ΤΟ «ΦΡΟΥΡΙΟ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ»

...Το δυνατό φρούριο της Θρησκείας είναι το ψέμα.
 Το ψέμα είναι ό,τι πιό ζωτικό έχει ο άνθρωπος.
 Μ' αυτό τροφοδοτείται η θρησκεία
 μ' αυτό ζουν οι κοινωνίες με τους κληρικούς-τους
 και τους στρατιωτικούς-τους, τόσο άχρηστους τους μεν
 όσο και τους δε.
 Αυτή η μεγάλη μαγιά των φανταστικών διηγήσεων
 είναι που κρατά το σκηνικό της ζωής
 κι όταν πέφτει το ένα σηκώνουν άλλο.
 Αν υπήρχε κάτι να καταστρέψει το ψέμα,
 τι έκπληξη θα δεχόμαστε όλοι οι άνθρωποι!
 Σχεδόν όλα όσα τώρα τα βλέπουμε δίκαια,
 αυστηρά, αρματωμένα, με το στήθος φουσκωμένο,
 θα τ' αντικρύζαμε χαλαρωμένα, πεσμένα και θλιβερά.
 Το ψέμα είναι πολύ πιό διεγερτικό απ' την Αλήθεια,
 σχεδόν πάντα πιό τονωτικό.

ΑΠΟ ΤΟ «ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΟΙ»

...Μιλούσε με πιό πολύ ελπίδα παρά λύπη.
 Μπορεί να θάψει αυτή την ελπίδα. Τα βιβλία της
 Λογοτεχνίας θα διαβάζονται το ίδιο όπως και
 πριν.
 Είναι εξαιρετικό πολύ περισσότερο το ότι ο
 άνθρωπος έχει δημιουργήσει μια Οδύσσεια,
 ένα Δον Κιχώτη ή έναν Άμλετ, παρά το ότι ξέρει
 να παράγει εκατομμύρια πληγωμένους, νεκρούς,
 και φυλακισμένους.
 «Ακόμα κι όταν κάθε λεπτό μου θυμίζει
 πως έχουμε πόλεμο κι είμαστε σ' εχθρική γη,
 εξακολουθώ να τρέφω την πεποίθηση ότι
 η τρίτη αντινομία του Καντίου είναι πιό σπουδαία
 από όλο τον παγκόσμιο πόλεμο»
 έλεγε ένας Γερμανός φοιτητής της φιλοσοφίας σ' ένα γράμμα
 που δημοσίευσε η επιθεώρηση «Λόγος».
 Κατ' εμέ έχει δίκιο. Φόνοι δεκάδων χιλιάδων
 ανθρώπων υπάρχουν πάντα. Αλλά, η «Κριτική
 του καθαρού λόγου» δεν έχει γραφτεί
 παρά μόνο μια φορά.

Ην. Πολιτείες

Εγώ η θάλασσα

Κένεθ Κόμπλερ

Μεταφράζει ο Διον. Κουλεντιανός

Εγώ η θάλασσα, για πάντα θα κυλώ
 χορεύοντας μίαν ιστορία ξανακουσμένη.

Ανεξερεύνητη από τους ναυτικούς
 που όλο ζητούν – τί να ζητούν – στα βάθη-
 μου.

Με το κλειδί του μυστηρίου κρυμμένο
 στις πύλες των αιώνων...

Είμαι η θάλασσα που πάντα τραγουδά
 βουβή μα και μαβιά, σκορπίζοντας
 νερένιες προσφορές στους τόνους του γαλά-
 ζιου.

Θαμμένο το μυστήριό-μου· το νιώθουν

μονάχα οι γνωστικοί. Μπούμπουκι καθώς στεκω
κλειστό, με τη δροσιά την πρωινιάτικη.
Εγώ η θάλασσα, για πάντα θα κυλώ
βουβή μα και μαβιά κι ανεξερεύνητη.

Μεξικό

Ο αέρας και το νόμισμα

Μοντές ντε Όκα
Μεταφράζει η Μάγια Ρούσσου

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ 1
Πιά δεν έχω ρίζες
Αν μ' έχεις ανάγκη άνεμε
σφύρα-μου! Τιποτε άλλο. *

Flash 2
Στη ματιά-σου του ενυδρίου
αιχμαλωτισμένος αλλά λεύτερος
κατοικώ τη στιγμή.

Εργαστήρι 3
Το διάστημα μου δίνει σχήμα.
το διάστημα σε πλάθει
Όμως εκείνος ο γλάρος
είναι πιό πετυχημένος.

Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΜΟΥ 4
Ας με καταδικάσει η ζωή
με αλυσίδα αιώνια
με τρεις μονάχα κρίκους
δεμένους μεταξύ-τους:
Εσένα, τη φωτιά κι εσένα.

Αγγλία

Το γαλάζιο κύπελο

Μάργκαρετ Ράιν
Μεταφράζει η Αγνή Σωτηρακοπούλου-Σχοινά

Δεν πειράζει
καθώς γυρίζω σ' αυτά τα δωμάτια.
δε θα μείνω πολύ.
Δεν θα σ' ενοχλήσω
έτσι μες στη γαλήνη-σου
πλάι στο οικείο τζάκι.

Όπως κοιτάζω ανάμεσα
από τα θολωτά μεγάλα παράθυρα
στον κήπο,
βλέπω δεν έχεις μεταβάλει
πολλά πράματα:
λίγα πλακόστρωτα δρομάκια
και τα τριαντάφυλλα
που μόλις άρχισαν ν' ανθίζουν.

Κι η όψη του σπιτιού μ' αρέσει,
το άσπμο χρώμα δίνει ένα φως στα πράματα
καθώς κι η φωτεινή ταπετσαρία.
Συμφωνώ με τις αλλαγές
που έχεις κάνει
Είμαι πολύ ευχαριστημένη.

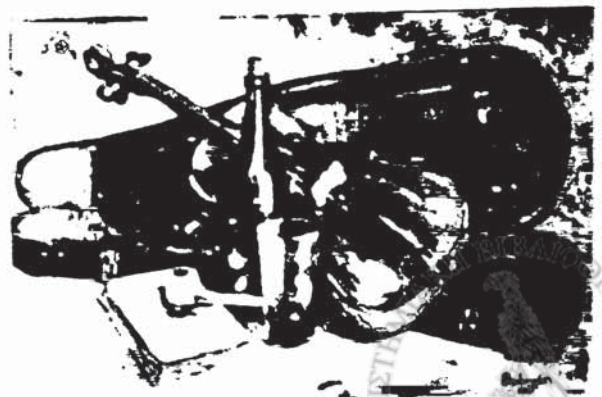
Θα σε πείραζε
να έμενα γι' ακόμα λίγο
σ' αυτή τη γνωστή ήρεμη θαλπωρή.
Δεν είναι, φυσικά, το ίδιο
θά 'ταν πολύ να το πιστέψω:
Δεν μπορούμε πιά να γυρίσουμε στα πρώτα.

Στου παραθύρου το περβάζι
βρισκόταν πάντα ένα γαλάζιο βάζο
Νόμιζα πως θα τό 'βλεπα τώρα εκεί ξανά
εκεί απ' έξω στη γωνιά
όπου το βλέμμα-μου
θα μπορούσε να πέσει.
Θα σε πείραζε
αν κάπου κάπου εγύριζα ξανά
να τριγυρίζω στα δώματια αυτά:

Σονέτο 5

Ουίλλιαμ Σαίξπηρ
Μεταφράζει η Γούλα Σμυρνιώτη

Ο χρόνος που την ομορφιά γυμνώνει,
φωτιά ρίχνοντας πάγου το χειμώνα,
φύλλα στο χώμα, στα μαλλιάμας χιόνι,
τρέμει... τα βλέμματα του πόθου, μόνα
π' ενάντια στη φθορά δίνουνε μύρο
τ' ανθρώπου τη διαδοχή, σαν όπως
τ' άνθη να ζουν σ' όλους τους μήνες γύρω,
υπάρχει της απόσταξης ο τρόπος
που φέρνει του καλοκαιριού τη θάλπη
σε λάδι τριαντάφυλλου στ' αγιάζι,
τον πόθο σε καρπό, να περιθάλπει
γενιές γενιών' γεράματα ν' αγιάζει
νιότης σπόσταγμα, π' αλλάζει σχήμα,
καινούργιας νιότης φτιάνοντας το ποίημα

Το βιολί και το κρασί. Έργο της γνωστής καλλιτέχνιδας
Ερμίνιας Λευκαδίτη.

Ελληνική Ποίηση

Δυό ποιήματα

του Κώστα Καραί

Μνημές

Οι μνήμες μας ακολουθάνε
βήμα στο βήμα
Μεξ στο πετσί-μαξ ζούνε
στο αίμα-μαξ
Για μαστιγώματα των «βρυκολάκων»
στα πληγιασμένα-μαξ κορμιά
σημάδια ανεξίτηλα
αντριοσύνης.
Εφιάλτες του ύπνου-μαξ
τα βογγητά των συντρόφων-μαξ
– Απόηχος που ο θάνατος
φερούγιζε απάνω-μαξ –
Για μας ο αυγινός ήλιος
πρόβαλε από τη θάλασσα
στάζοντας αίμα.

Μακρονήσι 1949

Οδοιπόρος

Περπατάς,
χάνεσαι στ' ανώνυμο πλήθος·
κέρινη μάσκα το πρόσωπό-σου.
Το βλέμμα-σου
θολό, βυθισμένο στο χάος.
Μιλάς χωρίς ν' ακούγεσαι.
Μιλάς
με τον εαυτό-σου.
Ψάχνεις
το νόημα της ζωής.
Ψάχνεις
το φως που χάνεται,
που βουλιάζει
στο τέλμα αιμάτινου βάλτου.
Τα πρόσωπα
ανέκφραστα γύρω-σου,
χωρίς ανθρώπινη πνοή
οι τσιμεντένιες πολιτείες.
Ο ουρανός
μολυβένιος χαμηλός
βαραίνει αβάσταχτα πάνω-σου.
Μάσκες
νεκρών σ' ακολουθάνε
άκρη στην άκρη

της γης-μαξ,
βήμα στο βήμα-σου.
Τα μάτια-σου
στ' άπειρο αναζητούν την ελπίδα,
Κι εσύ περπατάς
οδοιπόρος ακούραστος.

Κ. Καραί Θεσσαλονίκη

ΓΡΟΘΙΑ

Αντώνη Κυριακόπουλου

Λικά τους όλα. Όλη η γης!
Όλης της γης το μάλαμα
και τ' ουρανού η χάρη.
Το όροσερό φθινόπωρο
ο ήλιος,
η βροχή,
η ρετσίνατη θάλασσα
με το χρυσό φεγγάρι.

Λικά-τους όλα! Μονά-ζυγά
Ολόλευκα και πορφυρά,
πορτοκαλιά και μωβ και μαύρα.
Ξάπλα σε περσικά χαλιά
πίνουν σαμπάνια, ούισκυ, βότκα.
Λικά-τους όλα. Χρυσός και χαλκός
και σίδηρο-κι ατσάλι.

Λικά-σας τί; Σαν τί;

Λιτότητα...

«Εμείς σ' ένα χωράφι γεννηθήκαμε
κατάχαμα, στ' απάνεμο ενός φράχτη»*

Πίκρα πολλή

Πικρό ψωμί

κόκκινα γαρύφαλα

κόκκινο μελάνι.

Ώ φίλοι,

κατατρεγμένοι αγωνιστές περήφανοι
του πιό σκληρού, του πιό περήφανου αγώ-
να.

για σας η πατρία γης –

σε σας ανήκουν όλα!

Ψηλά βουνά, λαγκάδια, κάμποι.

Γροθιά!

Φωτιά Σφυρί, Άρεπáni.

* Νικόλ. Βαπτσαροφ (Βούλγαρος Ποιητής).

Βήματα στη νύχταΛίκου Γαλάζι

Όταν ξαγρυπνάω
 τις άσωστες νύχτες
 της χειμωνιάς
 κι ανακυκλώνονται
 μέσα-μου
 φριχτές εμπειρίες
 από μαχαιριές
 πισώπλατες,
 ακούω περπατήματα
 πάνω-κάτω
 στο απέραντο σπίτι
 καθώς ζυγώνουν
 κι απομακρύνονται.
 Ξέρω πως είναι
 ατόφια τα βήματα
 που μου παραστέκονται
 στις δύσκολες ώρες
 που ακροάζομαι
 εκτός τόπου και χρόνου,
 την ψυχή-μου.
 Ισοζυγιάζω τότες
 τα γεγονότα
 κι αποφαινομαι
 αδίσταχτα.
 Είναι τα σκέφτικα
 βήματα του πατέρα-μου
 κι ο ίσκιος της μάνας-μου
 που με συντροφέβουν,
 στα μεταμεσονύχτια
 βάραθρα
 που περιφέρεται
 άστεγη η ψυχή-μου.
 Όταν,
 φοβισμένα μου λένε
 πως κάποιος
 περπατάει στο διάδρομο,
 έχω πρόχειρη
 την απόκριση.
 Δεν περπατάει κανείς
 είναι απ' τη διαστολή
 που κάνει
 η κεντρική θέρμανση
 και τρίζουν
 συλλογισμένα
 τα πατώματα.
 Αυτές τις μέρες
 το σπίτι του πατέρα
 που λίγο το χάρηκε
 κι ύστερα βομβαρδίστηκε
 στον εμφύλιο,

θα κατεδάφιστεί.
 Για να δοθεί
 με αντιπαροχή.
 Στοχάζομαι
 πως θα πάρω μαζί-μου
 τα βήματα του πατέρα-μου
 και τον ίσκιο
 της μάνας-μου.

Απο την ανέκδοτη συλλογή «ΜΑΧΑΙΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΗ»

1821...Νικ. Νικήτ

Στο σημερινό τ' αγκάλιγμα
 τρανό είν' το σημάδι
 της όλης λεβεντιάς,
 μπαρούτι μες στο κάπνισμα,
 οχλοβοή στον κάμπο,
 σημαία στα βουνά.
 Ηχώ κι ο αντίλαλος
 στο κύμα του πελάου
 γαλάζιο απανωτά.
 Ποτίστηκε απ' το αίμα-μας
 η των ηρώων γη-μας,
 και νά, τα αστραπόβροντα...
 Η Ελλάδα ξεκινά!...

Γ' απέναντι ΣπίτιαΚώστα Πηγασιώτη

Για σπίτια που βλέπετε
 απέναντι
 απ' τη φλόγα του δίκιου
 παίρνουνε φως
 κι απ' την πηγή της αλήθειας
 υδροδοτούνται.

Αντισεισμική στην οδύνη
 η κατασκευή-τους.
 Στην προσδοκία μιας άνοιξης
 είναι χτισμένα.

Τρία ποιήματα

του Γιάννη Καφούση

Ως τότε η γη θα καρπίζει
κ' η θάλασσα θα μας δίνει το αλάτι,
ο θάνατος του ανθρώπου πλησιάζει.
Φκιαγμένοι από υλικά κατεδαφίσεων
σέρνουμε τα βήματα πάνω στην άσφαλτο
στους ώμους-μας κουβαλάμε τα μήλα των Εσπερίδων
σάπια απ' την πολυκαιρία,
πουθενά ο ήλιος του Θεού, μονάχα
οι Ερινύες κρατώντας τους πυρσούς ψηλά
δείχνουν το δρόμο που βγαίνει στον Αχέροντα.
Λώδεκα παραπέντε. Καιρός αδερφέ-μου
ν' αποφασίσουμε καταπού πάμε
το τι θα πούμε στο Συνέδριο που μας καλέσαν τα παιδιά-μας.

2

Αδερφέ-μου βαρύ το έργο-μας
πώς να το σηκώσουμε
οι ώμοι-μας ντελικάτοι
σαν τους ώμους των μικρών σπυργιτιών
τα κόκαλά-μας από κούφιο καλάμι,
φταιίμ' εμείς για την αχάμνια-μας
φταίει το φαρμάκι που στάλα στάλα
ρίχνουν στο φαί-μας οι μαγέροι
όταν αποσταμένοι και πεινασμένοι
τους γυρεύουμ' ένα πιάτο φαί σαν όλο
τον κόσμο — κ' εμείς σαν όλο τον κόσμο;

3

Ας είταν αδερφέ-μου τώρα που μεγαλώσαν
τα παιδιά-μας κι αψηλώσαν σαν αστάχια
ν' αφήσουμε τις παλιές έχτρες
που κακοφόρμισαν τα κορμιά-μας
και ρήμαξαν τα σπίτια-μας
και γιόμισε λέπρα ο τόπος
ας είταν να σμίξουμε στο χαμηλό παραγώνι
του πατρικού σπιτιού να κεραστούμε
μπρούσκο κρασί από τ' αμπέλι των γονιών-μας
να ζεσταθούν τα όνειρα για την πατρίδα
να τα πάρουν τα παιδιά-μας τ' αψηλά σαν αστάχια
να τα φτάσουν εκεί που δε το μπορέσαμ' εμείς,
αδερφέ μου.

Το χρέος

«Θα γυρίσω σαν 'κονομήσω το χρέος...
Θα φέρω μαζί και τρακτέρ...
Είναι φτηνά στη Γερμανία...»
...Μας είπε το βράδυ στο τραπέζι σκεφτικός.

Πούλησε αλέτρι κι άλογο.
Μοίρασε φιλιά στο σταθμό.

Θ. Κ. Τρουπή

Τον πατέρα
κρεμασμενον στο παράθυρο
με το δεξι-του χέρι ψηλά...

Πένθιμη σάλπιγγα το σφύριγμα
σημανε το πικρό σιωπητήριο...
Άδειασε το σπίτι-μας.
Ρήμοσε ο σταθμός.

Κυπριάδα

Εκεί που βγαίνει το πρωί ο ήλιος σα λαμπάδα
πέρα στο πέλαο μακριά στην Κύπρο σου Ελλάδα,
μαζώχτηκαν τα σύννεφα τα τούρκικα φουσατά
και σ' έσπρωξαν στον πόλεμο θεά γαλανομάτα.
Τούρκοι «μεγάλοι» στρατηγοί του ΝΑΤΟ τα καράβια
εγγλέζικα συνθήματα, γερμανικά τουφέκια
και φράγκικα κλεισίματα ματιών σε τριγυρίσαν,
το πέλαγο το φράξανε το δρόμο σου τον κλείσαν,
και με φωτιά και σίδερο θεά σε κυνηγήσαν.
Εκεί που βγαίνει το πρωί ο ήλιος σα λαμπάδα
την Κύπρο-σου μοιράσανε ω δύστυχη Ελλάδα
Κι αρχίσαν το παζάρεμα στου ΟΗΕ τη στρατά
να βρουνε ακρη ψαχνουνε θεα γαλανομάτα
Κι εσύ σαν Ηρακλής βαράς τα φίδια στο κορμί-σου
να τα σκοτώσεις βάλθηκες μη βγαλουν την ψυχή-σου
Βογγάς, πονάς και μαχεσαι να κόψεις το κεφάλι
ώσπου να βρεις το πιό πικρό, άλλα φυτρώνουν πάλι.
Εκεί που βγαίνει το πρωί ο ήλιος σα λαμπάδα
την Αφροδίτη πιάσανε βιάζοντας αράδα...
Φέρνω το μήνυμα μπροστά στα χέρια-σου ω Δία
αφήνω ν' αναγνώσεις το και βάλε δίκια κρίση
Ο Δίας ως τ' ανάγνωσε το μήνυμα βογγάει
βουρκώνουνε τα μάτια-του μαυρίζει η καρδια του.
Η Γης τρίζει συθέμελα ο ουρανός τρανταζει
να μαζευτούνε οι θεοί οι δώδεκα διατάζει.
Όλοι κοντά συνάσσονται τριγύρα στο τραπέζι
και ο λαός τους καρτερεί να μάθει το χαμπέρι.
Τι κι έξη χρόνια πέρασαν το μήνυμα δε φτάνει
και ο λαός ανησυχεί κρυφά το κουβεντιάζει.
—Μήπως το ρίξαν στο φαί και στο γλυκό μεθύσι;
Μήπως τον Άρη δε μπορούν να βρουνε πού γυρίζει;
Μήπως τους λείπει η θεα της λευτεριάς η σπάθα;
Ή μήπως το ξεχάσανε γλυκιά γαλανομάτα;
—Κρυφά βλέπω νοήματα, μας έχουνε πουλήσει,
κρυφά βλέπω μιλήματα την έχουνε μοιράσει.
—Όχι τους λείπει η θεά της ομορφιάς η χάρη
κι απόφαση δεν παίρνεται ετούτο το φεγγάρι.
Εκεί που βγαίνει το πρωί ο ήλιος σα λαμπάδα
κόρη θεά της ομορφιάς θαλασογεννημένη
Μάνα γλυκιά του έρωτα της αρμονίας μάνα
για σένα πάλι χτύπησε η θλιβερή καμπάνα.
Τώρα της ομορφιάς θεά ποιός Δίας θα σε σώσει,
κι απ' τα βαριά-σου τα δεσμά θε να σε λευτερώσει;
Όπου πατάς κι όπου περνάς λουλούδια να φυτρώνουν
και τα παιδιά-σου τα πολλά ξανά να καμαρώνουν.
Εκεί να βγαίνει το πρωί ο ήλιος σα λαμπάδα
πέρα στο πέλαο μακριά στην Κύπρο-σου Ελλάδα:

Το χέρι ανέμιζε τα χαόια στο χάος...
μπερδέυτηκε στ' άλλα χέρια...

Το μουντό γνεφάκι της μηχανής
κρεμάστηκε μενταγιόν στις ψυχές-μας.

Διμήτρη Κατσαρού

Μην καρτεράςΓιώργου Θεοφανόπουλου

Μεν ωφελεί να καρτεράς να σου γελάσ' η μοίρα.
 ουλούδι δίχως άρωμα η προσμονή σκοτώνει.
 ώρίς καρπούς ανασεμιά, ώρια γυναίκα, στείρα.
 φε της ελπίδας το φιλί, αυγή δεν ξημερώνει.

Μεν πέφτουν δίχως πόλεμο τ' απάτητα τα κάστρα,
 ωρίς νερό η έρημος, φωτιά κι ανεμοδούρα.
 ίμαιρες άπιαστες, βουβές νυχτιές με δίχως άστρα.
 ώρίς αγώνα οι σκοποί πνίγονται στη θολούρα.

Μεν ωφελεί να καρτεράς. Ζώσου σπαθί, ντουφέκι
 α πολεμήσεις τη ζωή μ' αντρεισούνη πλέρια.
 άνε τους πόθους-σου φωτιά και τ' όνειρο πελέκι,
 ' ανυψωθούνε γίγαντες μαζί και περιστέρια.

Κα την πατήσεις την κορφή ρουφώντας την αρμύρα
 π' του κορμιού τ' αχάμνεμα στο δίκιο τον αγώνα
 ότε κρατώντας το σπαθί, πότε Τυρταίου λύρα
 ήος Θεός αγωνιστής στη μέση του Τυφώνα.

Μάρτης 1979

ΠίκραΓιώργου Παναγιολόπουλου

Κείνο το ήμερο φως κι η απατηλή-του επιείκεια
 ας εκβιάζει στην έπαρση αυτού του χώρου,
 ο φεγγάρι μας ανήκει σαν ενέχυρο θλίψης
 θόνιες λάμπεις διαγράφουν μια ιστορία ελπίδας.

Άρρωστοι όσο και η κανονισμένη λάμπα
 υντηρούμε ίσκιους, τα Ελληνικά-μας όνειρα
 ωτισμένα με νίκες μιάς αρχαίας τύψης
 ι όμως ο χαμός-μας από κει αρχίζει.

Ίθι γίνει μ' αυτή τη νοσταλγική αλήθεια
 η φωνή ενός μάρμαρου που μας έχει διαβρώσει
 α οράματα κείνα που στολίζουν το αύριο
 ερατώδεις οδύνες στην αράχνη της δύσης.

Διαίτερα κρίσιμη κι η χρονιά εφέτος
 άντα το ακούμε, μιά κατάρα του τόπου
 ου γεννιέται στο διάφανο εργαστήρι του ήλιου
 μνος από σάλπιγγα ιδανικών γερασμένων.

Όνειρο πίσ' από τ' όνειρο, σαν σειρά καταδίκων
 ας κυβέρνησε η τύχη της θανάσιμης θάλασσας
 ου εξουσιάζοντας δρόμους χελιδονιών κουρασμένων.
 δηγει σε αναμνήσεις προδοτών και θυσίας.

Έφυγαν

Βασιλή Παπαγιάννη

Έφυγαν οι αγνοί.

Η σιωπηλή απουσία τους ένα κενό που σκιρτάει στο βλέμμα-μας
κάθε χειμωνιάτικο βράδινο.

Κι οι γυναίκες με τα γαλήνια μάτια έφυγαν ανέραστες,
ακόμα κι οι ελπιδοφόροι νέοι με τα τρυπημένα πλακάτ
και τις ανοιχτές πληγωμένες καρδιές.

Έφυγαν κι οι παράξενοι θεοί· τ' αστέρια-τους
που οδηγούσαν τους προφήτες-μας χάθηκαν ξαφνικά τότε,
πριν η ελπίδα πάψει να ηδονίζει τις χειρονομίες-μας·
απόμειναν οι άδειες φιάλες από τα ολονύχτια συμπόσια
κι οι καπνοί απ' τις θυσίες
και πολύ στάχτη από τα μισοσβυημένα κάρβουνα
(εκείνοι που συντηρούσαν τις φωτιές γύρισαν στις
καθημερινές-τους δουλειές κι ούτε πιά ξαναμίλησαν).

Και τα μαντατοφόρα πουλιά δεν ξαναφάνηκαν
από καιρό ούτε που θυμάται κανείς το χρώμα των φτερών-τους,
ούτε και που υπάρχει κάποιος πλέον να περιμένει.

Τώρα, χωρίς μηνύματα σκύψαμε όλοι στους βυθούς
ενδοσκοπώντας.

Θεσσαλονίκη, 1-11-79

Νησιά του Αιγαίου-μας

Χρήστου Χριστοδουλάκη

Της πατρίδας βιγλάτορες απ' τα χρόνια τ' αρχαία.
Νησιά του Αιγαίου-μας: θρυλικά-μας κι ωραία!

Η δάδα-σας άσβεστη στους αιώνες ανάβει...
Ματωμένα κοράλια-μας: αγιασμένοι-μας κάβοι...

Θυσίες και μάρτυρες στ' αρμυρά χώματά-σας...
Κι αγώνας αδιάκοπος για τη λευτεριά-σας!...

Πετρωμένα στα βάθη-σας της φυλής-μας τα ίχνη...
Τριήρεις και Σάμαινες! Κι ο χρόνος που δείχνει...

Αντίσταση κι άμυνα στο τραχύ πέρασμά-σας...
Σπάθες: βέλη κι ακόντια: στα γαλάζια νερά-σας!

Και τράνοι μπουρλοτιέρηδες με βάρκες και μπρίκια!
Καρμανιόλοι! Κι αντάρτες! Μ' αρμαθιές φυσεκλίκια!

Στα βράχια-σας κάστρα και τέχνες: ναοί και κολώνες!
Θαυμαστές κι επισκέφτες-σας: οι λαοί κ' οι αιώνες!

Ο Αρίων κι ο Όμηρος κι ο σοφός Πυθαγόρας!
Ο Ιπποκράτης κι ο Ίκαρος κι ο αθλητής Διαγόρας!...

Κι ο Πιττακός κι ο Αρίσταρχος! Κι άλλοι φωστήρες!...
Ποιητές! Καλλιτέχνες-μας! Με σμίλες και λύρες!...

Ριζες και δέντρα του Αιγαίου-μας: που καρπίζουν ως τώρα!
Και τον κόσμο ταίζουν με τα θεία-τους δώρα!

Νησιά-μας φωτόλουστα! Του πνεύματος φάροι!
Αιώνιο-σας χάρισμα: ο ήλιος κ' οι γλάροι!...

Ποιήματα

Του Θύμιου Ι. Χριστόπουλου

(Με αφορμή το Έτος του Παιδιού)

Ερωτηματικό

Κάθε μέρα, λένε,
πεθαίνουν από πείνα
εκατοντάδες χιλιάδες
παιδάκια...
Αλήθεια, πού τα θαύουν
τόσα παιδάκια;
Χωράει η γης
άλλα νεκροταφεία,
ή στο εξής θα τα θαύουν
στη... Σελήνη;

Έλα

Παιδί φτωχό κι ορφανό,
παιδί ξυπόλητο
και πεινασμένο...
Λός' μου το χέρι-σου,
έλα!
Θα σ' ανεβάσω στην πλάτη-μου,
θα σε καθήσω στους ώμους-μου,
να δεις την ανατολή
του... ήλιου!
Να ζεσταθείς!
Να χαμογελάσουν τα χείλη-σου.
Έλα.

Ένα παιδάκι

Χτες αντάμωσα στο δρόμο-μου
ένα φτωχό
κι ορφανό παιδάκι...
Του πρόσφερα κάποια βοήθεια
κι εκείνο σ' αντάλλαγμα,
με πήρε απ' το χέρι
και μ' ανέβασε ψηλά
στα ουράνια...
Κι ήταν... ένα παιδάκι!

Παιδιά

Παιδιά νηστικά και γυμνά
όλου του κόσμου!
Παιδάκια ανάπηρα κι ορφανά
απ' τους πολέμους...
Μη σηκώνετε
τα ματάκια σας ψηλά.
Όχι!
Μην ακούτε τι σας λένε...
Ο Θεός πιά,
δεν αγαπάει τα παιδάκια.

Διαπιστώσεις

Διονύση Κουλεντιανού

Ξέφτισε εδώ κι η ποίηση!
Την κοροϊδεύουν τα παιδιά,
την περγελούν οι γερόντοι...
Κοιτάζουν τους ποιητές χωρίς
του άλλοτε το σεβασμό, χωρίς
να βγάζουν το καπέλλο.
Κάποτε ειρωνικά, πότε περίεργα.
Χαμένος κόπος! Λένε για τους στίχους.
Χαμένα λόγια και ξεπερασμένα...

Τώρα βαδίζομε γερά πάνω στο σήμερα
(κι ας είναι της ψευτιάς η εποχή).
Των ψεύτικων των λουλουδιών,
των ψεύτικων μαλλιών και βλεφαρίδων,
των ψεύτικων φιλιών και υποσχέσεων.
Όλα ψευτίσανε μαζί με τα ιδανικά.
Το νάυλον και το πλαστικό κυριαρχούν
απ' άκρη σ' άκρη και μας δυναστεύουν.

Ξέφτισε πιά κι η ποίηση!
Λίγοι πιστοί την προσκυνούνε, λίγοι
οι ταπεινοί-της οι θεράποντες.
Οι πλείστοι προτιμούν τις μαύρες λιμουζίνες,
τα κέντρα τ' ακριβά και τα μπουζούκια.
Ή ακόμη, να σκαλίζουνε τα νούμερα
στους γιαπωνέζικους κομπιούτερς...
Μα ποιός μπορεί ν' αλλάξει τους ποιητές;
Είν' όλοι, βλέπεις, τόσο ξεροκέφαλοι!

Αποφθέγματα

Είναι ανώφελο να δημιουργείς πολλούς
φτωχούς με την εκμετάλλευση, και να
ανακουφίζεις έναν με την ελεημοσύνη.

Γρηγόριος ο Νύσσης (335 μ.Χ.)

Οι αντιλήψεις των ανθρώπων για το θεό ή
τους θεούς, για το καλό και το κακό, την
ευσέβεια και την ευδαιμονία, δεν είναι
αιώνιες, αλλάζουν κατά τον τόπο και τον
καιρό· είναι αντιδραστικές και γεμάτες
σύγχυση. Κριτήριο για την αξία-τους είναι
το δικό-μας λογικό.

Γεώργιος Πλήθων-Γεμιστός (1400)

Έχουμε χρέος σαν άνθρωποι, ν' αγαπάμε
τους ανθρώπους, και ν' αγωνιζόμαστε να
τους κάνουμε καλύτερους, ανάμεσα από
το φυσικό και το κοινωνικό «γίγνεσθαι»
που μας υπαγορεύει η επιστημονική αλή-
θεια κι η ανθρωπιά.

Στεφ. Χατζημιχαλάκης

Κάθε έργο μεγαλοφυίας είναι καθαρό στο
μάτι, και στο νου αιώνιο μυστικό.

Φρ. Σλέγκελ

ΝΕΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ

Γεννήθηκα

Μαίρης Ηλία Τράνακα

Γεννήθηκα
και μού 'παν:
Είσαι λεύτερη.
Ζήσε.
'Ελαμψε το χαμόγελο
στο πρόσωπό-μου.
Τριγύρω-μου, άλλα χαμόγελα.
'Όπλα,
καλυμμένα με χρυσάφι.
Ο κόσμος-μας, ο ιδανικός!
Κάποτε δίψασα...
Είχαν στερέψει οι πηγές.
Πείνασα...
Τα σπλάχνα της γης ήταν καμένα.
Λύγισα...
Κανένα χέρι δεν απλώθηκε.
Χιλιάδες,
τα όπλα που με σκότωσαν.
Και ήταν όλα-τους
χαμόγελα χρυσαμένα...

Κοζάνη - 15-6-79

Ταυτόδρομο

Δημήτρη Πανουσάκη

Στις βαθυπράσινες αφίσσες του κόσμου
το πολύχρωμο μωσαϊκό των πράξεων χά-
νεται.
Κάθε μέρα ο λεπτοδείχτης τρέχει απελπι-
σμένα.
Οι κοριοί ενός ανθρωποφάγου πάθους
ματώνουν τις ξύλινες ελπίδες-μας.
'Ότι και να κάνεις Μολώχ του κέρδους
το μέλλον-σου είναι χυμένο μυαλό στους
μύλους των περιστροφών.
'Ότι και να κάνεις Μολώχ του κέρδους
ένα τ' όνειρό-μου, να χωθώ στις σκοτεινές
στοές
του φρούριου-κρανίου ή να ταξιδέψω στην
ΕΣΣΔ.

Οι... εγκέφαλοι

Γιάννας Λακούρη

Λιγνίσι ακίνη.
Η σιωπή ζαναγκάζει βουνοειδική.
Ιού, τα δέντρα κρίζουν τα φύλλα τους.

το πικριτικό γυρίσει πίσω θυμωμένα
ε' ιστορία ελθήςται ότι ιστορία της ζωής,
και η γη σκοτεινιάσει.
(1) νους μας, σκουμάσει κι αχρηστεύτηκε,
μλέπει: οι ηλεκτρονικοί εγκέφαλοι,
αυτίτι τα κενονίζσουν όλα,
απο την κραζή του ερωτα ως τον πόλεμο.
Έωρα δεν υπάρχουν πια μαργαριτέ,
εγίναν όλα, λοιπον κρυψίμοσι.
Έμεινε μόνο ένα λευκό περιστέρι,
όσιγμα ότι κάποτε υπήρξαν άνθρωποι,
κι ένα κοκκίνο γαρυφαλο
για να θυμίζα ότι κάποτε αγαπήσαμε!

Σημαδιακό

(Στον Δημήτρη Ψαθά)

Έλενας

Το γέλιο σου το χερσικό
μοσάζει αβήστο αγκοκρί.
και ποιος μπορεί να σε βρήνει
του γελιστου Απριλη για,
οπου της πενας σου το γέλιο
σεργιανουσε χαλή και καρδιάς,
σαν παρ, σεργιανη βγαίνει ο ήλιος,
στο γαλαζιο κίμα.
Δημήτρη Ψαθα
μικρη καρδέλα περσας,
στα μαλλια της, καρμιάς.
Μα οχι, δεν κερτανε.
Και η γη του Πόντου σε κευχεται
και σου μηναι:
'Α μπορεί ποτε να κερτανε
αυτας και εμαθε τον κόσμο να γέλα.

«Τρίζουν οι μνήμες»

Κώστα Σάββα Ιωα

Σ' αυτο το ποιημα τρίζουν τα σανίδια
Τρίζουν οι μνήμες, αν' το πατρικό σπίτι.
Λιψα. Φερτε μου το πατούρα,
την κανατα, τον κουβα, τη σταμνα.
Πανω. Φερτε μου το χερσικό ψαμι,
το σκορόδο, το κρεμμύδι, τη ντοματα.
Καινε τα χρονια το ποταμι πλημμυριζε,
μούγγριζε σε θερια.
Βογγουσαν οι λαμαρινας, ανοιγαν τα παραθυρα
κι ο αερας, σαν τρέλλος, χτυπούσε το κεφάλι του
στοις τοιχους.
Έσταζε η σκεπη, τοποθετούσαμε κουτια.
Λαίρωμασαν ν' ακουμι νταμ νταμ νταμ
της σταλας της βροχής, να κερτουν στα κουτια.
Τε χαμωνιστικε κρεμνα η ομιχλη πυκνη,
έκρυβε το σχολαιο και τα μπαλωμενα μας ρούχα.
Φοραγαμ παπουτσια λαστιχενια, μαλλινες καλτσες,
κοντα παντελονια - αντεχαμ στο κρύο.
Στο ραμα χοντρος ο πατος, δεν εσπαζε με πετρα.
Παίρναμ φορα και γλιστρουσαμε ορθια.
Καινε τα χρονια κριχτε μισο μετρο χιονι
κι ο πατούς ανοιγε δρομο με το φτυαρι.
Έμας στηναμ μ' ένα ζύλο στην αυλη, το κυσκίνο
στρώνναμ λιγο αχυρο πανω στο χιονι,
ριχναμ ψηλαυλα, σιγαρι κι εσκατα
ορθια πίσω απο τα θύλα εζαμια της καρτας.

να τραβήξουμε το πάγγο
 πλησίαζε ο κοκκινολαίμης,
 λουλαμής κι ο περήφανος τσουτσουλιανός
 λούφιο και τα χοροπήδηματά του.
 τα χρόνια μας παγώνε το κρύο και η φτώχεια.
 η καρδιά μας ήτανε ζεστή σαν το τζακι.
 με χιονοπολεμο, φτιαχναμε το χιονάνθρωπο
 εχάμε στο σπίτι να ζεστανούμε τα χέρια.
 οατα της παγωνιάς κρεμόνταν απ' τη στέγη·
 βαμμε με λαχτάρα και τα γλείφαμε.
 η μαντρι ακουγότανε το κουδούνι της Φιλίκας
 ήταν ωραία τότε, τότε που αρχίζαμε τη ζωή.
 οτια μου αντηχεί ακόμα το κουδούνι της Φιλίκας.
 ορφια εκείνη δεν χωρά
 ηματα η σε ζωγραφίες.

Ενθάρρυνση

Νίκου Στ. Δημητρακόπουλου

ους μακρίας περάσαμε
 στον ήλιο και ποτε στις καταιγίδες
 τους ανέμους...
 πανενας ακόμα δρόμος
 πορφυρενίων ελπίδων μας δε φάνηκε...
 τρομματισμένοι, κι ωστόσο
 νας άνθρωπος εμαστε...
 τσακιστήκαν οι ελπίδες μας
 ν απελπιστήκαμε...
 ναι απεραντοι ακόμα οι ερημόδρομοι
 αγνωστοι οριζόντες που μας χωρίζουν...
 η θέλησή μας πιο δυνατή...
 ο ανασθημάμαι
 ο ζυγίζω μες στο νου
 αντεζάμε κι ήρθαμε ισάμ' εδώ...
 μακρύς και δυσβάτος
 ακόμα ο δρόμος...
 ; μιας ανθρωπιάς τοπο μπροστά μας
 α ζεκουραστάις...
 ποσο μακρυνοί κι αδιαφανοι
 κιοι των ιδανικών, δικών-μας, Θεών...
 ννοις, σε χερσα γη προσδοκίας,
 παν να σταχτώνουν τα μαλλια μου
 να σε λίγνεψαν...
 η θέληση-μας πιο δυνατή
 νηνεμα μας κουραζει πολυ...
 ητάμε πελωριων βηματων τον αχο,
 ς καρδιες μας μουσκεμενες
 ον ιδρω του πληγιασμενου μοχθου
 ων ατελειωτων δυνατων χτύπων,
 ρι μας που στεναζουνε
 σιδεραδικο των ανθρώπων και των ετών...

Αθήνα · Οκτώβρης '79

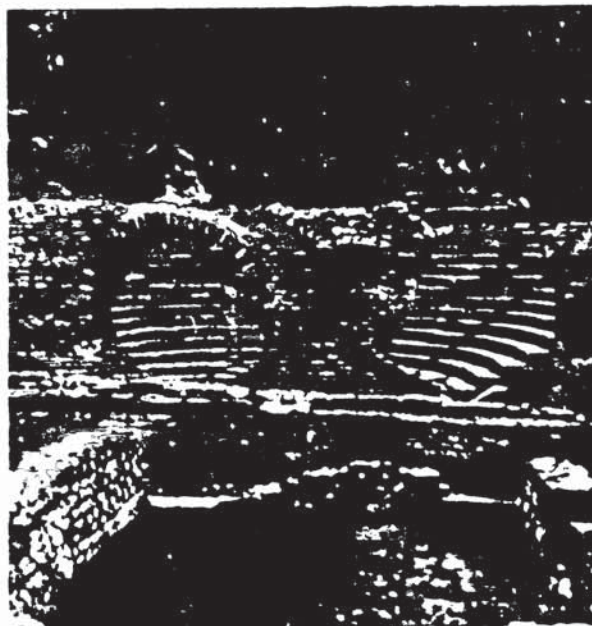
Φιγούρα σε τσίρκο

Δημήτρη Κατσούλη

μίζουν ρεμπετικες μελωδιες
 και θρούισμα φυλλων του φθινοπώρου
 τα τσιτσιψήματα
 των φτερουγων τ' ουρανου.
 μουγκρητα των αυτοκινητων
 μας, θμιζουν
 ζενη επιδρομη
 αμμινη γερα στις μορφες μας
 φιλνουν νοθυ κι ατιμα

Ψηφιδωτό στο Βαπτιστήρι του αρχαίου Βουθρωτού.

Αρχαίο Θέατρο στην Ελληνούπολη του Βουθρωτού.

ρεμπετικο πορφουρι του Βαμβακαρη.
 Μισο στη γη μας όλα γιναν ζενικά
 και οι ριζες της φυλης-μας
 σχοινια στο τσιρκο
 των βαρβαρων.
 Μοιαζουν ρεμπετικες μελωδιες
 πεταμενες στα δυτικά προτυπα,
 κι είναι νικωτινη του λαου μας.

Πεζογραφία

Διήγημα ·

Ευαγόρας ο Κύπριος

Βαγγέλη Σουλτάνη

Ο Ευαγόρας Τσικνής απ' την Κυρήνεια της Κύπρου κάπου σαράντα χρονών, ήταν δυνατός και όμορφος. Το επάγγελμά του: υδραυλικός. Σ' όποιο σπίτι έμπαινε για δουλειά ήταν αδύνατο να μη χτυπήσει η καρδιά της νοικοκυράς. Μα καθώς ήταν τιμιασμένος και μετρημένος δε γυρνούσε να ιδεί καμιά. Αγαπούσε τη γυναίκα του την Πανδώρα που ήταν ψηλή λυγρόκορμη, γλυκομαυρομάτα, πού 'χε μάγουλα σαν σφράτα μήλα, ωραίο αμφορέα χειλιών και καλλιλοφο στήθος. Κι απάνω απ' όλα ήταν νοικοκυρά κι αγαπούσε τον άντρα της με τη συνετή εκείνη αγάπη τη γεμάτη γαλήνη κι ομορφιά. Το ανδρόγυνο αυτό είχε την αγνή εκείνη συνείδηση που είναι όλο ευτυχία. Είχαν και μιὰ κορούλα την Αγγελική που ήταν τότε πέντε χρονών. Η κορούλα τους ήταν ο συνδεδεμένος κρίκος που δένει γερά τα δυο σκέλη μιὰς γέφυρας. Έτσι η γέφυρα της ευτυχίας τους ήταν στέρεη, ακλόνητη. Ο Ευαγόρας που τον φωνάζανε χαιδευτικά Γόρα σαν καλός νοικοκύρης γυρνούσε απ' τη δουλειά του κατ' ευθείαν στο σπίτι του. Οι ταβέρνες που βρίσκονταν στο δρόμο του – πειρασμός και ξεκούραση για κάθε άντρα της χειρονακτικής δουλειάς – του ήταν αδιάφορες. Λίγο ουζάκι με ωραίους μεζέδες που του ετοίμαζε η όμορφη Πανδώρα του, που τον υποδέχονταν πρόσχαρη και γλυκομίλητη τον ξεκουράζε.

Η κορούλα του εύρισκε στα γόνατά του το καλύτερο κάθισμα. Κάτι μικρά συννεφάκια περνούσαν κάπου - κάπου απ' το μυαλό του, μα γρήγορα τὰ 'διωχνε η φωλιασμένη στην καρδιά του εμπιστοσύνη. Άλλωστε δεν είχε ακούσει το παραμικρό για τη γυναίκα του, όσο κι αν μιὰ παλύ όμορφη γυναίκα σαν την Πανδώρα που ήταν αντικείμενο θαυμασμού και λαχτάρας κι άρεσε σ' όλες τις αισθήσεις των αντρών θα μπορούσε να δημιουργήσει υπόνοιες. Τίποτε από τέτοιες εκδηλώσεις ζήλειας. Αυτό το θεριό που σπαράζει τα σωθικά του ανθρώπου δεν ξύπνησε ποτέ μέσα του.

Έτσι η ζωή του κυλούσε ήρεμη σαν ένα ρυάκι που με το όροσερό νερό ποτίζει καταπράσινους μπαξέδες, σαν ένας ήλιος στον καθημερινό ουρανό γύρω του, σαν ένα αεράκι σ' ανοιχτάς ωρες. Η ζωή του Γόρα ήταν η περιφάνια της Πανδώρας.

Ξαφνικά ξέσπασε η μπόρα του Αττίλα... Ο Γόρας άρπαξε ένα βραχύκανο τουφέκι πού 'χε στο σπίτι του και μαζί μ' άλλους πατριώτες του, πολέμησε λυσασμένα ώσπου τραυματίστηκε στο πόδι του από τουρκικό βόλι και πιάστηκε στο τέλος αιχμάλωτος. Η Πανδώρα με την κορούλα της στην αγκαλιά – όπως οι περισσότερες μάνες – προσεύχονταν στο εικόνισμα του σπιτιού της. Παρακαλούσε τη Μεγαλόχαρη όταν ξαφνικά τρεις Τουρκαλάδες φαντάροι έσπασαν την πόρτα του σπιτιού κι όρμησαν μέσα. Μπρος στα έκπληκτα μάτια της

κορούλας της την βίβαν, την βρώμισαν και ύστερα με μιὰ περιφρονητική και χλευαστική τους στάση της είπαν «ασιχτήρα»... Καθώς ήταν λιποθυμισμένη κι ακίνητη στο πάτωμα, άρχισαν να την κλωτσούν φωνάζοντάς την εγκίτα. Όταν κόπιας συνήλθε σηκώθηκε έντρομη πήρε στην αγκαλιά της την κορούλα της που συνεχώς έκλαιγε και βγήκε απ' το σπίτι της μισόγυμνη, ξεμαλλιασμένη κι έτρεχε σαν τρελή. Ούτε ήφερε πού πήγαινε.

Στην έξοδο της Κυρήνειας συνάντησε πολλές γυναίκες που αλλόφρονες τρέχανε κι αυτές. Μπήκε στην ανθρώπινη αυτή μάζα, κι έγινε ένα μ' όλες τις άλλες. Εικόνα που θυμίζει μικρασιατική τραγωδία. Ράκη ανθρώπινα φτάσανε στη Λευκωσία όπου οι Ελληνοκύπριοι με τον ακούραστο πρόεδρό τους τον αρχιεπίσκοπο Μακάριο απόν τον ρασοφόρο ήρωα πρόσφεραν την πρώτη τους περιθαψή. Πώς και γιατί έγινε αυτό το μεγάλο κακό το ξέρουν όλοι. Το ενωτικό κίνημα της άφρονος διχτατορίας ήταν η μεγάλη καλοστημένη παγίδα των Αμερικανών με αρχηγό της άπτης αυτής πράξης τον περβόητο Κίσιγκερ, για να γίνει τ' όμορφο νησί της Αφροδίτης τουρκικό. Οι άμυαλοι συνταγματάρχες δεν είχαν ιδέα από πολιτικές δολοπλοκίες και σαν ποντίκια μυρίζονταν το τυρί, μα δεν έβλεπαν το φάρα. Η τραγωδία ήρθε παλύ γρήγορα κι είναι μακρόχρονη. Η πράξη της χούντας ήταν σαν το άνοιγμα της Κερκόπορτας στην Πόλη. Ήταν μιὰ καθαρή προδοσία. Οι πολιτισμένοι λαοί, σπαθελόπως και στη μικρασιατική καταστροφή, δεν υπάρχουν πιά λόρδοι Μπαύρον φιλέλληνες.

Κι ο Γόρας; τι έγινε ο Γόρας; Για τους Τούρκους δεν ισχύει η συνθήκη της Γενεύης που ορίζει ότι ο αιχμάλωτος είναι σεβαστό πρόσωπο. Κάθε μέρα ξύλο και αγγαρία μ' ένα ξεροκόμματο μαύρο ψωμί και το βράδυ σ' ένα ολοσκότεινο μπουντρούμι. Μιά νύχτα όμως θεοσκότεινη, τὸ 'σκασαν απ' τη φυλακή τους. Πώς τα κατάφεραν; Η εύχη που δεν είναι τυφλή, εδώ είχε ορθάνοιχτα μάτια. Σ' ένα αντιφέγγισμα είδαν τον Τουρκο σκοπό να πέφτει χάμου. Άνοιξαν γρήγορα την πόρτα της φυλακής και τὸ 'σκασαν. Μόλις βγήκαν όξω απ' την Κυρήνεια συνάντησαν δυο τρεις άλλους πατριώτες τους. Ανάμεσά τους ήταν κι ο Γιάνκος Κασιμής που

πολλές φορές ενοχλούσε στο δρόμο την όμορφη Πανδώρα με υπαινιχτικούς αναστεναγμούς του. Δεν τολμούσε όμως περισσότερο, γιατί φοβόταν μήπως το πληροφορηθεί ο Γόρας ο γεροδυναμικός και τότε γδάρει ζωντανό. Ο Γόρας είχε παλύ ανεπτυγμένο το αίσθημα της τιμής. Η πρόνοια είναι ο καλύτερος οδηγός για να φτάσει κανείς σε ασφαλές μέρος. Πριν καλά - καλά ξημερώσει χωθήκαν όλοι σε μιὰ σπηλιά και μείναν εκεί όλη τη μέρα. Ήξεραν πριν το σκάσουν απ' τη φυλακή τους τη σπηλιά που κρύφτηκαν, και ποιά ώρα θα φτάνανε σ' αυτήν. Τα μέρη αυτά τὰ 'ήξεραν καλά.

Μέσα στη σπηλιά τα ερωτήματα ένα πάνω στ' άλλο για τις γυναίκες-τους, τα παιδιά-τους, τους άνδρες-τους, τ' αδέρφια-τους. Τι να γίναν άραγε. Ο Γόρας μόλις έφερνε στο νου-του την Πανδώρα και την κορούλα-του την Αγγελικούλα βούρβαναν τα μάτια-του. Κορόμηλο το δάκρυ-του. Μιά πληροφορία του Γιάγκου Κασιμή ήταν μία μαχαιριά στην καρδιά του Γόρα. Δε βάσταζε ο άτιμος κι έχυε όλο το φιδίσιο-του φαρμάκι λέγοντας με υποτιμικό πόνο τα όσα είδε την ημέρα της εισβολής του Τούρκου στην Κυρήνεια. Πώς οι Τούρκοι ατίμαζαν τις γυναίκες και πώς έτυχε λείει να βρεθεί συμμέμος πίσω από έναν τοίχο κοντά στο σπίτι του Γόρα. Τρεις τουρκαλάδες είπε έσπασαν την όρτα του σπιτιού του Γόρα και ρίχτηκαν στην ανδώρα. Άκουσε λείει απ' όξω τα ξεφωνητά-της, κι τα κλάματα της κορούλας-της.

Ο Γιάγκος Κασιμής ένας σαιξπηρικός Ιάγος ολοφονούσε εκείνη την ώρα έναν Γόρα – Οθέλλο που δεν θά 'πνιγε βέβαια τη Δυσδαιμόνα-του – ανδώρα, μα θά 'πνιγε την ίδια-του ψυχή.

Όταν φτάσανε στη Λευκωσία τρέξανε όλοι-τους στην αρχιεπισκοπή για να πληροφορηθούν από μία επιτροπή, πού βρίσκονταν οι οικογένειές-τους. Κι εδώ αρχίζει ένα άλλο δράμα.

Ο Γόρας αν και κούτσαινε από το τραύμα πού έμεινε στο πόδι-του, έτρεξε σαν τρελός προς την κατασκήνωση των προσφύγων. Ποιός μπορούσε να το φανταστεί πως οι Κύπριοι θα γινόντουσαν πρόσφυγες μέσα στην ίδια-τους πατρίδα; Μόλις αντίκρυσε στο άνοιγμα μιάς μεγάλης σκηνής την Πανδώρα-του, στάθηκε απότομα σαν άγαλμα. Κι εκείνη σα μαρμαρωμένη Νιόβη έμεινε στη θέση-της ακίνητη. Ύστερα με σιγανό τρεμάμενο βήμα πλησίασε και την αγκάλιασε. Η Πανδώρα όμως εξακολουθούσε να είναι μαρμαρωμένη. Άρχισαν να τρέχουν απ' τα μεγάλα αμυγδαλωτά μάτια-της, και δάκρυά-της. Η πρώτη φράση του Γόρα ήταν: Πού είναι η Αγγελικούλα-μας; Το κοριτσάκι έπαιξε λίγο πιά περά με άλλα μικρά παιδάκια. Χωρίς μιλιάνη Πανδώρα έδειξε με το χέρι-της την Αγγελικούλα. Εκείνη τη στιγμή η Αγγελικούλα ήταν άνοιγμα, μιά διέξοδος για να ξεπεραστεί κάπως το αδιέξοδο. Αντράφηκε προς την κορούλα-του, τη φώναξε, κι εκείνη τρέχοντας έπεσε στην αγκαλιά-του. Ένα φιλήμα δεν έδωσε στην γυναίκα-του, μα στην κορούλα-του έδινε συνέχεια φιλιές κι απ' τα μάτια-του άρχισε ένας κρουνός από δάκρυα.

Η μεγάλη σκηνή που μέσα-της ζούσαν τρεις οικογένειες, δεν επέτρεπε στ' αντρόγυνα καμιά συζυγική τρυφερότητα... Αυτό ήταν για τον Γόρα

σαν κάτι προσαρμοσμένο στην ψυχική-του κατάσταση. Τα αντρόγυνα ήταν απλώς σαν γνώριμα πρόσωπα που συνοικούσαν. Μνήμες αδυσώπητες μαστίγωναν την ψυχή-τους όταν ερχότανε στο νου-τους τα ωραία επιπλωμένα σπιτάκια-τους, και μάλιστα όταν τις νύχτες οι αγέρηδες με σουρντίνα το πανί των σκηνών παίζανε το θλιβερό βιολί-τους.

Πολλοί άντρες ένιωθαν έναν αβάσταχτο ψυχικό πόνο, όταν σκεπτόντουσαν πως πλάι-τους βρίσκεται η μαγαρισμένη, η βρωμισμένη απ' τους Τούρκους γυναίκα-τους... Πολλοί απ' αυτούς, τόλμησαν να ζητήσουν απ' την αρχιεπισκοπή διαζύγιο. Όμως η αρχιεπισκοπή δεν έδωσε κανένα.

Ο Γόρας, ο ήρωάς-μας, δεν πήγε ποτέ-του στην αρχιεπισκοπή. Άρχισε όμως να πηγαίνει εκεί, που ποτέ άλλοτε δεν πάτησε το πόδι-του. Στις ταβέρνες! Ζητούσε τη λήθη μέσα στο πιτό μα αυτομεγάλωνε πιά πολύ την πίκρα-του. Ένα βράδυ τόλμησε και τη ρώτησε: Πανδώρα είναι αλήθεια αυτό που έμαθα; Κι η Πανδώρα που την έπιασε ένας κόμπος στο λαιμό-της, κατώρθωσε με πολύ κόπο να πει: Ναι!

Οι μέρες κυλούσιν σα θολά νερά ενός αφρισμένου ποταμού, σα σύννεφα μαύρα που κρύβουν μιά θύελλα έτοιμη να ξεσπάσει σε μπόρα.

Η μόνη ηλιαχτίδα που έμπαινε στις καρδιές του αντρόγυνου ήταν η κόρη-τους η Αγγελικούλα. Έπαιρνε πολλά φιλιές πότε απ' τη μανούλα-της, και πότε απ' τον μπαμπά-της που γυρνούσε στη σκηνή πάντα κάπως ζαλισμένος απ' το πιτό. Ο Γόρας όσο κι αν έπινε δεν έδειχνε πως είναι μεθυσμένος. Περπατούσε σταθερά και συνομιλούσε μ' άλλους λογικά και σοβαρά. Ωστόσο το ρακί έσκαβε την υγεία-του. Δεν ήταν πιά εκείνος ο στιβαρός και γεμάτος υγεία Γόρας, ούτε ο δουλευτάρης υδραυλικός που δούλευε με πολλή όρεξη και πολύ κέφι. Τώρα έκανε δουλειά - αγγαρία. Ένα βράδυ όμως έγινε μιά ευχάριστη αλλαγή. Καθώς φιλούσε την κορούλα-του εκείνη του είπε: Έλα μπαμπά φίλησε και την μανούλα. Έλα σε παρακαλώ φίλησέ-την. Κι ο Γόρας – σα μετανιωμένο παιδί που ζητάει συγχώρεση – έσκυψε και φίλησε την Πανδώρα-του. Εκείνη με δάκρυα στα μάτια του ανταπόδωσε το φιλήμα.

Το άλλο βράδι έγινε πάλι το ίδιο και τα μεθεπόμενα βράδια η Πανδώρα έπαιρνε το φιλήμα της συζυγικής αγάπης. Ο Γόρας δεν ξαναπάτησε στην ταβέρνα. Τώρα ένα μόνο όνειρο γλυκό τους έμεινε: Η επιστροφή στην αγαπημένη-τους Κυρήνεια! Πότε άραγε;

Ιούλης 1979

Κυκλοφορεί

το νέο μεγάλο και πρωτότυπο έργο του Λάμπρου Μάλαμα: «Η Μάνα του Βορρά» (Η ΕΣΣΑ χωρίς μύθο) σε 55 κεφάλαια και 200 πρωτότυπες φωτογραφίες. Ένα έργο τέχνης και Ταξιδιωτικής Λογοτεχνίας που πρώτη φορά προσφέρεται στην Ελλάδα για τη μεγάλη χώρα του Σοσιαλισμού.

(Περιήγηση, ανθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ποίηση, κριτική, ψυχολογία, ιστορία, προοπτική κλπ.)

Το αντίδοτο του έργου «Να ποιά είν' η Αμερική», «Η Μάνα του Βορρά». Θα το βρείτε στα κεντρικά Βιβλιοπωλεία. Εκδ. «Ελ. Πνεύμα».

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ χαρακτήρων του καιρού μας

Ο ΦΙΛΟΠΟΝΗΡΟΣ — ΚΟΥΤΟΠΟΝΗΡΟΣ

ΓΙΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΤΑΜΟΥ

Η πονηριά είναι αλεχθέστατο και μικροπρεπές ελάττωμα, που μικραίνει αφάνταστα τον άνθρωπο, που το έχει. Τον κάνει κοντόφθαλμο, κοντόχαρο, χωρίς ανάστημα ψυχής· άνθρωπο σιγανοκερπάτητο, μισερό, δισταχτικό και μουλωχτό.

Ο φιλοπόνηρος, λοιπόν, ενεργεί ανυποψίαστο στήνοντας με το θολό χνύτο του, μικρούς αθεάτους ιστούς αράχνης για να συλλάβει τα ανίδηα θύματά του. Μηχανεύεται επεκτάσεις της κυριαρχίας του στο περιβάλλον που ζει, γιατί αισθάνεται πως ο κόσμος όλος τον απειλεί και στέκει εχθρικός απέναντί του. Γι' αυτό φροντίζει να 'ναι πάντα καλά πληροφορημένος για τον καθένα από τους γύρω του. Και σαν θέλει να κάνει την πονηριά του, διασκευάζει όπως τον βολεύει, τα ψυχολογικά «έξυπνα» ευρήματά του. Αστειεύεται πρώτα με τον εαυτό. Προπαρασκευάζεται κατάλληλα για τη δράση του. Και έτοιμος πιά για όλα περιφέρεται γύρω από το θύμα του. Το αποκλανά, το περιγλά καθώς το έξυπνο ψάρι, που τρώει το δόλωμα του χαζού ψαρά. Λοξοδρομεί καταδολιεύει ρίχνει στάχτη σε πολλά μάτια. Αφήνει μελάτη και στην κατάλληλη στιγμή έρχεται στο ψητό, κάνει της αλεπουδιά του σίγουρα και ακίνδυνα και εξαφανίζεται.

Μέσα του είναι γεμάτος φτωχές επιθυμίες και μικρές δυσαρέσκειες. Και σαν τις νοιώθει αφόρητες να τον συμπίεζουν και να τον συνθλίβουν αντιδρά περιέργα επιχειρώντας μιιά δειλή μα πονηρή έξοδο προς το άξενο περιβάλλον και την απειλητική του μοίρα.

Έτσι στο όνομα της δικαιοσύνης υπηρετεί την υποκρισία· στο όνομα της αξιοπρέπειας την απρέπεια. Κι από τη μετριότητα ξεπέφτει στη μετριοκάθεια. Από τη μετριοφροσύνη στον κομμασμό, με σκοπό πάντα άνομο και παράνομο.

Τον βλέπετε φορές να γονυρετεί ικετευτικά, μπροστά στους πιο μεγάλους μα και στους πιο μικρούς και ταπεινούς παρακαλώντας τους να τον ευφρηνήσουν. Και με την αγάριστη και αχαρκτήριστη και ταπεινή, μικροπρεπή του εγκαρτέρηση και ύπουλη συγκατάβαση φτιάχνει ατμόσφαιρα συμπάθειας. Η συμπάθεια μεγαλώνει απ' όλους όταν ο φιλοπόνηρος βάλλει σε ενέργεια και τα δυό άλλα του όπλα: Τον ραγιαδισμό και τον φτωχοπροδομιισμό του. Τότες είναι κιά σίγουρος και το κλίμα είναι κατάλληλο για να κάνει ακερίσπαστος και με ανικονίαστο τρόπο τις πολυποϊκίλες και πολύμορφες πονηρίες του, με παράλληλες δολιότητες και μηχανορραφίες.

Καμώνεται πως η μεγάλη του επιθυμία και ο διακαής του πόθος είναι να διαφυλάξει και να περιφρονήσει τους καλούς και έντιμους ανθρώπους από τους λωποδύτες, ενώ ο ίδιος είναι ένας φριχτός λωποδύτης και απατεώνας πρώτης γραμμής.

Αν μπορούσε, να μας το πει, θα μας το έλεγε ευθέως: Να κλέβετε μονάχα, όταν δεν μπορείτε να αρκάσετε. Ωστόσο αυτός, έχει τον ιδιαίτερα δικό του τρόπο να μας το πει.

Είναι κλεπτομανής! Μπορεί όταν το πάθος της κουτοπονηριάς είναι σε έξαψη, να ξεφρίσει όλη την αγορά, και να μη γίνει από κανέναν αμέσως αντιληπτός και στους συνωστισμούς, όλα τα πορτοφόλια του φτωχού κοσμάκη.

Για να καλύψει το σατανικό, ύπουλο και πρόστυχο έργο του και ν' αποφύγει σιωπηλά τις συνέπειες του νόμου, πιάνει φιλία — λυκοφιλία πες — με ισχυρούς προστάτες, φτιάχνει χαμοθεούς. Σχετίζεται και με τα όργανα δημοσίας τάξεως ακόμα και κάνει παρέα με τα ίδια ανύποπτα θύματά του.

Η πονηριά αυτού του ανθρώπου δεν έχει όρια, μήτε αρχή και τέλος. Είναι άναρχη και ατελεύτητη και γίνεται σε ακαθόριστο πάντα τόπο και χρόνο. Μάταια θα προσπαθήσεις να του καταλογήσεις ευθύνες για κάτι που υποπτεύεσαι πως έκανε. Αν και υπεύθυνος θα σου βγει ανεύθυνος. Πάντα και σε κάθε περίπτωση δείχνεται και μένει ο υπεύθυνος ανεύθυνος.

Δεν πιάνεται αυτός εύκολα στη θηλεία του νόμου και στο δόκανο της δικαιοσύνης. Μήτε φυλακίζεται μηδέ σταυρώνεται για τα ανομηματά του. Όλοι μπορούν να την κάθουν να βυθιστούν να πάνε στο φούντο· αυτός στέκει λάδι στον αφρό...

Και εκπλήττεσαι πώς τα καταφέρνει έτσι καλά ο αθεόφοβος. Τον βλέπεις πόδια να μην έχει, και νάσου στέκει όρθιος, φτιάχνοντας πήλινα. Όλοι χάνονται από πείνα, όλεθρο, συμφορές παντοειδείς, αυτός ζει και βασιλεύει, έστω και σαν σκουλήκι που σέρνεται στο χώμα το υγρό της χαμοκέλλας του· ή μπορεί και σα λιοπάρδαλη της φρίκης και του αφανισμού, που σέρνεται στο βελουδένιο χαλί μιιάς αρχοντικής σάλας.

Δεν είναι παράξενο να τον δείτε και σαν στρείδι κολλημένο σε κάποιο σκελετόβραχο, να υπάρχει

ευχαριστημένο. Ή μπορεί και σαν βδέλλα να μένει ριζωμένη στο παχύ σβέρκο κάποιου καλοπεραστή και όπως η βεντούζα, να του ρουφάει το αίμα. Κι όσο κι αν τον ενοχλεί αυτό το παράσιτο ο χοντράνθρωπος αυτός δεν το καταλαβαίνει ή μπορεί να το υπομένει διαμαρτύρητα.

Φορές, ο φιλοπόνηρος, παρουσιάζεται ως μικροενάρετος αστός και εκδηλώνεται σαν πράος και αγαθός άνθρωπος. Μα σαν εργάζεται δεν κάνει ποτέ δουλειά της προκοπής. Πάντα μιά κάποια μικροαπασχόληση, χωρίς απόδοση, έτσι για να περνάει η ώρα. Το επάγγελμά-του είναι συνήθως παρασιτικό. Γιατί ο πολυπόνηρος είναι κλασικός τεμπέλης.

Διασκεδάζει τον εαυτό-του, και τότε - τότε όσοι τον ξέρουν καλά, απατώντας ασύστολα τ' αφεντικά-του κι όλους τους υψηλά ισταμένους επίσημους κυρίους-του. Στα φερσίματά-του αυτά, η σιωπή-του είναι βαθιά και μακροχρόνια. Είναι σιωπή ύπουλη και γι' αυτό πολύ επικίνδυνη.

Άμα είναι χειμώνας καιρός και φτάσουν οι λιόλουστες αλκυονίδες μέρες, βγαίνει από την σκοτεινή φωλιά-του και πιάνει τα λιόλουστα απαγγερά μέρη και λιάζεται τεμπέλικα σαν και τη γριά αλεπού. Εκεί ζεσταίνει το πικρό παγερό-του αίμα και ζει για λίγο ευχάριστα, με τους νεκρούς θόρυβους που κάνουν οι φίλοι-του τα παρασιτικά έντομα, μύγες και σφήκες, που βοούν ολόγυρά-του χαρούμενα.

Για όψο και προσφάι έχει το στείρο φτωχοχορτάρι-του, που ευδοκιμεί μόνο στη φτωχογή της ψυχής-του, γιατί ο πονηρός είναι ο πιο άγονος άνθρωπος του κόσμου. Συνοδοιπορεί πάντα με τον δαίμονα, απ' αυτόν αντλεί τις δυνάμεις-του, μ' αυτόν εναρμονίζεται, μ' αυτόν ταιριάζει, συναναστρέφεται, και αυτόν θέλει συνεργό στις πράξεις-του.

Και με τις λαμπρότερες διαύγειες, τα μάτια-του δεν βλέπουν παρά, σταχτόχρωμες αυγές. Κι όταν το φως πλούσιο διαχέεται παντού και αποκαλύπτει τα βαθύτερα μυστικά της ζωής και κάνει τα κρυπτά φανερά, ο άνθρωπος αυτός σκεπάζει το πρόσωπό-του με προσωπείο, με τη σκιερή μάσκα της νύχτας.

Όταν μιλεί η αθέατη ύπαρξή-του, η φωνή που βγαίνει, μοιάζει σαν νά 'ρχεται από ηχείο σαραβαλιασμένο κι είναι στον αχό-της κλειστή, άχρωμη, καπνισμένη, σαπισμένη, άχαρη... και στην μελωδικότερη ιαχή-της μοιάζει ταλαιπώρος αχός ξεκουρτισμένης παλιάς λατέρνας.

Ωστόσο όπου και να βρεθεί ο πονηρός, αν θέλει, τίποτα δεν μπορεί να προδώσει την παρουσία-του. Και στο διαυγέστερο νερό να πέσει, δεν θα το θολώσει. Σε ανάγκη θα γίνει βάτραχος, ή καβούρι, ή σκούληκας ή πεταλίδα και θα μείνει ασάλευτος στον πυθμένα και το νερό πεντακάθαρο και αθόλωτο κι αυτός στο βυθό αθέατος.

Άμα βρεθεί σε έρημο κρύβεται στις θύνες της άμμου· και στη στέππα σαν την στρουθοκάμηλο. Και μέσα-του απλώνεται βουβή η έρημος των σκέψεών-του. Σα νυχτώνει η πονηρή ψυχή-του γίνεται τκιιάχτρο και κρέμεται από το δέντρο της δολιότητας σαν άθλια μαλακιά πατσαβούρα μ' ακαθόριστο τμήμα, ή σαν θλιβερή νυχτερίδα τεφρή.

Σε μακρινούς δρυμούς σαν βρεθεί φτιάχνει το λάκκο του θανάτου μεγάλο και τρίσβαθο. Τον σκεπάζει με χορτάρι ξηρό τόν παραλλάσει κατάλληλα για να είναι αθέατος. Και κάπου εκεί περιμένει παραφυλάει και παραμονεύει κάποιο από τα μεγάλα θηρία της ανθρώπινης ζούγκλας να περάσει το τονηρό μονοπάτι της ερημιάς και της δολιότητας. Και το πιο δυνατό παχύδερμο ή το πιο γερό λιοντάρι ή τίγρης άμα τύχει και πέσει στο λάκκο-του, έλεος και γλυτώμο δεν έχει. Θα τ' αφήσει εκεί μερόνυχτα να βρυχάται νηστικό, διψασμένο, πληγωμένο, κατάκοπο μέχρι που να βγει η ψυχή-του, για να το λαφυραγωγήσει νεκρό. Τόσο φριχτός ψυχοβγάλτης είναι ετούτος ο άνθρωπος.

Άλλοτε πάλι, δαίμονας σε ανθρώπινο σώμα παραφυλάει αθέατος σε στέκια, όπου φτεροκοπάνε τε γαλάζια ύψη, λευκές διαβατάρες ψυχές — αγνά περιστέρια ή καλλικέλαδοι κορυδαλλοί — κι ως περνάνε φορές χαμηλά, τα ντουφεκά και τα τραυματίζει θανάσιμα κρυμμένος πάντα, πίσω από τα έθλια σκουπιδαριά όπου τα μετερίζια και τα καρπούλια-του.

Σαν τύχει νά 'ναι άσπλος, στήνει θηλειές σαν τον κουτοπόνηρο γερο-Φερετζέλη, ήρωα του μπαρμπα Αλέξανδρου, όπου πιάνει και πνίγει τα κοτσυφάκια τα λάλα, τους κηρομύτες τους γλυκείς, όλου του γαληνεμένου και απονήρευτου δάσους.

Άλλες πάλι φορές είναι σαν ένα παθιασμένο γέρο, τσαρλατάνο μουσικάντη, που έμαθε από τους ήγριους ανέμους των καιρών-μας τη θανάσιμη μουσική-του αυτή τήν φριχτή μελωδία της τίγρης, για να κηρύττει όπου του αρέσει άφοβα και αναιδέστατα τις πιο ειδεχθείς πραγματώσεις των παμπόνηρων ανομημάτων-του.

Στα μεγάλα συμπόσια της ζωής και στις ποικιλωνυμες λαϊκές εσπερίδες ριχνει δηλητηριο στο ποτό του άκακου ανθρώπου.

Ένας Ρασπούτιν αναιώνιος ο Πονηρός, μέσα στη Νύχτα του Κόσμου.

Ο Θεός της αγάπης θά 'λεγε: «Αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού!!»

Ο μικροπόνηρος του Θεόφραστου θέλει όλους τους ανθρώπους ανήθικους, πονηρούς και πρόστυλους, όμοιους σαν και όπως είναι ο ίδιος: «Και επί τοις χρηστοίς ειπείν ως γίνεται κατά φύσιν ουδείς χρηστός και όμοιους πάντας είναι, και επισκώψαι δε ος χρηστός εστι».

Και ιδού ο Θεοφράστειος φιλοπόνηρος — ο φιλοπληρίας όπως τον αποκαλεί ο

Μικρή μελέτη

Στοιχεία για το νεώτερο Θέατρο Δυτικής Ευρώπης και ΗΠΑ

Του Ντίνου Κούγκουλου

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Η ΓΕΝΕΣΗ ΤΟΥ ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Στη Σκανδιναβία του 19 αιώνα γεννήθηκε ο αδελγός του νέου ευρωπαϊκού δράματος Νορβηγός Χένρικ Ίβσεν (1828-1906). Επηρεασμένος από τα γαλλικά κοινωνικά έργα, χαρόσει με τον Χάουπτμαν στη Γερμανία, το δράμα της φυσιοκρατικής δραματικής τέχνης δηλαδή του θεάτρου ετου πλησίον της αλήθειας». Εδημιούργησε μ' άλλα λόγια, το νατουραλισμό σ' ένα ψυχολογικό ύψος μίας μοντέρνας προβληματικής δραματουργίας. Η τέχνη αυτή είναι αδυσώπητη, αυτοδίοικητη και κάθε άλλο παρά ρωμαντική. Απ' τα έργα του πρώτου διακρίνουμε: «Πτέρ Γκύντ», «Νόρα», «Φαντόσμα», «Εχθρός του λαού», «Η αγριότητα», «Βρυκόλακες» κ.ά.

Ακολουθούν «Οι πατριώτες» του Μπέρνσον (1832-1910), και ο γνωστός με το επικό έργο Κνουτ Χάμσον (1859-1952). Ένας άλλος επίσης γνωστός δρα-

ματουργός της Σκανδιναβίας είναι ο Σουηδός Στρήντμπεργκ (1849-1912), με το έργο «Ένα παχνίδι όνειρο» κ.ά.

Παράλληλα με την ανάπτυξη των φυσικών επιστημών, ιδιαίτερα της δαρβινικής ανακάλυψης του αγώνα της υπάρξης στη φύση και τη σοσιαλιστική θεωρητική αναγέννηση, αναπτύσσεται στην Ευρώπη το καλλιτεχνικό ρεύμα του νατουραλισμού (φυσιοκρατίας).

Οι ονειρώδεις ομορφές, τα ακρωμένα ρωμαντικά ύψη και τα μυστικιστικά βάθη του παρελθόντος δεν όφειλαν πλέον να είναι τα μέσα του σκοπού της τέχνης. Ολόκληρη η ανθρωπότητα (όχι μόνο η υψηλή και μεσαία τάξη), έπρεπε να γίνει αντικείμενο καλλιτεχνικής ανάπτυξης. Ιδιαίτερα οι ταπεινωμένοι, εξασθενημένοι και υποδουλωμένοι, μ' όλη τους την ασχήμια στη γλώσσα και εμφάνιση γενικά, παίρνουν μία θέση πάνω στη σκηνή. Πατέρας της νέας αυτής ροπής στην Ευρώπη είναι οι Τολστόι, Ζολά, Ντοστογιέφσκι, Ίβσεν κ.ά.

Σπουδαιότερος μάστορας του νατουραλιστικού αυτού θεατρικού δράματος ήταν ο Χάουπτμαν (1862-1945). Η πρώτη εμφάνιση του δράματος «Πριν ανατεθεί ο ήλιος» στο Βερολίνο (1882) επί της ελεύτερης λαϊκής σκηνής, δημιούργησε τεράστιο ενδοέθρον και σχόλια. Παρ' όλα αυτά όμως δεν κλονίστηκε το ηθικό του ιδρυτή. Τουναντίον, ασχολήθηκε με μεγαλύτερο ζήλο και παρουσίασε ένα τεράστιο επίτευγμα στην Ιστορία του θεάτρου. Τα γνωστότερα έργα είναι: «Οι υφαντές», «Η γυναίκα κάστορας», «Φλωριαν Γκέμερ», «Ο αμαξός Χένσελ», «Ρόζα Μπέρντ» και «Οι Αρουαίοι». Το παράδειγμα φυσικό του Χάουπτμαν, ακολουθήσαν αρκετοί θεατρικοί συγγραφείς, χωρίς όμως να φθάσουν στο ύψος της διεθνούς προβολής.

Χαρακτηρογράφος-του:

«Φιλοκοπηρία είναι η επιθυμητή ροπή, για τη διάπραξη καλού.

Ο πατριώτης είναι ένας τέτοιος άνθρωπος, ώστε, να ανταπαντιεται και ν' ανταμύεται με όσους καταδολιάστηκαν, για πολιτικά ζητήματα και πολιτικές παράνομες πράξεις, και έχει τη γνύμη, πως αμα κάτει μ' αυτούς, παρκα θα γίνει εμπειροτερος στη ζωή του και θα προκαλεί σ' όλους το φόβο.

Κι όταν γίνεται σύζητηση για ηθικούς χρηστούς ανθρώπους ισχυρίζεται πως: "Κατα φύση κανένας δεν είναι ηθικός" και πως όλοι είναι όμοιοι. Και κοροιδεύει εκείνον που είναι ηθικός άνθρωπος, και τον ποτηρο τον αποκαλεί ελεύθερο.

Κι αν κάποιος ποτηρό απο το συταφι του, τον κατηγορουτ, ο φιλοπότηρος, ομολογει, πως κάμποσα απο τα ελαττώματά του είναι αληθινά· και τ' άλλα, κάνει τάχα πως δεν τα ξερει. Ωστόσο, τον παρουσιαζει σαν ευφυη, εξαιρετο φίλο και εκιδέξο σε όλα του. Και πάντοτε διατεινεται υπερ αυτου, λεγοντας, πως δεν ειδη πιό ικανότερο άνθρωπο απ' αυτόν. Και τον υποστηρίζει, για οσα ειπε στην εκκλησία του. Ίημου, η για οσα, όταν τον ανακρι- νανε σε δικαστήριο.

Ακόμα, είν' άξιος, να καθίσει κοντά σε δικαστές και να υποστηρίξει τη γνύμη του, με πεισμα, λεγοντας πως δεν είναι κρέκο να κρίνουν τον άνθρωπο, αλλά την πράξη που εκανε. Και ισχυρίζεται πως ο κριτόμετος είναι ο σκύλος του Ίημου, γιατί τον φυλάσσει απ' εκείνους που τό 'χουν να τον αδίκουν. Και έχει, αλομη, τη γνύμη ότι: Κανένας πιό δεν θά 'ναι μισητος για τα κοιτά δημοσία πράγματα, αμα δεν προστατεύουμε τέτοιου είδους άνθρω- πους.

Έχει, ακόμα, την ικανότητα να προστατευει τους φαύλους και να συτηγορήσει στα δικαστήρια για υποθέ- σεις φιλόκοπτες και ποτακές.

Και όταν τύχει να 'ναι δικαστής δίνει τη χειρότερη κρίση στα ισχυριζόμενα από τους ατιτιδικούς.

Και σε γενικές γραμμές μπορεί να πει κανένας πως η φιλοκοπηρία είναι αδερφή της καχυποψίας· και δείχνεται πως είναι αληθινό το λεγόμενο σε παροιμία: « Όμοιος με τον ομοιο πηγαίτει».

Και το σύγχρονο νεοελληνικό είναι πιό χτυπητό και πιό χαρακτηριστικό: « Όμοιος στον όμοιο και κοπριά στα λάχανα».

Αυτά και άλλα παρόμοια συμβαίνουν με τον ποτηρό άνθρωπο, που έχει μέσα στην καρδιά-του όλα τα καλο- βουλα και ποτηρά αυτού του κόσμου.

Όταν βρίσκεται κοντά σου, ώ άνθρωπε, ο δαίμονας αυτός κοιτάζει μη και σε παρασύρει στους ίσκιους του. Γιατί ο ίσκιος του πειρασμού είναι συνήθως ίσκιος θανάτου. Και δεν έχει βαθύτερη σχέση με τον αλαφροϊσκιωτο των ποιητών. Αλλοίμονο αν σε φέρει στο δέντρο της αυλής-του για να «καθεύδεις υπο την μανδάγορα» του. Εί- ναι πιθανόν να μη ματαζυπηήσεις πιό.

Γι' αυτό, προτού σου είναι αργά, απομάκρυνε το φάντασμα του πειρασμού από τη ζωή σου. Και παψε να συναγελάζεσαι με τους οπαδούς, προσκυνητές και μύστες του ποτηρού, γιατί αδικείς τους αγαθούς και ενταρι- τους: Οι μη κολάζοντες τους ποτηρούς, ειπε ο Πυθαγόρας, αδικείσθαι βούλονται τους αγαθούς»!

ΤΟ ΙΜΠΡΕΣΣΙΟΝΙΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΝΕΟΡΟΜΑΝΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Σε αντίδραση του νατουραλισμού, αναπτύσσονται στις σκηνές των ευρωπαϊκών θεάτρων, καινούργια λογοτεχνικά ρεύματα. Ο ιμπρεσιονισμός που θα πει εντυπωσιασμός, έκφραση φωτός, χρωμάτων και μουσικής στην καινούργια καλλιτεχνική κατεύθυνση, αντιπροσωπεύεται απ' τους Γάλλους ζωγράφους: Μανέ, Ρενουά και τους συμβολικούς λυρικούς ποιητές: Μπωντλαίρ, Βερλαίν και Μαλλαρμέ.

Με τη λεπτοδιανοούμενη δραματική τέχνη του Βέλγου Μαίτερλινγκ (1862-1949), και τη μουσική του Ντεμπισσύ, καταχτούν τα έργα: «Μόνα Βάννα», «Το γαλάζιο πουλί», και «Πηλλέας και Μελισάνθη», την επικρότηση και τον ενθουσιασμό του λαού.

Στην Ιταλία, αντιπρόσωπος της ιμπρεσιονιστικής τέχνης είναι ο Ντ' Αννούτσιο (1863-1938), με τα δημοφιλέστατα έργα: «Η νεκρή πόλη», «Τζιοκόντα», και «Φραντζέσκα ντα Ρίμινι», έγιναν περισσότερο αξιογάπητα στο κοινό, με τη μεγάλη ηθοποιό Ελεονώρα Ντούσε.

— Η γερμανική σκηνή του ιμπρεσιονισμού, αντιπροσωπεύεται μόνο απ' το Βιεννέζο γιατρό και δραματούργο Σνίτσλερ (1862-1931). Επηρεασμένος από την επίδραση της ψυχανάλυσης του Φρόυντ, καταπιάνεται με σοβαρά έργα, αποφεύγοντας όπως οι νατουραλιστές συστηματικά, το αλόγευτο συναίσθημα. Από τα έργα αυτά, ξεχωρίζουμε: «Δεσποινίς Έλσα», «Παιδαριώδης έρωτας» «Χορός» κ.ά.

Οι νεορομαντιστές αντιπρόσωποι, προσπαθούν ποικιλότροπα να επαναφέρουν τον παλιό ρωμαντικό λυρισμό και μυστικισμό, όχι μόνο στο θέατρο, αλλά και στη λογοτεχνία, χωρίς όμως να μπορέσουν να επιβληθούν. Τα περισσότερα θεατρικά έργα είναι ασήμαντα, γι' αυτό αναφέρουμε μόνο το Βιεννέζο αντιπρόσωπο της εποχής αυτής Χόφμανσταλ (1874-1929), με τα έργα: «Η επιστροφή της Χριστίνας», «Ο αδωροδόκητος» και «Ο Βαρός».

ΤΟ ΕΞΠΡΕΣΣΙΟΝΙΣΤΙΚΟ

Κατά την πρώτη 10ετία του 20ού αιώνα, κάνει την εμφάνιση ο εξπρεσιονισμός. «Εξπρεσιόν» θα πει έκφραση. Κατά την εκδοχή λοιπόν της νέας αυτής καλλιτεχνικής εμφάνισης, δεν έχουν μόνον οι άνθρωποι, αλλά όλα τα αντικείμενα του κόσμου μία εσωτερική πλευρά, και μία ίδιον ύπαρξη, που οφείλουν να την προαιστανθούν για να την εκφράσουν. Στη ζωγραφική επι παραδείγματι, έχουμε μία σειρά καλλιτεχνών με τους: Αϊμίλ Νόλντε, Όττο Μύλλερ, Κοκόσκα, Φράντς Μάρκ κ.ά., που είχαν ως πρότυπα λατρείας, τα έργα των ζωγράφων: Βάν Γκόγκ και Έντουαρτ Μούνχ. Η τέχνη όμως του θεάτρου στην πλατεία-της έννοια, δεν απέδωσε τίποτε το αξιόλογο. Παίρνοντας στην αρχή σαν παράδειγμα τον Βέντεκιντ (1864-1918), και το συμπατριώτη-του Έρνστ Μπάρλαχ (1870-1938), βλέπουμε ότι τα θέματα των έργων που εκλέγουν, είναι δράματα που έχουν σχέση με διαμαρτυρόμενους μυστικιστές της Γερμανίας, και γι' αυτό δεν έχουν διαρκές ενδιαφέρον στο θεατρικό κοινό. Ακολουθούν κατά σειρά, οι επίσης γερμανικής καταγωγής Κάιζερ (1878-1945), με τα έργα: «Πλησίον ο ένας στον άλλο», και «Ο στρατιώτης Τάνακα». Ο Στέρνχαιμ (1878-1942), με το γνωστό έργο «Μανόν Λεσκώ», και «Πολίτης Σίπελ».

Τέλος ο αναφερόμενος κάπως ασυνήθιστα σε μεταφυσικά θέματα, τσεχοβραϊκής καταγωγής Φράντς Κάφκα (1883-1924). Χαρακτηρίζεται ως τραγικός κι οδυνηρός στοχαστής και επικριτής της βίας και της κακεντρέχειας, αν θέλετε κι ένας «θρησκευτικός» εξπρεσιονιστής που στιγματίζει την κρίση της λογικής. Από τα έργα που έγραψε όπως φαίνεται σε νεαρή ηλικία, δύο απ' αυτά έχουν καταχτήσει το παγκόσμιο θεατρικό κοινό. «Η Δίκη», και «Ο πύργος».

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΚΡΙΤΙΚΟ

Στις διάφορες εποχές της ανάπτυξης του θεάτρου, εξελίσσονταν πάντα, πάνω στη σκηνή μία δριμεία κριτική, απέναντι στις κοινωνικές καταστάσεις. Βλέπουμε λοιπόν στην εποχή του Κάλντερον, το κοινωνικοκριτικό έργο «Ο δικαστής απ' το Τσαλαμέα». Στην εποχή του Μπουμαρσαί «Ο γάμος του Φίγγαρο», επί Σίλλερ «Καρμπάλε και έρωτας», και ακολουθούν παρόμοια θεατρικά έργα με τους: Μπύχνερ, Χέμπελ, Ίψεν, Χάουπμαν κ.ά. Όλοι αυτοί οι θεατρικοί συγγραφείς, προσπαθούν να εκφράσουν «εν ονόματι του λαού και των ανθρώπινων δικαιωμάτων» την αδικία μιάς σαθρής, ποταπής κοινωνίας.

Σπουδαιότεροι όμως αντιπρόσωποι του κοινωνικοκριτικού θεάτρου, είναι ο Μπέρναρ Σώ (1856-1950), και ο Μπέρτολντ Μπρέχτ (1898-1956). Ο Σώ πίστευε σε μιά αργή, όχι μαρξιστική αιματηρή αλλαγή της κοινωνιοσοσιαλιστικής ανάπτυξης. Ζητούσε τη μεταρρύθμιση και την πρακτική αλλαγή της ζωής του ανθρώπου, μ' έναν απλό κι ανώδυνο, ειρηνικό τρόπο. Από τα έργα-του ξεχωρίζουμε: «Ταγματάρχης Μπάρμπαρα», «Ο γιατρός στο τρίστηρο», «Πυγμαλίων», και «Η αγία Ιωάννα».

Τα θεατρικά έργα του Μπρέχτ, ανταποκρίνονται στην υπηρεσία του διαλεκτικού υλισμού, δηλαδή του σοσιαλιστικού ρεαλισμού. Η αξία βέβαια των σπουδαιότερων έργων, δεν έγκειται μόνο στην ιδεολογία του μεγάλου αυτού θεατρικού συγγραφέα, αλλά στη ρεαλιστική-του ποίηση που επικρίνει την εκμετάλλευση. Είναι μ' άλλα λόγια μία ενσάρκωση αισθητική, του δίκιου, στην ανταρσία της αδικημένης αυτής κοινωνίας. Από τα έργα-του, που είναι σ' όλον τον κόσμο γνωστά, θυμίζουμε: «Την Όπερα της πεντάρας», το «Μάνα κουράγιο», «Ο καλός άνθρωπος του Ασσουάν», «Ο κύριος Πουντίλα και ο δούλος-του», «Ο κύκλος με την κιμωλία», κ.ά.

ΤΟ ΝΕΩΤΕΡΟ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΟΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Κατά την εποχή της φασιστικής δικτατορίας, στις ευρωπαϊκές χώρες, το θέατρο βρισκόταν σε μιά στάσιμη κατάσταση.

Στην Αμερική, προοδεύει σχετικά η δραματουργία.

Από τους νέους αυτούς δραματούργους, διακρίνουμε τον Ονήλ (1888-1953), με τα έργα: «Η Ηλέκτρα πρέπει να πενθίσει», «Σχεδόν ένας ποιητής», και «Μιάς μακρινής ημέρας ταξίδι τη νύχτα».

Ο Τόρντον Ουίλντερ (1897), με τα έργα: «Η μικρή-μας πόλη», και «Ακόμα μιά φορά».

Ο δραματούργος Τέννεση Ουίλιαμς (1914), με τα έργα: «Το υαλοθριοτροφείο», «Το περιπαθές τέρμα», και «Η γάτα πάνω στην καυτή τσιγγοσκεπή». Ακολουθεί ο Άρθουρ Μίλλερ (1915), με τις τραγωδίες του απλού ανθρώπου: «Ο θάνατος του εμποροταξιδιώτη», και «Ένα βλέμμα απ' τη γέφυρα».

Στη συνέχεια κάνουν την εμφάνιση οι: Φάουλκνερ, Ίνγκε, Ρίκε, Βόλφε, Τζών Πάτρικ, Τζών Στάνιμπεκ κ.ά.

Από την Αγγλία έρχονται οι δραματούργοι Τζών Πρίστλεϋ (1894), με το έργο «Ο καιρός και οι κάουμπόυδες», ο Σκωτσέζος ρωμαντιστής Τζέημς Μπάρρι (1860-1937), ο Τόμας Έλιοτ (1888-1965), με τα έργα: «Έγκλημα στο μητροπολιτικό ναό», και «Η οικογενειακή ημέρα». Ο Χριστόφερ Φρύ (1907), με το έργο «Το σκότος είναι αρκετό φως» κ.ά.

Ένα μεγάλο κύμα δραματούργων, έρχεται απ' τη Γαλλία, αντιπροσωπευόμενο κυρίως απ' τους Έντμοντ Ρόσαντι (1868-1918), με το γνωστό έργο «Συρανό ντε Μπερζεράκ». Ρομαίν Ρολλάν (1866-1944), με το έργο «Ένα παιχνίδι απ' αγάπη και θάνατο».

Πώλ Κλωντέλ (1868-1955), με τα ηθικοθρησκευτικά έργα: «Κήρυγμα», και «Το μεταξωτό παπούτσι». Γκέοργκ Μπερνάνος (1888-1948), Ζάν Γκιραντώ (1882-1944), με το έργο «Ο πόλεμος της Τροίας δε λαμβάνει χώρα». Ζάν Ανουίγ (1910), με τα έργα: «Κολόμβος», και «Μπέκετ». Ακολουθούμενοι απ' τους αντιπροσώπους

Οι Συγγραφείς και τα βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, γνώμες, παρουσιάσεις και κρίσεις

Από το Λάμπρο Μάλαμα

κάνω κριτική δημιουργώντας
και όχι ψάχνοντας να βρώ λάθη

Μητιάλη Άγγελος

Πάικου Νικολαΐδη: 1) «Τραγωδίες του Ευριπίδη» και 2) «Ομηρικοί ύμνοι + Βατραχομουμαχία». Αθήνα '79, το πρώτο 412 σελίδες και το δεύτερο 183. Ο Π. Ν. είναι ένα υπόδειγμα σεμνότητας και μετριοφροσύνης, τιμότητας και καλοσύνης από πλευράς ήθους· η ψυχικότη του ανωτερότητα φτάνει σε μια ηθική τελειότητα. Τώρα όσο για τα μεταφραστικά του έργα, είναι μεγάλα που βασίζονται σε απaráμυλλη υπομονή, αντοχή και δύναμη, και εκπηγάζουν από την αγάπη και το φλογερό κι ευγενικό πάθος της γλωσσολογικής φιλολαϊκής εκλαίκευσης, για τα αιώνια αριστουργήματα του Όμηρου και του Ευριπίδη, που ο Π. Ν. έκανε έργα ζωής-του και αισθητικής τελειότητας. Έχει σ' όλα τα μεταφραστικά του βιβλία που είναι πραγματικοί αθλοί, μια ραφιναρισμένη γλωσσική αισθητική μετάπλαση, που τέρπει και γοητεύει τον αναγνώστη, η απαλότητα, η λυγεράδα και η γλαφυρότητα. Εννιά τραγωδίες του Ευριπίδη παρελαύνουν από το βιβλίο-του, με εισαγωγές και σχόλια, και είναι οι παρακάτω: «Άλκηστη», «Ηλέκτρα», «Ορέστης», «Αντρομάχη», «Ικέτιδες», «Τρωαδίτιδες», «Εκάβη», «Μήδεια» και «Φοινίσσες». Και οι «Ομηρικοί Ύμνοι» του και η «Βατραχομουμαχία» ένας αλη-

θινός πλούτος του πνεύματος και της τέχνης όπου ο υπεράξιος μεταφραστής, σαν ακέραιος πνευματικός άνθρωπος, σεβόμενος την αρχαία πολύτιμη αυτή παρακαταθήκη του έθνους, σκύβει με ευλάβεια και ξεχωρίζει με εμπριθία και μεταπλάθει με πιστότητα γλύκα κι ακρίβεια, το βάθος νοημάτων στα λαμπερά εκείνα μέταλλα των ποιητικών-μας θησαυρών. Έτσι τα κάνει ν' ασπράφτουν πιά πλατιά, να συγκινούν και ν' απηχούνε πιά βαθιά με την ωραία γλώσσα του λαού. Έργα που θα παραμείνουν μνημειακά στο πέραςμα των χρόνων.

Μιχαήλ Σταφυλά: «Άνθρωποι για αντιπαράσταση». Αθήνα '79, σελ. 102. Ύκαεσθά διηγήματα, βγαλμένα από τη ζωή του λαού, τις ανώμαλες καταστάσεις, τις στερήσεις και τα βάσανά-του· εμπνευσμένα από την εποχή που οι άνθρωποι υπόφεραν τόσο από το ψέμα, τη διαβολή, τη συκοφαντία και την απάτη, την ψευδομαρτυρία κι όλα τα κοινωνικά κακά. Ο Στ. είναι γερός, ρεαλιστής διηγηματογράφος, με δραματικά και δηκτικά σατιρικά στοιχεία· και λόγο κρουστό, απλό και λιτό. Στο βιβλίο τούτο, βάζει τον τίτλο του τελευταίου διηγήματος, που αναφέρεται σε εποχή ανωμαλίας και μισαλλοδοξίας, κι εκφράζει συγκρούσεις και οξείες αντιθέσεις από τα δράματα των μηχανορραφιών. Ο Στ. εκθέτει προβλήματα συνείδησης και ηθικής. Και πειθεί, το πως οι φτηνοί, οι κορωμένοι και πουλημένοι υπάνθρωποι εξόντωσαν αθώους συνανθρώπων με τη σκευωρία και το έγκλημα, για να επιζήσουν. Όλα σχεδόν τα διηγήματά-του, αντικαθρεφτίζουν το βασανισμένο άνθρωπο στη χώρα-μας, και ξεσκεπάζονται, κεντρίζονται οι δυνάμεις του κακού.

του υπαρκτικού θεάτρου Πωλ Σάρτρ (1905), με τα γνωστότατα ήδη στο θεατρικό κοινό έργα: «Οι μύγες», «Το παιχνίδι τέλειωσε», «Τα λερωμένα χέρια», «Η έντιμη ιερόδουλη», «Νεκρός χωρίς ενταφιασμό», κ.ά. Αλμπέρτ Καμύ (1913-1960), με τα επίσης γνωστά έργα στο θεατρικό κόσμο: «Καλιγούλας», και «Πολιορκητική κατάσταση».

Στη συνέχεια έρχονται, ο πνευματικός Ζάν Κοκτώ (1892-1963), με τα έργα: «Ορφείας», «Η ανθρώπινη φωνή», «Βάκχος», κ.ά. Ο Μαρσέλ Πανιόλ (1895), με το έργο «Το μεγάλο αλφαβητάριο». Ο ιρλανδικής καταγωγής Σαμουήλ Μπέκετ (1906), με τα πρωτοποριακά-του «Περιμένοντας το Γκοντώ», και «Το τέλος του παιχνιδιού».

Ακολουθεί ο Ιονέσκου (1912), με τα έργα-του. Ο Άρθουρ Αντάμωβ (1908), με το έργο «Πίγκ-Πόγκ», και ο Ζάν Ζενέ (1910), με τα έργα: «Οι καμαριέρες (Δούλες)», και «Το μπαλκόνι».

Στο Ιταλικό θέατρο, βλέπουμε τον Πιραντέλλο (1867-1936), και τον Πάουλο Λέβι (1919). Το Ισπανικό αντιπροσωπεύεται με τον Λόρκα (1899-1936), τον μεγάλο αυτόν δραματουργό, του κοινωνικολυρικού και

ποιητικού θεάτρου με τα πολλά κι αθάνατα έργα-του, που σκότωσε ο Φράνκο το 1936, και με τον Αλέξανδρο Κασόνα (1903-1965).

Η ελβετική θεατρική σκηνή μας παρουσιάζει τους Μάξ Φρκ (1911), και Φρειντ. Ντύρρενματ (1921). Τα έργα των γερμανικής καταγωγής αυτών συγγραφέων, είναι στην πραγματικότητα, το γερμανικό θέατρο του παρόντος. Αν' τα έργα του πρώτου, ξεχωρίζουμε «Ανδώρα» και του επομένου: «Οι φυσικοί», «Η επίσκεψη της ηλικιωμένης κυρίας», και «Έλληνας ζητεί Ελληνίδα» (ένα έργο που κυρίστηκε ταινία και απολαμβάνει της μεγάλης προσοχής του κοινού). Στη συνέχεια του γερμανικού θεάτρου, συναντούμε τον Μπόχερτς (1921-1947), με το έργο «Έξω προς στην πόρτα», τόν Κάρλ Τσοούκμαϊερ (1896-1977), με τα έργα: «Του διαβόλου στρατηγός», και «Ο λοχαγός απ' το Κέσπενικ», τον Μπρούκνερ, Γκέοτς κ.ά.

Κλείνοντας στο σημείο αυτό εδώ τη χρονολογική αυτή περιγραφή της εξέλιξης του θεάτρου, στις δυτικές μόνο χώρες, θέλω να τονίσω μιά ακόμα φορά, την τεράστια σημασία και αξία της θεατρικής τέχνης στη διαμόρφωση και εξέλιξη του νεώτερου πνευματικού πολιτισμού της Δυτικής Ευρώπης.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΟΝΥΣΙΑ

(Οι ήρωες του είναι διάφοροι: απλοί άνθρωποι του λαού, αγροτές, εργάτες, τεχνίτες, χωρ/κές, ψευτοεργάτες, ζητιάνοι, αλλά και δικαστές σκοπιμότητας και δήμιοι, με κατάληξη τον άδικο θάνατο στα χρόνια του εμφύλιου, αλλά και τα διδάγματα και τα μηνύματα της ανθρωπιάς και της αγάπης. Ο Στ. με το έργο-του τούτο, τραβάει το σπαθί-του στην κόψη της αλήθειας, της ιστορικοκοινωνικής αλήθειας, που είναι ακόμα ελάχιστα γραμμένη, αλλά, κι όλο έγκλημα, πίκρα κι ορφάνια πλημμυρισμένη. Ο Μ. Στ. στιγματίζει τις δυνάμεις του κακού, που ακόμα ταλαιπωρούν το λαό-μας. Είναι ευγενικός, ήπιος και πράος κι επιφυλαχτικός, μα μέσα-του ζει όπως φαίνεται ο τολμηρός συγγραφέας με τους αληθινούς μύθους, τον άμεσο και πειστικό διάλογο- με μια φράση: ο μάστορας του τίμιου λόγου

Στέφανου Τηλικίδη: «Σταλαχτίτες από δάκρυ» («Ο άνθρωπος στον Πόλεμο») (ποίηση) Θεσ/νίκη '79, σελ. 64. Σε τούτο το βιβλίο, ο Τηλικίδης βρίσκεται στις κορυφαίες στιγμές της ποιητικής-του δημιουργίας, στο πλουσιότερο αίσθημα και στη βαθύτερη συμπίνα για τα θύματα των πολέμων. Ο Τηλ. είναι στην Ελλάδα-μας, ο κατεξοχή ποιητής της Ειρήνης. Ίσως να μη πόνεσε άλλος τόσο πολύ γι' αυτή. Η ειρήνη είναι το μεγάλο-του πάθος, το πρωτακικό, το κυρίαρχο θέμα της όλης συγγραφικής-του προσφοράς. Αλλά στους «Σταλαχτίτες από δάκρυ» ερωτεύεται κανείς δικαιολογημένα τα ποιήματα αυτά του Τηλικίδη· γιατί, δεν είναι απλώς ωραία λόγια, για την ποιητική ομορφιά, είναι λόγια που συναρπάζουν, αιχμαλωτίζουν, υποβάλλουν και «προκαλούν τη δράση» όπως θά 'λεγε ο Χάινε για την ποίηση του Σίλλερ. Εμείς για τον Τηλικίδη θα λέγαμε·ότι: εμπνέουν και γεννοβολούν την ηθική δράση, για τον άνθρωπο, για τον πολεμένο πολεμοπαθή αδερφό, τον γελασμένο κι ορφανό. Ο Σ. Τ. είναι της γενιάς του '60. Ο ποιητής του υπέροχου θεατρικού έργου «Ποιός έκλεψε τους οικτιρμούς-μας» είναι σεμνός κι αθόρυβος κι αδικημένος. Έχει ατόφιο δικό-του ύφος και στυλ. Το έργο-του τούτο είναι πολύ πρωτότυπο, δραματικό και τραγικό· και γι' αυτό διδαχτικό και λυτρωτικό. Πλατύ το μάτι-του, και κόρη του ματιού-του η Κύπρος, με το νεότερο δράμα-της. Πηγαία και καθάρια η κάθε εμπνευσή-του εδώ, σαν το βρυσμιό νερό. Ο λυρισμός-του μπαίνει σε δραματική κλίμακα που σε πολλά σημεία φτάνει σε τραγικές διαστάσεις. Η τέχνη του είναι διαποτισμένη από την ανθρωπιστική και φιλειρηνική ιδεολογία. Ο Τ. είναι μια ξεχωριστή δύναμη, στα ρεαλιστικά ποιητικά μας γράμματα και θα μας δώσει κι άλλα υπέροχα έργα.

Αχιλλέα Γ. Λαζάρου: «Η Ελληνική Παράδοση, όπως την είδε και την πρόβαλε ο Πέτρος - Αυγουστίνος Ντε Γκυς» Εκδ. Συλ. Γον. Κηδ. Β' Γυμν. Αρρ. Βεροίας '79, σελ. 12. Ο ιστοριοδίφης, γλωσσολόγος και λιογράφος καθηγητής και Γεν. Επιθ. Μ. Ε. διδάκτορας πανεπιστημίου Α. Λαζάρου, εργάζεται ακούραστα στον τομέα του με εμβρίθεια, οξύνια και συνείδηση ευθύνης και προσφέρει πολισχιδείς και ειδικές εργασίες.

Γιάννη Κοφίνη: «Φωνή Πατρίδας» (Ποιήματα) Αθήνα '79, σελ. 226. Ένα νεο ποιητικό έργο του τόσο παραγωγικού τον τελευταίο καιρό εκλεκτού Ρουμελιώτη ποιητή και πεζογράφου. Απλός, τραχύς κι ιδιωματικός εδώ κι εκεί ο κατεβατός ποιητικός λόγος του Κοφίνη, μοιάζει νεόμορφη βουκολική Βιργιλιάδα. Ποιήματα μιας παραδοσολατρίας της ανθρωπιάς και της χωριατιάς που θά 'λεγε κι ο Παλαμάς. Ο Κ. αποστάζει μες σ' αυτά όλες τις συγκινητικές-του θύμησες κι εμπειρίες και δίνει με απλοϊκή και πλούσια λαϊκή γλώσσα την κάθε εδώ ποιητική-του ύφανση σε χαριτωμένους και πικάντικους καμβάδες όλων των στοιχείων του περασμένου λαϊκού βίου της υπαίθρου-μας. Πολύτιμο το «Γλωσσάρι-του» στο τέλος του έργου που πλουτίζει την ποιητική γλωσσολογική επιστήμη του λαού-μας.

Α. Καστελλιώτη (Δ. Χαλατσά): «Καστελλιώτικα» Λαϊκιστικά ποιήματα, χωριάτικα τραγούδια πικάντικα στιχουργήματα. Αθήνα '78, σελ. 88, εκδ. της εφημ. «Καστελλιώτικα Νέα». Ο Δημήτρης Χαλατσάς δεν είναι μόνο ο διαπρεπής λόγιος νομικός, ποιητής και τεχνοκριτικός, είναι και φανατικός λάτρης των πατρογονικών ιερών και οσίων. Στο βιβλίο τούτο με το ψευδώνυμό-του, γίνεται ο προστάτης και καλλιεργητής των παλιών ωραίων εθίμων του χωριού-του Καστέλλια Παρνασσίδας. Μέσα σ' αυτό φαίνεται ο εκφραστής της απλής ρωμείκης λεβεντιάς, που τηνε ντύνει μ' έναν απλοϊκό γουστόζικο λόγο και με τη ζεστή καρδιά-του. Γι' αυτό και η χαριτωμένη και παιγνιδιάρια τούτη λαϊκιστική στιχοποιεία σταχυολογημένη από μια πολυσέλιδη χωριανική-του εφημερίδα, δίνει το μέτρο της αγάπης-του, στα στοιχεία του λαϊκού-μας πολιτισμού, όπου τα νέα ήθη στον καιρό μας, τά 'χουν σχεδόν ισοπεδώσει και αφανίσει. Η λαολατρεία του Α. Χ. εδώ, γίνεται υποδειγματική. Το να μιλήσει κανείς απλα και κατανοητά, χωρίς ο λόγος-του να χάνει σε παρθενιά και βάθος, είναι πάντα δύσκολο για το λαγοτέχνη. Όμως η ιδιότυπη τούτη στιχουργική-του ρίμα αναπλάθει την παλιά κι αθώα χωριάτικη ζωή με ανεπιτήδευτη τέχνη κι ευχέρια, με την ίδια τη λιτότητα-της. Ανανεώνει και σφρηριλατεί και το αίσθημα της πατριδολατρίας. Οι αγνοί αυτοί χυμοί, αναμπολιάζουν τις αποκομμένες ρίζες της προέλευσής-μας. Είναι μια μορφή λαϊκής δημιουργίας, που τη χαιρόμαστε ξεχωριστά. Μια ποίηση με αισθητική ιδιομορφία, χαρακτηριστική του ρουμελιώτικου λαϊκού-μας βίου που αντιστοιχεί και τέρπει γενικότερα και σ' άλλα μέρη.

Ανδρέα Μπούτσικα: «Η Αρχαία Ηλις». Ένα βιβλίο με 278 σελίδες του Μωραφή ποιητή που αναδιφίζει και περιγράφει όλα τα στοιχεία που αφορούν την αρχαία Ηλεία, θεούς, βασιλείς κι άρχοντες, μύθους και θρύλους, λαϊκές λατρείες, Ολυμπιακούς αγώνες κι όλη την αρχαία ηλιακή ιστορία. Ένα περισπούδαστο έργο έρευνας και μελέτης, με πλούσιες βιβλιογραφικές πηγές, διδαχτικό κι ευχαριστο. Βαρύς ο μοχθος και το τίμημα του σεμνού και καλού τοπολατρη ποιητή.

Τάκη Γιαννακόπουλου: 1) «Οι Γύφτοι και το Δημοτικό-μας τραγούδι» (Μελέτη) Αθήνα '79, σελ. 93 και 2) «Τα Γσιγγάνικα Παραμύθια» (Συλλογή παραμυθιών) Αθήνα '79, σελ. 270. Ο Τ. Γ. είναι ένας προικισμένος και θαυμάσιος συγγραφέας, με σπάνιες και ιδιότυπες ωφελμιστικές εργασίες. Είναι λογοτέχνης με κύρος και λατρεύει την αλήθεια και το μύθο. Ασχολείται με ζήλο κι αγάπη στην έρευνα, τη μελέτη, τη γνώση και τη σταχυολόγηση λαϊκών αξιών και επιτευγμάτων. Και στα δυό τούτα έργα-του, αναδιφιζει πτυχές περασμένης ζωής γύφτων και τσιγγάνων, και προσφέρει κείμενα βιωμάτων και καταπληχτικής λαϊκής φαντασίας των περασμένων γενιών. Στο πρώτο βιβλίο-του, μας δίνει μια εξαιρετική και ιδιόμορφη μελέτη για τη συμβολή των γύφτων στη διαμόρφωση του Δημοτικού Τραγουδιού, που πρωτοεμφανίστηκε στην Ελλάδα με έμφυτη τάση στη μουσική, τα χρόνια της παρακμής της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ο συγγραφέας επικρίνει όσους κακοποίησαν συνθετικά το τέλιο δημοτικό μας τραγούδι. Τα 44 τσιγγάνικα παραμύθια με εξαιρετική ανάλυση του Τ. Γ. είναι μια δύσκολη δουλειά και συγχαίρουμε τον εκλεκτό συγγραφέα για κάθε προσφορά-του.

Τάσου Παπαποστόλου: «Μύθοι, θρύλοι, παραδόσεις» Αθήνα '79, σελ. 155. Ένα έργο υπέρροχης λαογραφικής αξίας, με πλούσιο υλικό από τη ζωή και τη σοφία του λαού της Εύβοιας, με ωραία σκίτσα του βραβευμένου συγγραφέα. Ο Τ. Π. εξαιρετος διηγηματογράφος της αντιστασιακής λογοτεχνίας, αναδείχτηκε κι ένας άριστος λαογράφος, γιατί μένει στη Χαλκίδα, κοντά στο λαό, τον λατρεύει, τον μελετάει και τον αφομοιώνει. Είναι τούτο το βιβλίο-του μια αποθησαύριση ηθών, αξιωμαίων, μύθων και θρύλων, ένα ξαναζωντανέμα παραδοσιακού λαϊκού βίου, για διδασχή υποστασιοποίηση και περίσωση στοιχείων του λαϊκού πολιτισμού των προγόνων-μας που με τον καιρό αφανίζονται. Γι' αυτό συγχαίρουμε τον Τ. Παπαποστόλου και εϊθε να υπάρχουν κι άλλοι 20-30 στην Ελλάδα να τον μιμηθούν.

Στέργιου Βαλιούλη: «Ανταίοι» (Ποιήματα) Θεσ/νίκη '79, σελ. 55. Μια νέα συλλογή του γνωστού αγωνιστή ποιητή, που με ανήσυχη συνείδηση για τα συμβάντα της εποχής-μας, ηθικά ακέραιος κι αντιμετώπος με τα πράγματα, δραματοποιεί το λυρισμό-του, και συχνά κάνει προσπέλαση στη σφαίρα του τραγικού. Ο συγγραφέας του «Βασιλιά χωρίς τάκτ» και του «Πολίτη Β' κατηγορίας» όσο κι αν στην πεζογραφία-του έχει το ιδιότυπο γνώρισμα της δηκτικής και πικρόχολης σάτιρας, αντίθετα στην ποίησή-του που ανήκει στο είδος του δραματικού νεοσυμβολισμού, παίρνει απόλυτα ρεαλιστικό, κοινωνικό και φιλοσοφικό χαρακτήρα. Καημός και πόνος-του βαρύς τα οράματα κι οι επιδιώξεις του λαού, οι προσδοκίες που διαφύστηκαν από τις προδοσίες και τις εξελίξεις, γι' αυτό και όλοι οι στίχοι-του, είναι μάρτυρες σταυροί σε τόπους γολγοθάδων· πικρές ομολογίες και διαμαρτυρίες ενός αριστοτέχνη μάστορα του λόγου και δυνατού εμπνευστή ποιητή.

Δημήτρη Δάουλα: «Γενική Ιστορία του Σοσιαλισμού και των Κοινωνικών αγώνων» τόμος 2, σελ. 408, και τόμος 3, σελ. 407, Αθήνα '79. Ο Δάουλας είναι περισπούδατος συγγραφέας, με πολύχρονες σπουδές στα πανεπιστήμια της Πολωνίας. Κοινωνιολόγος και οικονομολόγος, βαθύς μελετητής των ιστορικών εξελίξεων και των κοινωνικών αγώνων από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Από τα διδαχτικά και πολύτιμα αυτά έργα, παρελαυνουν όλοι οι προοδευτικοί φιλόσοφοι των αιώνων που οραματίστηκαν ή επιδίωξαν να δημιουργήσουν κάποιες μορφές σοσιαλιστικών κοινωνιών. Όλοι εκείνοι που πολέμησαν τα τυφλά δόγματα των εκκλησιών, τις δυσειδαιμονίες και προκαταλήψεις των θρησκευτών που αποκοίμιζαν τις μάζες, και οι φωτεινοί μεταρρυθμιστές που άνοιξαν ως τα σημερα ορίζοντες και λεωφόρους προόδου. Το τρίτομο έργο του Δ. Δάουλα είναι ένα έργο ζωής, ένας ανεκτίμητος θησαυρός γνώσεων ακανθισμένος από νέκταρ ηθικής διδασχής, και ιστορικής αλήθειας. Ο Δ. αναλύει με χρονολογική σειρά, όλες τις προοδευτικές και ανθρωπιστικές μορφές των αιώνων. Αυτές που μέσα από τα βαθιά σκοτάδια της βίας, της σκλαβιάς και της βαρβαρότητας, των κοινωνικών διακρίσεων και των φοβερών αδικιών, όρθωναν το ανάστημά-τους, αλληλέγγυοι και υκοστηρηχτές, συναισθηματικοί και λυτρωτές στα θύματα κάθε τυραννίας. Αυτοί οι κάποιες μορφές σοσιαλιστές, ριζοσπάστες και κοινωνικοί αναμορφωτές, που έδειξαν ανιδιοτέλεια κι αυτοθυσία, ανασταίνονται στο τρίτομο έργο του Δ. και με πνοή και δύναμη παίρνουν ζωή, τιμή κι αθανασία. Ένας άλλος μελέτης κι επιστημονικής έρευνας, κατάταξης και γραφής και με πλούσια βιβλιογραφία.

Δημήτρη Κατσαρού: «Δρόμος δίχως τέλος» (Ποιήματα) Γερμανία σελ. 100. Ο Δ. Κ. είναι ζωγράφος και ποιητής που ζει στη Δ. Γερμανία. Σαν ζωγράφος διακρίθηκε με εκθέσεις-του στην Ευρώπη. Σαν ποιητής παρουσιάζεται με τη δεύτερη συλλογή-του στα ελληνικά ποιητικά γράμματα· και κομίζει σ' αυτή την έμμετρη παραδοσιακή μορφή ανανεωμένη, και περιεχόμενα από την καθημερινή ζωή του λαού-μας. Στον Δ. Κ. χαιρέται κανείς αυτό το αναπαρθένεμα του παραδοσιακού στίχου που εκθέτει προβλήματα της εποχής-μας, με ρωμική νιυχή και ρουμελιώτικη παλικαριά, σαν τ' αγραφιώτικη ψηλά βουνά που τονε γέννησαν και τον ανάθρεψαν. Ο Έλληνας ποιητής και ζωγράφος, αν και ζει στην Ευρώπη, εντούτοις όμως, η ψυχή-του, το πνεύμα-του, και η τέχνη-του είναι εδώ, κοντά στο λαό-μας, στα παθήματα και στα όνειρά-του. Μιά ποίηση ρεαλιστική και πονεμένη, που συγκινεί· άλλο τόσο και σαρκαστική που πείθει και διασκεδάζει με την πρωτοτυπία-της και το ξετύλιγμά-της. Ακολουθεί χνάρια Σουρή, Σκόκου και Βάρναλη. Σημαδεύει υψηλούς στόχους, κι έχει ρέουσα γλώσσα, ευλύγιστο και χαρητόβρυτο ύφος. Με τα σύγχρονα και πικρά βιώματα ανανεώνει τον παραδοσιακό στίχο, σαν ρακοκράσι απ' αγραφιώτικα πέργυλα, που τα ψωμώνουν οι αητοί με τους λεύτερους αγέρες, μεταβολισμένα στο ψυχρό κι ανοικείο κλίμα της Γερμανίας. Μια ποίηση απλή, παιγνιδιάρια, βιωματική, γεμάτη γούστο, αλλά και οργή κι αηδία για κάθε βία. Γιατί σε όλους τους στίχους-του, τονε φλογίζει ο

καημός για την άδικη μοίρα του ταλαιπωρου λαού-μας. Πέρα από την εκφραστική μορφή που διάλεξε, το ταλέντο-του είναι γνήσιο και πηγαίο και μ' αυτό εκδηλώνει το φλογερό-του πάθος για την κοινωνική και ιστορική αλήθεια κι αλλαγή. Ο Δ. Κ. είναι μια αξιόλογη, αξιαγάπητη και γόνιμη καλλιτεχνική ιδιοσυγκρασία, που στο μέλλον θα μας δώσει πολλά στην αληθινή, κοινωνική ποίηση και στη ζωγραφική.

Γεωργίας Δεληγιάνη - Αναστασιάδη: «**Διά Πυρός και Σιδήρου**» (Ποίημα) Αθήνα '79, σελ. 60. Συγκλονιστική ραψωδιακή σύνθεση είναι το νέο βιβλίο της έξοχης πρεσβύτισσας των προοδευτικών-μας γραμμάτων. Δικού-της νεοβιβλικού ύφους και τραγικού ύφους και πάθους. Μ' ένα πλατύ οπτασιασμό μια δυνατή ενόραση ανακαλεί μορφές και μνήμες, πεδία ολέθρου, πολέμων για να μας θυμίσει αρχαίους Εβραίους τραγικούς και αποκάλυψη Ιωάννη, με δραματικές ελεγείες για τη μικρασιατική καταστροφή, και για να ψάλλει έναν μνηντικό φόρο τιμής στη γενέτειρά-της Σμύρνη και για να δώσει άμεσα και γενικά το μήνυμα της Ειρήνης μ' ένα δικό-της τρόπο. Η προσωπικότητα και τα έργα της Γ. Δ.-Α. είναι υποδειγματικά, από το λαό και για το λαό, που τιμάει κι αγαπάει σ' όλη τη ζωή-της.

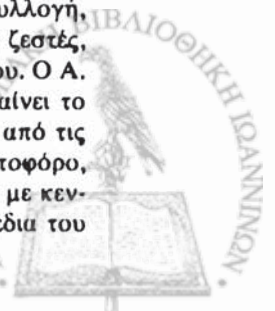
Ηλία Καμπίτη: «**Τα χορικά της Μεγάλης Νύχτας**». Θεατρικό μονόπραχτο, Αθήνα '79, σελ. 22. Ο Καμπίτης είναι ένας σεμνός κι αθόρυβος ανθρωπιστής ποιητής, που έδωσε άλλες 5 συλλογές και δυό θεατρικά έργα. Εδώ, έχει ποιητικό θέατρο, κοφτερού λόγου και δραματικής υφής. Η ποίηση του έχει τη χάρη της πρωτοτυπίας και την αρετή της ειλικρίνειας· και διακρίνεται για την κοινωνική κι αγωνιστική αλήθεια. Σ' όλα του, ενώνει χρόνους, ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα και χρησιμοποιεί σύμβολα, ταυτισμένα με τη σημερινή πραγματικότητα. Στο μονόπραχτο, ανανεώνει τη μορφή της αρχαίας τραγωδίας, με σύγχρονο βιοματικό υλικό, από τα χρόνια της δικτατορίας και στηλιτεύει με το «χορό του λαού» και με τον «κορυφαίο» του κάθε πρόσωπο βίας και τυραννίας. Κίνητρό του η αγάπη-του για το λαό. Καημός-του η λευτεριά κι η πρόοδός-του· και μήνυμα το κάλεσμα σ' αγώνα για τη λύτρωση. Ο Η. Κ. για θεατρικό-του έργο έχει πάρει και βραβείο από κρατικό διαγωνισμό.

Σουλας Ροδόπουλου: «**Δύσκολοι Καιροί**» (Μυθιστορηματικό χρονικό από το χωριό της Παιδείας), Αθήνα '79, σελ. 188, Η κ. Σ. Ροδόπουλου Ροζού είναι μια τιμη κι ευσυνείδητη εκλεκτή λειτουργός, αλλά παράλληλα, και μία πραγματική και φλογερή αφηγηματογράφος, με πειστικές και σωστές ψυχογραφικές ικανότητες, με στρωτή και καθαρή γλώσσα, και αμεσότητα στους διαλόγους της. Ανηκει στη Σχολή του ρεαλισμού, με προεκτασις στον κοινωνικό προβληματισμό. Η αφηγηματική της δεξιότητα σε κερδίζει, γιατί ο λόγος της είναι αληθινός και ρέει σα νεροπηγή. Έχει υπόβαθρο προοδευτικών ιδεών στο έργο της, μια θαυμαστή ειλικρίνεια, αλλά και μια λεπτή ειρωνεία. Καθ' βιοματικό της υλικό, το πλάθει με αίσθημα ευθύνης, που σε συγκινεί και σε πείθει και πετυχαίνει το σκοπό της.

Ι. Παυλάκη: «**Η Αρχιτεκτονική του Λόγου**» Διδαχτικά δοκίμια, στοχασμοί, μελέτες, αποφθέγματα, για την τέχνη, την παιδεία, την ηθική, ταξιδιωτικές εντυπώσεις, βιογραφίες, τεχνικά πολιτιστικά και πολλά άλλα θέματα. Αθήνα '78. Ένα μεγάλο έργο εμπειριών και γνώσεων με 455 σελίδες, του κορυφαίου φιλόλογου, συγγραφέα και σχολάρχη στην Υπαπαντή του Πειραιά Γιάννη Παυλάκη. Ένα έργο με πρωτότυπη δομική κι εκφραστική διάταξη, κριτικά αξιωμάτων, πολύτιμος οδηγός για σωστή μόρφωση. Μιά κολυμπήθρα αισιοδοξίας κι ελπίδας. Ένα θησαυροφυλάκιο γνώσεων, για τις αξίες και μορφές λόγου και πολιτισμού. Ένας κώδικας ζηλευτής αισθητικής. Ένα βιβλίο με πολλές εμπειρίες πολύχρονου αποσταγματικού μόχθου. Μια ανθολογηση από βασικά κι ανθρωπιστικά παιδαγωγικά κεφάλαια δικά-του, των δασκάλων-του Β. Τατάκη και Ι. Κακριδή, ακόμα και μαθητών-του. Ένα σπονδυλωτής σύνθεσης έργο, χρήσιμο για κάθε μελετητή.

Χρήστου Σκανδάλη: «**Ο Βοριάς και τα Λουλούδια**» Εκδ. «Λύχνος» Αθήνα '79, σελ. 125. Ο Χ. Σ. είναι από τους λίγους και πιό εργατικούς δασκάλους στην Ελλάδα, που δουλεύει ακατάπρητα στο χώρο της λαογραφίας και της παιδικής λογοτεχνίας. Κέρδισε μάλιστα για ορισμένες εργασίες-του και διακρίσεις. Τα με τον παραπάνω τίτλο παιδικά διηγήματα είναι βγαλμένα από την περίοδο της Κατοχής, όπου τα παιδιά υπόφεραν βιαιότητα από την πείνα, το κρύο και το θάνατο. Αλλά όμως αντιστάθηκαν κι αυτά με τις δικές-τους δυνατότητες και ενστερνίστηκαν το μεγάλο αγαθό της λευτεριάς και της αγάπης στην πατρίδα. Ο Σ. ξέρει τι χρειάζεται το παιδί για να διαπλαστεί ψυχοπνευματικά σωστά. Όλα τα διηγήματά-του, έχουν σκηνές κι επεισόδια αληθινά και συγκινητικά. Η συμμετοχή των παιδιών στο γενικό απελευθερωτικό αγώνα, διδάσκει σήμερα και τη νιόβλαστη γενιά για τα κατορθώματα των πατεράδων και των παπούδων-τους. Γι' αυτό σαν βιοματικά ρεαλιστικά και ηθοπλαστικά παιδικά κείμενα, παίρνουν τη θέση-τους στην πρωοδευτική Παιδική Λογοτεχνία που τόσο δύσκολη και σπάνια έγινε στα χρόνια-μας, αυτή που ξεπηδάει από την ίδια την ψυχολογία του λαού-μας, κι από την ιστορική αλήθεια.

Τάκη Ανθήλη: «**Θυσία στην Άνοιξη**» Β' έκδ. ποιήματα, Αθήνα '79, σελ. 36. Μια ευγενική και τρυφερή αντιπολεμική ποίηση, που απαλαίνει και γλυκαίνει το μητρικό και τον ανθρώπινο πόνο. Ο Ανθήλης είναι γνωστός ανθρωπιστής και λυρικός ποιητής· αλλά, δίνει προέκταση με τους πυκνούς κι εκλεπτυσμένους στίχους-του και σ' ένα νέο συμβολισμό. Πρόσθεσε ακόμα μια ωραία ποιητική συλλογή, στις 10 που μας έχει δώσει· και είναι όλες ζεστές, σεμνές κι ανθρώπινες σαν τη ζεστή καρδιά-του. Ο Α. είναι γνήσιος κι αθόρυβος ποιητής. Συλλαβαίνει το βαθύτερο νόημα της ζωής, από το παρόν κι από τις αναμνήσεις, και το κάνει τραγούδι μηνυματοφόρο, για την αγάπη, την ομορφιά και την ειρήνη· με κεντρομόλο άξονα τον πόνο της μάνας. Τα σχέδια του Γ. Τζερμπίδη, είναι ταιριαστά κι ωραία.

Γιώργου Κάρτερ: «Ιστορικά της Τηλεόρασης» Αθήνη '79, σελ. 60. Ένα βιβλίο σε μεγάλο σχημα και χαρτί τολυτελείας, με διάφορες φωτογραφίες και κείμενα, με το ιστορικό της τηλεόρασης στη χώρα μας, που αφού την προφητεύει και ο Λουκιανός από το 2 μ.Χ. σε έργο του για ένα «κατοπτρο»... στην Ελλάδα ξεκινάει η υπόθεση της από το 1951 για να ματαιώνεται κάθε φορά απ' όλες τις κυβερνήσεις η εγκατάστασή της μέχρι το 1965 που έχουμε στις 21 Σεπτεμβρίου την πρώτη δοκιμαστική τεχνική εκπομπή από το Ζάππειο. Ο διακεκριμένος στην Τηλεόραση και στα γράμματα με πλούσιο έργο και πνευματική προσφορά στην ποίηση, τις κριτικές και μεταφράσεις, Γ. Κάρτερ, έλαβε ειδικές τηλεοπτικές σπουδές στην Ευρώπη, και εργάστηκε ακουραστικά στην πατρίδα μας για την υπόθεση της προόδου της. Πάντως, ανάλογα με τα περιθώρια που είχε κατά καιρούς και στις απρόσφορες καταστάσεις ο Γ. Κ. δούλεψε με αφοσίωση και συνείδηση στον τομέα του. Στο βιβλίο αυτό έχει και τους επικριτικούς υπαινιγμούς του για τη δικτατορία ως αναφορά το θέμα τηλεόρασης, που το δίνει εμπειριστικά και αναδρομικά με παρηρησία και ελικρίνασα.

Γιώργου Τσαλίκη: «Χαραυγή» (Διηγήματα) Αθήνη '79, σελ. 191. Ένας γερός λογοτέχνης από τη Μυτιλήνη που ζει στην Αθήνη ο Γ. Τ. είναι βγαλμένος κατευθείαν από την καρδιά της αντιστασιακής-μας γενιάς. Και μόλις το '75 πρωτοτυπώνας βιβλίο. Η «Χαραυγή» είναι το τέταρτο. Άψογος αισθητικά κι αξίως ο λόγος του, γνήσιος στο βίωμα, περιτέχνος στο αφήγημα, ψυχογραφεί, συγκινεί και διδάσκει. Το ταλέντο του είναι στην ψυχή και στο αίμα του, ανείπιο βέβαια για το επάγγελμα που ασκεί. Είναι παντοκώλης. Αλλά, χαιρέσαι να διαβάζεις κείμενο του Γ. Τσαλίκη. Δημιουργεί από την πραγματικότητα την τέχνη του, με κίνητρα ανθρωπιστικά και μηνύματα αγωνιστικά. Ο Τσ. έχει ζηλευτή μαστοριά στον αφηγηματικό λόγο. Όλα τα διηγήματά του έχουν και τεχνική και διδαχτική αξία. Τα θέματά του κι από την παλιά κι από τη σύγχρονη ζωή. Οι θετικοί ήρωές του, είναι συμπαθητικοί μέσα στις περιπέτειές τους, κι οι αρνητικοί παίρνουν από το συγγραφέα και την κρέουσα ειρωνία. Το μοτίβο του Τσ. διακρίνεται για την καθαρότητα, τη ζωντάνια των εκόνων του, την αληθια της ζωής και την ανθρωπιά του.

Κώστα Γ. Γιάλλου: «Θησαυρός Λόα πανητος» (Λοκίμια χριστιανικής λογοτεχνίας...) εκδ. «Μηνύμα» Αθήνη '79, σελ. 85. Ο Κ. Γ. είναι στοχαστής και κριτικός που χειρίζεται το λόγο με σαφήνεια και γλαφυρότητα. Στο βιβλίο του ανιχνεύει θρησκευτικές μορφές της λογοτεχνίας μας και του προκλητικού διαφωτισμού, και δίνει βαθύτερες κι οικουμενικότερες διηκτισεις στο έργο και στην υποστήτη τους. Όπως π.χ. στον Κωσμά τον Αιτωλό, τον Κ. Οικονόμου εξ Οικονόμων, τον Παπαδάμαντη, και τον Μωραϊτίδη. Ο Κ. Γ. σμίγει τα ιδεαλιστικά με τα διαλεκτικά στοιχεία της ζωής, του έργου και της δράσης των μορφών του, και υποστηρίζει με πάθος τα όσα προσφέρει στο δουλωμένο γένος η ανιδιοτελής ορθόδοξη Εκκλησία.

Μαίρης Ηλ. Τράνακα: «Στιγμές» (Ποιήματα) Γιάννινα '79, σελ. 57. Το πρώτο βιβλίο νις ταλντούχας ποιήτριας, χωρισμένο σε δύο μέρη τις «Στιγμές» και τα «Φτερουγίσματα». Σαράντα ποιήματα σε παραδοσιακό ρυθμό, συνθέτουν τούτη την πρώτη παρουσία, με αισθηματικά και κοινωνικά ποιήματα της κ. Τράνακα. Όλα έχουν μια ενότητα στο βάθος, που προοικονίζουν μιαν εξέλιξη, και με τον καιρό μια καρποφόρα ωριμότητα. Έχουν όλα πλούσιο αίσθημα κι έκδηλη συμπόνια κι ανθρωπια. Η απαγγιστρωση από την εύκολη στιχουργική συνθεση, θα της δώσει πλατυτερα φτερά δημιουργικής φαντασίας. Οι στιχοί της απηχούν εύκολους, καθαρούς, ακαλούς και γλυκούς τόνους, λυρικές νότες με λυγεράδα και χαρη. Αγνή κι αυθόρμητη η στιχουργία της κ. Τράνακα εμπνέει αγάπη κι αισιοδοξία και στο δικό της κόσμο και στους φίλους της ποιήτης. Η πλατιά αγάπη και τα ωραία ιδεώδη είναι μέσα στην ποιητική ψυχή της.

Γιώργου Π. Αναγνωστόπουλου: «Έργα Ζωής» (35 Ποιήματα) Αθήνη '79, σελ. 40. Ρεαλιστής και δραματικός ποιητής ο Γ. Π. Α. Είναι και καλός στοχαστής και δοκιμογράφος. Είναι από τις ευαίσθητες ποιητικές ιδιοσυγκρασίες που νιώθουν τον ταλαίπωρο άνθρωπο γύρω τους έρμαιο, ρυμουλκούμενο και σαν κατάδικο στο άγχος, στην απληστία και στη μόνωση, ή στην αδιάκοπη ταλαπωρία, που του δημιουργεί η ψυχοφθόρα και ανθρωποφθά μηχανιστική ζωή του νόθου υλικού πεντοπολιτισμού-μας. Η δραματική πνοή των ποιημάτων του, κι ο βαθύς στοχασμός σε μικρά του δοκίμια, μας δείχνουν το βάρος της αξίας ενός καλού κι αξιού νέου ποιητή, όπου η αντοχή του δοκιμάζεται και μέσα στις δικηγορικές συμπληγάδες της Αθήνας. Χαρακτηριστικό αυτής της ποιήσης είναι κι η αδιάκοπη αναζήτηση νέων μορφών τέχνης και ζωής μέσα στις διαλεχτικές πορείες των κατακτήσεων. Πολλοί στιχοί του εκφράζουν και το ακαταλόγιστο του απληστου κόσμου, για την ανεπίγνωτη καταλήξη του. Ο Γ. Π. Α. δεν προσέχτηκε όσο έπρεπε σαν αξιόλογο ταλέντο, γιατί είναι μια τίμια κι αθόρυβη πνευματική φυσιονομία.

Φάνη Μούλιου: «Το πορτραίτο του κ. Αντουάν» (Νουβέλα) Αθήνη '79, σελ. 70. Και στο νέο βιβλίο του ο Φ. Μ. ακολουθεί τον τρόπο μιας ιδιόμορφης αφηγηματικής γραφής. Ο Μ. εκφράζεται στην τέχνη με δικό του ύφος. Αυτό άλλωστε έχει αξία και για κάθε λογοτέχνη. Ο λόγος του, αποπνέει τη γεύση της κίτρας αλλά και της λύτρωσης. Και με τούτη τη νουβέλα του δείχνει ότι προχωρεί σε μιάν σταθερή κι ανοδική πορεία. Είναι ρεαλιστής και θίγει στον «Αντουάν» ανθρωπινες αδυναμίες, υποκριτικούς συμβατισμούς και πολυπροσωπίες. Πλάθει τον τύπο του χαρακτηριστικόν, μέσα από τη σύγχρονη πραγματικότητα, που ξεπερνάει σα δυνήεις εταιρίας και πρόεδρος σωματείων το συμβατικό του, βαρυστημένος από τις αδικίες στις ταξικές συγκρούσεις για να προσχωρήσει στην αγωνιστική φιλαγγα του λαού. Ο Φ. Μ. έχει κι ένα λεπτό σαρκασμό απέναντι σε κατεστημένα πρόσωπα της ψευτοριστοκρατίας, και δίνει ένα μήνυμα εξυγίανσης για τα σύγχρονα υλικά και ηθικά κακά της κοινωνίας μας.

Γιάννη Κορωναίου-Πουλάκη: «Αντι-βυελλα» (Χρονικό) Αθήνα '79, σελ. 84. Ολοζώνινο, συναρπαστικό αλλά, και τραγικό μαζί, είναι και τούτο το έργο του Γ. Κ. ομόζυγο ενός άλλου της συλλογής, του αγώνα και της αγωνίας, στον καιρό της δικτατορίας. Τούτο είναι ακόμα συγκλονιστικότερο και τραγικότερο, γιατί η δράση-του ξετυλίγεται στη συγχροδία των βασανιστηρίων στο περιβόητο κέντρο του ΕΑΤ ΕΣΑ. Το γνήσια αφηγηματικό και ούτο βιβλίο, είναι μια αποκαλυπτική μαρτυρία, που μιλάει τον αγαπητό συγγραφέα για τη συμμετοχή-του στον αγώνα και την ηθική αντοχή-του. Έργο κληρό και βαθιά συγκινητικό. Η περιγραφική-του δύναμη λαγαρή και τρανταχτή. Είναι ένα τσουχτερό και τραγικό χρονικό, που πρέπει να διαβαστεί, γιατί είναι γραμμένο με το χέρι στην καρδιά και με το αγγίγμα στις πληγές που ανοίχτηκαν τότε, (κι ακόμα δεν έκλειαν) και δημιούργησαν τραγικούς ήρωες όπως ο ίδιος ο συγγραφέας που δένει την τραγωδία-του, με την ηρωική αντίσταση, στο απάνθρωπο κλοδοπάτημα της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Γιώργου Βρέλλη: 1) «Γιαννιώτικα Σονέττα» (Ποιήματα) Γιάννινα '79, σελ. 143, και 2) «Λυρικοί Στοχασμοί» (Ραδιοφωνικές Εκπομπές) Γιάννινα '80, σελ. 125. Η πόλη των Γιαννίνων παλιότερα είχε έναν ευγενικό και παθολογικά προσηλωμένο σ' αυτή προπάντων για την ιστοριοδιψία και λαογραφία-της τον Δ. Σαλαμάγκα. Στις μέρες-μας έχει τον φυσιολάτρη ποιητή-της, τον κούραστο σκαπανέα στα νεώτερα γιαννιώτικα κείμενα λογοτέχνη και κριτικό Γ. Βρέλλη που ιναλώνει τον τελευταίο καιρό το χρόνο-του πάνω σ' αυτά, και σε κριτικές αναλύσεις διαφόρων βιβλίων. Ο Γ. Β. και στους στίχους και στα πεζά-του, έχει την εκφραστική και γλωσσική-του ιδιορρυθμία. Σε πολλά κείμενά-του, κυριαρχεί ένας ρελιστικός ρωμαντισμός και ο ανθρωπιστικός καημός για εξυγίανση και καθαρή συνείδηση. Όταν γράφει για τη φύση «στην καλή-της ώρα» που θά 'λεγε κι ο Σολωμός στους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» ψάλλει τον ασπένδο υμνητικό-του όρθρο, σαν τα ήμερα πουλιά τα πολυφθογγα κελαηδίσματά-τους. Γράψιμο πολύπλογο, ευλύγιστο, πληθωρικό, με ευχερείς διακυμάνσεις. Ο Β. είναι ένας θετικός εργάτης των γραμμάτων με ποικίλη δραστηριότητα. Είναι ένας καλοπροαίρετος κι ασυγκράτητος λυρικός τραγουδιστής του τόπου, όπου και τα ποιήματα και οι τυπωμένες σε βιβλίο εκπομπές-του, παίρνουν και μια αναμνηστική χρονογραφική αξία.

Πηνελόπης Π. Μαρνέλη: «Συλλογισμοί» (83 ποιήματα) Γιάννινα '79, σελ. 93. Η Π. Π. Μ. είναι μία εξαιρετικά ταλαντούχα νέα πολυπριγμονη και πολυμήχανη ποιήτρια, προσηλωμένη συναισθηματικά και φιλοσοφικά θα λέγαμε στην πολυτάραχη ζωή και στις αδικίες του κοινωνικού της περίγυρου. Ο λόγος της είναι σκληρός και ριπίζει τις κοινωνικές και πολιτικές κατάντησεις του τόπου μας. Δείχνει μια ποιητική στόφα ελεύθερη κι ασυγκράτητη, να κρατάει φραγγέλιο ήμια νέμεση και κάθαρση, ορμητισμένη και με το δόκιμο της να νικά έναν καλύτερο κόσμο. Σε πολλά ποιήματά της είναι διαχτυλή, η πίκρα της αποστραφής από τον ηθικό ξεπαισμό της παρηκμασμένης

αστικής κοινωνίας. Το βαθύ συναίσθημα στ' ανθρώπινα, είναι ανθρωπιστική αρετή. Και τα προσόντα-της Π. Μ. είναι πολλά κι ελπιδοφόρα. Η τάση της φιλοσοφικής ενατένισης των πραγμάτων στη νεαρή ηλικία-της την τιμάει ιδιαίτερα. Ορισμένα ποιήματά-της έχουν πλήρη καλλιτεχνική μετουσίωση, εντυπωσιάζουν αδρά και με τον πεζολόγο κοινωνιολογικούς χαρακτήρα. Σε τελευταία ανάλυση η νέα ποιήτρια ασκεί με την ποιήσή-της κριτική στην κοινωνία, γι' αυτό και προσδιορίζεται σε ένα νεορεαλιστικό είδος ποίησης με αυστηρό και συγκινησιακό υπόβαθρο. Κι όταν ένας Μπελίνσκη λέει ότι: «η Λογοτεχνία είναι κριτική της κοινωνίας», το ποιητικό δέντρο της Π. Μαρνέλη ριζώνει σε γερό έδαφος.

Νίκου Παναγιωτούνη: 1) «Γεννήθηκα», 2) «Επείγον, αδερφέ-μου χείρε», 3) «Η Μεγάλη Απάτη», 4) «Όταν τραγουδούν οι ποιητές», 5) «Συνομιλία με τον Κομνηνό Διομήδη» Εκδ. «Ηλιάνα» '79. Όλα ποιητικά στο στυλ της κοινωνικοπολιτικής στιχουργίας του συμπαθητικού και οργισμένου ποιητή των «365 Γιατί». Στους στίχους-του διακρίνεις τον πικρό σαρκασμό για τις άδικες καταστάσεις και την ωμή και πεισματάρα κατάκριση και προς τη φαυλοκρατία και προς τον άτυχο λαό. Είναι στίχοι που καίνε, εκρηκτικοί κι ορμητικοί κι αυθόρμητοι σα να θέλουν να γίνουν σάρωθρα να καθαρίσουν τα «κακώς κείμενα». Στίχοι τολμηροί με ασυνήθιστη ειλικρίνεια που κίνητρο γραφής-τους έχουν να διατυμπανίσουνε πικρές αλήθειες. Ο Ν. Π. είναι ένας εργάτης ποιητής με λαϊκιστική πλημμύρα στίχων. Είναι δεμένος σφιχτά με το λαό, τα βάσανα, τους πόνους και τα όνειρά-του. Αφικράζεται τους παλμούς της καρδιάς του λαού και κριτικάρει τη στάση-του με σκληρή γραφή, όπως κεραυνοβολεί και τους εχθρούς του λαού. Στο βιβλίο-του «Όταν τραγουδούν οι ποιητές» έχει ποιήματα από την αισθηματική ζωή με αναγωγή στη διαλεχτική πραγματικότητα. Πάντως τα άλλα 4 έχουν μια ενότητα, που ο σκοπός που τα προσφέρει συνοψίζεται με αυτι τάρνηση στο ποίημά-του «Φεγγοβόλημα»: «Κι λίτερα μιάς αστραπής / να είμαι φεγγοβόλημα / μέσα στην άγρια νύχτα / παρά ένα αιώνιο τίποτα / μες στο χάος».

ΛΑΜΠΡΟΥ ΜΑΛΑΜΑ: «Νά ποιά είν' ή 'Αμερική»

Ένα βιβλίο υπεύθυνο και ντοκουμενταρισμένο, με πολλά βιβλιογραφικά στοιχεία γιά τό πώς βρίσκεται και πού βαδίζει ή άμερικανική κοινωνία σήμερα. Όλα τά καιρία σημεία πού άφορούν τήν ύπόσταση τής μεγάλης αυτής χώρας. Κατά βάση περιήγηση (τουρισμός) αλλά, και έρευνα και μελέτη σέ βάθος: Άνθρωπογεωγραφία, κοινωνιολογία, ψυχολογία, Ιστορικά, λαογραφικά και άλλα στοιχεία. Έντυπώσεις μέ κρίσεις παραλληλισμούς και συγκρίσεις. Σαράντα έφτά κεφάλαια και όγδόντα φωτογραφίες. Σελίδες 320. Πωλείται στά κεντρικά βιβλιοπωλεία, όρχ. 250.

Από τή θεατρική ζωή και κίνηση

Από τα ρεπερτόρια πρόξας του 1979

Κριτικές σημειώσεις του Λάμπρου Μάλαμα

Δημήτρης Ψαθά «Φον Δημητράκης»

Είναι ίσως το καλύτερο διδαχτικότερο έργο του αείμνηστου Ψαθά, δοσμένο στη σκηνή από τον αμίμητο και κορυφαίο-μας κωμικό Θύμιο Καρακατσάνη, από μια εξαιρετική πλειάδα στελεχών από ευσυνειδήτη υπέροχη σκηνοθετική ομάδα του Κ. Μπάκα, και ταιριαστά σκηνικά - κοστούμια του Γ. Ζιάκα. Τον τόσο γλωκώδικο, θρυσούδειλο και αρχομανή χαρακτηριστικό τύπο κουίσλικ της Κατοχής, μόνο ένας υψηλού διαμετρήματος κωμικοδραματικός καλλιτέχνης δημιουργός πάνω στο ρόλο-του, σαν τον Καρακατσάνη, ήταν σε θέση να ξαναζωντανέψει την υπέροχη τούτη δραματική κωμωδία. Έπειτα από τον Αντώνη Γιαννιόη, που υποδύθηκε το ρόλο του Φον Δημήτρη Χαρίτου, στα 1946, δεν ξαναβρέθηκε άλλος ηθοποιός με τα φόντα και τις τόσες ψυχολογικές μεταπτώσεις τις ιδιότητες κωμικοδραματικές και φωνητικές παραλλαγές κι αποχρώσεις σαν το Θύμιο, όπου με καταπληχτική υποκριτική γκάμα, μας δίνει ολοκληρωμένο κι αληθινό, αλλά κι ανθρώπινο το χαρακτήρα του ματαιόδοξου δοσίλογου. Το έργο σε 3 πράξεις και 4 εικόνες, έχει πότε σοβαρό και πότε αστειό χαρακτήρα, έτσι, γιατί, «αυτή η ποιηλία, πολύ τον κόσμο ευχαριστεί», το τραγικό και το κωμικό μαζί, όπως το θέλει κι ο Λόπε ντε Βέγκα. Τραγελαφικούς κι αρνητικούς ήρωες έπλασε και ο Ψαθάς τον Φον και την Φόναινα, και συνακόλουθα τον χαφιέ Ζαρλά. Είναι πολύ συναρπαστική η μεταφορά στην ατμόσφαιρα της Κατοχής. Ο σ. με στόχους το μαστίγωμα του φόβου και της αρχομανίας, διαστρώνει έντεχνα και με ανάλογα εφέ, την υπόθεση του αντιστασιακού αγώνα του λαού-μας. Πολύ σωστά και παραστατικά, μας αποδείχνει τον πατριωτισμό των Ελλήνων το 1940-'45 προσπορίζοντας και το μήνυμα της νίκης και της λευτεριάς, αλλά και ξεγυμνώνει ανελέητα και τιμωρεί και γελοιοποιεί την προδοσία όπως της αρμόζει. Το έργο είναι βγαλμένο μέσα από τον πυρετό του λαϊκοσπελευθερωτικού-μας αγώνα. Ο Ψαθάς διαπλάθει χαρακτήρες που σε τούτη την παράσταση διδάσκουν απόλυτα την ιστορική αλήθεια. Με πλούσια και περίπλοκη δράση που δημιουργεί στην εξέλιξή-του, το πάει σχεδόν όλο κρεσέντο. Ο θεατής πότε υποβάλεται και κρατάει την ανάσα-του από τις δραματικές συγκρούσεις των μελών της οικογένειας του Φον Δημητράκη, κι άλλοτε χάρη στον Καρακατσάνη ξεσπάει σε αυθόρμητα γέλια. Κεντρικός άξονας στη δράση, είναι το ξιπασμένο κι αρρωστημένο από γερμανοφοβία κι έμμονη υποταγή ζεύγος Χαρίτου, για ένα βρώμικο κατοχικό πουργιλίκι, που ο συγγραφέας το εξεφετίζει,

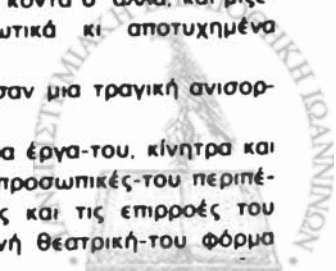
για να κρατηθεί ο άνθρωπος, ο αδερφός, ο πατριώτης, ο αγωνιστής ψηλά. Την ψευτοαριστοκρατίσσα υπουργίνα Φον-δημητράκινα υποδύεται θαυμάσια η Μάρθα Βούρτση. Την κόρη αγωνίστρια, ερμηνεύει πολύ φυσικά η Τ. Βλαχοπούλου. Κινείται με την πρόπουσα αυτοκυρίαρχη στάση και το σκληρό πείσμα που υπαγορεύουν οι αγωνιστικές-της αρχές, κι αρνείται να τιμήσει σε γάμο τον προδότη Ζαρλά. Ο Ηλίας Λογοθέτης μια τίμια και δυναμοτάλαντη μορφή στη θεατρική-μας τέχνη, υποκρίνεται άνετα τον Ζαρλά, κι εκδηλώνει το ερωτικό-του βίτσιο, στην κόρη του μεγαλομανή πατέρα, που τον προωθεί γι' αυτόν το σκοπό και στο αξίωμα του γκουλάιτερ υπουργού. Μα στο τέλος, ο Φον, θα τ' απαρνηθεί, από το φόβο-του για να σωθεί κι ο αδερφός-του Λεωνίδας (Τ. Περγλέγκας) δάσκαλο - μπακάλης κι αγωνιστής, όταν μαθαίνει ότι, ο γιός του Δημητράκη αντάρτης Αλέκος, εκτελεί τον Ζαρλά. Γενικά το έργο τούτο, πέρα από λίγα στοιχεία υπερβολής που εντάσσονται σε άριστη φάρσα, με δυναμικά στελέχη, σαν τους Λογοθέτη, Περγλέγκα, Τ. Βλαχοπούλου, Η. Χαλκιά, Α. Ζαφόλια, και τους Π. Νικολαΐδη, Χ. Κελαντώνη και Α. Λιάσκο, ο Καρακατσάνης πραγματοποιεί έναν θεατρικό άθλο, για ρεαλιστική, διδαχτική, κι απολαυστική, σκηνοθετική κι ερμηνευτική δημιουργία, που πρέπει να κρατήσει πολύν καιρό, για να την απολαύσουν όλοι οι θεατρόφιλοι της Αθήνας και των επαρχιών.

Αύγουστου Στρίντμπεργκ «Η Σονάτα των φαντασμάτων» και «Μητρική Στοργή»

Μετά το 1897, ο κορυφαίος Σουηδός θεατρικός συγγραφέας, προβληματίστηκε με τον εσώτερο εαυτό-του απέναντι στη ζωή, και στον ελλεινό βίο των ανθρώπων, και δημιούργησε έργα υποκειμενικά και μεταφυσικά. Άνοιξε το βάθος των μεμονωμένων ψυχών, σε εξομολογητικές τραγικές διαστάσεις. Άφησε το νατουραλισμό και την κοινωνική ψυχολογία του Χάουπμαν και του Ίψεν, πλησίασε περισσότερο τον Σαϊξπηρ στον εξομολογητικό στομικό χαρακτήρα κι έφερε με ειλικρίνεια στην επιφάνεια της σκηνής, με δικό-του εξπρεσιονισμό και συμβολισμό, κοντά σ' άλλα, και μίζερα και ταλαίπωρα ερωτικά κι αποτυχημένα βιώματά-του.

Αυτά, του διαμόρφωσαν μια τραγική ανισορροπία.

Έτσι στα περισσότερα έργα-του, κίνητρα και πηγές-του, στάθηκαν, οι προσωπικές-του περιπέτειες. Από τις επιδράσεις και τις επιρροές του Νίτσε, βρήκε την κατοπινή θεατρική-του φόρμα

στη φαντασιοκοπία, την παραίσθηση και την εξωτερική ούραση όλων των ιδεαλιστικών κι ονειροπαρμένων ατομικών απωθημένων.

Σ' αυτό το θεατρικό είδος ανήκουν και τα δύο έργα με τους παραπάνω τίτλους, που έπαιξε ώς τους πρώτους μήνες του 1979 το Εθνικό Θέατρο, με σκηνοθεσία Α. Σολωμού, και μετάφραση Γιάννη Οικονομίδη.

Στο ένα, ο σ. κάνει το όνειρο δράμα, με τραγικές κλιμακώσεις και ήρωες βαριοχτυπημένους από τη ζωή, όπως είναι ο ανάπηρος γέρος που τον έπλασε υπέροχα ο Λ. Καλλέργης, πρωταγωνιστικό χαρακτήρα, με βαθιά ψυχολογικά φόντα, ευλύγιστες και θαυμαστές σωματικές και διαλογικές επιδόσεις. Προβληματικοί στάθηκαν κι οι ζητιάνοι και άλλοι διάφοροι κολασμένοι, όπως η Μούμια (Ο. Τουρνάκη) κλπ.

Ο σ. εξομολογεί τα κρύφια και τα άδηλα των προσώπων, χρησιμοποιώντας και μάσκες, για τα εσωψυχα των διχασμένων ανθρώπων, μιας χρεωκοπημένης ηθικά κοινωνίας, της κοινωνίας του καιρού-του, που εγκυμονούσε την επανάσταση στις αρχές του αιώνα, για τον καινούργιο κόσμο. Οι αντιφατικοί ήρωες του Στρ. μοιάζουν δυστυχώς και σήμερα ακόμα, με δικούς-μας αρνητικούς, που ξεσκεπάζουν αδιάντροπα τις αντιφατικές-τους πράξεις. Πρόσωπα φαντάσματα, ονειρικά, γεμάτα τύψεις και παλινδρομήσεις, ανακολουθίες και συγχύσεις που όταν συνέρχονται κάπου κάπου από μετάνοιες και τύψεις, και συνεπαίρονται από αμφισβητήσεις, και νοσταλγίες για χαμένα όνειρα, ανακράζουν: «Πού είναι οι παρθενικές χαρές; Πού η ομορφιά του κόσμου; Πού η πίστη στη ζωή;». «Μια κατάρα βαραίνει τη ζωή, η γη φρενοκομείο!». Κι αλλού ο σ. θα πει από τα χείλη μιας μαγείρισσας: «Σεις ρουφάτε τη δύναμή-μας, κι εμείς τη δική-σας». Και «που είναι ο μόχθος για να καθαρίσει τη βρωμιά της ζωής;». Στα χείλη ενός σπουδαστή θα βάλει την επίκληση: «Βούδδα, όπλισέ-μας με υπομονή, για να μη γίνεται η ελπίδα-μας ντροπή». Τέλος, «όποιος δεν θέλει το κακό, κανένας δε φοβάται».

Στη «Μητρική Στοργή», συγκρούει μια μάνα με την κόρη. Η κόρη δε γνώρισε πατέρα και ζει κι επιδέχεται μια πλεγματική μητρική αγάπη, που έχει πλήρη κηδεμόνευση σε περιορισμένο σπιτικό περιβάλλον: μα που αρχίζει και μ' ένα φυσικό θεατρικό ταλέντο, να υποπτεύεται το τι γίνεται γύρω της. Η φίλη-της όμως, της αποκαλύπτει το μυστικό της αγχιστείας, και η συγκρούσεις γίνονται οξύτερες. Μα στο τέλος, η κόρη δικαιώνεται. Τέλεια αφομοιωτικό κι υποβλητικό ήταν το παίξιμο της Ε. Ζαφειρίου (μάνας), της Β. Μουτάφη (κόρης), Μ. Σκούντζου (φίλης) και Τζ. Γαρμπή (ράφτρας).

Λουί Βερνέιγ «Η Δασκαλίτσα»

Μια σύγχρονη ρεαλιστική κωμωδία με προεκτάσεις σάτιρας, που στιγματίζει τα νέα ήθη της αμερικάνικης και δυτικοευρωπαϊκής ζωής, παίχτη κι πολλούς μήνες με ιδιαίτερη επιτυχία στο Θέατρο «Αθηνά» από το θίασο Ρηγόπουλου - Αναλυτή - Σίσκου. Το έργο ξετυλίγει το κρυφό ειδύλιο ενός γερουσιαστή με τη γυναίκα απόμαχου πολιτικού. Μια κλίμακα της υποκρισίας, της ειρωνείας και της απάτης του πολυπρόσωπου και κίβδηλου χαρακτήρα των συμβατικών γενικότερα συζυγικών σχέ-

σεων, που επικρατούν, ή συμφύρονται, όταν κρύνουν ή εκφυλίζονται τα αισθήματα μιας πρώτης συζυγικής ζωής. Μια αντιφατική ταχτική του βίου με προσποίηση σε όλα. Με εξαιρετική πλοκή και κρουστό διάλογο, αφέλεια, κέφι και πονηριά μαζί, θίγεται ακόμα κι η αστάθεια της πολιτικής κι οι αμερικάνικες επεμβάσεις... Ο μύθος πλέκεται γύρω από τη Δασκαλίτσα και τον έρωτα του Τζώρτζ Χέντερσον και της Κώστανς Ράσελ που κορυφώνουν το ψέμα και την υποκρισία κι απογυμνώνουν την ανισορροπία, όπου ο Τζώρτζ θα πει κάπου: «ποτέ να μη λες για μια γυναίκα, είμαι βέβαιος να λες πιθανόν». Κι από μέσα από τις τόσες ερωτικές και πολιτικές δολοπλοκίες, βγαίνουν και πολλά διδαχτικά λόγια, όπως π.χ. «Για να δαμάσει κανείς τη ζωή, πρέπει να μη φοβάται, να μη λυγίσει και πάντα να χαμογελάει». Ο φιλοσοφημένος και διδαχτικός συγγραφέας βάζει στα χείλη του Βίγκλερ και τούτο: «Το κλειδί της υγείας του ανθρώπου είναι η ευτυχία». Και οι τρεις θιασάρχες εξοικειωμένοι σ' αυτές τις κωμωδίες και με τους ρόλους στα μέτρα-τους, απέδωσαν με άριστη και μαστορική υποκριτική τέχνη.

Ι. Καμπανέλλη «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού»

Στο χρόνο που πέρασε, το Θέατρο Τέχνης έπαιξε ανάμεσα σ' άλλα και του ρεαλιστή Καμπανέλλη το τρίπραχτο δράμα με τον αλληγορικό τίτλο «Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού». Την παράσταση δασκάλεψε άριστα ο Κούν. Ο μύθος ξετυλίγει έναν εξηνταβελόνη κυνικόν αστό, που δεν διστάζει να συνεργαστεί και να πλουτίσει με καταχτητές στο Άργος και στην Αθήνα σε παλιότερα χρόνια. Έχει 4 αγόρια και 3 κορίτσια, από 60 χρονών και κάτω. Αυτά παρουσιάζουν το γέρο σε διαρκή αφασία. Τ' αδέρφια μαλώνουν αδιάκοπα για την περιουσία, και για μετοχές σε εταιρία. Μια θεία παράλυτη (που η ερμηνεύριά-της κλέβει και την παράσταση) είναι αντιπροσωπευτικός τύπος του σπιτιού. Αιτία της φιλονεικίας η διαθήκη. Οι διαθήκες στους νέους θεατρικούς συγγραφείς της χώρας κατόνησαν βαρετή κοινοτοπία. Καμπανέλλη, Κατσαμπής, Διαλεγμένος-Ποντίκας κ.ά. το παρατράβηξαν με τις «Διαθήκες». Μια βιογραφία του γέρου πατέρα εδώ, τη διαβάζει η κόρη Αλίκη, ώρα πολλή. Γίνεται ανιαρή. Ενώ τ' άλλ' αδέρφια στο άκουσμά-της σιωπούν. Η σκηνή ακινητεί κι ο θεατής νυστάζει. Όλα τ' αδέρφια χάνουν την εμπιστοσύνη στον εαυτό-τους και στα παιδιά-τους. Γκρινιάζουν και καυγαδίζουν χωρίς αποτέλεσμα. Έχουν όλα σχεδόν μιμηθεί το πνεύμα και τα ήθη του πατέρα, προσκολλημένα στο τυφλό ατομικό συμφέρο. Στο τέλος, αφού ζαλίζονται από το σωστό δρόμο που παίρνουν τα παιδιά-τους, παραμένουν στην ίδια κατάσταση. Τα λόγια δείχνουν μια σύγχρονη εξελικτική πορεία. Όμως οι πράξεις όχι. Ο σ. αλλού σκοπεύει. Αλλά, δεν πείθει απόλυτα και δε δίνει φινάλε με μήνυμα. Έτσι, το έργο μπορεί να μεταχαρακτηρισθεί από αστικό δράμα, σε κοινωνική σάτιρα, με πυρήνα φάρσας. Γιατί σατιρίζει απλά, για να σατιρίσει. Γιατί, το δραματικό στοιχείο, ατονεί σε βάθος και δεν υπάρχει προβληματισμός, από τα πρόσωπα που τελειώνουν όπως αρχίζουν. Γίνεται προσπάθεια κατάδειξης της ηθικής χρεωκοπίας της μεγαλοαστικής, ή της μέ-

σης αστικής τάξης, όμως χωρίς καμιά βασιανιστική κι εσώτερη αλλαγή προσώπων. Με πολλή συνέ-
δηση και μαστοριά ενσάρκωσαν τους ρόλους-τους
οι ηθοποιοί Ανδρονίδης, Μόρτζος, Δεγαίτης, Παί-
ζη, Κυριακάκη κ.ά.

Εντουάρντο Ντε Φιλίππο «Φιλουμένα Μαρτουράνο»

Το νεορεαλιστικό αυτό κοινωνικό και ψυχολο-
γικό δράμα του Ε. Ντε Φιλίππο, από το 1946, ανέ-
βηκε στη σκηνή του «Σούπερ Στάρ» μ' ένα υπέρο-
χο σκηνικό του Π. Παπαδόπουλου και διδασκαλία
του Μ. Μπολονί. Ένα έργο προοδευτικό που
στιγματίζει τα έγκυφα ήθη της μεγαλοαστικής τά-
ξης. Αυτή η τάξη που χρεωκοπεί και μεταμορφώνε-
ται, με επιπτώσεις στο χαρακτήρα του συμπρωτα-
γωνιστή Ντομίνικο (Τ. Βανόης). Επιδέξιος και
βαθιά ρεαλιστής ο σ. καταφέρει μ' ένα οιδιπόδειο
δραματικό σύμπλεγμα κάποιες ιψενικές διαστά-
σεις. Έτσι, διδάσκει από την πάλη κι από τα χείλη
της Φιλουμένης (Λαμπέτη) την ήττα του γραφτού
άδικου νόμου και το μήνυμα της νίκης του άγρα-
φου, αντιγόνειου νόμου στη δικαίωση των νόθων-
της τριών παιδιών. Το θέμα κι ο μύθος βγαίνει από
τη φτώχεια και την κοινωνική αδικία, και δικαιώνει
στο πρόσωπο της Φιλουμένης τον ταλαίπωρο λαό,
που εμπαίζεται και βασανίζεται και στα ερωτικά-
του δικαιώματα. Η Φιλουμένα, μια μόνα μεγαλό-
ψυχη και πεισματάρη, τυλίγει στο τέλος και παν-
τρεύεται τον Ντομίνικο, και νομιμοποιεί τα παρά-
νομα παιδιά-της. Η Λαμπέτη πάντα δυναμική στο
κοινωνικό δράμα, πρόσθεσε έναν ακόμα ισάξιο ρό-
λο, στους τόσους άλλους της καριέρας-της. Ο Τ.
Βανόης αν και γενικά με κάποια φυσική άνεση,
στάθηκε σε μερικά σημεία σχετικά ψυχρός και
άτονος. Η Σαπφώ Νοταρά, ήταν μια νάτα πολύ
κωμική κι ευχάριστη. Ο συγγραφέας κι ο σκηνοθέ-
της σκιτσάρισαν εξαιρετα τους τύπους, στη γριό-
Ροζαλία (Κ. Γύγως) τις κωμωδικές εκφάνσεις. Ο
Γ. Μοσχίδης τα 3 αγόρια, κι η νοσοκόμα, ανταπο-
κρίθηκαν σωστά.

Κ. Μουρσελά «Οι Φίλοι»

Το νέο ελληνικό θέατρο, έχει πολύ κακοπάθει
τα τελευταία χρόνια, από τη μόδα της χυδαιολο-
γίας, σε πολλούς σκηνικούς διαλόγους, με πρωτο-
πορία, στην προτίμησή-της από το θέατρο του Κ.
Κουν. Έχουν την αυταπάτη οι εκλεκτικοί ρεπερτο-
ριοπλάνοι, ότι μπορούν ν' αναστήσουν την εποχή
του Αριστοφάνη, και να μπολιάσουν εκείνα τα
γλωσσικά ήθη στα των δικών-μας χρόνων. Με την
ακατάσχετη βωμολοχία, το πιότερο αστήριχτη,
αδικιολόγητη κι υπερβολική, όχι μόνο δε γίνεται
τέχνη, αλλά νοθεύεται και ξεπέφτει κι η όποια σχε-
τική, αν υπάρχει. Είναι γνωστό βέβαια, και στους
«παροικούντες στο κλεινό άστυ» και στους παρα-
χειμαζόμενους θεατροσυγγραφείς και φίλους του
Θεάτρου, πως αυτές οι προτιμήσεις, δεν γίνονται
από άλλα, κοινωνικής πολιτικής αίτια, παρά, ίσως
μόνο, από μαζοχιστικά. Υπάρχουν τολμηρές αλή-
θειες στη ζωή, μα πολλές φορές ούτε γράφονται,
κι ούτε παίζονται. Αδιάφορο αν στη σημερινή
Ελλάδα, όλα μπορεί να γίνονται... Το λυπηρό είναι
πως δεν κάνουμε «τα που πρέπει» όπως λέει κι ο
Σοφοκλής στον «...επί Κολωνώ». Οφείλουμε σε
γράμματα και τέχνες να υπολογίζουμε το καλό του

λαού. Έτσι, πολλές θεατρικές παραστάσεις στη
χώρα-μας από καιρό, διαστρέφουν και κακοποιούν
τη σωστή αγωγή και ψυχαγωγία, κι εκτρέπουν τα
θέατρο από τον κοινωνικό-του προορισμό, σαν
«μάθηση και διασκέδαση» όπως θά 'λεγε κι ο
Μπρέχτ. Με τις αθυροστομίες, χωρίς μέτρα και
σταθμά ανεχτικά, πειστική απλολόγηση πράξεων,
κι αληθοφάνεια, θεατρική τέχνη δεν γίνεται. Αλλά
μόνο στο θεατρόφιλο κόσμο και στο πορτοφόλι-
του, που ανέχεται ότι του δίνουν φτασμένα ταλέν-
τα και καθιερωμένα ονόματα.

Αφορμή για τα παραπάνω, μας έδωσε μια
αστική φαρσοκωμωδία του κ. Κ. Μουρσελά «Οι
Φίλοι» στο Βεάκειο του Κούν, που είχε σκηνοθε-
τήσει ο Γ. Λαζάνης και πρωταγωνιστούσε ο ίδιος.
Το πρώτο λοιπόν μέρος το συνεχόσουν. Το δευτε-
ρο, σε απογοήτευε για χοντροκομμένα και φκιαχτά
επεισόδια και το τρίτο σε εξόργιζε με πληθωρική
κι ανεπιτρεπτή αργκολογία. Πηγαίο κι αυθόρμητο
γέλιο δεν υπήρχε, όσο κι αν προσπαθούσε ο Λαζά-
νης με επιδέξιες κινήσεις και μούτες να προκαλέ-
σει. Ούτε γνήσια τέρψη, ούτε δίδαγμα που νά 'πει-
θε, βγαίνοντας απ' την πράξη. Ηρωες κι ηρωίδες,
σε μια υπερβολική πάλη με τον εαυτό-τους και τη
συνείδησή-τους, που στο τέλος παραδίνονται στον
πειρασμό των δώρων ενός χίτη και κατεστημένου
παιδικού-τους φίλου. Ενώ πριν σ' όλο τα
κινήσιμό-τους κύκλωμα, τους κυριεύει η κιβόηλια
κι η ταλάντευση. Είναι φκιαγμένοι σαν κυκλοθυμ-
κοι κι ανισόρροποι και μπορεί να εκφράζουν μια
κάποια αντιστοιχία τύπων της σημερινής-μας ζωής,
όμως άλλο ζωή, κι άλλο θέατρο. Και ο Φιλίππος κι
ο Ηλίας δεν συνιστούν ολοκληρωμένους τύπους.
Αν, ήταν ο ένας σκέρακος χαρακτήρας, το έργο θ'
αποχτούσε ένα στέριο ιδεολογικό υπόβαθρο. Η
όλη παράσταση, ήταν έντεχνα στημένη, με τρίπτυ-
χο διαχωριστικό σκηνικό. Αλλά, στο φινάλε, η λέξη
«αξιοπρέπεια» δεν έσωζε τις αδυναμίες της δομής
του έργου. Αφού κατά βάση ο σ. μειώνει και
παρουσιάζει λειψή και μεσοβέζικη την αγωνιστική
προσωπικότητα των προσώπων-του: ενός απεργο-
στάστη και των δύο παραπάνω φίλων, που τους
ξεφτιλίζει για λίγα μπουκάλια ουίσκι κι ένα τρανζι-
στορ, δώρα του συμβατικού και καιροσκόπου
φίλου-τους Χριστόφορου, οργάνου των κρατούν-
των. Το θεατρογράφημα αυτό, θίγει βέβαια ορι-
σμένα «κακώς κείμενα» σημερινών καταστάσεων,
αλλά δεν έχει καμιά αληθινή ιδεολογική και προο-
δευτική βάση. Η κ. Πιττακή, ο Τσαπέκος κι ο Παπα-
δόπουλος σκιτσάρισαν με φιλότιμο και φυσικότητα
τους ανολοκλήρωτους από το συγγραφέα τύπους
της εργατικής τάξης.

Α. Μπρέφορ και Μ. Μονώ «Γλυκεϊά Ίρμα»

Με έγχρωμες κι ονειρικές σκηνικές αποχρώ-
σεις και παραλλαγές ποικίλους κι εκστασιακούς
φωτισμούς, παίχτηκε στο χρόνο που πέρασε, κι η
σπονδυλωτή φαρσοκωμωδία, ανάμιχτη με μιούζι-
καλ στο θέατρο «Μινώα» των δύο αυτών Γάλλων
συγγραφέων. Ήταν διασκεδαστική και πικρόγευ-
στη αναπαράσταση μιας κάποιας πραγματικότητας,
με στοιχεία μπουλβάρ, και διάχυτο σαρκασμό στο
χρήμα και στον αγοραίο έρωτα. Μομφή στο άτιμο

ιστοριοδιφική και λαογραφική
ελέτη

Τά Μαστοροχώρια

Του Τάσου Παπασταύρου
αρχιτέκτονα

Παροιμίες

Παραθέτουμε μια μικρή σταχυολόγηση από
συνηθισμένες παροιμιακές φράσεις της
κοντισιώτικης περιοχής)

1. **Ανάργια ανάργια το φιλί
για να 'χει νοστιμάδα**
(Οι αδιάκοπες απολαύσεις φέρουν τον κόρο)
2. **Άλλοι σκάφτουν και κλαδεύουν
κι άλλοι πίνουν και μεθούνε**
3. **Από τα δίκια παίρν' ο διάολος τα μισά,
από τ' άδικα κι αυτόν κι αυτά**
4. **Αλί στον παντεχούμενο
απ' της γειτονιάς το δείπνο**
(Αλλάζονο σ' εκείνο που στηρίζεται στην ξένη βοήθεια)

5. **Βγάζ' απ' τη μύγα ξύγκι**
(Χαρακτηριστικό φιλαργυρίας)
6. **Είπε ο γαίδaros του πετεινού κεφάλα**
7. **Είπε την ψείρα μπούμπα**
(Σε βαριά φτώχεια, ανέχεια και δυστυχία)
8. **Τ' ασύ το ξίδι, βλάφτει τ' αγγιό-του**
(Τα πολλά τα νεύρα δεν είν' ωφέλιμα)
9. **Από την πίττα που δεν τρως,
μη σε μέλει κι αν καεί**
*(Όταν δεν έχεις σχέσεις με ξένες υποθέσεις, να μη νιάζε-
σαι)*
10. **Ανεμομαζώματα... διαβολοσκορπίσματα**
(Τ' άδικα κέρδη, έρχεται η ώρα και χάνονται)
11. **Εννιά βολές μέτρα,
και μία κόβε**
(Όχι βιαστικές αποφάσεις)
12. **Εμείς ψωμί δεν έχουμε,
ζητάμε ραπανάκια**
*(Πρώτα να εξοικονομούμε τα βασικά αναγκαία κι έπειτα
τ' άλλα του γούστου τα ξορέξια)*
13. **Καιρός πανιά, καιρός παιδιά**
(Κάθε δουλειά στην κατάλληλη εποχή και περίσταση)
14. **Κάθε τσαπί προς λόγου-του**
(Καθένας να κοιτάζει τη δουλειά-του)

ρήμα, που εξαγοράζει κι αλλοτριώνει συνειδή-
σεις. Πέρα από τις όποιες οπερετικές στιγμές κι
ιγνηήσεις, το έργο είχε καφτές κοινωνικές και
αυτρωτικές αλήθειες, κι έθιγε ακόμα και το σατανι-
κό φακέλωμα των πολιτών, και μια κάποια κωμω-
ιοποίηση της ζήλειας και της δικαιοσύνης. Στο
ρώτο μέρος θίγεται το θέμα της πορνείας, και στο
εύτερο ένας κατηγορούμενος ο Νέστωρας σκο-
ώννει τον άλλο αυτό-του, κι ο δικαστής σαρκάζει
ε μια δίκη για την εξαφάνιση ενός άλλου, του
σκαρ. Το τρίτο μέρος παρουσιάζει φυλακή και
θάλασσα. Μεγάλη αποκάλυψη σ' αυτή την παρά-
ταση ήταν η νέα θαυμάσια ηθοποιός Μαριάννα
όλη, που πρωταγωνίστησε με τον υπέροχο Κ.
Καρρά και στάθηκαν πολύ δημιουργικοί στους
όλους τους. Ο Καρράς τον υποδύθηκε διπλόν, κι
ρμήνεψε δυναμικά τον ίδιο τον δισυπόστατο και
συμβατικό άνθρωπο της χρεωκοπημένης αστικής
οινωνίας. Αλλά, κι η Τόλη απαράμιλλη σε όλα-της,
παράστησε την ερωτευμένη του Νέστορα Φριπέ,
αι την πόρνη. Επιβλητική η παρουσία του Μ.
Φωτόπουλου σαν επιθεωρητή. Ιδιότυπος και
αυπριόζικος κι ο Ντ. Ηλιόπουλος σαν Μπόμπ. Σπου-
αία η μεταφραστική διασκευή και σκηνοθεσία
ου Δ. Μαλαβέτα και τα σκηνικά κοστούμια του Ν.
Τετρόπουλου. Καλή κι η μουσική του Μανταφούν-
η.

Β. Διαμαντόπουλου «Οι Καλικαν- τζαράιοι»

Τώρα που οι ηθοποιοί, ένας ένας, γίνονται όλοι
θεατρογράφοι, και δεν χρειάζονται τους άλλους
γνήσιους και καθ' αυτού συγγραφείς, έγινε κοντά
στους άλλους και ο γνωστός ηθοποιός Βασίλης
Διαμαντόπουλος. Έγραψε μοναχός-του ένα κατα-
σκεύασμα με τίτλο «Οι Καλικαντζαράιοι», και το
ανέβασε με άλλους ηθοποιούς που σύναξε, το
καλοκαίρι στο Θέατρο του Λυκαβητού. Είχε βέβαια
την καλή πρόθεση και κάποια χοντροκομμένη σάτι-
ρα ενάντια σ' αρχιερατικά και δεσποτικά όργια
του τόπου και της εποχής-μας. Όμως η αρχαιομορ-
φική όψη και σ' ενδυμασίες που έδινε, ήταν ασυ-
νήθιστα τολμηρή σε κινήσεις προπάντων, που δεν
έπειθε. Η όλη σύνθεση, είχε μια εύκολη στιχο-
πλοκή, με στοιχεία από παραμύθι κι όνειρο, παραι-
σθήσεις και δυσειδαιμονίες, ανθρωπομορφικούς
αντίλογους, καρικατούρικούς χορούς, κι όλα ένα
τραχανοποιημένο σύνολο, χωρίς πειθώ, συγκίνηση
και τέρψη, μια πριμιτιβιστική φάρσα, έξω κι από
κάθε *comedia de l' arte*.

Α. Μαλαμυς

15. Όποιος μικρομάθει
δεν γερνταφήνει
16. Πότε μήλα, πότε φύλλα
(Η ζωή έχει επιτυχίες και αποτυχίες)
17. Στον πάτο ξουρίζουν το γαμπρό
18. Το πολύ το κυρ' ελέησον,
βαρεί και των αγίων
19. Ια σε φυλάει ο Θεός
απ' καινούργιο άρχοντα
κι υπό παλιό διακονάρ'

Αναθέματα

- 1 Κουκουβαγής να λαλήσ'ν
- 2 Σπόρος να μη απομειν' (Να πεθάνουν όλοι)
- 3 Στους γιατρούς, στους γιατρούς
- 4 Να σε βρουν κοκκαλο στο στρωμα
- 5 Να σκασεις να πλανταξεις
- 6 Να σου καει η καρδια
- 7 Στο χαρτι να σε φερουν
- 8 Στα ζυλα να σε φερουν
- 9 Απ' αβανια να μη γλυτωσεις
- 10 Με την γκαλιτσα ν' απομειν'ς
- 11 Να μου γέν'ς ζικι
- 12 Μωρε κοφοχρονο, μωρε κοφοζωητο

Ακολουθεί διάλογος δύο γυναικών που λογαμάζουν γιατί η μια έκοψε το νερό της άλλης

— Καλο μωρ' χουμπωμα, γιατί τό 'κοψες το νερό; Δεν θέλω να ποτισω εγω μωρε ζανστραμμα.

— Ποιουνου λες χουμπωμα, μωρ' πομπή του κόσμου όλο εσένα θα αφησουμε να ρουτσαλιζεσαι μωρη; Άκου μπει το ηηρε το νερο

— Μωρ' τσιμιράδα, ποιος ποτιξ' κάθε μέρα που καλόγρια να γέν'ς; Ποιος μωρη που να σ' κοπουν τα χέρια Παναγία μ' να σ' γένουν βακουφανα να σε φθει, κοκιά χολέρα να σε μασει στον κυρπιανινο να πέσεις.

— Ζαλοχος αναστραμα μωρη ψωμουλυσσαγγμένη που να λυσσαξεις να σε φθει η μαρμάγκα, να μη σε βρει το καλο καιρ'. Να σε φαν' τα φιδια. κ.ά.

ΠΑΡΑΤΑΓΕΣ ΚΙ ΥΠΟΚΟΡΙΣΤΙΚΑ

Από τις κυριότερες αλλοιώσεις κυρίων ονομάτων στην ομιλία είναι:

Αθηνάσιος - Νάσιος, Σούλας, Θανάη'ς, Θαναπός, Σάκης, Θανασουλάς

Αικατερίνη - Κατίγκω, Ρίγκω, Ρίνα, Κατερίνα

Αλεξάνδρα - Γσιάντα, Κάντα, Άντα

Αλέξης - Λέτσιος, Αλέκος, Αλεξάκης, Λέκος

Αμαλία - Μάλιω, Αμαλίτσα, Λίτσα, Αμάλω, Αμαλέτσω

Αναστάσιος - Τάσιος, Τασιούλας, Τασάκης, Τάσης, Αναστάη'ς

Αναστασία = Σταση, Τσιιά, Τάσιω, Τασουλά, Σούλα

Άννα - Γιάννα, Αννούλα, Γιαννούλα, Γιαννέτσω, Αννέτσω

Ασπασία - Πάσω, Πασούλα

Αφροδίτη = Φριδούλα, Δίτη, Βίτη, Άφρω, Αφρούλα, Φρόδιω, Φροδούλα

Βασιλειος - Λάκης, Τσίλης, Βασιλάκης, Τσιλάκης, Άκης, Βάσος

Βασιλική = Βασιλω, Κοίλα, Τσιλω, Βάσω, Κική, Γσίλου, Βασιλικούλα

Βικτωρία - Βίτω, Βικτώρω, Βικτωρούλα, Βίκτω

Γεωργιος - Γάκης, Γιόγκος, Γούλας, Γούσιας, Γκόγκος, Γιωργούλας

Δέσποινα - Γκέτσω, Δέσπω, Δεσπούλα, Δεσπονούλα, Δεσπάκι

Δημήτριος = Μητρος, Μητσος, Μητσιος, Τακούλιας, Δημητρός, Τάκης

Διονύσιος - Νιόνιος, Νύσιας, Νύσης, Διονυσάκης, Σάκης, Άκης

Ελευθερία - Λευτέρω, Τέλω, Λευτερίτσα, Ρίτσα, Λίτσα

Ερμιόνη - Νόνη, Μόγη, Ερμιονίτσα, Νίτσα

Ευάγγελος = Βάκης, Γκέλιος, Βάγγος, Γκέλης, Αγγέλης, Βαγγέλης, Βαγγελάκης, Άκης

Ευδοκία = Εύδιω, Ευδοκιά, Βδοκίνα, Βδοκω, Βδοκούλα, Κούλα

Ευριπίδης = Πιόης, Βριπίδης, Ευριπίδάκης, Άκης

Ηλίας = Λίας, Λιάκος, Ηλκας, Λίας, Λίγας, Λιακάκης

Θεοδοσία = Ελής, Μοιστοκόλης, Θέμος, Θέμη, Θιμάκης

ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟΥ ΑΙΩΝΑ

«Ο υποφαινόμενος εσυμφώνησα με τον μαστρονικόλαον Γεωργίου Βουρμπιανίτην δια να φτιάπτ τους τοίχους του σπιτιού μαζί και δια πληρωμην θέλω του δωση από γρόσια πέντε και παράδες δέκα αρ 5, 10 την κάθε ημέραν δια τους άνδρας, δια τα παιδιά από γρόσια δύο και παράδες είκοσι πέντε αριθμ. 2 25 και από εν γρόσιον την κάθε εβδομάδα δια παββατιάτικον εις τον καθένα. Ο ειρημένος Νικόλαος υποχρεούται να έχη μαζί του έως δέκα συντρόφους τεχνίτας καλους και παιδιά όσα χρειάζονται καθώς και ζωα δια τα οκτα θέλα πληρώνεται όσα και των παιδιών. Εις ένδειξιν της συμφωνίας-μας ταύτης έγιναν δύο παρόμοια υπογραφόμενα παρ' εμού και παρ' αυτού και ελάβομεν ένα ο καθεις δια ασφαλειάν-μας.

τη 27 Σεπτεμβρίου 1843 Ιωάννινα

Αθανάσιος Μίσιος

νικόλαος μάστορας Βουρμπιανίτης ηπόσκομε να του φερο μαστορούς κε πεδια κε πραματα δια ος ανοθεν.

Λευτερο Συμφωνητικο του ιδιου λαϊκού αρχιτεκτονα και κατεχομενο επίσης υπο του Α. Ευθυμιου εχα ως εξης:

«δίδω τον δεσπερέν-μου του μαστρονικόλα γεωργίου βουρμπιανίτη ότι εσυμφονισα να μου δουλεψι δι' όπιον δουλιάν μου χρειάζετε και έχω να του πλιρονο το μεγάλον μαστορικόν προς γροσια 5,20 πέντε κε ηκοσι το μεργιατικον, το δε παιδιόν εκατόν δέκα παράδες την ημέραν καθώς έχω και τους ταβατζήδες και έχω να με δουλέψι παστρικά με φοβον Θεού ακόμι εσημφόνισα με τον ίδιον να μου κουβαλήσει όσον λιθάρι χριασθή με τα πράματα-του, και έχω να τον πληρώνω προς 11 ένδεκα παραδες το φορτωμα και τα πράματα να τα φορτόνι παστρικά καθως και εσυμφονισαμεν κε δια υσιχιαν-του δίδετε το παρόν-μου και έστω προς ένδηξιν.

1848 γεναρίου 30

αυτουσελίμι

(σφαγίς τουρκική)

Διάφοροι μύθοι

(Από το χώρο της Ηπείρου)

Τού Χρήστου Σκανδάλη

«Η γάτα...»

Πήγε ένας νιά βουλά στο σπίτι ενός βασιλιά. Ν' ώρα πό 'κατσαν για φαί και ν' ώρα πό 'τρωγαν, τι να ζει ο ξένος.

Στέκονταν δύο υπηρέτες ένας απ' εδώ κι ένας απ' εκεί με τα σκόπια και βάραιαν τα ποντίκια να μη μπουν στο φαί.

— Ορέ, τι κάνετε, τους λέει. Με το σκόπι βυραίτε τα ποντίκια. Τώρα να ιδείς, βασιλιά τ' λέει. Και πάει έφερε τη γάτα και ξέκανε τα ποντίκια από το παλάτι.

Λεγεται σα μύθος. Πολλες φορές και σαν ευτράπελο. Το λενι για να δείξουν την αξία της γάτας. Και για να δείξουν πως ήταν ο άνθρωπος πριν ημερευει τη γάτα.

Το γρυψιμε απο το Κρυφοβο. Λεγεται σ' όλα τα χωριά.

«Η ζαντζιοπούλα...»

Μια φορά κι έναν καιρό ήτανε μια ζαντζιά ρι κοπέλα που δεν την έπαιρνε κανένας. Όσοι γαμπροί πήγαιναν να την ζητήσουν τους έλεγαν οι δικοί-της, πως είναι πολύ ανάποδη και δεν πρόκειται να κάνει μαζί-τους ούτε ώρα.

Πήγε κι ένας να τη ζητήσει. Μώρε καλέ, μωρέ αχαμνέ του είπαν, είναι τέτοια, πάντια, ράντια.

Ας είναι, τους λέει αυτός, θα τη δείτε, πώς θα γίνει η καλύτερη αυτή που τη βλέπετε έτσι. Το βλέπετε αυτό τους λέει και δείχνει το σκόπι-του. Αυτό το λένε ζαντζιοπούλα.

Την έδωσε η μάνα-της μιά και το επέμεινε ο γαμπρός, μιά και την ήθελε.

Γίνηκε ο γάμος, πέρασαν όλα αυτά. Κίνησαν μετά να 'ρθουν για τα πιστρόφια. Μαζί-του πήρε και τη σκύλα, ο άντρας. Είχε και τη φοράδα που ερχότανε καβάλα. Στο δρόμο που βάδιζαν η σκύλα, σα σκυλί που ήτανε, πότε πήγαινε

κάτω από το δρόμο, πότε πάνω, ποτε μπροστα. Φώναζε στη σκύλα να μη πηγαίνει πότε πάνω, πότε κάτω:

Μπιρμπίλου, της λέει της σκύλας, μιά φορά είπα δεν ματαλέω δεύτερη εγώ.

Τίποτε το σκυλί, το δρομολογιό-του.

— Μιά φορά λέω, είπα, δε ματαλέω εγώ. Και κατεβαίνει και της δίνει μιά με τη ζαντζιοπούλα, (το σκόπι-του), που τό 'λεγε έτσι και την άφησε στον τόπο.

Προχώρησαν πιά πέρα. Λέει στη φοράδα.

— Γρίβα λέω, πήγαινε ίσια στο δρόμο και μη πας πότε πάνω πότε κάτω. Μιά φορά λέω εγώ. Μετά θα σου πει η ζαντζιοπούλα.

Τίποτε τ' άλογο μιά απάγω μιά κάτω. Πού να καταλάβαινε τι τού 'λεγε τ' αφεντικό-του. Κατεβαίνει το δένει σ' ένα πουρνάρι και το σκοτώνει με το χοντρόσκοπό-του, τη ζαντζιοπούλα.

Πάει και η νύφη φοβισμένη στη μάνα-της και της λέει.

Μάνα ξέρεις, μιά φορά λέει ο άντρας που μου έδωσες δε λέει δεύτερη. Αυτό κι αυτό έκανε στο δρόμο. Τι να κάνω, ό,τι μου λέει θα το κάνω. Δε λέει' δεύτερη ετούτος, μάνα.

Αυτόν ήθελες κοπέλα μου, της λέει. Βρήκες το μάστορά σου. Να κάνεις ό,τι σου λέει γιατί... Και η κοπέλα-συντσακίστηκε στις δουλειές. Την είδε κι ο γαμπρός και λέει στην πεθερά-του:

Είδες πώς τη συμόρφωσε την κοπέλα σου η ζαντζιοπούλα. Κι έτσι έγινε καλή κι έζησαν μιά χαρά.

Όπως λέγεται στο Κοκλέσι.

και το σαββατιάτικον κατα το αναλογον του ταβαντζιδου προς 45 παραντα πέντε παραδες το καθε ονομα και ο ίδιος υπόσχεται να φυλάξη την αυτήν συμφωνίαν απαρασάλευτον.

(σφραγίς ως η ανωτέρω)

ΕΝΑ ΟΜΟΛΟΓΙΟ

ομολογον του γιαννη ματαρι

εις ελιφιν χαρτοσίματος γινετε εις το παρον

2 1/2 ήτοι δύο ήμισυ αναπολοιόνια εδανείσθη ο υπο

φενόμενος παρά του κυρίου γιώργη ιωάννου κόστα τα οποία πόσχομε πλιρόσι εντόκος μετα μινας δέκα από σήμερον με τον νόμιμον τόκον παρελθούσας τις προθεσμίας, θέλει τρέχει ο τόκος με δέκα πέντε τις εκατό τον καθ' έκαστον χρόνον μέχρι τελως ξεπλιρομης διι διδο το παρον μου εις χηρας του δια ασφαλισιν του κε υποφένομε γιάννης νικολα ματαρι ηποσκομε τα άνοθεν γιωργης ιωάννου μπαλιτι μαρτυρό

1874

λάμπρος Γ. Βαγγέλης μαρτυρώ 8/8ριου α' Πρισόγιανη

Ταξιδιωτικές Εντυπώσεις

Ελλάδα - Αλβανία

Του Λάμπρου Μάλαμα

Κοινή ιστορική, φιλετική, αγωνιστική και πολιτιστική καταγωγή ενώνει τους δύο λαούς μας. Ο ελληνικός και ο αλβανικός λαός, έζησαν και όλα τα νεώτερα χρόνια των απελευθερωτικών αγώνων, αλληλοβοηθούμενοι αδερφικά, για την αποτίναξη του οθωμανικού και ιταλογερμανικού ζυγού. Τα όρια των χωρών είναι κανονισμένα κι επικυρωμένα με διάφορες ευρωπαϊκές Συνθήκες. Πάντα άδικοι οι ταλαιπωροί λαοί, βρίσκονται σε διχόνοιες και μίσση, από της άθλιας πολιτικής τα σκοτεινά συμφέροντα, και κάνουν χρόνια σε ψυχραμένες σχέσεις και κλίμα εχθρικό. Μειονοτικές διαφορές υπήρχαν σχεδόν πάντοτε ανάμεσα στους βαλκανικούς λαούς. Όμως «τα πάντα ρει» και η ζωή τραβάει μπροστά. Οι λαοί δημιουργούν και προχωρούν. Επιθυμούν φλογερά να ζούνε με ειρήνη, φιλία και στενή συνεργασία σε όλους τους τομείς. Οι πολιτικοί που νιώθουν την ανάγκη να ικανοποιήσουν τα λαϊκά συμφέροντα του σήμερα και του αύριο, ρίχνουν νερό στο κρασί-τους... κι αφήνουν κατά μέρος, τα τυφλά πάθη και τ' άδικο κι επιζήμια περασμένα, που χωρίζουν τους λαούς. Κάθε φιλειρηνικός και λογικός άνθρωπος που αγαπάει την πατρίδα-του, το γείτονά-του, και κάθε λαό, σεβόμενος το κάθε *status quo*, κρίνει ρεαλιστικά, σύμφωνα με τα σημερινά προβλήματα και συμφέροντα, και δίνει το χέρι της φιλίας. Δεν περιμένει τους τυφλοπόντικες ατομικιστές και προκαταλεμμένους, να βγουν από τα αυγιά του μίσους, να σπάσουν την πόρωση της μικροψυχίας. Αυτοί είναι οι λίγοι. Μα οι πολλοί θα προχωρήσουν. Περνάει η δική-μας η ζωή, και φέρνουμε ευθύνη και για τη ζωή των παιδιών-μας. Πρέπει να προχωρήσουμε, με το λάβαρο της φιλίας, της συνεργασίας και της αδερφοσύνης των λαών, για την ευτυχία-τους και για ένα καλύτερο μέλλον.

Η Αλβανία με την Ήπειρο, ήτανε χώρες συγγενικές κι αδερφικές. Είχανε πάντα σχεδόν την ίδια υποδομωτική και πολιτικοκοινωνική μοίρα κι ως το 1944. Ήταν κι οι δύο σε τέτοια γεωγραφική θέση, σαν ενωμένες, και τις αποκαλούσαν «*La terra d' Epiro*» (Η γη της Ηπείρου). Όπως όλοι οι βαλκανικοί λαοί, έτσι κι ο αλβανικός με τον δικό-μας, σε όλη την ιστορική-τους πορεία κι εξέλιξη, ως την εθνική τους αποκατάσταση στα 1913, είχαν από καταβολής ιλλυρικών ακόμα χρόνων, κοινές ριζες καταγωγής, στενές οικονομικές συνεργασίες, πολιτικές και βιωματικές αλληλεπιδράσεις κι επιρροές και σχεδόν κοινά μέτωπα στους απελευθερωτικούς-τους αγώνες. Αυτές οι ενότητες τόπων, χρόνων, γεγονότων, πρέπει να παραδειγματίζουν τις ιστορικές μνήμες και τους ιθύνοντες, για ένα γερό οικοδόμημα φιλίας και συνεργασίας και σήμερα και πάντα.

Ελληνοαλβανικές μεταφράσεις

Η σοσιαλιστική Αλβανία τίμησε κατά καιρούς με μεταφράσεις-της, πολλούς αρχαίους Έλληνες συγγραφείς. Ως αναφορά τη Νεοελληνική Λογοτεχνία, η αλήθεια στον τομέα των μεταφράσεων έχει ως εξής: Δύο φορές έχει εκδοθεί «Η Αληθινή Απολογία του Σωκράτη» του Κ. Βάρναλη και είχε μεγάλη επιτυχία σε δεκάδες χιλιάδες αντίτυπα. Στα 1947 τύπωσαν μια μικρή ανθολογία με ποιήματα των Σολωμού, Παλαμά, Βάρναλη, Κρυστάλλη, Δροσίνη, Αγγουλέ, Ρ. Μπούμη, και Μελαχρινού. Το 1948, το βιβλίο του Λουντέμη «Βουρκομένες μέρες». Αργότερα στα περιοδικά «Νεντόρι» (Νοέμβρης) και «Ντρίτα» (Φως) δημοσιεύτηκαν κατά αραιά διαστήματα, ποιήματα των: Κ. Γιαννόπουλου, Β. Ρώτα, Α. Μάλαμα, Ρ. Μπούμη, Π. Ανταίου, Ν. Παπά, Γ. Σεφέρη κ.ά. Στα 1957 μετέφρασαν του Ρίτσου «Οι μαχαλάδες του κόσμου» και μετά το 1960 το βιβλίο «Ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο» για το Ν. Μπελογιάννη και τα «Μακροννησιώτικα». Έπειτα τό έργο του Τ. Λαβαδίτη με τίτλο «Φυσάει στα σταυροδρόμια του κόσμου». Τα τελευταία χρόνια, έχουν μεταφραστεί διηγήματα του Κ. Βάρναλη και του Α. Μάλαμα, που δημοσιεύτηκαν στην εβδομαδιαία λογοτεχνική επιθεώρηση «Ντρίτα» καθώς και ποιήματα του δ/ντή του «Ελ. Πνεύματος». Σήμερα στην Αλβανία σε βιβλίο, βρίσκεται στα βιβλιοπωλεία, μονάχα ο «Καπετάν Μιχάλης» του Καζαντζάκη και θα κυκλοφορήσουν μέσα στο 1980 τρία έργα, ένα του Κ. Βάρναλη και 2 του Α. Μάλαμα.

Το κύριο βάρος των ελληνικών μεταφράσεων σηκώνει ο βετεράνος της Αντιστασιακής Λογοτεχνίας διακεκριμένος ποιητής της Αλβανίας Αλέξης Τσάτσης. Αρχίζει δε, να επιδίδεται και μιά σειρά από νεώτερος όπως ο καλός ποιητής Λάμπρος Ρούτσης κ.ά. Θα ετοιμάσουν επίσης δύο ανθολογίες με νεώτερος Έλληνες ποιητές και διηγηματογράφους. Αξίζει να σημειωθεί ότι, στην Αλβανία, διαβάζουν όλοι λογοτεχνία, και οι συγγραφείς και μεταφραστές κινούνται οργανωμένα.

Από την αλβανική λογοτεχνία στα ελληνικά έχουν μεταφραστεί έργα των παρακάτω Αλβανών λογοτεχνών: Ι. Κανταρέ, Ντ. Αγκόλι, Αλ. Τσιάτσι, Δ. Σιουτερίκι, Φ. Αράπη, Ν. Φράσερι, Ν. Λάκο, Λ. Σιλίκι, Α. Βάρφη κ.ά. Σήμερα κυκλοφορούν σε βιβλία στην Ελλάδα το έργο του προέδρου της Ένωσης Συγγραφέων και Καλλιτεχνών Ντριτέρο Αγκόλι «Κομισσάριος Μέμος» του Ισμ. Κανταρέ «Ο στρατηγός της στρατιάς των νεκρών», «Το Κάστρο» και μία ανθολογία διηγημάτων. Κυκλοφορεί επίσης το έργο του G. Muru «Η Σημερινή Αλβανία», η «Ιστορία της Αλβανίας» του Πόλλο και Πούτο και σχεδόν όλα τα πολιτικά έργα του Ενβέρ Χότζα, και του Μεχμέτ Σιέχου.

Από αριστερά: ο παλαιμάχος και διαπρεπής ποιητής και ελληνοιστής Άλεξ Τσιάτσι, ο δ/ντής του περιοδικού-μας, ο πρόεδρος της Ένωσης Συγγραφέων και Καλλιτεχνών διακεκριμένος ποιητής Ντριτέρο Αγκόλι και ο παλιός αγωνιστής μυθιστοριογράφος Σεφχέτ Μουσαράι.

Ένα μνημείο στη Σκόδρα.

Μέλη του Διοικ. Συμβουλίου της Ένωσης Συγγραφέων και Καλλιτεχνών Αλβανίας.

Μικρή άποψη της Κρούγιας.

Η κεντρική λεωφόρος με το μοναδικό τζαμί στην αλβανική πρωτεύουσα.

Κορίτσια Γυμνασίου στα Τίρανα.

Γυμναστές στο Αργυρόαστρο

Το παιδικό Σταθμό στο Δυρράχιο

Εικόνα από το αυτόματο εργοστάσιο χάλκινων καλωδίων στη Σκόδρα

Μνημείο Αγνοομένη στην Απολλωνία (2ος μ.Χ. αιώνας).

Αλβανόπουλα έξω από παιδικό Σταθμό της Κρούγιας.

Ο νάρθηκας με το κουλίστικο ορόσημο του «αγίου» Πρόσπερου στο Μουσείο Αθείας στη Σκόδρα.

Δροπολίτικες λαϊκές φορεσιές.

Γιορτή σε χωριό της Δρόπολης.

Ανατολική πλευρά του Σχολείου Δερβιτσιάνης.

Γλέντι σε ημέρα εκλογών σε χωριό της Αλβανίας (Έργο του Ρομ. Γκολικλή).

Μουσικοχορευτική ομάδα της Ε' τάξης του Σχολείου Δερβιτσιάνης στη Δρόπολη.

Η περιβόητη από τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο Κλεισούρα. Στη μέση ο Αώος.

Ἡ Διαμόρφωση τῆς νέας αλβανικῆς κοινωνίας

Στην Αλβανία δε βλέπεις πουθενά μόδα εξαλλοσύνης ούτε βιτρίνες εκμαυλιστικές. Εδώ πρυτανεύει το καθήκον τῆς ηθικῆς διάπλασης: το «γνώθι σ' αὐτόν» και το «γνώθι» των άλλων. Δυό μεγάλες αρετές διακρίνουν τον Αλβανό: Ἡ κάποια σωστή καλλιέργεια (κουλτούρα), ἡ δίψα γι' αὐτή, και ἡ απλότητα.

Ἡ κατά βάθος ανθρωπιστική αλβανική κοινωνία, εἶναι ιδιαίτερα αξιόλογη για έρευνα και μελέτη. Σήμερα έφτασε τα 2.650.000 πληθυσμό· και το 45% εἶναι από 1 ὡς 15 χρονῶν. Έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό γεννητικότητας στην Ευρώπη 3,5. Οι Αλβανοί μελετοῦν και τρέφονται ὅλοι μ' ἓνα νέο σοσιαλιστικό πνεῦμα, αυστηρῆς εθνικῆς ανεξαρτησίας. Καλλιεργοῦν τὴν αγωνιστική αντιστασιακή παράδοση. Πιστεύουν στον εαυτό-τους. Λατρεύουν τὴν ηγεσία-τους. Χαίρονται και καμαρώνουν ὅ,τι δημιουργοῦν οι ἴδιοι. Καυχιοῦνται για ὅποια επιτυχία σημειῶνουν σήμερα, σπένναντι στο τίποτα τῆς προπολεμικῆς χιλιοστερημένης ζωῆς-τους. Φαίνεται μια νέα κοινωνία, μονιασμένη, σοβαρή και πεπεισμένη για το καλύτερο μέλλον. Τιμοῦν τους ἥρωες και μάρτυρες τῆς Αντίστασης και τους ἔχουν πάντα νοερά και ψυχικά παρόντες. Στολίζουν τα μνημεία-τους. Τους προσκυνοῦν και τους δοξάζουν. Τὴν ἀνοίξη με τα πολλά λουλούδια τους γιορτάζουν παλαιά. Στεφανῶνουν τους τάφους με ἀνθη και τους νοτίζουν με δάκρυα. Αποκαλύπτουν ἔτσι το νέο ψυχικό πολιτισμό-τους. Θέλουν τον πλοῦτο να τον ἔχουν στην ψυχή. Κι αὐτός ο πλοῦτος εἶναι μεγάλη δύναμη.

Ένας αντικειμενικός παρατηρητής διαπιστώνει ὅτι: Το καθεστῶς του Ενβέρ και του Κ.Ε.Α. επέμεινε και επιμένει στην αλλαγή τῆς ανθρωπίνης φύσης. Και εἶναι φανερό, ὅτι, ἀρχισαν από καιρό ν' αντικαθρεφτίζονται οι αρετές του νέου ανθρώπου, καθῶς αχτινοβολεῖ μια έντονη ηθική διάπλαση και συνειδητοποίηση τῆς ἀξίας αὐτῆς κοινωνίας. Ἡ γενική και καλή μόρφωση σε ὅλους κι από τους πῶ πολλοῦς ἡ τήρηση των αρχῶν τῆς δικαιοσύνης, δεν αφήνει περιθῶρια ν' αντιληφθεῖ κανείς, ὅπου κι αν πάει, μια κρυφή ἢ φανερή πορνεία. Παλιὰ υπήρχε ανοιχτή κι εκμεταλλεύσιμη. Σαπίλα και διαφθορά βασιλέυε επί Ζῶγου. Τώρα, παντρεύονται ὅλοι νέοι, και γεννοβολοῦν παιδιά, για ν' αυγατίσουν και το ἔθνος. Τα πολυσγαπάνε τα παιδιά, και σέβεται ο ἓνας τὴν υπόσταση του άλλου. Οι λέξεις στομική πολυτέλεια κι επίδειξη στην Αλβανία εἶναι ἀγνωστες. Γυρίζοντας σχεδόν σ' ὅλες τις πόλεις και σε χωριά-τῆς δεν εἶδαμε ἄνθρωπο μ' ἐγωισμό και ἔπαρση. Έχουν ζηλευτὴ σεμνότητα και μετριοφροσύνη. Εἶναι ποτισμένοι με αγνή, φιλική κι ἀδερφική αγάπη. Σμίγουν πρῶι και βράδυ και φιλιούνται. Τό 'χουν ωραίο ἔθμο. Πάγια πολιτική-τους ἡ ενότητα, ἡ ομόνοια κι ομοφωνία στη δουλειά, στην ἀνάπτυξη, στην καλύτερη και πιότερη παραγωγή και σε κάθε θεαματική φολκλορική ζωή. Λένε ὅτι ο Σκεντέρμπεης τους ἀφησε μια μεγάλη ευχή: να εἶναι ὅλοι πάντα σφιχτά ενωμένοι. Τιμοῦν τὴ φιλία με κάθε θυσία. Ἀρκεῖ να καταλάβουν και να σε νιώσουν φίλο ειλικρινή, και πάρτους τὴν ψυχή-τους.

Εἶναι φιλόποπτοι, ἔχουν καχυποψία, ὁμως χωρίς μνησικακία.

Λατρεύουν με φανατισμό κάθε τι το λαϊκό. Λιοψημένα μέτωπα. Σκληραγωγημένα κορμιά. Χρῶματα μελαψά και κόκκινα. Νεῦρα ἰσορροπημένα, δυνατά. Ὅλα τούτα τρέφουν μέσα-τους μια υπομονετική ζεστή καρδιά, τὴ νέα αλβανική ψυχή, τὴ νέα κοινωνία. Αὐτές οι τραχιές σιλουέττες κρύβουν βαθιά μια ὀτέρια γνώση, μια γρανιτένια θέληση. Ὅλα για τὴν ἐξύψωση τῆς σοσιαλιστικῆς-τους πατρίδας. Δουλεῦν αθόρυβα για τ' ἀπαραίτητα, ἔξω ἀπ' τα περίσσια. Αν και πολλῶν τους περισσεῦν χρήματα, κι ἔχουν κι αποταμίευση.

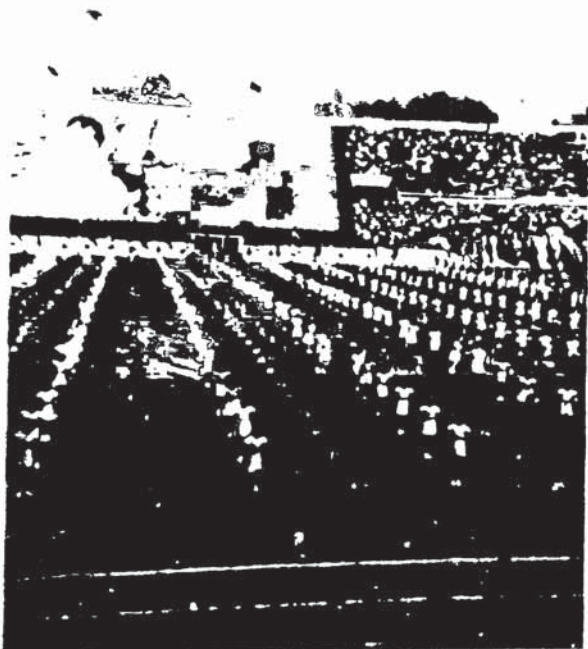
Το χρήμα δεν τ' ἀγάπησαν και δεν τους ἔχει κυριέψει. Το βλέπουν ἔτσι απλά σα μέσο συναλλαγῆς και συντήρησης. Το πνεῦμα αὐτό τῆς ἀδιαφορίας του παρά και τῆς χουβαρδοσύνης, τό 'χουν από παράδοση και το καλλιεργοῦνε. Ο Λόρδος Βῦρων τότε ἐπὶ Αληπασά που πή-

γαινε στην Αλβανία, τους ἐκθειασε κι εἶπε χαρακτηριστικά:

«Δεν ξέρω ἄλλο μέρος σ' ὅλον τον κοσμο, που να μη δίνουν τόση σημασία στο χρήμα. Θα βρεθεῖ ἀραγε ἄλλος τέτοιος λαός σαν τον αλβανικό, που να μη πιστεῦει στον παρά;».

Έχουν ἓνα νοικοκυριό ἰσότιμο από βασικά αγαθά που χρόνο το χρόνο μεγαλώνει. Μπορεῖ να ιδεῖς ἀκόμα και μπαλώματα σε ρούχα αγροτῶν, ἢ και ἀπόμαχων γερόντων. Ὅμως δεν τους νιάζει και δεν ακοῦς παράπονο. Ταυτίζει το παλιό και τιμημένο ρούχα τῆς δουλειᾶς με το κοινό σοσιαλιστικό-του ιδεῶδες τὴ σύγκριση του στερημένου χτές, με εθνική κι «ενβέρικη» περφόνια στο ασφαλιστικό παρόν. Ο Ενβέρης-τους εἶναι το ἴνδαλμά-τους, λαοπατέρας εθνοπατέρας και ποδηγέτης για το χορταστικό-τους σήμερα, για το ἐλπιδοφόρο αύριο. Ἡ ὅποια πρόοδος εἶναι δική-τους, τὴ χρωστάνε στον Ενβέρ, τον Σέχου, και το Κόμμα, στα μπράτσα και στο μῶχθο-τους, στη συντροφική πίστη και στη δύναμή-τους. Κάθε λόγος του Χότζα, γίνεται ευσυνείδητα πράξη κι ἔργο.

Γίνονται ὅλοι τελευταία, πολίτες τῆς ἐμπιστοσύνης μιάς αὐτόχθονης ἀνάπτυξης και τῆς εἰρήνης.

Αυτόματοι αθλητικοί μετασχηματισμοί, σε «Σπαρτακιάδα», στο εθνικό Στάδιο των Τιράνων.

Το Κάστρο του Αλή Τεπελενλή αντίκρυ από το Βουθρωτό. Στη μέση το κανάλι που ενώνει τη φερώνυμη λίμνη της αρχαίας πόλης με το Ιόνιο πέλαο.

Περίληπτικά και συνοπτικά για την Αλβανία

Είναι αρχή μας απαραίτητη, να αγαπάμε όλους τους λαούς και να χαιρόμαστε την όποια πρόοδο τους. Οι γείτονες και φίλοι Αλβανοί από το 1945 μέχρι σήμερα δουλέψαν και δουλεύουν σκληρά. Το μεγαλύτερο τους σύνθημα είναι η δουλειά, η πλέρια και συγχρονή προκοπή τους κι αυτάρκεια. Τιμήσαμε πρόσωπα μιά προσκλήση της Ένωσης Συγγραφέων και Καλλιτεχνών και τη γνωρίσαμε ανάλογα 22 μερες. Γράψαμε πολλά, που θα γίνουν βιβλίο και ελπίζουμε να τυπωθεί ως το τέλος του χρόνου. Εδώ από ελλειψη χώρου, θα πούμε λίγα συνοπτικά, έτσι για ενημέρωση των φίλων αναγνωστών, που δικαιοματικά την περιμένουν.

Η ελευθερία τους αρχίζει από εκεί που σταματήσε η καταφρόνια, η δυστυχία, η πείνα, η βία και το αίμα στα χρόνια του Ζώγου και του ιταλογερμανικού φασισμού. Οι Αλβανοί αποξήραναν όλα τα βαλτοτοπία που προπολεμικά, οι περισσότεροι κάμποι-τους, ήταν πνιγμένοι, τοφλίκια μπέηδων και τέλματα, γεμάτα κουνουκιά, βδέλες και καμπιες... και τον αλβανικό λαό, τον ρήμαζε η πείνα, η γύμνια, η ελκυστία, το σκουτάδι, η μαλάρια κι ο πρόωρος θάνατος. Τώρα έχουν γενικό εξηλεκτρισμό σ' όλη τη χώρα και κάνουν κι εξαγωγή ηλεκτρικού ρεύματος.

Έχουν βάλει καλές βάσεις βαριάς βιομηχανίας, που την αναπτύσσουν αργά μιν, αλλά σταθερά κι εξαγωγήν πολλά ειδικά κι εξαιρετικά προϊόντα. Οργανώσαν τη γεωργική ζωή-τους με ικανοποιητικό αναπτυξιακό ρυθμό και μπήκαν όλοι σε Συν/σμούς, και Κοπερατίβες. Δουλεύουνε τη γη-τους με όλα τα μέσα. Από το τρακτέρ και μέχρι το τσαπί και τ' αλετρι. Ξεχειρσώνουν ακέρια βουνά κι άγονους λόφους και τα φυτεύουν περιβόλια κι αμπελώνες. Προσφέρουν πολλή εθελοντική εργασία, ιδιαίτερα η νεολαία, σε καλλιέργειες κι ανασκαφές, αλλά και με γεωτρόπικα σε τούνελ και σε τοποθέτηση σιδηροδρομικών συρμών, σε αρχαιολογικές ανασκαφές και αναδάσωσης. Καταπολέμησαν τον αναλφαθητισμό και έχουν πετύχει μια καλή γενική παιδεία και κουλτούρα. Έχουν καταργήσει ολότελα τις διακρίσεις. Ακόμα και στην τάξη των αξιωματικών δεν υπάρχουν βαθμοί. Κανόνισαν τη μισθολογική και συνταξιοδοτική-τους κλίμακα, σε ένα προς δύο (1 προς 2) δηλαδή, από 500 ως 1.000 λέκια το μήνα. Αξιοποίησαν καλύτερα τις πετρελαιοπηγές-τους. Άνοιξαν δρόμους σε όλα τα χωριά-τους. Έχουν διαρθρώσει μια ελαφρά βιομηχανία που ταχτοποιούν όλα τα καταναλωτικά-τους αγαθά, διατροφής και ιματισμού. Πέτυχαν μια ζηλευτή και συμπαγή ενότητα. Επέβαλαν με σύστημα και στα σχολεία την καλλιέργεια της γλώσσας, των ηθών κι εθίμων στη μειονοτήτά-μας. Τιμούν πέρα για πέρα τους ηρωικούς νεκρούς-τους με τραγούδια, γιορτές και λουλούδια, παντού μνημεία κι αγάλματα. Κατάργησαν τις εκκλησίες... Αξιοποιούν όλο και περισσότερο τις πηγές του ορυκτού-τους πλούτου σε μεταλλεύματα, και κύρια, πετρέλαιο, χρώμιο, χαλκό και ατσάλι. Προοδεύουν στη βαριά-τους βιομηχανία βγάζοντας τρακτέρ, ανταλλαχτικά αυτ/νήτων, καλώδια κι εφε-

τας και βυάλων και φορτηγά αυτοκίνητα. Φροντίζουν πολύ και άωρειν τη δημόσια υγεία, συμφωνούν με τις δυνατότητές τους. Δεν μινει κανείς χωρίς γιατρό και φάρμακο. Στην Αλβανία σήμερα δεν πεινάει και δεν είναι άνεργος κανένας. Έχουν και το προβλεπτικό κουμάντο-τους, κι αν ξεσπάσει στη γειτονιά της όποια οικονομική κρίση, αυτοί δεν θα πεινάσουν. Οι τιμές-τους είναι σταθερές κι αμεταβλητές από το 1948. Ο ύπνος 10 με 13 λέκια. Το «φουλ πανπόν» 60 ως 70 λέκια την ημέρα. Το νόμισμα-τους είναι γερό. Ένα λέκ ισουδυναμεί με 5 δρχ. και 7 λέκια μ' ένα δολάριο. Μεγαλώνουν τώρα και το σιδηροδρομικό-τους δίκτυο. Έχουν ωραία καινούργια και μεγάλα ξενοδοχεία.

Έχουν όμως και πολλές ελλείψεις, αδυναμίες και προβλήματα, όπως ακόμα και τα πιο προηγμένα κρατη του κόσμου. Αυξάνει ραγδαία ο πληθυσμός-τους και προκύπτουν κι αναλογες στεγαστικές ανάγκες. Αλλά χιτίζουν αδιάκοπα, και βολεύονται έστω και χωρίς ανέσεις. Είναι απαλλαγμένοι από πολυτέλειες και περιττές σπατάλες. Δεν έχουν γιωταχι, ή και πολλά καινούργια αυτοκίνητα. Όμως δεν έχουν και κτυσαέριο· κι έχουν πολλά ποδήλατα.

Μελετούν και μορφωνονται όλοι. Δεν έχουν ακόμα τηλεράσεις και τηλεφωνα όλα τα σπίτια. Μα δεν ασάγουν ξένες συσκευές. Παραγουν σε δικό-τους εργοστάσιο 20.000 το χρόνο τηλεράσεις και θα έχουν όλοι σε 4 5 χρόνια. Έχουν υπέρροχη μουσική με σιγκινητικά και πονεμένα λαϊκοδημοτικά τραγούδια, νέα και παραδοσιακά. Έχουν καταπληχτικούς ταλεντουχους οργανοπαίχτες και καλλιτέχνες σ' όλους τους τομείς. Γενικά είναι ένας μονιασμένος, εργατικός, φιλότιμος και παθαρχημένος λαός, που διαμορφώνει μια νέα ηθική ατομική και κοινωνική συνείδηση, νέου δυναμικού κι ευάντοχου ανθρώπου. Μοχθούν βαριά στον τόπο-του και προοδεύουν ομακά θέλουν. Επιθυμούν να είναι καλύτεροι κι ανεξαρτητοι στο Σοσιαλισμό-τους. Μας αγαπούν εμάς τους Έλληνες. Ζητάνε τον καλό το λόγο-μας, μα και την παρατηρησή-μας. Είναι σεμνοί και μετρίοφρονες. Λίψανε για πλατύτερη με μας φιλική κι ειρηνική συνεργασία. Αυτό μας το βεβαίωσε και υπουργός και άλλοι κρατικοί παράγοντες που 'χαμε συνεντεύξεις. Μας εκτιμούν βαθιά, κι αναγνωρίζουν τους κοινούς κι αδερφικούς απελευθερωτικούς αγώνες-μας, κι απο το μακραιωνο τουρκικο ζυγό, κι απ' το φασιστικό του Ντούτσε και του Φύρερ. Έχουν την εθνική τους περηφάνια και προχωρούνε μόνοι-τους με την αυτάρκεια τους, με σιγουριά και αισιοδοξία για το καλύτερο μέλλον-τους.

Φιλία, Λογοτεχνία και Θέατρο

Ομάδες συγγραφέων και καλλιτεχνών, μας υποδέχτηκαν εγκάρδια στο μέγαρό-τους. Υψώσαμε όλοι τα ποτήρια, κι ευχηθήκαμε για την αγάπη, τη φιλία και την ειρήνη των λαών. Υστερα ήπιαμε και σταυρωτά για την αδερφοσύνη Ελλήνων κι Αλβανών. Ο γράφων τους τόνισε ανάμεσα σε πολλά άλλα, ότι: Όλοι οι λογοτέχνες κι οι καλλιτέχνες, έχουν μια γλώσσα κοινή, τη γλώσσα της καρδιάς. Χειφοκρότησαν. Και συνέχισα πως: κι οι δημιουργοί κι οι φορείς του πολιτισμού, είναι οι πρεσβευτές της αγάπης και

της ειρήνης όλου του κόσμου. Η Λογοτεχνία είναι η παραμάνα των λαών που εκθώνει και διατρέφει ανθρώπους και λαούς με τον πολιτισμό και την αδερφοσύνη. Γιατί η τέχνη είναι όπως λέει κι ο Σταντάλ, το λιμάνι της ευτυχίας των ανθρώπων.

Εμείς πιστεύουμε βαθύτατα σ' αυτή την αδερφοσύνη. Μας λέει ο συγγραφέας καθηγητής πανεπιστημίου και βουλευτής Βεμπή Μπάλια, και συνεχίζει: Εμείς, αυτή την αδερφοσύνη, τη στηρίζουμε στους κοινούς απελευθερωτικούς αγώνες και στα παραδείγματα της ιστορίας. Θα σας πω ένα: Όταν το 1821 περικυκλώθηκε ο Κολοκοτρώνης από τους Τούρκους στο Μοριά, βρέθηκε κοντά του ένας δικός μας Αλή Φαρμάκης, και του είπε:

Τώρα τι θα κάνουμε αρχηγέ, που μας κύκλωσαν οι Τούρκοι; Κι ο Γέρος του Μοριά τ' απάντησε:

Αλή, εσύ μη νιάζεσαι. Θα ξελογαριαστώ εγώ με δαύτους. Εσύ αν θες, μπορείς να φύγεις, να γλυτώσεις. Κι ο Αλής έσκυψε, του φίλησε το σπαθί και του καυχήθηκε και του ορκίστηκε αυτοθυσία κοντά του.

Όχι, δεν φεύγω. Θα πεθάνω κι εγώ μαζί σου.

Είπαμε κι άλλα παραδείγματα, και τους ρωτήσαμε μετά πώς λειτουργεί η Ένωσή-τους.

Έχει 1.200 μέλη. Στην Ένωση Συγγραφέων και Καλλιτεχνών υπάγονται όλοι οι λογοτέχνες, γλύπτες, ζωγράφοι, φωτογράφοι, μουσικάνοι και ηθοποιοί. Ο μισθός-τους είναι 800 με 1.000 λέκια το μήνα. Απ' αυτούς οι 600 είναι συγγραφείς κι οι άλλοι 600 αντιστοιχούν στις άλλες κατηγορίες των τεχνών. Η Διοίκησή-τους έχει 17 στελέχη με πρόεδρο τον ποιητή Ντριτέρο Αγκόλι, και Γεν. Γραμματέα τον πεζογράφο Αγκίμ Τσέρκα. Οι διάφοροι κλάδοι έχουν από έναν γραμματέα. Για όλα τα είδη τέχνης έχουν και ειδικές επιτροπές. Εκτός από το Δ/κό Συμβούλιο των 17 μελών που συνεδριάζει 3 φορές το χρόνο, υπάρχει μια μεγάλη επιτροπή από 60 μέλη που συνεδριάζει και κανονίζει τα προγράμματα. Ο ποιητής Φατός Αράπης είναι υπεύθυνος για τους νέους. Για να γίνει ένας λογοτέχνης μέλος στην Ένωση, πρέπει να έχει δύο αξιολογία βιβλία και μια κάποια διαπιστωμένη και γνωστή πνευματική δράση. Από τους 600 συγγραφείς, μόνο 10 παίρνουν σύνταξη και 25 λέγονται ελεύθεροι, να πληρώνονται και να γράφουν στα σπίτια τους. Όλοι επιφορτίζονται με παλλές διαλέξεις, για να υψώνουν πνευματικά και καλλιτεχνικά το επίπεδο του λαού. Σ' ένα μυθιστόρημα 200 σελίδων, ο συγγραφέας του, θα πάρει χρήματα ίσα με 3 μισθούς. Ένας ποιητής όταν δημοσιεύει σ' εφημερίδες και περιοδικά ποιήματά του, πληρώνεται 1½ λέκ το στίχο. Τα μέλη της Ένωσης έχουν και ξεχωριστά δικαιώματα αμοιβής από την τηλεόραση. Σ' όλη την Αλβανία έχουν πνευματική και καλλιτεχνική αποκέντρωση. Στη

Σκόδρα και στο Λυρράχιο π.χ. είναι από 100 συγγραφείς, ενώ στις άλλες πόλεις αντιστοιχούν λιγότεροι, και στα Τίρανα γύρω στους 250. Το ίδιο συμβαίνει και με τους άλλους κλάδους. Έχουν 2 μεγάλους εκδοτικούς οίκους. Ο ένας τυπώνει τα λογοτεχνικά ο Οίκος «Ναφμ Φράσερι». Το τιράζ αρχίζει από 15.000 στα λογοτεχνικά και φτάνει τις 100.000. Και ο άλλος εκδοτικός Οίκος που εκδίδει ξεχωριστά, τα πολιτικά βιβλία. Ο «Φράσερι» τυπώνει 11 εκατομ. δεκαεξασέλιδα το χρόνο. Τα βιβλία που εκδίδονται συνολικά ετήσια στην Αλβανία, αντιστοιχούν με 4 στον κάθε κάτοικο. Κάθε χρονιά παράγουν 18 καλλιτεχνικά φιλμ υπέροχης ποιότητας, ταινίες μεγάλου μήκους, εκτός απ' τις πολλές μικρές. Όπως μας βεβαίωσε ο υφ/ργός Α. Κόντος. Εκλογές γίνονται ταχτικά κι ανάλογα με τα προβλήματα. Έχουν 8 κεντρικά δραματικά Θέατρα και 18 επιθεωρησιακά. Αυτά είναι κρατικά και σ' όλες τις πόλεις, και χιλιάδες ερασιτεχνικά παντού. Στα Τίρανα είναι 4 μεγάλα: δραματικό, κωμικό, κουκλοθέατρο, ένα Θέατρο που έχει η Ανώτατη Σχολή Καλλιτεχνών. Καθώς και Όπερα και Τσίρκο. Το εισιτήριο έχει 2 ως 3 λέκια.

Οι Αλβανοί αγαπούν πολύ τα βιβλία, τη μουσική και το Θέατρο. Μιλήσαμε με τον Βασίλη Αριστεϊδη, δ/ντή του Λαϊκού Θεάτρου.

Επιθυμούμε πολύ ν' ανεβάσουμε ελληνικά έργα στο Θέατρό-μας. Ελπίζουμε σύντομα, να έχουμε μια καρποφόρα συνεργασία και στον τομέα της θεατρικής ζωής, με τους φίλους κι αδελφούς Έλληνες. Μας είπε ο Βασίλης Αριστεϊδης. Το επικροτήσαμε και το ευχηθήκαμε. Παρακολούθησαμε άριστες παραστάσεις με έργα του Φρ. Σίλλερ και του δικού-τους θεατρικού συγγραφέα Κίτσο Μπλούση. Το έργο του μεγάλου Γερμανού συγγραφέα, του ποιητή της ελευθερίας «Ραδιουργία κι έρωτας» (Λουίζα Μίλλερ) που μαστιγώνεται η ετοιθελική συμπεριφορά, η αυθαιρεσία κι η διαφθορά των αρχόντων. Και το άλλο: «Η τελευταία τραγωδία του Ντέας» βγαλμένο από την αντίσταση του αλβανικού λαού, ενάντια στην αρπαγή και τη ρεμούλα των έργων τέχνης από τους Αυστροουγγαρέζους και Ιταλούς επιδρομείς.

Γνωρίσαμε τη βετεράνα της πρόζας Βιολέττα Μανούση και την Ντριτά Αντζίραη. Όλοι-τους μορφομένοι και με ξένες γλώσσες, ευγενικοί κι ευκατάδεχτοι. Οι ηθοποιοί έχουν τον ίδιο μισθό με τους συγγραφείς. Με τον Αλεξάντερ Πρόσι γινήκαμε φίλοι. Μας είπε χαρακτηριστικά:

«Το Θέατρο είναι ένα νέκταρ, που σαν το δοκιμάσεις, θέλεις πάντα να πίνεις και να μη χορταίνεις...»

Όλες οι άλλες πόλεις και τα χωριά, έχουν τα δικά τους Θέατρα.

Οι λογοτέχνες για να γράψουν ένα έργο παίρνουν 3 και 4 μήνες άδεια, και αποφασίζει η Ένωση να πάνε και οι Σπίτια Ανάπαυσης, που τώρα φτιάχνουν δικά τους. Σ' αυτά τρώνε και

Ἀλβανική Λογοτεχνία

Ἀφέντης καί δούλος

Ντιμίτρι Σιουτερικί

Μεταφράζει ὁ Γιάννης Μπενέκος

50 (Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεύχος)

• Ἄς θῆι κρατήσουν τὴν Ἀλβανία στα χέρια τους αυτές... Αυτὲς ξέρουν μοναχὰ νὰ βγαίνουν τὰ ματιὰ τους μὲσα στὰ χαμοκλάδα... • Ἐλεγε ὁ Ἀσλάν.

Ὁ ἥλιος βίμπιλεψε. Ὁ Ἄγγλος εξακολουθοῦσε νὰ γέρνει τὸν κίβιντ του κατὰ τὸ νοτὸ. Κι ἦταν σαν ἓνα μεγάλο τινελο σὲ σχῆμα ουραστὸς ἀλόγου που μαυρίζε τὸν οὐρανό. Ὁ ἀφέντης θέλοντας νὰ σηκωθεί, ἔχωσε χέρια καὶ πόδια μὲσα στὴν ἀμμο κι ἐμοιάζε τώρα σαν κηβουρὶς μὲ πολλὰ ποδάρια. Ἀκουμποῦσε μὲ κορὸ στὸ ραβδί του καὶ τὸ χέρι του, που τὸ εἶχε βάλει στὸν ὤμο του δούλου του, φαίνονταν σαν νὰ κρατοῦσε στὸν ἀέρα ἓνα σωρὸ κουρέλια. Γιατί κι ὁ δούλος του μόλις κρατιόταν στὰ πόδια του. Τρεκλίζοντας οἱ δύο γέροι ἔκαμαν μερικά βήματα πρὸς τὸ σπίτι καὶ πολλές φορές κοντέψαν νὰ σωριαστοῦν.

Κρατήσου καλά, ἀφέντη, ἔλεγε ὁ Οὐάν καὶ λέγοντας αὐτὰ ἐκάνε κουραγιο πιο πολύ στὸν αὐτό του παρὰ στὸν ἀφέντη του.

— Κρατήσου καλά, Οὐάν, ἔλεγε ὁ Ἀσλάν γιὰ νὰ δώσει κουραγιο πιο πολύ στὸ δούλο του παρὰ στὸν αὐτό του.

Κι ἐτσι κυλοῦσαν τὲς μέρες τους οἱ δύο γέροι, δίνοντας κουραγιο ὁ ἓνας στὸν ἄλλο. Ὁ Ἄγγλος ἔακο

λουθοῦσε νὰ πηγαινόσχηται στὰ βαθιά, φτύνοντας τὸν καπνὸ του καὶ κουβεντάζοντας μὲ... «τους μπέτηδες μας καὶ τους ἀρχόντους μας». Τὸ πρῶο, ἐβγαίνει ὁ ἥλιος ἀπὸ τὴ φυλακή, που σχηματίζουν τὰ γύρω βῆμα, σηκώνονταν, χαμογελαστός, ψηλά στὸν οὐρανό, ζέστανε κι ἔκαιγε ἀνθρώπους καὶ κρᾶματα, καὶ μετὰ ξανακατέβαινε καὶ βούλιαζε μέσα στὴν ἀπέραντη θάλασσα. Ὁ Ἀσλάν ἀφέντης σα νὰ ξαλαφρῶνε λίγο τώρα ἀπ' αὐτὲς τὲς καταραμένες ἐξαιτίας του καὶ μουρμουρίζε τὲς κατάρες του: «οὔτε μὴ σταγόνα, ὄχι, οὔτε μὴ σταγόνα βροχὴ. Ὅλα νὰ καοῦν καὶ νὰ γίνουν σταχτὴ!».

Μὰ ὅταν τὸ βλέμμα του γυρνοῦσε πρὸς τὴ θάλασσα, ἀν κι αὐτὴ ἦταν ἡ μοναδικὴ του ἐλπίδα, που τοῦ δίνε ζωὴ, δε μπορούσε νὰ κρατήσει τὴν ἠγανακτήση του καὶ χυνοῦσε τὴ λύσσα του πρὸς τὴ οὐστὴ, βλαστημοῦσε: «Γουρούνη, γουρούνη Ἐγγλέζε, γιατί χαζεύεις αὐτοὺς βαθιά στὴ θάλασσα; Δὲν ἔχεις τίποτ' ἄλλο νὰ κάμεις;»

Κι οἱ μέρες περνοῦσαν. Ἦταν πιά ἡ καρδιά του σθηνόπαυρου. Τὸ μέρασμα τῶν χωραφῶν εἶχε τελειώσει, μὰ οὔτε μὴ σπιθαμὴ δὲν εἶχε σπαρθεῖ ἐξαιτίας τῆς φοβερῆς ξηρασίας.

«Ὁ οὐρανὸς τους καταραστήκε!», σκεφτόταν ὁ ἀφέντης ευχαριστημένος.

πίνουν μὲ μόνο 10% πληρωμὴ.

Ἡ ἔνωση ἐκδίδει ταχτικά τὴν πολυσέλιδη ἐβδομαδιαία φιλολογικὴ εφημερίδα «Ντρίτα» που θὰ πει φως, τὸ «Νεντόρε» (Νοέμβρη) μεγάλο μηνιαίὸ λογοτεχνικὸ περιοδικὸ καὶ τὴν τριμηνὴ περιοδικὴ ἐκδόση «Ἀλβανικὴ Φιλολογία». Ἐχουν καθιερωμένο τὸν Οκτώβρη σαν «μῆνα τῆς Λογοτεχνίας» που γίνονται κάθε μέρα πνευματικὲς ἐκδηλώσεις, διαλέξεις, ἀπαγγελίες κλπ. Σὲ 26 ἀριθμοὺν οἱ μικρότερες ἔνωσεις στὲς ἄλλες ἀλβανικὲς πόλεις. Στὰ 1945 που πρωτοἰδρύθηκε ἡ μεγάλη ἔνωση εἶχε μόνο 70 μέλη.

— Σήμερα, μας λέει ὁ πρόεδρος Ἀγκόλι, πρέπει ὁ κάθε ἀνθρώπος νὰ χερνίζετα τα πάντα. Καὶ ἡ Λογοτεχνία καὶ ἡ Τέχνη οφείλει νὰ τρέχει μὲ τὸν ἴδιο ρυθμὸ. Ὁ συγγραφέας πρέπει νὰ εἶναι πάντα κοντὰ στὸ λαὸ, καὶ μαθητῆς καὶ δάσκαλός του. Γιατί, σὲ κάθε 10 χρόνια

συμφωνὰ καὶ μὲ στατιστικὴ τῆς Οὐνεσκο, διπλασιάζονται οἱ γνώσεις σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

— Πολλὰ θὰ εἶχαμε νὰ ωφεληθοῦμε ἀπὸ τὲς μεταξὺ μας γνωριμίες εμεῖς οἱ συγγραφεῖς, ἰδίαιτερα γιὰ τὲς μεταφράσεις, τὰ καλὰ ἔργα, καὶ τοὺς λαοὺς μας, γιατί ὅπως ὠστοῖα εἶπατε, εμεῖς «ἐκφραζομε τὴν ψυχὴ καὶ τὴν ἠθικὴ δύναμη τῶν ἀνθρώπων· εἴμαστε καὶ πλάστες καὶ θεράποντες». Ἀντικροτείνει καὶ συναινεί κι ὁ Γεν. Γραμματέας Τσέρκα. Καὶ συμπληρώνει κι ὁ καθηγητῆς δίντης του «Νεντόρε» Νταλιάν Σιάπλο:

— Θέλουμε νὰ πιστεύουμε, πως εμεῖς, οἱ σκαπανεῖς του πνεύματος που ἀπεικονίζομε καὶ τὰ πραγματικὰ προβλήματα τῆς κοινωνίας, ὅτι πολὺ θὰ συντελέσομε στὴν παραπέρα σὺνωση τῶν φιλικῶν μας σχέσεων, καὶ πνευματικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν μας ἀνταλλαγῶν.

ΕΠΙΜΕΛΕΤΕΣ: ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΕΝΕΚΟΣ

Κι όσο η Ξηρισία κρατούσε, τόσο πιο πολύ χαιροταν. Τα Ξηριμνα αυτά χωράφια θα μπορούσαν όμως να γιατρέψουν την καρδιά του:

Γ' εμπέλια ξεράθηκαν και τα σταφύλια πέφτανε σκόνη κάτω. Τα ρόδια και τα κудώνια μαύρισαν και σάπισαν πάνω στα κλαδιά τους. Τα μελίσια κάθε μ'ρι και λιγότεκιαν. Ο Βελής λυσομανούσε «σαν τέρας που έχει το δαίμονα μέσα στ' άντερά του», έλεγε ο αφέντης. Ο αγάς κάθονταν κάθε βράδι μπροστά στο ούζο του, καθώς το συνήθιζε πάντα και γεύονταν το τυρί και το σκόρδο. Κάπου κάπου του 'ρχόταν όρεξη ν' αρχίσει να τραγουδάει δυνατά και μ' όλη τη δύναμη των πλεμονιών του, όπου καίγαν πάντοτε οι δυό πυρωμένες σφαίρες.

Μα κάποια μέρα ο ουρανός σκοτεινίασε κι άρχισε έπιτέλους να βρέχει. Ήταν μια βροχή σιγανή, γόνιμη, χωρίς αστραπές και βροντές. Κράτησε τέσσερις μέρες και πέντε νύχτες. Η γη, διψασμένη, ρούφηξε λαίμαργα το νερό. Μετά ξαναβγήκε ο ήλιος. Όλα έλαμψαν κι η φύση, καθαρισμένη τώρα, ξαναντύθη στα γιορτινά της. Ήταν Αη Δημήτρης. Μια κι είχε τελειώσει το καλοκαίρι, τα ζώα ξανακατέβαιναν στους κάμπους. Η χλωριασιά ξανάδωσε στα λιβάδια το βελουδένιο πράσινο παλτό τους.

Ο αφέντης ένοιωσε ν' ανοίγει η καρδιά του, μια γι' αυτόν ήταν πριν απ' όλα το πουγγί του, που είχε ανοίξει.

Είχαν γυρίσει τα κοπάδια του και καθώς του είχαν πάρει όλες τις τροφές, χρειάστηκε να πλερώσει στους δικούς του χωριάτες, για ν' αποκτήσει το δικαίωμα να βόσκουν τα κοπάδια του, στα δικά του λιβάδια. Μα αυτό δεν πείραζε. Το νά 'χει τα κοπάδια του, τα κριάρια του και τ' αρνιά του, τους ταύρους του και τις γιλάδες του, ν' ακούει να χτυπάνε τα κουνούνια τους, ένωθε να ξανοίγει η καρδιά-του υπό αγαλλίαση. Όχι, δεν τον είχαν κάνει ένα τίποτα. Ζούσε ακόμα. Ίσως αργά ή γρήγορα να τον ξεγύμνωναν κι από τα λίγα που του είχαν αφήσει. Μα ως τότε, μπορούσε να ελπίζει στο θεό. Κείνο που είχε σημασία, ήταν να μη χάσει τις ελπίδες του.

Οι χωριάτες ρίχτηκαν στη δουλειά και σπείρανε τα χωράφια. Τα αλέτρια, ανοίγοντας αυλακίες πάνω στις αυλακίες, ετοίμαζαν τα χέρσα. Το άρωμα της σκυμμένης γης, μεθυστικό, σκορπίζονταν σ' όλα τα δωμάτια του σπιτιού. Ο αφέντης δε μπορούσε να μην πάρει κι αυτός μέρος στη γενική χαρά. Είχε μεγαλώσει με τη μυροδία της γης, με το άρωμα αυτού του χώματος, των χωραφιών του. Είχε τραφεί μ' αυτό. Κοιτώντας το Βελή να οργώνει το χωράφι του με τα βόδια του, τον κοκκίνει και το λιάρο, βλέποντας τις αυλακίες όλο να μακραίνουν κι ακούοντας τις φωνές, που δίνουνε κουράγιο στα βόδια, δε μπορούσε να κρυψει τη χαρά του, που έβγαινε από τα κατάβηλα της καρδιάς του. Η γη ξαναγεννιόταν κι ο νοικοκύρης της μαζί, ο αφέντης. Ποιός, λοιπόν, έλεγε πως δεν ήταν ο αληθινός νοικοκύρης αυτών των χωριμνών; Κι ο ίδιος ο Ουάν, αυτό το βαλτίσιο βουρλο, φαίνονταν να ξαναγεννιέται και να κρατάει πιο ίσια το κεφάλι και κάποια χάρη ζωήρευε αυτό το μικρό γιλονίσιο κεφάλι. «Τι παράξενος πού 'ναι αυτός ο κόσμος!».

Μα αυτή η χαρά της ζωής, που ένοιωθε ο αφέντης, ξεπνοούσε και την οργή του και βλαστημούσε μέσα του, με τα μάτια γυρισμένα προς τη θάλασσα, όπου είχε ακουμπήσει όλες του τις ελπίδες, προς

αυτή την απέραντη άβυσσο, που του θυμίζει την κολάση. Αυτό «το γουρουνι ο Άγγλος» ήταν παντα εκεί, να πηγαινούρχεται, φτυνοντας τον καπνό του στον ουρανό, μα βρίσκονταν πολύ μακριά, εκεί που ανταμώνουν ουρανός και θάλασσα. Ο αφέντης πήγαινε κάπου κάπου ως την παραλία και παρακολουθούσε με τα μάτια του την ελπίδα του, που κάπνιζε πέρα, μακριά. Ο Ουάν στεκόταν πλάι του, γονατιστός, με κλειστά τα μάτια, μισοκοιμισμένος πάντα.

• • •

Κάποιο βράδι, ο δούλος, μουγγός εδώ και τόσον καιρό, μίλησε στον αφέντη του:

Αφέντη, θα μου δίνετε τρεις μέρες άδεια;

Πώς; πώς; Η φωνή του Ουάν ήταν αυτή; Τι είχε πει; Εδώ και τριάντα χρόνια δεν είχε ζητήσει μιάς μέρας άδεια. Αν ο αφέντης ήταν «γκιαούρ», θα είχε κάμει τρεις φορές το σταυρό του, ο Αλλάχ να τον σχωρήσει!

Τι λες, Ουάν;

Θα ήθελα τρεις μέρες άδεια, αφέντη.

Τι τη θέλεις;

Παντρευώ την ανεψια μου στην πόλη.

Την ανεψια σου; παραξενεύτηκε ο αφέντης

γουρλώνοντας τα μάτια. Ποιά ανεψιά, ζώο;

- Την κόρη του Στέφανου.

- Του Στέφανου; ρώτησε ο αφέντης γουρλώνοντας πιο πολύ τα μάτια του τώρα. Ποιός είναι αυτός ο Στέφανος, γέρο ξεμοραμένε;

Μα ο αδερφός μου, αφέντη.

Σαν κάτι ν' άρχισε να θυμάται ο αφέντης. Ήταν αλήθεια. Ο Ουάν είχε έναν αδερφό. Μα πριν πόσα χρόνια έχουν να μιλήσουν γι' αυτόν; Ο αφέντης θυμήθηκε πως ο Στέφανος είχε παντρευτεί κι είχε κάμει παιδιά. Θυμήθηκε πως τον είχε πάρει εργάτη, μαζί με τη γυναίκα του, μια δυό φορές, στο θέρο. Λούλευε μεροκαματιάρης. Δεν είχε δικά-του χωράφια νοικιασμένα, όπως και τόσοι άλλοι. Εδώ και πόσον καιρό δε γίνονταν πιά λόγος γι' αυτούς στο σπίτι του Ασλάν; Μα μήπως μιλούσε για τίποτε ποτέ στον Ουάν; Μα να μιλήσει και για τον αδερφό του; Απίστευτο φαίνονταν στον αφέντη που ο δούλος του ξεστόμισε τη λέξη «ανεψιά» κι «αδερφός». Όσο για το γάμο, αυτό πιά ήταν και νά 'ταν. Ο Ουάν θα πήγαινε να παντρεύει την ανεψιά-του! Πρώτα ο θεός! Θα πήγαινε να κάμει γάμο! Λόξα σοι ο θεός! Τούτη η χρονιά έφερε πολλά τα παράξενα. Και προπάντων μέσα στο καλοκαίρι και στο φθινόπωρο! Κοιτάτε δω! Ο Ουάν ήθελε να πάει στους γάμους τη ανεψια του!

Ο Ασλάν κοιτάζει κμποση ωρα το δούλο του, σαν να τον βλέπει πρώτη φορά. Κοιτάζει μι προσοχη αυτο το μαλλιαρο κεφάλι, με τα παντα αξουριστα γυνια, που, κομμενα με το ψαλιδι, είχαν σκάλες, σαν το μαλλί κουρμενου τράγου, κοιτάζει αυτά τα βαθυλωμνα μάτια, χωμένα βαθιά στις κόχες τους και σχιούν σκεπασμένα από τις μακριές τριχες των φρυσιών του, αυτους τους ωμους με τα μυτερά κόκκαλα, που πιτσιονταν έξω από την κουρελιασμένη κάπα του, αυτά τα γυμνά γόνατά του, ροζιάρικα σαν παλια κουτσουρα βαλιανιδιάς και πάνω στον άμμο, αυτά τα γυμνα πόδια με τα μαύρα σαν κομμάτια κάρβουνα δάχτυλα.

Ο Ουάν ήθελε, λοιπόν να πάει στο γάμο της ανεψιάς του! Ο αφέντης ξέσπασε σε τέτοια τρανταχτα γέλια, που ο δούλος τρόμαξε. Γελοούσε κρη

τιόντας τα πλευρά του και δεν έπαψε παρά σαν κόντεψε να σκάσει. Ενώ τραντάζονταν ακόμα το κορμι του, λέει στο γεροντάκι:

— Μα είσαι σαν σκιάχτρο, ταλαίπωρε! Ο γάμος σου 'λειπε, βρωμιάρη! Κι άρχισε ξανά να γελάει τρινταχτά.

Σαν σύχασε λίγο, ξανάπε:

— Μα δε μου μίλησες ποτέ, γι' αυτή την ανεψιά, γέρο ξεμωραμένε!

Ο Ουάν τον κοιτούσε με τα φουσκωμένα απο τα δάκρυα μάτια του, όπου διάβαζε κανένας, εξόν από τη βαθιά λύπη κι ένα αίσθημα αηδίας για τον ίδιο τον εαυτό του. Ήταν αλήθεια. Φαινόταν σαν σκιάχτρο. Και μ' αυτά τα χαλια τολμούσε να σκυφτεί να πάει στο γάμο. Το σκιάχτρο στο γάμο!

Ο αγάς ρώτησε:

Γιατί δε μου μίλησες ποτέ γι' αυτή την ανεψιά σου, βλάκα;

Ο Ουάν μόλις μπόρεσε ν' απαντήσει:

Είχαμε ξεχαστεί ο ένας τον άλλο, αφέντη.

— Μα πώς είχατε ξεχαστεί; κι ο αφέντης ξανα άρχισε να γελάει. Είχατε ξεχαστεί; Κοίτα και, είχαν ξεχαστεί! Μπα που να σας ξεχάσει ο θεός, πιά πολύ απ' ό,τι σας έχει ξεχάσει ως τώρα! Είχατε ξεχαστεί... Συ, γέρο ξεμωραμένε, το καταλαβαίνω, μα αυτή, αυτή η ηλιθία;

Ο Ουάν έλεγε και ξαναλέγε πνιγμένος σι' αναφυλλητά:

— Είχαμε ξεχαστεί, αφέντη!

— Είχατε ξεχαστεί και τώρα θυμηθήκατε ο ένας τον άλλο!

Κι όμως ήταν έτσι! Ο Ουάν νόμιζε πως είχε κημει ένα μακρινό ταξίδι, σαν σε όνειρο, κουραστικό, σε μια ερημία, στα πόδια του αφέντη, μακριά, πολύ μακριά από τον κόσμο, στην άκρη του κόσμου και πριν από λίγο είχε ξυπνήσει κι είχε δει πως ο κόσμος, το συμπαν όλο βρισκονταν γύρω του. Είχε συνέλθει!... Τι παράξενος κόσμος! Είχε έναν αδερφό και δυό αδερφές. Πέθαναν οι αδερφές, ο κόσμος για τον Ουάν είχε σβήσει, είχε χαθεί. Είχε μείνει μόνος στον κόσμο, κοντά στον αφέντη του, κολλημένος κοντά του σαν ο ίσκιος του. Νά τι είχε γίνει: ο ίσκιος του αφέντη του. Όμως, από τότε που φάνηκε η ανεψιά του, δεν ένιωθε πιά μόνος. Υπαρχε και γι' αυτόν κάποιος κόσμος. Κι αυτός ο κόσμος τον ήθελε, τον καλούσε ν' ανταμώσει μαζί του. 'Α! Αυτός ο αφέντης! Δε θα τον παρατούσε ποτέ, όχι, δε θα τον παρατούσε ποτέ τον αφέντη! Που αλλού μπορούσε να ζήσει ο φτωχός Ουάν παρά σ' αυτό το σπίτι, με τις συνήθειές του και τις λόξες του; Θα είχε πάντα κοντά του το περιβόλι, κι ας μην ήταν πιά αυτοπεριουσία του αφέντη του. Αυτός θα φρόντιζε τα μελίσιπα για λογαριασμό του Βελή κι αν ακόμα αυτός δεν του 'δινε ούτε μια κουταλιά μέλι για τον κόπο του. Ύστερα, θα 'ναβε τη φωτιά στο τζάκι, θα σέρβιρε το ουζο στον αφέντη του, θα του 'βαζε τα μαξιλάρια πίσω στη ράχη. Θα πήγαιναν μαζί στην ακρογιαλιά και θα 'στρωνε το χαλί για να μπορεί να κάθεται ο αφέντης του, κι αυτός, ο Ουάν, θα ναρκώνονταν και θ' αποκοιμιόταν κοντά στον αφέντη του. Ο Ασλάν θα τον γκρίνιαζε και θα του ζητούσι, κουβέντα. Δε θα 'ταν ποτέ ευχαριστημένος, μα, σαν αφέντης που 'ταν, δεν ήταν φυσικό; Ο Ουάν θα κατεβαζε το κεφάλι, θα σταύρωνε τα χέρια στο στήθος και θα καθότανε γονατιστός στην άκρη της κάμαρης, μπροστά στην πόρτα, καθώς ταίριαζε σ' ένα δούλο.

Η σκέψη του πήγαινε τότε στο θεό και τον καλούσε μOURMOURIZONΤΑΣ:

«Λοξασμένο τ' όνομά σου, Κύριε! Μιά λιγότερη μέρα στη ζωή μου».

Ο αφέντης θα πέθαινε κι αυτός μια μέρα. Όλα θα χάνονταν, ο αφέντης πρώτα, μετά αυτός, αυτό ητανε γι' αυτόν το θέλημα του θεού. Αυτή η θύελλα που είχε πέσει στα χωράφια των νοικοκυραίων θα 'παίρνε γρηγορά και τον ίδιο τον αφέντη. Ο Ουάν, θ' αργούσε ακόμα λίγο, μετά θα 'κλεινε για πάντα τα μάτια, καιόντας το φυτίλι του σαν καντήλι χωρίς λάδι. Μα να που ο καλός θεός, μέσα στο άπειρο έλεος του, θέλησε να τον ξαναδέσει με τούτον τον κόσμο, αφού του ξανάφερε την ανεψιά του. Ο θεός θέλησε να γνωρίσει ο Ουάν ακόμα μια χαρά, να βρεθεί σ' ένα γάμο της φAMILIAS του. Ας γνωρίσει αυτή τη χαρά κι ας πεθάνει.

(Συνεχίζεται)

Λάμπρου Μάλαμα

«Οι Παλαίμαχοι»

Μιά σειρά αντιστασιακά ρεαλιστικά διηγήματα βγαλμένα από την δραματική περίοδο της δεκαετίας 1940-50 των απελευθερωτικών αγώνων του λαού μας με προλογικά Κ. Βάρναλη και Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου.

Εκδόθηκαν και κυκλοφορούν από τη Σύγχρονη Εποχή» δρχ. 140.

ΓΙΩΡΓΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

«Περπατώντας στ' άγκαθοτόπια»

Ένα έργο μιά ζωή, από τά χρόνια της κατοχής και του έθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Συγκλονιστικές και αποκαλυπτικές σελίδες από τη νεώτερη αγωνιστική μας ιστορία. Από τό αλβανικό μέτωπο, τόν ΕΛΑΣ και τόν ΕΔΕΣ, τούς Άγγλους, και τόν Κώστα Λώρενς. Άφηγήσεις και μαρτυρίες γιά πρώτη φορά σέ φύς. «Περπατώντας στ' άγκαθοτόπια» τό χρονικό ενός Λωδωναίου. Θα τό βρείτε στην Άθήνα στό βιβλιοπωλείο «Σύγχρονη Έποχή» και στό Γιάννινα όδός Σαλαμάγκα 1.

Πάικου Νικολαΐδη

«Τραγωδίες του Ευριπίδη» και «Ομηρικοί Ύμνοι - Βατραχομουμαχία» (Μεταφράσεις)

Στέφανου Ήλικιδή

«Στυλαχτίτες από Λακρού» (Ποιήματα)

Ευθύμιου Θ. Παπαφωτίκα

«Τα Βυστανιστικά Προβλήματα Αγωγής των Παιδιών μας» (Παιδαγωγικό)

Δημήτρη Κατσαρού

«Άρμός δίχως τέλος» (Ποιήματα)

Με το σφυρι στα καμώματα

Αλλότρια – συναφη και παράταιρα

του Άλκη Φωτεινού

Το Νόμπελ

Έχουμε ξαναγράψει για τον ξεπεσμό του βραβείου Νόμπελ, αν και κατά πόσο στέκει σαν ανώτερη, ηθική και πολιτισμική αξία του φιλελευθινοκρατικού αείμνηστου Α. Νόμπελ. Τα τελευταία χρόνια, όσο κι αν προσπαθεί να ανακτήσει ένα όφελος, κι ένα κύρος σε παγκόσμια κλίμακα, εντούτοις δεν το κατορθώνει. Οι καθαρές πνευματικές συνειδήσεις του καιρού-μας, τό 'χουν καταδικασμένο, αφότου το αρνήθηκε και το ξευτέλισε κι ο Ζαν Πωλ Σάρτρ, πριν από 15 περίπου χρόνια. Άλλωστε, και στο παρελθόν είχε πάρει κατήφορο από τις ευνοιοδοτήσεις του. Γι' αυτό δε μπόρεσε ως τώρα να εφαρμόσει ανεπηρέαστη από πολιτικά ελατήρια επιλογή και απονομή. Μετά τον Β' Π. Πόλεμο, υπηρετεί πρόχους και πρόσωπα της δυτικής πολιτικής. Στο κύκλωμα και στο δίκτυο από τη Σκανδιναβία ως την Αγγλο-Γαλλία και τις ΗΠΑ, τα μέλη της σουηδικής ακαδημίας, έχουν τις διασυνδέσεις και τις προτιμήσεις-τους, και χαρίζουν ο νόμπελ πάντοτε με κίνητρα σκοπιμότητας, αλλά και μασσωνίας... Πέρυσι έδωσαν νόμπελ στην Αρνήνην ως και στον μετερνίχο Κίσιγκερ, στον Απέγκιν και στον ανεκδιήγητο Σαντάτ...

Εφέτος βέβαια της Λογοτεχνίας τό 'δωσαν ο γερό Έλληνα ποιητή, που δήθεν είναι αδιάφορος και άσπιλος πολιτικής χροιάς. Αυτό, αν έλουμε το πιστεύουμε, γιατί και μια ξένη προίμια λέει πως «κι ο αδιάφορος, ρίχνει νερό στο μύλο του εχθρού». Αλλά εδώ, πονηρευόμενοι πως το κατάφερε το νόμπελ η γιρονδίνα μας, έντεχνα κι ανταγωνιστικά προς τη γακωβία... για να σταματήσει ο υπερφιαλός ντορφος της δευτέρας, που ξαλαφιαζε χρόνια τώρα, συστηματικά και χωρίς μέτρο, με προσωπολατρικές επιδείξεις και υπερπροβολές τον άλλο γνωστό στους «παρκοκούντες» και διακεκριμένο ποιητή. Ο Ελύτης βέβαια, είναι πώτερος και σπουδαιότερος, γιατί είναι γνησιότερος κι από τον Σεφέρη, είναι πώ πηγαίος, κι έχει δυναμική δημιουργική φαντασία. Η ποίηση του λ. έχει καθαρία μέταλλα, ο «Ανθ' γός της Αλβανίας» μάλιστα και δραματική υφή· αλλά, το μεγαλύτερο μέρος του έργου του, είναι ιστορικός, υμνητικός της φύσης και της αιγαιο-

λατρείας, ο προσμίχτης τους σουρεαλισμού και του ανώδυνου κι εξωκοινωνικού λυρισμού, μιας αμέριμνης αισιοδοξίας και μιάς εντυπωσιακής πρωτοτυπίας. Η ποίησή-του είναι στιλπνή και σηματοδοτική. Ο Ελ. οφείλει την προβολή και τη φήμη-του όχι τόσο σε φίλους-του κριτικούς που μελέτησαν κι ασχολήθηκαν κατά καιρούς με το έργο-του, αλλά, το πώ πολύ, το χρωστάει στη μελοποίηση και τη διάδοση των στίχων-του, και του ονόματός-του, από τον Μ. Θεοδωράκη, όπως κι ο Σεφέρης. Ο φετεινός νομπελίστας, δεν πήρε ποτέ άμεσα θέσεις στα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα του λαού. Για μας, αυτή η διάκριση όση έλλειψη κύρους κι αν έχει, παίρνει μια γενικότερη επιδοκιμασία, επειδή δόθηκε στην πατρίδα-μας Ελλάδα.

Ελύτικες αντιφάσεις

Ο Ελύτης στον νομπέλειο λόγο-του είπε ανάμεσα σε άλλα υψητέια λόγια ότι: ο Παλαμάς, ο Σικελιανός, κι ο Καζαντζάκης «...κινούνται κοντά στον πόλο του Καβάφη». Ούτε λίγο, ούτε πολύ δηλαδή, αν αφαιρεθεί το π και προστεθεί άλλο σύμφωνο... δεν θα το καταδέχονταν ποτέ, ούτε θα μπορούσαν να το κάνουν... οι 3 κορυφαίοι βάρδοι.

Σε άλλες πιασεράτες αντιφάσεις-του δηλώνει στα «Νέα» 10-12-79 ότι: «ανέκαθεν ήμουν αντίθετος με τη βράβευση των ποιητών. Όταν είχα βολιδοσκοπηθεί για άλλα μικρότερα βραβεία, αρνήθηκα. Τ' ομολογώ απεριφραστα ότι, σήμερα που πείστηκα από τους φίλους-μου για το νόμπελ, κινδυνεύω να φανώ ασυνεπής...» (!) Μια ψευτοδάφνη ήταν αυτή συνο-δεμένη με 8 00.000 κορωνίτσες, αστειεύεστε ότι θα μπορούσε να μην αθετήσει τα ως χτες που πίστευε και διακήρυττε κούφια λόγια κι αντιφάσεις-του ο του Αιγαίου πελάγους νέος Οδυσσεάς;

Και αλλού: «δεν έκανα – λέει – φυσιολατρική ποίηση όπως νομίζουν ορισμένοι ηλίθιοι (μπράβο στο νομπελίστα για το χαριτω-

μένο επίθετο (!) Εγώ — συνεχίζει — βρίσκω τις αναλογίες στον ηθικό κόσμο. Φορτίζω τα στοιχεία τα φυσικά με ηθικές δυνάμεις. Κι επομένως, η φύση γίνεται ένα αλφάβητο στα χέρια μου, για να πω πράγματα μέχρι μεταφυσικά, υπερβατικά». Είναι λοιπόν ο νέος Αιολός και παπφικός και μυριβηλιανός φυσιοκράτης, αλλά πάνω απόλα είναι — και τ' ομολογεί — μεταφυσικός και υπερβάτης... γι' αυτό και πήρε άλλωστε και το νόμπελ. Αλλά, πώς συμβιβάζονται οι αντιφάσεις-του στη φύση; Πώς μπορεί να μη λατρεύει τη φύση, αφού την κάνει αλφάβητο στα χέρια-του; Οι έννοιες της φυσιολατρίας και της φυσιοκρατίας (κι ας θέλει η δεύτερη την ηθική απ' τις ελεύθερες ορμές και δυνάμεις τ' ανθρώπου) έχουν στενή συνάφεια κι ενότητα στο βάθος. Κι ας αντιφάσκει ο νόμπελ-λάθος, με όλα-του τα βίτσια, και τα λεσβιακά καπρίτσια (!)

•

«Δεν μπορεί — λέει παρακάτω — η κοίηση ν' αλλάξει τον κόσμο. Αλλά, μπορεί ν' αλλάξει τις συνειδήσεις των ανθρώπων που φτιαχνουν τον κόσμο...» (Αυτό είναι διαλεκτική άποψη και θέση. Τη μιμείται και τη δανείζεται από τη μαρξιστική αισθητική). Αλλά, με την πρώτη-του άρνηση, πάλι αντιφάσκει (!) Τι σοί αλεπουδελοφιλosophία είναι αυτή, αφού η τέχνη είτε έμμεσα, είτε άμεσα επηρεάζει και μπορεί ν' αλλάξει τις συνειδήσεις; Δεν είναι αυτή η ατομική, ομαδική και κοινωνική συνείδηση που αλλάζει τον κόσμο; Αυτό άλλωστε μπορούσε να το διαπιστώσει στα ταξίδια-του στη Ρωσία και Αμερική, που όπως ομολογεί, αυτά κατευθύνουν την πορεία της ζωής-του: «Οι επισκέψεις-μου στη Ρωσία και Αμερική είναι γεγονότα που μ' επηρέασαν, είναι στοιχεία που κατά κάποιο τρόπο κατευθύνουν τον ρου της ζωής-μου». Αλλά και πάλι από την αιγαιοθαλασσίτικη τέχνη-του που την οικοδομεί όπως διατείνεται «σύμφωνα με την παράδοση του Ρ. Μελωδού και του Πινδαρου», τ' άκανε θάλασσα στη Στοκχόλμη, αφού είπε: «Νομίζω ότι η κοίηση είναι ο μόνος χώρος όπου οι εξωτερικές δυνάμεις, δεν μπορούν να έχουν καμιά επιρροή». Πώς μπορεί να μην έχουν, αφού οι εξωτερικές δυνάμεις επιδρούν κι αλλάζουν τις συνειδήσεις; Χαιρε λοιπόν αιγαιοπελαγίτικο βάθος αμέτρητο (!)

•

Ο νέος νομπελίστας κ. Αλεπουδέλης, ήταν πάντα κλεισμένος στο καβούκι-του, και στο χρυσελεφάντινο πύργο του πλούσιου πατέρα-του. Δεν έχει σχέσεις και αγώνες με το λαό, δεν παραστάθη,ε ποτέ κοντά-του. Γι' αυτό και δηλώνει: «Τις υποχρεώσεις που δημιουργεί το νόμπελ, δεν είμαι διατεθειμένος να τις αποδεχθώ. Θα πάω μόνο στη Στοκχόλμη να πάρω το

βραβείο. Γιατί είμαι πολύ ευτυχής... για να μπορέσω να κοιτάξω τον εαυτο μου. (ωραϊσμός ατομικισμός (!)) Και δεν θα περιοριστώ δεξιά κι αριστερά, να κανω διαλέξεις και τετοια. Αυτό δεν προκειται να το κανω. Δεν προκειται ν' αλλάξει ο ρυθμός της ζωής-μου». Αλλά, μήπως έδωκε ποτέ διαλέξεις στη ζωή-του; Βεβαία σ' κάθε ποιητής και διανοούμενος έχει χρέος να δίνει, και να διαδίδει τις γνώσεις του, να φωτίζει το λαό. Όμως αυτή η όραση κι η προσφορά θέλει γερό ταλέντο, συναισθητή κι επιννοητική αποστολής, και συνειδητή ευθύνη απέναντι στα προβλήματα του κόσμου και της ζωής των ζωντανών σου και πάνω απόλα ν' αγαπας, να τ' αντιστοιχίσεις το έργο σου και να συμπαραστεκεεις στον αγώνα της πρακτικής του. Είναι καλά, «να δοξάζεσαι κρυπτομένος», όπως είχε πει ο Γ. Παπανόρεου στον αρχηγό της Χ Γριβα (!) Αλλά «αποκαλυπτομένος» τι μέλει γενέσθαι (!)

ΗΠΑ και Ελύτης

Στις ΗΠΑ, θορυβεί μια εφημερίδα ότι ταχα ο νέος νομπελίστας μας, αρνήθηκε πρόσκληση της αμερικ. κυβέρνησης, για λόγους ιδεολογικής αντιθεσης, και πολιτικής διαμαρτυρίας. Τι τότε μπερδεύουνε τώρα τον καημένη τον Οδυσσεί με την πολιτική; Αυτός, δεν πήρε σ' ολη του τη ζωή ποτέ θέση στα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα... τώρα στα γεράματα θη παρει; Και με ποιο δικαίωμα η εφημερίδα «επίμένει» να του σκαρώνει τέτοιες αγνωμοσύνες για τους πατρώνες του βραβείου του; Και γιατί φαντάστηκαν ότι δεν αποδέχεται την πρόσκληση για λόγους διαμαρτυρίας, για 2-3 πραξικοπηματάκια εδώ (1961 - '64 '67) κι ένα στην Κύπρο το '74, γι' αυτά κάνουν έτσι; Αφεντικά μας δεν είναι οι άνθρωποι; Όλα τ' αφεντικά δίνουν από καμιά σφαλιάρα στους υποτελείς και υποταχτικούς-τους (!) Αλίμονο, ντε και καλά, να πολιτικοποιήσουν οι τζαναμπέτηδες τον ντιλετάντη νομπελίστα-μας (!) Τώρα που έχει ανάγκη ν' αναπαυτεί στις δάφνες-του (!) Τώρα που πήγε στη Στοκχόλμη και άφρονστεφανώθηκε αμερικανιστί και τσέπωσε τις κορωνίτσες-του; (Όχι κορόιδο ήταν, αφού οι αφέντες το υπαγορεύουν). Έτσι αφού γύρισε φορτωμένος τη δόξα-του... γιατί δεν αφήνουν το παιδί ήσυχο; Δε λογαριάζουνε την κούρασή-του (:); Τόσο βάρος έχουν αυτές οι μεγάλες τιμές, κι οι χιλιάδες κορώνες (!) Οι μοντέρνοι στίχοι βέβαια, μπορεί να φκιάχνονται και χωρίς πόνο κι αίσθημα, με λέξεις μοναχά... αλλά οι τιμές, άμα φορτώνονται βαριές, σε πλάτες λαφριές... δεν σηκώνονται εύκολα... οι τόσες υποχρεώσεις. Γι' αυτό κι ο Οδυσσεύς-μας, κάνει πράδα αυστηρές δηλώσεις και στον Τύπο: «Διαμαρτύρομαι — λέει — γιατί, αμερικανική

εφημερίδα, επιμένει ν' αποδίδει την άρνησή- μου να μεταβώ στις ΗΠΑ σε λόγους φανταστι- κούς. (Το πολιτικούς λόγους το σκεπάζει με τους φανταστικούς). Διαμαρτύρομαι για την ταχτική αυτή, που ζητά να με εμπλέξει σε τομείς ξένους προς τα ενδιαφέροντά-μου». («Βήμα» 4 1 80). Όχι δά (!) Αρπάχτε-την όψι- μοι ελυτικοί, που τον παραστήσατε και σοσια- λιστή (!) Λίκιο έχει το παιδί! Οι τομείς των πολιτικών ενδιαφερόντων για τις ΗΠΑ, είναι ξένες προς αυτόν (!) Τόσα χρήματα είναι αυτά (7 εκατομμυριάκια 200 χιλ.) τι θα θέλατε να πει στους μεσολαβητές και κηδεμόνες της χορη- γίας του βραβείου-του;... «Τρώω το κότα... έζω και το πόρτα»; Όπως λέει μια παροιμία τσάμι- κη:

«Ακαδημαϊκά» περίλυπα

Ο νέος πρόεδρος για το 1980 της ακαδη- μίας των θανατο-«αθάνατων» αρχαιολόγος κ. Γ. Μυλωνάς, αναλαμβάνοντας καθήκοντα με αν- τ/δρο τον αφότου βγήκε το ρίζι θεολόγο κ. Ι. Καρμίρη, (άλλωστε καρμίρικη ήταν πάντα αυτή η εστία των καημένων των άμαχων από- μαχων) δήλωσε ότι από τις 65 έδρες που πρέπει νά 'χει αυτό το αρτηριοσκληρωμένο πνεματικό ίδρυμα της Αθήνας, έχει μόνο 32 σήμερα πεθα- μενοζωντανους «φωστρες» της ευηλιου... μακαριότητος (!) Και πρέπει να συμπληρωθούν όλες, γιατί το 1979, κάποιο κακό μάτι βάσκανε τους ταλαιπωρους τηβενούχους και μπήκε ο χάρος «παγανιά» και μεθυσμένος κι ανελέητος αρπάξε με το Μιχάλη αρχάγγελο 8 σε μια χρο- νια, για τα χρεο-λύσια πεδία. Τώρα, το πώς θα πληρωθούν οι άλλες έδρες έχουνε γνώση οι... πετροχάρηδες, γιατί κι εκείνος μη τονε βασκά- νει μάτι... έρποντας και γλείφοντας κατεστημέ- νους χουντικούς και με τη φίλη-του Άλκα Θρύλι αγκαζέ (αλαφρό το χώμα-της) παίρνον- τας σβάρνα τα σαλόνια των ψηφοφόρων ομο- γάλαχτων, κατόφερε με κολακειές, υποσχέσεις κλπ. να τον τηβενοστεφανώσει (!) Ας είναι καλορίζικη, με στέρια αρτοκλασία, και ψύλλο στον κόρφο να μη ιδεί... η «νέα» ηγεσία.

Σωματεία παίρνουν φόρα... και οι μάγοι με τα δώρα

Τα ελληνικά λογοτεχνικά σωματεία, δεν ήταν ποτέ ως τώρα σε θέση από χίλιες δυό ενδογενείς και εξωγενείς αιτίες, να προσκαλέ- σουν οργανωμένα, συναδέλφους άλλων χωρών. Πέρυσι, η ΕΣΣΔ, έκανε την αρχή και προσκάλεσε αντιπρόσωπους και από τα 3 ανα- γνωρισμένα μεγάλα σωματεία. Από την Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών, την «Εθνική» Εταιρία, και το Σύνδεσμο. Και εδέησε να καλέσουν και

τούτοι, δύο Σοβιετικούς συγγραφείς, τον Σ. Μπαρούζτιν, και τον Ρ. Οβενασιάν (δεν αναφέ- ρουμε τη γυναίκα του Μ. Αλεξανδρόπουλου). Όταν λοιπόν τον Οχτώβρη, πήγαν να κερα- στούν στη Στέγη Γραμμάτων, οι Ρώσοι συγ- γραφείς, ζήτησαν γνωριμίες και βιβλία από Έλληνες συναδέλφους, γιατί όπως ομολόγη- σαν, από τη νεώτερη και νεώτατη λογοτεχνία- μας, δεν είχαν καμιά ενημέρωση πλατιά, συλ- λογική κι υπεύθυνη. Και ο λόγος ότι αν μετα- φράστηκαν 10 νεώτεροι στην ΕΣΣΔ, αυτοί εί- ναι οι γνωστοί-της κ. Σόνιας, οι ευνοούμενοι της κ. Νανάς, και οι παραπροβλημένοι του «Συγκροτήματος». Γι' αυτό κι οι φιλοξενούμε- νοι, ως νέοι μάγοι στη φάτνη της Στέγης, (Μητροπόλεως 38) (μη το ξεχάσετε)... φέροντες και τα δώρα-τους στα παραχειμαζόμενα, αλλη- λουπόβλεπόμενα, και αυτοκολακευόμενα σωματεία, έκαναν σωστή επιλογή στο δώρο της «Εθνικής» και τους έφεραν μιά εικόνα κοί- μησης Θεοτόκου από την παλιά Μόσχα. Συν- δύασαν βλέπετε οι πονηροί τήν «κοίμηση» με τον μακάριο ύπνο των «Ελλάς Ελλήνων Χρι- στιανών» για να κοιμούνται οι εθνικοφρόνοι σ' όλη τη ζωή-τους (!) Και δεν έφτανε μόνο αυτό. Όσπου να πάρουν οι Ρώσοι το μεζέ-τους... οι κακόμοιροι λογοτέχνες-μας, τους εκδικήθηκαν, σκουπίζοντας μάνι-μάνι όλη-τη μεξεδογαστρο- νομία και φορτώνοντάς-τους ο καθένας από μεταφραστική δίψα και φιλοδοξία (δικαιολογη- μένα) όλα-τους τα βιβλία... Έτσι, μειώθηκαν κι ευνουχήθηκαν και τα σωματεία από το χρέος μιάς επιλογής και προώθησης των καλύτερων έργων των μελών-τους. Μασαλά, και μασ...(κ)αλά, όλα φίνα κι ομαλά, επιδείξεις τρα- λαλά «ζιαφét και μπιρ αλά» κι όπως λέει κι ο φρυδάς-μας... όλα «μέσα... δεν παν καλά» (!)

Ξεφτέρια της Τ.Υ.

Σε «μια ταινία - μια συζήτηση» στις 15 Νοέμβρη με θέμα «ο φασισμός κι η δημοκρα- τία» κι η πολιτικοποίηση ή μη, όλων των νέων στην Παιδεία, ειπώθηκαν πολλά του καρφιού και του πέταλου μέρτζα διάφορα, κι αηδιαστικά κατάφορα (!) Συνομιλητές: οι κ.κ. Β. Νέττας, Α. Πεπελάσης, Νέστορας, Γ. Σαράντη, Παπα- πολίτης και υφ/ργός Κοντογιαννόπουλος. Όσο εύκολα, σαν τα πιπιλίσματα της τσίχλας, ήταν τα θέματα, άλλο τόσο δύσκολα γίνονταν μπροστά στην οθόνη της Τ.Υ., που ο καθένας λογαριάζει και τη θέση-του, αλλά, και κάποια πατινή... Όλοι-τους λοιπόν δεν έβλεπαν, ή έκα- ναν πως δεν έβλεπαν ότι, τα αίτια της κακοδαι- μονίας του φασισμού και της «δημοκρατίας» οφείλονται στην περιφρούρηση των «κεκτημέ- νων» της ολιγαρχίας, και στην πάλη των τά- ξεων... Βέβαια, αποπειράθηκαν να τ' αγγίξουν λίγο οι κύριοι Πεπελάσης και Νέστορας μ' έναν

τρόπο συγκαλυμένων πάλι θέσεων. Αλλά, για να μη χαλάσουν την όποια «ζαχαρένια» τους... ξεχνούσαν και το αξίωμα των αρχαίων-μας σοφών ότι: όποιος δεν μετέχει στην πολιτική και στα κοινά, θεωρείται άτιμος. Μα η πίο άστοχη και κωμική περίπτωση, ήταν η κ. Σαράντη, που κάθε λεπτό, πετούσε εμετικά, όλο τις ίδιες αντιδραστικές γνώμες και θέσεις, περί «ολοκληρωτικών καθεστώτων» και δε συμμαζεύεται (!) Γιατί καθώς φάνηκε πάνω σ' αυτά, το πνέμα-της είχε 47 ώρες μεσάνυχτα, σύγχυση, και παραφουσκωμένη «εθνοφροσύνη» (!) Όμως, όλα θα πήγαιναν καλύτερα, αν διηύθυνε τη συζήτηση ο «εις το νέον πόθεν έσχες» εκατομμυριούχος ευτυχοδυστυχίας της διαφήμισης κ. Νικοδήμου (!)

Από ένα Συμπόσιο

Στο από τις 10 ως τις 12 Οκτώβρη που έγινε στα Γιάννινα Δ' Συμπόσιο Λαογραφίας του Βορειοελλαδικού Χώρου, και πήραν μέρος πολλοί βετεράνοι και νεώτεροι μελετητές, ερευνητές και καθηγητές της συμπαθέστατης ιστορικοκοινωνικής αυτής επιστήμης του λαϊκοαισθητικού-μας βίου, ανάμεσα σ' άλλες αναφορές, ενημερώσεις κι εκθέσεις, έδειξαν μερικοί και το ανίστημά-τους. Και καλά που οι περισσότεροι ειδήμονες μίλησαν προοδευτικά και διαλεχτικά, όπως π.χ. ο Κίτσος Μακρής, η Δώρα Στράτου, ο Κώστας Ρωμαίος, ο Κώστας Λαζαρίδης, η Αθηνά Κακούρη, ο Αχιλλέας Λαζάρου, ο Ιωσήφ Μάτσας, ο Σ Μπω-Μποβυ, κ.ά. Όμως οι προτάσεις κι οι συζητήσεις είχαν και πολλά παράσιτα... Ακούστηκαν αντεκλήσεις και διαξιφισμοί για εργασίες και προσώπα, όπως π.χ. για τον καθηγ. Μέγα (Θεός σχωρε στον) που έμεινε μόνο στο όνομα Μέγας, αλλά, στα έργα... λιλιπούτιος (!) Ήταν και μερικοί, που κάτι ήθελαν να πουν, όχι όμως νεο κι επικυδομητικό, και υπερεδύονταν σε λονια ασασθη και συγχισμενα σιν το θεολογο κ. Αναστασιου, με τα θυλά και μεταφυσικα τους μαλλιοικτουρια (!) Αλλά στο τέλος, έγιναν όλα «μελι νι λι» όταν το Συμπόσιο έκλεισε μ' ένα τρικουμπερτο τσιμπούσιο στα «Λιθαρίτσια»... και «σ' άλλα με υγεία, και του χρονου»!

Προβολές και συμφέρα

Τελευταία, δύο-τρία αρτηριοσκληρωμένα και αντιδραστικά περιοδικά, παραχαϊδεμένα και γαλαντομημένα, απ' όλα τα κουβέρνα της κυρά-γυρονδίνας, αφιερώνουν τεύχη-τους σε ανώδυνα για τ' αφεντικά-τους, ποιήματα και πεζά λογοτεχνών από σοσιαλιστικές χώρες. Όμως ας μη πλανιούνται οι καλόπιστοι, κι οι ευκολόπιστοι, πως οι διευθυντές αυτών των συντηρητικών και καιροσκοπικών, ή επιτή-

δειων και εμποροεπιχειρησιακών περιοδικών = πασατέμπων και μαϊντανιών, έκαναν στροφή, ή έγιναν σοσιαλιστές. Άλλους λάκκους έχ' η φάβα. Αυτούς ο Κοτζιούλας τους έλεγε: «ελεανούς λεηλατες». Σ' αυτά τα θεαματικά κόλλα προβολής, κρύβονται κι επιδιώκονται προσωπικά οικονομικά κι άλλα συμφέροντα. Ανάστα Πλούταρχε, που τόσο θανάσιμα μισούσες τους κόλακες...

Για τα φετινά βραβεία Λογοτεχνίας

Οι τρόποι επιλογής και απονομής των κρατικών βραβείων Λογοτεχνίας, είναι γνωστοί μέχρι σήμερα στη χώρα-μας. Κατ' αρχή, τα έργα της χρονιάς, είναι αδύνατο να μελετηθούν από τα 5 μέλη της Επιτροπής εμπιστοσύνης που ορίζει το υπουργείο πολιτισμού, πόσο μάλλον κι όταν οι πυρήνες είναι καθηγητές πανεπιστημίων φορτωμένοι με τόσες υποχρεώσεις. Έτσι, τι να κάνουν, συνηθίζουν κι εξοφλούν αυτά τα χρέη-τους με 2-3 συσκέψεις και τα προεξοφλούν σε πρόσωπα φιλικά, γνωστά, συγγενικά. Μονιμα πιά «κριτήρια» είναι οι συμπάθειες, οι συναλλαγές κι οι σκοπιμότητες. Βραβεία των 100.000 και των 60.000 δρχ. είναι αυτά, δίνονται ή χαρίζονται σ' όποιον κι όποιον; Και μόνο αν ρίξει κανείς μια ματιά σε ονόματα που πήραν φέτος κρατικά σαν του αρχιαστυνόμου των γραμμάτων Κ. Τσιρόπουλου, του κατασκευαστή της «Μάρμας» και του «Ιουλιανού Παραβάτη» Τ. Αθανασιάδη, (τόσοι και τόσοι οι παραβάτες (!) και τι θα γίνουμε), του Δ. Παπακωνσταντίνου συγγραφικό υποκατάστατο του Πετροχάρη κ.ά. Ένας γνώστης κι αντικειμενικός αποτιμητής θα καταλάβει πολλά για τα «Θου Κύριε...». Δηλαδή, μασσονίας το ανάγνωσμα κι εδώ; Όλα είναι πιθανά... Πού είσαι μακαρίτη Φώτη Κόντογλου που ενώ ήσουν πότερο για βαγγέλια, εντούτοις έριχνες και φραγγέλια σε ευνοιοδότες βραβειοδότες και βραβειογλείφτες. Έλεγε με το ανώτερο ήθος-του ο Κόντογλου: «Στα κυκλώματα αυτών των βραβείων ένας σίγουρος τρόπος υπάρχει. Όταν φυσάει γεργολεβάντες και βρέχει συνέχεια πολλές μέρες, και ξαφνικά σταματήσει η βροχή και βγει ήλιος, βλέπεις σε προσήλια μέρη μια κουβάρα σκυλιά να γλείφονται. Νά ο δρόμος να μπεις στα κυκλώματα».

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

του Στέλιου Κεντρη

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Το ταμπλώ του '79

Το ταμπλώ του 1979, σηματοδεύτηκε από πολλά συνταραχτικά γεγονότα, που συγκλόνισαν και την ελληνική και τη διεθνή κοινή γνώμη. Πέρασε στην ιστορία, με στίγματα συγκλονιστικά. Αιματηρές επαναστάσεις, σεισμοί, πλημμύρες κι όλεθροι, βαριές κι επώδυνες καταστάσεις. Αυτός ο χρόνος άνοιξε πληγές που χαίνουν στο κορμί του πλανήτη· αλλά, άνοιξε κι ορίζοντες πιά πλατιούς, για πολλούς λαούς, και προοπτικές αισιοδοξίας κι ελπίδας για καλύτερες εξελίξεις στην απολύτρωση λαών όπως π.χ. της Καμπότζης, της Περσίας, της Νικαράγουας, του Αφγανιστάν κ.ά. Βέβαια, κοντά, κι αναπόφευχτα, από τις πολεμοκαπηλικές προκλήσεις των ιμπεριαλιστών, απλώθηκαν και μαύρα σύννεφα ψυχρού πολέμου στο διεθνή ορίζοντα. Βέβαια, το '79 το απόθεσε στο περιθώριο της ιστορίας, μπαίνοντας το παρθενικό αδέρφι-του 1980. Όμως, τόσο τα δεινοπαθήματα των λαών, άλλο τόσο και τα νικηφόρα παραδείγματά-τους, πρέπει να γίνουν μαθήματα των ισχυρών. Η επανάσταση στο Ιράν, που μένει ορόσημο στο ταμπλώ του περασμένου χρόνου, ήταν ένας καταπέλτης χωρίς προηγούμενο τα τελευταία χρόνια, για τους δυνάστες κι ένα μέγα δίδαγμα, που απόδειξε, πώς, ένας λαός όταν νιώσει τη δύναμή-του και πιστέψει σ' αυτή, στον ηγέτη και στη νίκη, ξεσηκώνεται σύσσωμος, ακόμα κι άοπλος στην αρχή, και σαρώνει τα πάντα, και καταχτάει τα δικαιώματά-του. Το ταμπλώ του '80, ευχόμαστε να είναι με λιγότερα πολεμικά δεινά και λιγότερες οικονομικές φτώχειες και δυσπραγίες, αλλά και με περισσότερες χαρές κι επιτυχίες.

Πρόσφατα και πρόσκαιρα κακά.

Μα τα καλά αιώνια

Πολλή θλίψη μας κέρασαν το '79 και τόσα άλλα συνταραχτικά συμβάντα. Ο ακατάσχετος πληθωρισμός και οι ανατιμήσεις. Από τα παρήγορα ανοίγματα προς Ανατολάς, οι κατοπινές παλινδρομήσεις. Οι εγγέλαδοι της Θεσπρωτίας. Οι πλημμύρες της Μεκεδονίας. Τα γελοία καμώματα της δεσποτοκρατίας, που επιμένουν σε καπιτάλια, φισουδα και χαρέμια, μερικές δεκάδες δεσποτάδες, κυνικοί προκλητικοί πασάδες. Αυτοί που δεν έχουν καμιά ουσιαστική σχέση με τον αληθινό χριστιανισμό και συνεχίζουν τις κοροϊδίες και τις ηθικές παρανομίες και παραβαίνουν γραφτούς κι άγραφους νόμους, για το απύθμενο νιτ ερέσο... Αλλά κι έξω από τη χώρα, τα καθημερινά αιματοκυλισματα

ΜΠ. ΜΠΡΕΧΤ

στην Τουρκία. Πολλά κρούσματα σε μικρότερη κλίμακα και στην Ιταλία, και τόσα άλλα κακά και μη χειρότερα. Τα κακά βέβαια της φύσης είναι μερικές φορές ακαταδάμαστα, αλλά τα κακά των ανθρώπων εδώ πέρα, γιατί να πληθαίνουν και να διαιωνίζονται; «Δεν υπάρχει κακό που να μη θεραπεύεται», λέει κι ο μέγας Αθανάσιος. Μια ζωή λοιπόν την έχουμε και «ιερή και μία» όπως την τραγουδάει κι ο Παλαμάς. Ας τη ζούμε στην καλοσύνη, στη χαρά, στην αλήθεια και στην ομορφιά. Αυτές είναι αξίες που ζουν αιώνια.

Δεσμά ΕΟΚ

Ένα τρωτό, μια δέσμευση, ένα κακό (μικρό ή μεγάλο άσχετα), που προκύπτει από την πλήρη ένταξη της χώρας-μας στην ΕΟΚ, είναι και το ότι: από του χρόνου που θα μπούμε με τα... τσαρούχια (!) δεν θα ξαναέχουμε δικαίωμα να συνάψουμε μ' οποιαδήποτε χώρα του κόσμου εμπορική συμφωνία με «κλήριγκ» (ανταλλαγή προϊόντων). Έτσι, και με τη γειτονική-μας Αλβανία όπου ο τζίρος άρχισε από τα 3 εκατ. δολάρια κι έφτασε τα 25, η ανανεωμένη πρόσφατα εμπορική συμφωνία, όπου μας δίνουν πετρέλαιο, βενζίνα, πίσσα, ηλεκτρικό ρεύμα και καλαμπόκι, και τους δίνουμε βαμπάκια, λιπάσματα και στάρι, στο τέλος του 1980 παύει να ισχύει. Γιατί, δεν μας παρέχουν το δικαίωμα αυτό του κλήριγκ, τ' αφεντικά-μας στην ΕΟΚ. Έτσι, είμαστε υποχρεωμένοι αν θέλουμε τα βασικά αυτά προϊόντα της Αλβανίας, να της τα αγοράσουμε με συνάλλαγμα. Κανείς δεν μπορεί να προβλέψει κι οποιαδήποτε (αν είναι δυνατή) αναθεώρηση αυτού του σκληρού όρου της ΕΟΚ, της αφεντιάς-της, με τα υποτελή και υποταχτικά-της μέλη. Αλλά, με την ήδη παράκαιρη καλωπισμένη γερόντισσα ΕΟΚ, ο χρόνος θα το δείξει. «Καιρός πουλάει τα λάχανα, καιρός και τ' αγοράζει».

Χαίρε λοιπόν, κοιναγορίτικη «ελευθερία» δεσμών των «λι ύθερων» δούλων υμών (!) ..

Κινεζοκατήφορος

Έγραψε πρόσφατα η «Λαϊκή Ημερησία» του Πεκίνου, ότι «συνελήφθησαν Κινέζες "πεταλούδες" (γράφες πόρνες) γιατί πήγαιναν με ξένους...». Οι ξένοι είναι οι όψιμοι φίλοι-τους Αμερικάνοι (!) Έρμε κινέζικε λαέ! Και πού είσαι ακόμα! «Πίσω έχει η αγλάδα την ουρά!» Απορεί όλο το σύμπαν και βουίζει, πώς αντέχεις τέτοια μπόχα ηγεσία (!) Εσύ που είχες κάνει το '36 τη Μεγάλη-σου και θρυλική Πορεία! Τώρα που άρχισες και ζεις την ολότελη και δόλια πιασωδότησή-σου, σε παίρνει ο κατήφορος κι αν δεν προλάβεις τα μικρά κακά... έρχονται τα μεγάλα. Το όπιο που τους πουλήσε των γιάγκηδων ο Μάο... είναι αράδα τους να σας το φέρουνε με ισ...ρές παρτίδες ηρωίνης (!)

Καφά ερωτήματα

Εμείς δε θα πάμε σε παλιότερες περές και τραγικές μνημές. Ούτε στον Βιετνάμ, ούτε στην Καμπότζη. Ούτε στη σφαγή των 2½ εκατομ της Ινδονησίας από τους διεθνείς γκάγκστερ το 1968, σε νύχτες αγίου Βαρθολομαίου. Ούτε στη σφαγή της Τουλάνος των 300 χιλιάδων. Ούτε στη Χιλή του Πινοσέτ, που σφάγιασε περίπου 1½ εκατομμύριο για να επικρατήσει με την Σιβ και τα παρακλάδια της. Ούτε στη Μπόφρα, ούτε στη Ροδεσία. Ούτε στα κατορθώματά της στην Ελλάδα. Εμείς δε θα ρωτήσουμε ούτε τους κ.κ. Πλωρίτη και Κουμάντο που αντιμάχονται κι οι δύο να βρούνε θεωρητικά και φιλολογικά μονάχα έναν ιδεώδη νέο τύπο Σοσιαλισμού, αλλά βρίσκονται σε χίμαιρες και πελαγώνουν, κι έχουν τελευταία με το Αφγανιστάν χάσει και τα νερά τους! Ο πρώτος με τον παραπαίοντα, ουτοπικό σοσιαλισμό του, που θα πρεπε - όπως υπονοεί - μ' άλλα λόγια, οι Ρώσοι να πουλτ Αμερικάνου τ' αδιάσταχτου επόρουμα Μ. Κεουκλωσε, μ' εσφίξεσ από παντού, κι από τα σύνορά του. Καλά μ' έκανεσ. Τώρα «Σφάξε με λοιπόν αγό μου...» (!) Τι γυρευε κατά τον κ. Πλωρίτη η ΕΣΣΔ να επδείξει «δύναμη ισχύος» (!) Φαίνεται πως ο τάλασ λησμονεί το «Κράτος κι επανάσταση» του Λένιν, ότι μόνο με τα όπλα περφορουνται τα «εκτεμμένα σοσιαλιστικά αγαθά». Όσο βέβαια για τον δεύτερο που «σοσιαλίζει» για να «καλωπίζει» τον καπιταλισμό με την «εκατοναλωτική» «οικολογία» του, βράσε ρίγανη, δε χρειάζεται πολύ μελάνη.

Εμείς δεν θα συγγοραλογήσουμε γιατί το Σβ οι τελεπελαμαγυάρροι ζητούσανε τους Εστερχόχους και Χόριδες για να τους δώσουν πίσω τα ταφάκια κι αυτοί να είναι δούλοι τους ή σαν τσιγγάνοι με τα καραβάνια τους και με σκηνές στα δάση, όπως συνήθιζαν τη γυφτιή ζωή τους. Ούτε πόσεσ ντουφεκιές έριξαν οι εμιγρέδες κι οι δυσαρεστημένοι στη Βουδαπέστη τότε, χωρίς να ζήρουν τη ζήτάνε. Γιατί σήμερα θέλουν φτυσιμο να μη βασκαθεί η «καλοπέρασή τους». Δε θα ρωτήσουμε για το έτοιμο και παρά τρήχα πραξικόπημα της Σιβ το 68 στην Τσεχοσλοβακία, με 3 500 πράκτορες και τον Μοκένζυ επικεφαλή. Ούτε τον γελοίο ψευτάραπα Σαντότ που είπε πως όλοι οι Ασιάτες φοβούνται τους «Ρώσους επόρους μεϊκς» και θέλουν τους Αμερικάνους στα μέρη τους άγγελους φύλακες και χωροφυλάκες και «προστάτες» αλλά ντρέπονται να τους καλέσουν «ένεκα» γοήτρου (!) Ούτε γιατί των Αφγανών καιγότανε το σπίτι τους κι όπως ήταν φυσικό φωνάζανε το γείτονα, για να βοηθήσει να το σβήσουν.

Εμείς θα θέσουμε μόνο τα παρακάτω ερωτήματα γιατί, όλα τα πράματα που γίνονται στη ζωή, έχουνε την αιτία τους και σύμφωνα με την αριστοτέλεια λογική με την πάγια διαλεκτική, και με τη σύγκρουση την ταξική.

1) Τι ζητούσανε οι 520 Πέρισικ και Κρούζ στην Ευρώπη; 2) Τι ζητούν οι βάσεις στην Ελλάδα και στο υπό καθημερινό μακελειό έδαφος του τουρκικού λαού; 3) Τι ζητούν οι βάσεις στο φιλαμερικάνικο βέβηλο Ιράκ που για να επικρατήσει σκότωσε χιλιάδες Ιρακινούς πατριώτες; 4) Τι σημαίνει πόλεμος δήθεν φαλαγγιτών και χριστιανών στο Λίβανο; 5) Τι ζητάει ο βος Στόλας που σκυροβολεί στον περσικό κόλπο; 6) Γιατί, οι Παλαιστίνιοι μένουν ακόμα χωρίς πατρίδα; 7) Ποιός και γιατί άναψε τον εμφύλιο με τους Κούρδους στην Περσία; 8) Ποιός έκανε το πραξικόπημα στην Κύπρο; 9) Τι είναι τάχα οι Χμερ Καμποτζιανοί και ποιός τους υποθάλπει; 10) Πώς κι αποκρύφτηκε και κουκουλωθηκε το πρόσφατο επαναστατικό κίνημα της Σαουδαραβίας, με τα λίγα... «επερί τεμένους...» 11) Τι ζητάει η Σιβ στο Πακιστάν που εκπαιδεύει κι εξοπλίζει από κει τους πειναλέους μουσουλμάνους αντάρτες; 12) Τι γυρευε ο νέος Αφγανο-Νταντά-Αμίν, να σφάξει τον Ταράκι και να κλείσει στις φυλακές όλους τους προοδευτικούς Αφγανούς πατριώτες; 13) Όσοι έσπευσαν να καταδικάσουν την «εισβολή» και χύνουν κροκοδείλια δάκρυα, γιατί λησμονούν ότι ο θρασύς κι αδιάσταχτος αμερι-

κάνικος Καπιταλισμός, στη τελευταία χρόνια έχει στις επεχτατικό καρνέ του 36 προκλήματα ομευα ή έμμεσα σ' όλον τον κόσμο («Η γραμμά δε βλέπει τηρ καμπούρα της») (!) 14) Και γιατί λησμονούν ότι οι ΗΠΑ με την Σιβ και το Πεντάγωνό της, κι όλα τα αρπαχτιέ ντράκια της από το 1945 ως τώρα, έχουν ανόμει σ' όλη τη γη 120 μικρούς και μεγάλους πολέμους («Ο αναμάρτητος πρώτος τον Λίβαν βαλέτω») 15) Γιατί τόσο πρόχειρα και βιαστικά κι επτόλασα αμερικανόδουλους και μη Γραικούς και γρασκυλους τους συνεπήσαν οι ελεγεσικές παρεμιοδες για το Αφγανιστάν, ενώ στην Κορέα είχανε στείλει κι εκστρατευτικό σώμα. Και γιατί δεν εξετάζουν με τη στοιχειώδη λογική το γιατί η ΕΣΣΔ έκανε αυτό το «γχείρημα. Ας τα μάθουν λοιπόν και από τον πολιτεολόγο Δ. Δημητράκο («Νέος» 14.1.80).

α) Στο «θνολογικό» μωσαϊκό του Αφγανιστάν «υπάρχουν μεγάλες μεμονότητες από Τουρμενίους, Ουζμπεκίους, Κιρκεσούς και Τατζίκους» που υπολογίζονται μέσα στο 50% του όλου μωσαϊκού αφγανικού πληθυσμού.

β) «Μετά την "δημοκρατική" επανάσταση που θεσμοποιήθηκε το μονοκομματικό κράτος (εδω και 6 χρόνια δηλαδή) το Αφγανιστάν ετέθη ουσιαστικά - σ' όλη τυπικά - στη σοβιετική σφαίρα επιρροής».

γ) «Η δικαιοσύνη της Σοβιετικής Ένωσης στο Αφγανιστάν ήταν πολύ προχωρημένη. Είχε χιλιάδες «ένεκα» (Σοβιετική επισημάνει) και τεχνικά ήταν ήδη εγχεστε σημεία εκεί».

δ) «Η Αμερική κατασκευάζοντας αλυσίδα είχε κατορθώσει να εκκλιώσει τη Ρωσία από τον Ειρηνικό, ως τα νότια σύνορά της στον Καυκάσο, παίρνοντας μαζί της και την Κίνα, που έγινε παράγοντας έντασης και αναβροσμού στην Ασία...».

ε) «Η αντισοβιετική εκστρατεία της ισλαμικής επανάστασης στο Αφγανιστάν, χτυπάει τη Σοβιετική Ένωση, στο πιο επικρατές της σημείο: τη μουσουλμανική Σοβιετική Ασία. Το Σοβιετικό Τατζικιστάν, το Ουζμπεκιστάν, το Τουρκεστάν και το Καζακιστάν, που έχουν 50 εκατομμύρια κατοίκους».

Αυτό όλα είναι «χαριστική βολή» για τους «θελοτυφλούντες τους εκατοδικάζοντες» και τους αμφισβητιές. Γιατί ούτε λίγο ούτε πολύ, τον πόλεμο με τους άξεστους και πενναλέους «αντάρτες» τον είχαν προωθήσει οι Αμερικανοί μέσω του Πακιστάν στα μαλακότερα υπογύστρα της Σοβ Ένωσης.

Και σαν να μη φτάνουν το τόσο προκλητικό των ΗΠΑ που «ουκ έστι» αριθμός κακών μικρών μετά μεγάλων κλάσεων, των αμερικανοεπεμβάσεων σε όλες τις Ηπείρους του πλανήτη... έχουμε και την «ψυχηματική» κι απάνθρωπη δήλωση του κ. Κάρτερ με το σιτάρι που αγοράζουν οι Ρώσοι, για να το τρων οι αδύνατοι και υπανάπτυχτοι λαοί της Αφρικής και της Ασίας! Λοπόν, «Όταν κλαπίζει ο λουλάς... «εσύ Αμερική δεν πρέπει να μιλάς».

Τι θα έπρεπε για όλα τα παραπάνω να κάνει η ΕΣΣΔ; Βγάλτε όλοι οι καλύτεροι τα συμπεράσματά σας... Γιατί φαίνεται οι Ρώσοι είχαν υπόψη τους και την παροιμία «Ό,τι ακούς στη γειτονιά σου... πρόσμενέ-τα στη γυνιά σου»! Γι' αυτό δεν είπαν: «σφάξε με αγό-μ' ν' αγιάσου» παρά φυλάξε το υπογύστρά σου... για να έχεις τ' αγαθά σου... Τώρα όσο για το φόβο, την άδικη επίκριση και τη σύγχυση που επικρατεί... Παλιότερα, ο σοφός λαός μας κεντούσε σε κόδρο του και τη φρόση: «Κι αυτό θα περάσει».

Ένα ρεκόρ από την ανάποδη

Οι κοινωνικές παροχές στις χώρες της Δυτ. Ευρώπης, σε ποσοστό ακαθορίστου εθνικού προϊόντος, δηλαδή κοινωνική ασφάλιση, συντάξεις, ταμείο ανεργίας κλπ. ανερχονται στα παρακάτω ποσοστά:

Αγγλία 19,2, Ιρλανδία 20,4, Γαλλία 22,7, Ιταλία 23,7, Λουξεμβούργο 23,9, Βέλγιο 24,4, Δανία 27,6, Γερμανία 27,9, Ολλανδία 28,4 και Ελλάδα 11,0.

Όταν μιλούν οι αριθμοί και προπάντων για τη χώρα που να μη βασκαθεί πάει μπροστά σε κοινωνικές ανάγκες (!) δε χρειάζονται σχολιασμοί!

Φώτα και ηφαιστειο

Δεν ξέρουμε το πότε θα εκραγί το ηφαιστειο των υποδουλωμένων με σκληρές δικτατορίες από τις Ην. Πολιτείες (γράφει πολυεθνικές εταιρίες) συμπαθέστατων ηνωσομερικάνικων λαών. Το ότι όμως, αργά ή γρήγορα θα ξεσπάσει, αυτό είναι σίγουρο. Ο πολιτικός αστέρας γι' αυτούς, αφού δεν πρόφτασε να τους φωτίσει κι ανοίξει δρόμους ο Γκεβέρα, τώρα εκεί κοντά-τους είναι μονάχα ο Κάστρο, παράδειγμα-τους και παρηγοριά-τους. Αυτός ο άσο δυναμικός και με παγκόσμια φήμη ηγέτης, επί ώρες πολλές επι φημίστηκε στις 12/10/79 στον ΟΗΕ, που είχε από το 1960 να πάει, όταν είχε καταρρίψει ρεκόρ σε τεσ-τρισημίσημι ώρες λόγο! Τον καταχειροκρότησαν όλοι. Αλλά γιατί μαστίγωσε τους κάπηλους και τους υποκριτές των θρωπίων δικαιωμάτων, λέγοντας αγάμεσα σ' άλλους... Ποιοί κόβονται γι' αυτά; Γιατί δεν βλέπουν πως άλλοι κερπατούν ξυπόλητοι, κι άλλοι σε πανάκριβες λιμουζίνες; Άλλους περισσεύουν αγαθά και τα πετάνε... κι άλλοι τον πλανήτη πεινάνε, και λιμοχτονοούνε για ψωμί - ψωμάκι;...» Ο Φιντέλ που έλαβε υπέροχα φώτα κι από τον μεγάλο πνευματικό ηγέτη του έθνους-του Μαρτίνασι ξέρει το που έλεγε εκείνος ότι: «Ο συγκεντρωμένος και κρυμένος αποκλειστικός πλούτος είναι άδικος».

Αλχημιστικά

Τα αλχημιστικά νούμερα γύρω από το βιωτικό επίπεδο των Ελλήνων, που δημοσιεύονται στον κλικαδόρικο κι νεύθυνο «Ελληνικό Τύπο», είναι ως φαίνεται μόνο έργα σγών... πληρωμένων αστών οικονομολόγων. Έτσι, ανάμεσα στις πλούσιες χώρες του κόσμου, παρουσίασαν πρόσφατα σ' έναν κατάλογο την Αμερική 8η και την Ελλάδα 28η. Σημείωναν μάλιστα και το κατά κεφαλήν εισόδημα, όπως π.χ. την Ελβετία (άντρο καταθέσεων των ταπιταλιστών) ότι ανέρχεται σε 13.000 δολάρια, και τη Γερμανία μας σε 1250. Το πώς τα υπολόγισαν με μάγια, ξέρουμε. Αλχημείες και ταχυδακτυλουργίες... οι «φωστήρες» ξέρουν (!) Πάντως το νοήμον κοινό, δε λησμονεί το ανέκδοτο του «ανένδοτου» ότι: «Στην Ελλάδα... οι αριθμοί εφημερούν κι οι άνθρωποι υποφέρουν»!

Διαμελισμοί, ξυλοδαρμοί και εκποιώσεις

Ελευθέρους έγιναν κατά καιρούς κι έξω από την Ελλάδα διάφορες κερδοσκοπικές αυθαιρσίες και σαλατοδόρικες, αγγλοαμερικανικές, ορισμένων αντιπροσώπων της ελληνικής Εκκλησίας, διαποτάδων. Πέρσι διαπιστώσαμε τα καλά και τον μισολληνισμό και διαμελισμό των χριστιανών του Ιάκωβου Κουκούζη στην Αμερική. Ομογενής από την Αυστραλία, μας αφηγήθηκε τα έργα και τις ημέρες του περιβόητου Ιεζεκιήλ που είχε χωρίσει τους χριστιανούς σε δυο παρατάξεις. Και ήταν παρών, όταν το 1972 τη Μ. Παρασκευή στο Σίδνεϊ οι Έλληνες βγήκαν σε δυο επιτάφιας οι περιφορά. Κι όταν συγκρουστήκαν οι πρωταγωνιστή τον Ιεζεκιήλ άφησαν κάτω τους επιτάφιας, κι οι δυο παρατάξεις πελεκήθηκαν στο ξυλο. Και γέλασαν κι οι παρθαλές χελωνες (!) Κι όλα αυτά προς τιμή του «ντιμερσιού» αμήν (!) Πρόσφατα μάθικε πως κι η Ευρωπαϊκή σημειώνει τα δικά της όργανα «ορθοδοξίας» ένας επίσκοπος Χρυσόστομος, χωρίς κ. αυτός τους «καλώς» Έλληνες σε δυο αντιμαχόμενες μερίδες. Έτσι, για να κάνει τον ειρηνοποιό, το συμφιλιοτή, και τον ευεργέτη και να τους αλωνίζει καλύτερα με το «διαίρει και βασίλευει» σαν γενικός ντιβέναγος όμως εκποίησε στην

Αυστρία και την ελληνική περιουσία, χωρίς να δώσει λόγο σε κανέναν... Και τώρα βρίσκεται σχεδόν σε μόνιμη αντιδικία με το εκεί «πολιμνιό-του». Μ' αυτά λοιπόχ το παραδείγματο, κι άλλα πολλά «ων ουκ έστιν αριθμός παριων μικρων μετά μεγάλων» πως μπορεί μόνο «μέσα να μη ιάμε καλά»; Άρα, κι έξω δεν πάμε καλά (!) Γιατί... οι φιλόχρυσοι... δε γίνονται φιλόχριστοι. Όπως έλεγε κι ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος.

Εργασία συνείδηση και φώτιση

Στη χώρα-μας τελευταία, αυξήθηκαν κοντά σ' όλα τ' άλλα είδη, κι οι καφέδες, οι λαχειοπώλες, οι διαρρήχτες, οι χασικλήδες, κι όλοι οι τεμπελχανάδες, οι δανδήδες κι οι δανδίνες κι οι τραβεστήδες, κι όλες οι αποκριάτικες κολομπίνες. Ναρκισσισμός, υποαπασχόληση, φτηνή πολιτικοφιλολογία και παρασιτισμός. Πώς λοιπόν να πάμε μπροστά σα λαός και σα χώρα, αφού οι μισοί Έλληνες ροκανάνε τα έτοιμα, τα ψευτοκερδισμένα και τ' απατηλά; Και πώς θα αποδώσουμε παραγωγικά, όταν δεν έχουμε ευσυνείδητα άτομα για εργασία και για «Κοινή Αγορά» χωρίς μέτρα δουλειάς αυστηρά; Πού να βρεθεί η εργατική συνείδηση, εδώ στη χώρα της παιγνιδομανίας, της κολακακίας και της τεμπελοκοπροχανίας; Άλλωστε, η συνείδηση αρχίζει να γεννιέται, όταν ο άνθρωπος αρχίζει να εργάζεται και να μελετάει. Αλλιώς, «σ' όσους λείπει η φώτιση, πιάτερη δύναμη και μπόρεση έχει πάντα η συνήθεια» (Λ. Ντε Βέγκα).

Χρονικό ποδοσφαίρου (ή μεγαρίτικο Τέξας)

Στις 13 Οκτώβρη, τι ήθελαν να υποβιβάσουν την ποδοσφαιρική ομάδα των Μεγάρων τον περιβόητο «Βύζα» σε άλλη κατηγορία; Κι όπως θά 'λεγε ο Καραγκιόζης, όρε μονούλα-μου (!) ξέσπασαν κάτι διαμάχες και ξυλοδαρμοί... με όλους τους μεγαρίτες εξεγερμένους, να πελεκιούνται «αγκαλιασμένοι» με πυρκαγιές στα κοτέτσια και οδοφράγματα και «σον φασόν» στα ουρλιαχτά στα κλάματα, σ' ένα αλαλούμ, και μπακαλοκοτούρλο, που δεν ξανάγινε στην ιστορική πόλη με τα πολλά κοτορνίδια (!) Έτσι, επενέβη η αστυνομία... κι ακολούθησε πεντάωρη βομβαρδιστική μάχη, με καπνογόνα κόλαση και νίλας κακαρίσματα απ' τις κακόμοιρες τις κότες (!) Οι βυζαίτες άναψαν φωτιές στα κουμάσια κι οι πολιτμανοί έρχιναν δακρυγόνα, γιατί είχαν διακοπέ κι οι συγκοινωνίες κι ήταν και πολλοί τραυματίες. Αλλά, τα πολλά δακρυγόνα σ' αυτό το μεγαρίτικο Τέξας πήγαν στα κοτέτσια, κι οι καμμένες οι κότες τ' άγαλαν κλούβια τ' αυγά... προς δόξαν του Βύζα και των σημερινών ανώτερων «ελληνοποδοσφαιρικών ηθών (!) Και γέλασαν όλες οι κότες στην Ελλάδα.

Η Ριζάρειος

Η Πανεπιστημιακή Συνίνδολα Ελλάδας με την Ένωση Ζαγορισιων, κι άλλες Οργανώσεις, διαμαρτυρήθηκαν πρόσφατα έντονα σε αρμόδιους και Τύπο, για την πιασάδρομική, αναχρονιστική κι άδικη στάση της ακαδημίας Αθηνών στο χρόνο κι άλυτο για τους Ηπειρώτες πρόβλημα της Ριζαρείου Σχολής. Πάντοτε και κατά παράβαση των όρων της Διαθήκης των ευεργετών, το Ίδρυμα το δικαίουν και το διαχειρίζονται ξένα προς τα ηπειρωτικά συμφέροντα πρόσωπα. Αρτηριοσκληρωμένο και σπληνικό κατασκευάσει ένα αποτυχημένο εκκλησιαστικό φροντιστήριο (παπαδοσχολείο, με ελάχιστους μαθητές) κι ένα Λύκειο όπου φοιτούν αντίστοιχα 90 και 20 μαθητές. Αλλά για όλ' αυτά πληρώνουν κι απασχολούν 9 Λυκειαίρ

χες 2 γυμνασιάρχες 8 καθηγητές πανεπιστημίου. 2 καθηγητές Μέσης και 78 άτομα προσωπικό με συνολική δαπάνη 23 000 000 το χρόνο. Έτσι και με συνήγορο την ακαδημία που πλεονάζει σε άχυρα και μεταφυσικές μουχλές και μπουρμπουλήθρες, η διοίκηση επιμένει σ' αυτό το εκπ. κό καθεστώς που όπως γράφουν κι οι Ηπειρω Οργανώσεις είναι ξεπερασμένο και καταδικασμένο από τις κοινωνικές κι άλλες συνθήκες της εποχής μας. Θα τρῆκουνε τα κόκαλα των Ριζορρήδων, που ούτε ένα μικρό ποσοστό δεν διατίθεται για την ιδιαίτερη πατρίδα τους το Ζαγόρι. Αλλά, πίσω μου σ' έχω σατανά (!) Τι θέλουν τα νερόντια της «σθήνησι» ακαδημίας των πεθαμένων πριν πεθάνουν, με το Ίδρυμα των Ηπειρωτών,

Η βασιλική περιουσία

Στη χώρα μας που όλα τα χρόνια μετά το 1828 η κυρία γρονθόνα είναι στην εξουσία πασινα και όχι μόνο δεν άλλαξε τίποτα κατά καιρούς αλλά, δε μάλοζε ούτε τους βασιλικούς περιουσιακούς θησαυρούς (!) Στο 12.000 στρέμματα που έχει μόνο το όσος Ταταίου (μη λογαριάζετε τα τριπλάσια της Ανδραβιάδας της Λάρισσας κλπ) έχωσε τη μητη της μια εταιρία ΕΔΟΚ-ΕΤΕΡ, για ν' αρπάξει με κανονισμένη από το δημόσιο τιμή 1560 στρέμματα για αεροποίηση και φεύ το κρυφοβασιλόφρονο κυβέρνηση, ανακάλεσε την απόφασή του, ζητώντας συγγνώμη από τον τέως μονάρχη κι όλα τα περιουσιακά του στοιχεία στο ακέραιο τα διατηρεί και το συντηρεί «καλλιεργήσιμες εκτάσεις και παλάτια και δόση, για να ζήσει ο πεθαμένος βασιλικός θεσμός να γεράσει (!) Σε να μην έφτανε λοιπόν το όφθονο χρήμα που χεί βγάλει χρόνια και χρόνια η βασιλομωμή κ' φρεϊδού στις έφω τράπεζες με τις βαλίτσες της προνοίας Πανάς όμως να παραδώσει τα βασιλικά τσιφλίκια στον κοημένο τον άμοιρη και μετανόστη λαό μας. Η κυρία Γρονθόνα όλους τους καιρούς έχει τρῶφει με βασιλικό αίμα, κι οι Γλυφουπουρη, όλες αυτές εκ εκτάσεις τις έχουνε φέρει από τη Βαυβαρία (!) Κι έτσι, «το σμα νερό δε γίνεται» Κι ο κακόμοιρος ο άλληρος λαός παρηγορείται με τραγούδια σαν εκείνο το παλιό: «έως πότε η ζήνη ακριβα / έως πότε κρυφός Βαυβαρός / θα ρημάζει τη δάλια πατρίδα... κλπ.» Εκπύον πενήντα ολόκληρα χρόνια!

Καθολικών... καρτώματα

Ο κάθε πάπας και συνακόλουθα κι ο πάπας Ιωάννης υπέρμαχοι όλοι κι υπερασπιστές της πολιτικής του Καπιταλισμού, υπηρετούν κι αυτοί ανάλογα με το προσωπείο του ανθρωπισμού, τα συμφέροντά του. Πάντοτε, τα υποκριτικά επιχειρήματα των κερών κι οσίων τα ρόσα κι οι μύσκες των «θεκών» και «αγιών» παραπλανούν τον σφέλεϊ και τις μύξες. Απεσταλεί λοιπόν κι ο σημερινός ποντίφηκας στην Περσία, για την απελευθέρωση των Αμερικανών ομήρων. Αλλ' ο εφεύστατος Χομεϊνί, σφου τον προφύλαξε όλο με τα ελικόπτερα για να μη τον λυντισαρούν οι Πέρσες επαναστάτες... τον ρωτήσε

! κατ' αυτό το όμμο ενόσφερό σας για τ' ανθρωπινο δικαίωμα μόνο των Αμερικάνων; Πώς δεν ενόσφερθήκατε ως τώρα για την κατάργηση των δικαστηρίων των Ιρανών από τον Σάχη Μπαχλέβη; Καθώς και για τα παρόμοια άλλων λαών από δυνάστες και τυράννους.

Κόκαλο ο πάπας Ιωάννης (!) Τι ν' απαντούσε: Το ίδιο έπαθαν κι οι άλλοι 3 απεσταλμένοι καθολικοί κερές από τις ΗΠΑ, για την ίδια υπόθεση. Δεν κάθονται λοιπόν σ' αυγά τους και στην καλοπέρασή τους, τι θέλουν και ξεσκεπάζονται και προκαλούν το σφαιτισμένο κοινό, οι καθολικοί με προμετωπίδα το Βατικανό: Ίσαμε σήμερα δεν έχουν βγάλει άχνα διαμαρτυρίας για αλλοιώνει δικαίωματα, για χιλιάδες κι εκατομμύρια μάρτυρες των λαών που σφαγιόζουν οι Αμερικανοί σε διάφορες χώρες του κόσμου από το 1945 μέχρι σήμερα: «Ουαί τελώνες και φαρσαίκοι υποκριτές...»

Φέουδα και πασαλίκια

Δεν ξέρει κανείς ακόμα, καθώς ψηφίστηκε το αυτόματο διαζύγιο, αν θα εφαρμοστεί. Γιατί, χρόνια το φέρονε γυρω οι δεσποτάδες και μπουχτίσαν τ' αντρόγυνο με τους καινάδες Έγινε σκληρός αγώνας από λογικό και βασανισμένο λαό, κι από προοδευτικούς ηγέτες, για να κωφεθεί η αντίδραση της δεσποτοκρατίας. Μα αυτοί, είναι: Άφες - σφίξες. Πότε υπογράφουν και πότε αναρρούν. Πατάδες είναι άλλωστε, και... παίζουν τον παπά (!) Έτσι με το φύ τους συμφωνούν. Εμεκ, οι μισοί συνοδικοί θα λέμε έτσι... Έσεκ, οι άλλοι μισοί αλλίως... και στο Στυλιανό, και στον Προκόπη, και στον Αθανάσιο, και στο αυτόματο, και στις περιουσίες... Κι σφείστε τα καρόνα, να κόνουνε στουρούς και κεστές να τα κομίζουμε μαπάριο με φάβους και φαντάσματα, φρούδες ελπίδες και αγίλη θουμάτα (!) Θα λέμε και θα ζελέμε, για όλα τα ζητήματα για να μη χάσουμε τους μπεςαχτάδες και τα χτήματα (!) Οι μισοί θα λέμε μάλα, κι οι μισοί θα λέμε φούλλα, και τι κοίμνα, σς κουρεύεται. Το πάμε και κόντρα μάλιστα στις «ολοκοιμισμά του (!) Μα θα μου πείτε πού ζούμε. Ο Έλληνας δεν είναι ελεύθερος να παντρεύονται και να χωρίζουν όπως θέλουν, όταν οι σχέσεις τους φτάνουν στο απροχώρητο. Και τι δουλειά έχουν οι δεσποτάδες κι μεσολαβούν, Τι σχέση έχουν αυτοί, με τις κοινωνικές υποθέσεις και με τα διαζύγια. Οι Ευρωπαίοι που έχουν τον πολιτικό νόμο θεσπισμένο, δεν είναι ίσως και πιο πολιτισμένοι από μας. Ή θα πρέπει, σόνι και καλά, μ' αυτά να δικαιολογούν την ύπαρξή τους για να καλύπτουν τα εμπόρια, τα φέουδα και τ' αλητοσαλίκια τους. Και πού θα έρεστη σχέση έχουν σχεδόν οι περισσότεροι από τους 80 δεσποτάδες εδώ με την όποια θρησκεία. Ο πρόξεν κι ο βίος παλλών τα τελευταία χρόνια, αποδείχουν το αντίθετο, και κάποια μεγάθη υποκρισίας. Βέβαια, «εοντά στα στεγνά, παγονται και τα χλωρά» Πάντως για όσους κοκοφωμίστηκαν θά 'λεγε κανείς με η δίκιο του... χαίρε βάθος δυσθεώρητον δεσποτοφειου δαρχιακός λογισμός, και πασοδωμής αμην.

Κρίσεις κι επικρίσεις

Ο Ρομπερτ Νόζικ ένας Αμερικανός διανοούμενος και φιλόσοφος στο Χαρβαρντ των ΗΠΑ, εκφράζει πολλές ανησυχίες των τελευταίο καιρό και μετά την περική επανάσταση για τη χώρα του και την πολιτική της, καθώς κι ο διάσημος οικονομολόγος Τζων Γκαλμπραϊθ.

Ο πρώτος διακήρυξε πρόσφατα ότι:

«Ολοι μας κατεχόμαστε από ένα αίσθημα ανασφάλειας για την πολιτική και τα οικονομικά της ζωής. Δεν πιστεύω πως αυτοί που ασχολούνται με την εξωτερική πολιτική ότι θα μπορούσαν να κάνουν τίποτε της προκοπής. Αν τα γεγονότα στην Περσία αποτελέσαν μια μεγάλη έκπληξη, πώς είναι δυνατό να είμαστε βέβηκοι ότι οι αρμοδίοι θα προωθήσουν τη Αμερικανική συμφέροντα; Ο βαθμός δυσπιστίας προς την κυβέρνηση είναι αρκετά μεγάλος — όπως εξιτίας του Γουώτερκετ, λόγου χάρη — και νομίζω δικαιολογημένα. Δεν πιστεύουμε άλλο πια στα κινήματα τους κινήτρα και στις ικανότητές τους για επιτεύγματα — πέρα από τα σύνορά μας».

Και ο δεύτερος γράφει:

«Στις δεκαετίες του 1950 και 1960 τις εξωτερικές υποθέσεις τις είχαν εμπιστευθεί σ' ένα κατεστημένο της εξωτερικής πολιτικής, σε μια πολύ μικρή ομάδα νομομαθών της Νεας Υόρκης και επαγγελματιών

τοχαδίων. Κι αυτοί πέτυχαν μια ενότητα απόψεων στα θέματα εξωτερικής πολιτικής, που αποδείχθηκε καταστροφική. Υπήρξαν όλες εκείνες οι ευαισθησίες του Ψυχρού Πολέμου, η αναγκαιότητα του Βιετνάμ.

Ο κομμουνισμός αντιμετωπιζόταν σαν από φυσική του κακόβουλος, κι όχι σαν δύναμη κοινωνική. Τω κι βλέπουμε, πως τα πράγματα είναι πολύ πιο μπερ-εμένα, από το ίδιομορφο και συγκεκριμένο εκείνο φιλίμα του Βιετνάμ.»

«Οι οικονομολόγοι μετακινούνται σε ευχαρίστα ξοχικά σπίτια στο προάστιο του Μπελμόν, στον ηλεκτρονικό εγκέφαλό-τους, χωρίς να ασχολούνται ε τίποτε περισσότερο από τις ίδιες τις οικογένειές ους.»

Πάνω σ' αυτά περιττεύει κάθε σχόλιο.

Οι Σοσιαλισμοί και τα λάθη-τους

Τιμούμε και θαυμάζουμε την εφαρμογή κάθε νήσιου Σοσιαλισμού. Όλες οι σοσιαλιστικές χώ-ες, πέρασαν από βαριές συμπληγάδες, δυσκολίες, ιτερήσεις και θυσίες. Μα είναι πολύ τιμητικό για ους και γενιές στα χρόνια-μας, που αγωνίστηκαν ε τόση αυταπάρηση και ανυπολόγιστες ηρωικές υσίες, για να θεμελιώσουν και ν' αναπτύξουν και να ροσφέρουν για τα παιδιά-τους και για το μέλλον ης πατρίδας και της ανθρωπότητας. Όμως, οι ηγε-ικές και δομικές κρίσεις και πισωδρομήσεις των ζινέζων, είναι ανομολόγητες... Στην «ημερήσια διά-αξη» είναι επίσης, οι ατέλειωτες συκοφαντίες κι επι-ρίσεις ενσυνείδητων φασιστών, αλλά κι επιπόλαιων ριστεριστών, που πολλές φορές, γίνονται μεν δια-ικεδιαστικές, αλλά, κι αφόρητες στην αντισοσιαλιστική-τους πραχτική. Οι Σοσιαλισμοί ης Ευρώπης, στάθηκαν σχεδόν άξιοι της ιστορικής αι κοινωνικής-τους αποστολής, ακόμα και με βαριά άθη ήγετών, όπως π.χ. του Χρουτσώφ, του Τίτο, ου Ντούμπτσεκ, ή ελαφρότερα άλλων. Τούτο όμως ε σημαίνει πως, αν καθυστέρησαν ή προκάλεσαν άποιες διασπάσεις και διενέξεις, τα λάθη αυτά, κλό-ισαν καθόλου τις βάσεις των μαρξιστικών δομών αι ιδιόμορφων διαρθρώσεων. Ο Μαρξισμός βέβαια ίναι επιστήμη στην εφαρμογή-του, και περνάει από ολλές φάσεις και στάδια και πειράματα, στις ναπτυξιακές-του διαστάσεις. Αλλά, οι μεταρρυθμι-ιτές ηγέτες, όταν αποφεύγουν τις επιπολαιότητες, αι ενεργούν σοφά και μετρημένα και σύμφωνα με ις δυνατότητες, κάνουν λιγότερα λάθη. «Κανένας άλλωστε δεν είναι αλάθητος» έλεγε ο Λένιν. Χαρά σ' κείνους ασφαλώς που κάνουνε λιγότερα. Όσοι ημιουργούν στη ζωή νέους πολιτισμούς, με νέα δι-αγια και ισότιμα συστήματα, πέφτουνε και σε λάθη. Μα η λογική και ρεαλιστική αποτίμηση πρέπει να εί-αι με κριτική καλόπιστη κι εποικοδομητική, αντι-ειμενική και δίκαιη. Οι λαοί, σε όλους τους γνή-ηους Σοσιαλισμούς, ξεκίνησαν από το τίποτα, κι φτασαν κάπου, όχι απλώς σε ικανοποιητικά μα και ε ανώτερα επίπεδα, και σε ισχύν υπερδυνάμεων. Εφτασαν εκεί που είναι σε θέση, να χορταίνουν ωμί και παιδεία, υγεία, δουλειά και ψυχαγωγία, και ά να όλ' οι άνθρωποι το ίδιο. Να μπορούν να περι-ορρουν ανάλογα και την ειρήνη του κόσμου. Να

κρατάν την ισορροπία δυνάμεων που πολλές φορές την κλονίζουν τα πολεμοκάπηλα σχέδια του ιμπερια-λισμού. Αυτοί οι λαοί που απαλλάχτηκαν από την οικονομική σκλαβιά, διαμορφώνουν σιγά σιγά τις νέες ηθικές κοινωνίες του Αύριο.

Οι στριφνοί, οι αρνητές και αριστεριστές, (που γίνονται νεροκουβαλητές του Καπιταλισμού), όλων των τάσεων κι αποχρώσεων, δεν κάνουν καλόπιστη κριτική. Είναι προκαταλειμένοι και χολωμένοι με κοντοφθαλμοσύνες κι εμπάθειες, σχεδόν όπως οι οπαδοί της ατομικιστικής κερδοσκοπίας και της ανα-χρονιστικής ιμπεριαλιστικής ιδεολογίας. Αυτοί που στρέφονται κατά της δικτατορίας του προλεταριά-του, ενώ αυτές οι δικτατορίες είναι δημοκρατίες των πολλών εναντίον των ολίγων. Μα οι άλλες, των τζα-κιών της ολιγαρχίας με τα κόλπα-τους, σκαρώνουν δικτατορίες αιωνίως, των ολίγων χρυσοκάνθαρων, σε βάρος των πολλών. Επικαλούνται όλοι αυτοί τά-χα, το «ανθρώπινο πρόσωπο» (γράφε πρόσχημα ή μαπαρούφα) και πλήττουν έτσι, με την πολεμική-τους, τον κάθε γνήσιο Σοσιαλισμό, που στρέφουν τα πυρά-τους και παίζουν το παιννίδι των ατομικιστών και των κερδοσκόπων. Αυτοί οι αρνητές κι αυτής ακόμα της ζωής και της πάλης. Οι ουτοπιστές και αναζητητές ενός δήθεν ιδεώδους και σωστότερου τύ-που Σοσιαλισμού. Μη-λησμονείτε τους ποικιλώνυ-μους και μακαρίτες Πουλαντζάδες. Απόδειξαν ότι εί-ναι άπιστοι Θωμάδες, για πραγματικά μαρξιστικά καθεστώτα. Ούτε τους «τύπους στους ήλους» δεν έβαλαν ποτέ, να διαπιστώσουν τις αλήθειες... ούτε μαρξιστές συνεπείς αποδείχτηκαν, γιατί ο Μάρξ είπε ότι: «Το χαρακτηριστικότερο γνώρισμα της ζωής εί-ναι η πάλη». Και οι τύποι σαν τον Πουλαντζά, αρνή-θηκαν κι έμπραχτα την πάλη και τη ζωή, κι από τα πελαγώματα των συγχύσεων-τους έγιναν τιμητές του πεσσιμισμού και του θανάτου. Αυτοί, δε βλέ-πουν την ωφελιμότητα, από την έννοια και την άσκηση της θετικής κριτικής των λαθών και της σωστής — μέσα στα όρια του εφικτού και των ανάλο-γων συνθηκών — εφαρμογής του Σοσιαλισμού. Ας συνέλθουν λοιπόν όσο είναι καιρός, και μη χάνουν τον πολύτιμο χρόνο-τους, πελαγωμένοι, δυσαρεστη-μένοι και μικρόψυχοι στην ουσία αστοδημοκράτες μικροαστοί, ομφαλοσκόποι στους άλλους λαούς, να ψέλνουν καθημερινά το τροπάρι πως δεν έπρεπε οι άλλοι να βαδίσουν έτσι που βάδισαν, αλλά κάπως αλλιώς, όπως θα υπόδειχναν οι σχολαστικοί μενσε-βίκοι της Ελλάδας ή της Δυτ. Ευρώπης. Αυτοί που δεν αναλογίστηκαν ποτέ, τι θα έκαναν και πώς θα ενεργούσαν, αν θα βρίσκονταν στις θέσεις των άλ-λων. Γιατί «έξω από το χορό, πολλά τραγούδια λένε». Αυτούς ο Λένιν τους αποκαλεί «δήθεν σοσιαλιστές» και στο «Κράτος κι Επανάσταση» γρά-φει: «Φαντάζονται με ονειροπόλο τρόπο τον σοσια-λιστικό μετασχηματισμό... Αυτή η μικροαστική ουτοπία που συνδέεται αδιάσπαστα με την αναγνώ-ριση του υπερταξικού κράτους, στην πράξη οδηγεί στην προδοσία των συμφερόντων των εργαζομένων τάξεων»

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Ο Αλέκος Λιδωρίκης
για το «Ελεύθερο Πνεύμα»

•Αγαπητέ-μου Λάμπρο

Με το "Ελεύθερο Πνεύμα"-σου, γνώρισα έτσι μιαν άλλη πτυχή της ακάματης πνευματικής δραστηριότητάς-σου. Δουλειά περήφανα αισθητική, χρήσιμα πληροφοριακή, μελετημένη επιλογή στα θέματα, σχολιασμός μαστορικός κι αντρίκιος, σάτιρα που "δαγκώνει" με το κεν:ρι της σφύζουσας επικαιρότητας.

Συνέχισε, λοιπόν, τον δύσκολο μα τόσο ωραίο αγώνα που έχεις αναλάβει σ' όλους τους τομείς της δημιουργικής-σου διάθεσης, και γρήγορα θά 'ρθει η απόλυτη δικαίωση για το συνολικό-σου έργο. Το εύχομαι ολόψυχα.

Δικός-σου,
Αλέκος Λιδωρίκης
Συγγραφέας και Δημοσιογράφος

Ο ποιητής Γιάννης Καραβίδας
για το νεοαστικό πνεύμα και την αλλοτριώση

•Αγαπητό-μου "Ελεύθερο Πνεύμα"

Καλή χρονιά και πάντα μπροστά.

Έχω πολλά να σου γράψω. Αλλά, αρκούνται σε τούτα τα λίγα. Η κοινωνία-μας σφύζει από ανθρώπους που δεν έχουν τίποτε άλλο στο μυαλό-τους, παρά μονάχα, το ποδόσφαιρο, το αυτοκίνητο, την κοινωνική επίδειξη, το κακό-τους το χάλι γενικά, για να φαίνονται εξωτερικά άνθρωποι σύγχρονοι, άνθρωποι "της εποχής-τους". Κι αυτό τό 'χουν πιστέψει τόσο πολύ, σε σημείο που να το θεωρούν φυσική εξέλιξη, με καθορισμένα στάδια μεταμορφώσεως όπως οι... βάτραχοι. Ένας άνθρωπος, απ' αυτούς τους αρνητικούς στην πρόοδο της κοινωνίας, θέλει να καυχιέται στους άλλους κάπως έτσι, για να θεωρείται ο σωστός, ο πετυχημένος: "Ξεκίνησα απ' το χωριό, με τρύπιο βρακί, έκανα λεφτά, αγόρασα τριάρι, δηλαδή κλουβί, έχω αυτοκίνητο κι έγινα μ' αυτό ένα". 'Ε, αυτό είναι και το τελευταίο στάδιο μεταμορφώσεως τους σημερινού αστού. Έχει βγάλει στο κορμί-του όστρακο μεταλλικό. Τα πόδια-του έχουν γίνει πιά ατροφικά, χάθηκαν έγιναν ρόδες, έγινε όλος ένα πράγμα, ένα εξάρτημα μιας μηχανής.

Αυτός ο "άνθρωπος" ο τέλεια αλλοτριωμένος βλέπει εμένα, που έχω συχαθεί το αυτοκίνητο — αυτό το τέρας που το βλέπω σαν κάτι ολοζώντανο που ορμά να με λυώσει — και νιώθει κάποιον οίκτο. Νομίζει πως παραπονιέμαι γιατί δεν έχω αυτοκίνητο ή άλλα παρόμοια αγαθά για νά 'μαι ο επιτυχημένος, ο άνθρωπος της εποχής-μου. Όμως "θά 'ταν αστείο να παραπονιέμαι" επειδή δεν έχω μέσα-μου ψεύτικη

δύναμη "τόση όση χρειάζεται να γίνει πράγμα".

Αλλά, μια εποχή αγωνιστική όπως τη θέλουμε εμείς οι αγωνιστές με την ευθύτητα του χαρακτήρα-μας, κι όχι οι σπαστικοί κι οι μαριονέτες του κατεστημένου πλούτου της ολιγαρχίας. Έγώ απέναντι σ' αυτούς παραμένω με το φυσικό-μου σχήμα, το ανθρώπινο. Γιατί δεν είμαστε μεταμορφώσιμοι προς το κακό αλλά προς το καλό. Δεν είμαστε φτιαγμένοι να γίνουμε από άνθρωποι πράγματα αλλά, από άνθρωποι περισσότερο άνθρωποι· για να ριζούμε γερά και βαθιά τα σπέρματα της αυριανής προοδευτικής κι ανθρωπιστικής κοινωνίας.

Ευχαριστώ. Με αγάπη
Γιάννης Καραβίδας

Ο Τ. Παππάς για τον Ν. Γαλάζη

Αγαπητό-μου «Ελεύθερο Πνεύμα»

Σε παρακαλώ, αν είναι δυνατό δημοσίευσε τις παρακάτω κρίσεις κι απόψεις-μου για την τέχνη του συνεργάτη-σας Νίκου Γαλάζη.

Όταν πριν από τριάντα περίπου χρόνια διάβασα την ΠΙΠΑ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ-ΜΟΥ είχα βαθύτατα εντυπωσιαστεί από την ποιότητα της γραφής και από τη μαγεία του ύφους, του πρωτοφανέρωτου, τότε, συγγραφέα. Είχα προβλέψει μιά λαμπρή εξέλιξη. Το βιβλίο που ακολούθησε, ο ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΛΟΦΟΣ μας πρόσφερε ένα αληθινό αριστούργημα αντιπολεμικής λογοτεχνίας άξιο να σταθεί δίπλα στα καλύτερα του είδους σε διεθνή κλίμακα. Διαβάζοντάς το ένιωσα τούτο το καινούριο ρίγος να περνάει στις γεροντικές φλέβες της Λογοτεχνίας-μας ορμητικό και ασπείδιστο.

Σήμερα, ανακαλύπτω τον ποιητή! Κατακλυσμιαίος, εκρηκτικός, αρσενικός πέρα ως πέρα, παρατάσσει τις φοβερές συστοιχίες των στίχων-του σε διάταξη μάχης έτοιμος να πυροδοτηθεί. Βυθίστηκε σε τούτη τη θύελλα της φωτιάς και του πάθους με μέθη και ενθουσιασμό χαιρετίζοντας τούτη την πολυδύναμη, πέρα από τα γνωστά όρια ποιητική παρουσία που της αξίζει κάθε δικαίωση.

Με τιμή κι αγάπη
Τάσος Παππάς
15-10-79

•Αγαπητό-μου "Ελεύθερο Πνεύμα"

Με την ευκαιρία του νέου χρόνου, δέξου από την καρδιά-μου θερμά συγχαρητήρια για το έντιμο, το ηθικό και δίκαιο έργο που επιτελείς. Εύχομαι να στέκεις πάντα όρθιος, στον ίσιο προοδευτικό δρόμο που οδεύεις και έξοχα διανύεις, καταβαραθρώνοντας με το αναστήμά-σου και την ανυπέρβλητη δύναμη, τα παντοειδή κυκλώματα σε κάθε συνάφι...

Ο δημιουργός-σου είναι μπροστάρης για μας τη νέα γενιά, και πιστός αρωγός πνευματικός για όσους έζησαν μαχόμενοι για το δίκιο, την ανθρωπιά, και

Με την πειθω των αριθμών

Γεγονότα με την πυθαγόρεια λογική
απο διάφορες στατιστικές

- Στη Δυτική Ευρώπη, οι Αμερικανοί τελευταία, εγκατέστησαν 576 πύραυλους Πέρσιγκ και Κρούζ.
- Κάθε λεπτό της ώρας, οι δαπάνες για τους εξοπλισμούς, ανέρχονται σε 1 εκατομμύριο δολάρια.
- Για αντιπαραγωγικά «αγαθά» ξοδεύονται 525 δισεκατομμύρια δολάρια, όταν το 30% του πληθυσμού της γης λιμοχτονεί.
- Στις Ην. Πολιτείες, κάθε χρόνο, 7 εκατομμύρια άτομα, προσβάλλονται από τρομερές κρίσεις κατάθλιψης και 40.000 το λιγότερο αυτοκτονούν.
- Στη μεγαλύτερη μητρόπολη της διαφθοράς όλου του κόσμου, που είναι η Νέα Υόρκη, και που κατέριψε ρεκόρ στη βιομηχανία του σεξ, ο ετήσιος τζίρος στο σαρκεμπόριο, υπολογίζεται σε 4 δισεκατομμύρια δολάρια.
- Σε μεγάλη διαδήλωση χιλιάδων Αμερικανών ομοφυλόφιλων έξω από το Λευκό Οίκο, για την κατάργηση των σεξουαλικών διακρίσεων, πρωτοπόρα ήταν η 100μελής ορχήστρα του Λος Άντζελες που αποτελείται όλο από ομοφυλόφιλους.
- Οι ΗΠΑ χρησιμοποιούν ειδικές προπαγανδιστικές ταινίες που γι' αυτές ξοδεύουν 600 εκατομμύρια δολάρια το χρόνο.
- Ανάμεσα στους ξένους καπιταλιστές (που αρκετά αποκομίζουν κέρδη από τη χώρα-μας), είναι κι ο πρόεδρος της Γαλλίας Βαλ. Ζισκάρ Ντ' Εσταίν που ερωτεύτηκε τον τόπο-μας κι έγινε φεουδάρχης στην Πύλο, με 200 στρέμματα γης, που αγόρασε τελευταία.
- Στις ΗΠΑ, οι χασισομανείς ανέρχονται σε 20 εκατομμύρια, και σε 500.000 οι ηρωινομανείς.
- Κάθε 60 ώρες στην Ελλάδα σημειώνεται κι ένα βαρύ εργατικό ατύχημα, από έλλειψη προληπτικών μέτρων ασφάλειας, κι ανυπαρξίας ελέγχου σε εργοστάσια, μεταλλεία και άλλους τόπους δουλειάς.
- Σύμφωνα με έρευνα και στατιστική του διάσημου Σοβιετικού επιστήμονα και ακαδημαϊκού Ν. Ντουμπνίν στη λίθινη εποχή ο άνθρωπος ζούσε μόνο 19 χρόνια. Στον 16ο αιώνα τα κατάφερε να ζει 27. Στα 1900 το όριο του βίου έγινε 40,5. Στα 1945 έφτασε στα 57,7. Ενώ στα 1970 ανέβηκε στα 70 χρόνια.

την αδελφσύνη... Στο πρόσωπό-του, βρίσκει κανείς τον αληθινό άνθρωπο, που αβίαστα διακρίνει το άδικο από το δίκιο, το ανήθικο από το ενάρετο, το αληθινά ίσο, απ' αυτό που θέλει δανεικά και δεκανίκια να τταθεί όρθιο. Σε συγχαίρω και πάλι για κάθε-σου τίμια μάχη...»

Με αληθινή αγάπη
Γιώργος Β. Κυρκόπουλος
Λόγιος και Νομικός

Αγαπητέ κ. Μάλμα

«... Το περιοδικό σου είναι ένας πνευματικός μπαξές με αντρίκια ζωντανία και μαχητικότητα. Προχώρα τον τίμιο αγώνα-σου... και δέξου τις ευχές μας γι το νέο χρόνο...»

Σταύρος Καραδήμας
Συγγραφέας

Αγαπητο "Ελευθερο Πνευμα"

Μόλις γνωρίσα το 33ο τεύχος σου. Το ριγος ήταν μέγα αφού ένιωσα σαν να φιλώ την πιό εκπληκτική καθίριμα πέτρα του τόπου μου. Σ' ευχαριστώ γι' αυτό, και σε συγχαίρω...»

Βασίλης Παπαγιάννης
Γιατρός και ποιητής

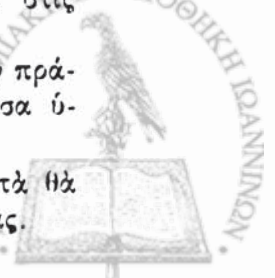
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΗΛΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Φιλολογίας — Νομικής

ΑΒΕΡΩΦ 1 (Κ. Πλατεία) - Γιάννινα

Στα Φροντιστήριά μας θα βρείτε:

- 1) Τὸν **κ α θ η γ η τ ἰ** πού ἡ δεκαετής φροντιστηριακή πείρα του θά σᾶς ὀδηγήσει σ **ω σ τ ᾶ** στίς ἐξετάσεις.
- 2) Τὸν **ἄ ν θ ρ ω π ο** πού στήν πράξη δίνει περισσότερα ἀπό ὅσα ὑπόσχεται.
- 3) Τὸν **φ (λ ο** πού ἀπό κοντά θά παρακολουθεῖ τήν πρόδός σας.

Τηλ. 33.223

Απόψεις και θέσεις για τη Λογοτεχνία

Μια συνέντευξη με τον Γιώργο Ν. Καρτερ

Ερώτηση: Ποια μηνύματα εντάσσετε στο έργο σας;

Απάντηση: Το μήνυμα για την υπευθυνότητα όλων-μας, απέναντι στον ανθρώπινο βίο, είν' εκείνο που μ' ενδιαφέρει περισσότερο να υπάρχει στο έργο-μου. Η συνείδηση αυτής της υπευθυνότητας θα μπορούσε, πιστεύω, να μας διαφυλάξει από πολλά δεινά, που σκατάψαν την υπόσταση, την πνευματική και ψυχική οντότητα, την αξιοπρέπεια του ανθρώπου, στα τελευταία τούτα χρόνια. Πό πολύ! Αν μπορούσαμε να ξυπνήσουμε το συναίσθημα της ενοχής-μας για τα γινόμενα στο παρελθόν, θα μπορούσαμε ίσως και να εννοήσουμε καλύτερα την ευθύνη-μας για το μέλλον. Και τότε το μέλλον-μας, θα γίνει σίγουρα ανθρωπινότερο.

Η αγάπη, η ισότητα, η ελευθερία, η ειρήνη, βλέπω να είναι οι προεκτάσεις αυτού του μηνύματος.

Ερώτηση: Ποιά βλέπετε να είναι η θέση της Λογοτεχνίας σήμερα;

Απάντηση: Η θέση της Λογοτεχνίας στη σημερινή κοινωνία είναι ταυτισμένη με τη θέση του συνειδητού, του συγκροτημένου πνευματικού ανθρώπου μέσα στην κοινωνία. Κατέχει θέση πομπού μηνυμάτων. Η Λογοτεχνία σήμερα, στο σύνολό-της σχεδόν, έπαψε να είναι μόνο ευφρόσυνη κι έγινε κήρυγμα (μη μας τρομάζει η λέξη) που ανασκάνει τα ένδον. Ένα κήρυγμα που τοποθετεί τον άνθρωπο ενώπιον του εαυτού-του και των πρόξεών-του, που θεωρεί κι αναθεωρεί ιδεολογικούς προσανατολισμούς. Η Λογοτεχνία τώρα, λειτουργεί πιά σωστά από πάντα. Τα πάθη του λογοτέχνη δεν είναι πιά μόνο ατομικά. Ο λογοτέχνης έγινε εκφραστής των παθών του κοινωνικού συνόλου. Και η «πνευματική τελείωσή»-του, δεν του επιτρέπει τη φυγή και την αποφυγή του χρέους της ένταξής-του στην υπηρεσία των συνανθρώπων-του. Ο λογοτέχνης, ο δημιουργός καλλιτεχνίας, έχει τώρα την συνείδηση του πνευματικού «μπροστάρη».

Ερώτηση: Για το μέλλον της Λογοτεχνίας τι θα λέγατε;

Απάντηση: Η Λογοτεχνία θα βρίσκεται πάντα, όπου μπροεί ν' αποτυπωθεί ο λόγος, είτε ο γραφτός, είτε ο προφορικός. Το λογοτεχνικό βιβλίο, το λογοτεχνικό περιοδικό, ευδοκίμει εκεί που υπάρχει αναπτυσσόμενη παιδεία. Κι αναπτυσσόμενη παιδεία υπάρχει εκεί, που τα μεταδιδόμενα μηνύματα της Λογοτεχνίας, δεν ενοχλούν το καθεστώς. Συνεκδοχικά, και το λογοτεχνικό βιβλίο ή περιοδικό, μπορεί να βρει την κρατική υποστήριξη, αν το περιεχόμενό-τους εξυπηρετεί την κρατούσα πολιτική. Όπως είπαμε, το μεγαλύτερο μέρος της σημερινής Λογοτεχνίας, ακολουθεί σωστά το δρόμο της κοινωνικής αποστολής-της... Όταν η πολιτική μπορέσει να συμβαδίσει με το πνεύμα της Λογοτεχνίας, τότε πιστεύω πως όλα τα μέλλοντα, όλα, θα τα δούμε φωτεινότερα...

Ερώτηση: Ποια είναι η γνώμη-σας για τη Λογοτεχνία στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση;

Απάντηση: Το ραδιόφωνο, είναι πιά πνευματικό μέσο επικοινωνίας, από την τηλεόραση. Στο ραδιόφωνο μπορεί να περάσει ένα έργο της Λογοτεχνίας χωρίς αλλοιώσεις, ενώ στην τηλεόραση πρέπει να μεταπλαστεί σε οπτικές εικόνες. Κι επειδή η τηλεόραση θεωρείται πιά εντυπωσιακή, σαν θέαμα που είναι, κι επομένως είναι λαϊκότερο μέσο, η μετάπλαση του λογοτεχνικού έργου, υπακούοντας στους επιπόλαια καθιερωμένους κανόνες της «μαζικής» δεκτικότητας, αφαιρεί τα πιά πνευματικά-του στοιχεία. Η τηλεόραση, όπως είναι σήμερα, μπορεί να συμπαρασταθεί στην παραλογοτεχνία, όχι όμως στη Λογοτεχνία. Μπορεί π.χ. να προβάλει τον λογοτέχνη, αλλά όχι αυτό καθ'αυτό το έργο-του. Όταν όμως, αναθεωρηθούν οι επικοινωνιακοί κανόνες του τηλεοπτικού θεάματος, και το κοινό κουραστεί από τη θεαματικότητα του θεάματος (αυτό θα γίνει, για να τηρηθεί η ιστορική συνέπεια) και θα θελήσει να δει τα διαδραματιζόμενα πίσω από την επιφανειακή κίνηση της εικόνας, τότε ο λογοτέχνης, θα πρέπει να είναι απόλυτα έτοιμος, να επικοινωνήσει και να εκφραστεί με την τεχνική του μέσου. Αλλά και σήμερα η παρουσία του πνευματικού ανθρώπου στην τηλεόραση είναι ευκαία γιατί μπορεί να επιστεύσει, για το καλό του μέγλου κοινού της, το ποιοτικό ανέβασμα των προγραμμάτων-της.

Ερώτηση: Ποια η ιδιαιτερότητα του Έλληνα λογοτέχνη;

Απάντηση: Ο Έλληνας λογοτέχνης, ίσως θα πρέπει να λαβαίνει υπ' όψη-του, δυο βασικές αντικειμενικές πραγματικότητες: τη γλώσσα-του, και μαζί την κουλτούρα του λαού-του. Η γλώσσα του μιλάει μόνο από 9 εκατομμύρια ανθρώπους, και οι μισοί απ' αυτούς, είναι αμόρφωτοι. Αν, λοιπόν, σαν συνειδητός άνθρωπος του πνεύματος, θέλει μηνυματοδοτώντας να επικοινωνήσει με τον δικό του λαό, το έργο-του οφείλει να περιεχέει τις δυνατότητες τούτης της επικοινωνίας, χωρίς ποτέ αυτό να σημαίνει χαμήλωμα της πνευματικής ή αισθητικής στάθμης της λογοτεχνικής προσφοράς-του. Η αξιολόγηση του έργου ενός συγγραφέα, ενός ποιητή, αρχίζει νομίζω από τούτο το σημείο: την πλήρωση του επικοινωνιακού κύκλου.

Ούτως ή άλλως, επαφήματα στο μέλλον αστράτευτη έμπνευση, συναισθηματικές ελευθερίες, υποκειμενικές αξιολογήσεις, είναι για μένα υπεύθυνες διαδραματίζουσες ανωριμής προσωπικότητας

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Από κείνους που έφυγαν

Γιάννης Ιμβριώτης

Πριν κλείσει ο χρόνος, έπεσε κι ο βράχος και πατέρας της μαρξιστικής σκέψης και φιλοσοφίας στη χώρα-μας στα 80 χρόνια-του, ο συγγραφέας και σοφός καθηγητής του Πανεπιστημίου, σεβαστός φίλος Γιάννης Ιμβριώτης. Πριν πάψει η μεγάλη καρδιά-του να χτυπάει, μας έστειλε το τελευταίο-του βιβλίο. Ήταν ο πιό τρανός δάσκαλος αυτής της θεωρητικής και κοινωνιολογικής επιστήμης στην πατρίδα-μας. Φωτεινό και μεγάλο πνεύμα. Έμοιαζε καρποφόρο δέντρο, όπου στον ίσκιό-του, δροσολογιούνταν οι λίγοι-μας νεώτεροι. Εύκολα δεν διαμορφώνονται τέτοια αναστήματα. Καθάριο ψηλό βουνό το ήθος-του. Πολλά τα έργα-του. Πολύτιμες οι διδαχές-του. Ο Ιμβριώτης θα ζει στις συνειδήσεις όσων τον γνώρισαν, σαν πανεπιστημιακό δάσκαλο, σαν αγωνιστή, σαν άνθρωπο, σα φίλο. Ήταν ο τελευταίος από μια πλειάδα κορυφαίων δασκάλων π' ανάδειξε ο λαός-μας στη σειρά του Γληνού, Θεοδωρίδη, Παπαμαύρου, Βέη, κ.ά. που ακολούθησαν μπροστάρηδες, τη μαρτυρική πορεία των αγώνων-του. Σήμερα ελάχιστοι, μικροί απόμειναν. Οι περισσότεροι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι (εκτός από τους γνωστούς αντιδραστικούς αναχρονιστές και φωτισβέστες) είναι αστοδημοκράτες, συμβατικοί και καιροσκόποι, κάλπικα νομίσματα με πολλές όψεις, ακόμα και με προσχήματα ψευτοσοσιαλιστικά. Γι' αυτό και πάει πίσω η ανώτατη παιδεία-μας. Ο λαός, τους λέει και «βολεψάκηδες». Δεν στεκόμαστε στις εξαιρέσεις. Μιλάμε συγκριτικά για τον κανόνα. Ο Ιμβριώτης ήταν γνήσιο μέταλλο, που αχτινοβολούσε σωτήριο πνεύμα και ρωμείκη λεβεντιά. Απ' ό,τι φαίνεται ελάχιστοι στο είδος και στο ήθος τον ακολουθούν. Όμως, οι αφυπνισμένες μάζες του λαού θα βρискουν το αυτρωτικό αζυμούθιο της πορείας-του, της μνήμης, των έργων και της φήμης-του.

Ο Ιμβριώτης ήταν μια μεγαλοφυΐα στη διαλεκτική επιστήμη. Ήταν μια από τις τρανότερες θεωρητικές υπεραξίες του τόπου-μας. Ο θάνατός-του, άφησε μεγάλο κενό. Αλλά, τα έργα-του θα εκτιμηθούν πολύ με τον καιρό. Ο λαός στο μέλλον θα τονε θρονιάσει κάποτε σαν κορυφαίο δάσκαλο και αγωνιστή, καμάρι και περφόνια στην ψυχή-του.

Στέλλα Πέπα - Ξεφλούδα

Πέθανε πρόσφατα γύρω στα 70-της χρόνια, η ακούραστη και υπέροχη εργάτρια της Νεοελληνικής κουλτούρας Λογία Στέλλα Πέπα - Ξεφλούδα, ιδεώδης συντρόφισσα του γνωστού λογοτέχνη

Στέλιου Ξεφλούδα. Η Στέλλα σαν υπάλληλος του υπουργείου Παιδείας, δούλεψε όλα τα χρόνια-της, ακαταπόνητα, για την ίδρυση στη χώρα-μας των κινητών και δανειστικών βιβλιοθηκών. Ευγενική, ήμερη και γνωστική, με προοδευτικές αντιλήψεις και πλατιούς ορίζοντες σκέψης και προόδου. Πάλαιψε με συνείδηση και θάρρος όλα τα χρόνια κι αντιμετώπισε παλικαρία τις θλιβερές καταστάσεις στο πιό άχαρο δυσκίνητο κι οπισθοδρομικό υπουργείο που υπηρέτούσε. Με επιμονή και πρωτοβουλίες, βοήθησε συγγραφείς και καλλιτέχνες, αλλά και το λαό που η ίδια αγαπούσε και ταχτικά περιόδευε, να του πάει το βιβλίο κοντά-του, να τον μηύσει στη μελέτη, να αφυπνηστεί. Η Στέλλα λάτρευε το βιβλίο. Αυτό ήταν η ψυχή και η χαρά-της. Αγωνίστηκε να το κάνει κτήμα σε όλους. Το φρόντιζε για τη διάδοσή-του, ακόμα και μετά τη σύνταξή-της. Ήταν και ιδρυτικό μέλος της Ένωσης Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών Ελλάδας. Η φίλτατη Στέλλα ήταν πολυαγαπητή σ' όσους τη γνώριζαν. Είχε ευρωπαϊκή μόρφωση και μεγάλη ψυχή. Με το βιβλίο γενικά και τις βιβλιοθήκες των επαρχιών που ήταν και ιδρύτρια των «κινητών» και με τη συμμετοχή-της σε πνευματικά σωματεία, διακόνησε σεμνά κι αθόρυβα κι αποδοτικά, τα προοδευτικά-μας γράμματα.

Το «Ε.Π.» που δεν πρόλαβε ν' ανταποκριθεί σε μια τιμητική-της πρόσκληση στην Αίγινα, έμελλε να τη συνοδέψει με τούτ' τα λόγια τα φτωχά, για την αιώνια μνήμη-της.

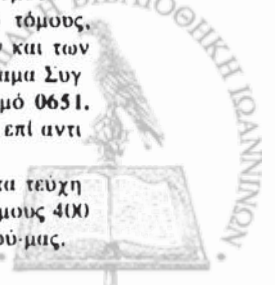
Ο Κ. Μπίρκας

Ο γνωστός αντιστασιακός συγγραφέας Κώστας Μπίρκας γιόρτασε στην Αθήνα τα 25χρονα της συγγραφικής κι εκδοτικής του δραστηριότητας. Το «Ε.Π.» του εύχεται κι άλλες επιτυχίες.

Ενημέρωση

Το «Ελεύθερο Πνεύμα» πληροφορεί τους φίλους συνδρομητές κι αναγνώστες-του, ότι διαθέτει μέχρι το 30 τεύχος, τους 3 τόμους βιβλιοδετημένους με πλαστική επένδυση σε 1.000 σελίδες ο κάθε τόμος. Όσοι επιθυμούν ν' αποκτήσουν το «Ελεύθερο Πνεύμα» και τους 3 τόμους, στην τιμή των 1.800 δρχ. συμπεριλαμβανομένων και των ταχυδρομικών εξόδων, ας γράψουν: Λάμπρο Μάλιμα Συγγραφέα Γιάννινα, ή ας τηλεφωνήσουν στον αριθμό 0651. 22030 και το αποστέλουμε σε ταχυδρομικό δέμα επί αντι καταβολή.

Όσοι πάλι, θέλουν να αλλάξουν τα υπάρχοντα τεύχη τους, τα βιβλιοδετικά κοστίζουν και για τους 3 τόμους 400 δρχ., ας συννενοηθούν με το δ/ντή του περιοδικού-μας.

Ένα Φεστιβάλ της Πανηπειρωτικής

Στο γήπεδο «Σπόρτιγκ» στην Αθήνα 9-12-79, η άξια ηγεσία της Πανηπειρωτικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας, οργάνωσε ένα φεστιβάλ μουσικής και τραγουδιών, που η επιτυχία του ξεπέρασε κάθε προσδοκία. Πήραν μέρος σχεδόν όλοι οι γνωστοί μουσικάνοι και τραγουδιστές της Ηπείρου και συγκρότημα Θράκης. Η ηπειρωτική αυτή μουσική πανδαισία είχε πρωτοφανή και καταπληκτική επιτυχία, που κράτησε 5 ολόκληρες ώρες. Την παρακολούθησαν χιλιάδες Ηπειρώτες που ζουν στην Αθήνα· κι οι εισπράξεις διατέθηκαν για τους σεισμοπαθείς της Θεσπρωτίας. Οφείλουμε να συγχαρούμε θερμά το φωτισμένο Άγκο Συμ/λιο της Πανηπειρωτικής, με την ευχή και την παρότρυνση στη νέα Διοίκηση που θ' αναδειχτεί από τις κάλπες τις 3-2 80, να καθιερωθεί ένα τετραήμερο η εβδομαδιαίο φεστιβάλ, σε μεγαλύτερο χώρο.

Η Ένωση Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών Ελλάδας

Στις 29, Νοέμβρη στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών Μητροπόλεως 38, συνήλθε σε Γενική Συνέλευση το με τον παραπάνω τίτλο 50 χρόνων πνευματικής ζωής και δράσης γνωστό Σωματείο των Κριτικών Θεάτρου και Μουσικής Ελλάδας, και μετά τον απολογισμό και την ψήφιση νέων μελών, η Συνέλευση με πρόεδρο τον κ. Άγγελο Δόξα εξέλεξε νέο Διοικητικό και Πειθαρχικό Συμβούλιο.

Η νέα σύνθεση έχει ως εξής:

Διοικητικό:

Κώστας Χαραλαμπίδης, Πρόεδρος
Γιώργος Κάρτερ, Γενικός Γραμματέας
Λάμπρος Μάλαμος, Αν. Γεν. Γραμματέας
Α. Πιπεράκη, Αντίεδρος
Α. Σωμερίτη, Ταμίας
Μ. Μπουσμπουρέλη, Έφορος
και Ζ. Τσιριγκούλης, μέλος

Πειθαρχικό:

Αλκιβιάδης Μαργαρίτης
Κώστας Γεωργουσόπουλος
Δημ. Χαμουδάπουλος
Στάθης Δρομίζος
και Αλ. Τουρνάσιεν
Εξελεγκτική Επιτροπή
Άννα Χαρβαλιά
Μαν. Πράτσικας
Γ. Πονηρίδης

Βραδία Σ. Τσιτσά

Στην ίδια αίθουσα, στις 12-11-79 τιμήθηκε ο έξοχος συγγραφέας του δασολογικού βασιλείου της πατρίδας μας Σεραφείμ Τσιτσάς. Ο άνθρωπος που ανάλωσε τη ζωή του στη μελέτη και γνώση της ατέλειωτης δεντρολογικής φύσης, επιστήμης και ζωής, κι έδωσε σπουδαία έργα για την ομορφιά της ελληνικής φύσης, συνυφασμένα με ποιητικές και λαογραφικές αποχρώσεις της ζωής του λαού-μας. Αυτό το συγγραφικό έργο του δασολόγου Σ. Τσιτσά και τον ευγενικό δημιουργό-του, τίμησε ο «Φυσιολάτρης» της Αθήνας και μίλησαν πολλοί λόγοι, όπως, οι Α. Κακούρης, Τ. Ζάππας, Α. Αρμύρα κ.ά.

Διαλέξεις

Ο διευθυντής του περιοδικού-μας Α. Μάλαμος έδωσε ομιλία στις 16-12-79 σε γιορτή Πανελληνίου Συλλόγου στο ξενοδοχείο «Ακροπόλι» με θέμα «Προβλήματα παιδιών και γονέων». Στην ίδια αίθουσα μίλησε για ετο παίδι και την ειρήνη κι ο γνωστός αξιωματικός της Εθνικής Αντίστασης και λόγιος κ. Γ. Μπουραντζής.

Ιδιαίτερη επιτυχία σημείωσε στις 15-12-79 ο εκλεκτός λογοτέχνης και κριτικός Τάσος Αναγγιάστου, που έδωσε διάλεξη στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών στην Αθήνα για το λαμπρό ποιητή και δημοσιογράφο Απόστολο Μαγγανάρη αναλυοντας με σαφήνεια το νερό ποιητικό-του έργο.

Ο εξαιρετος πατριώτης διεγνήτορας και λόγιος κ. Δημ. Δαβαλάς έδωσε σπουδαία διάλεξη στις 7-11-79, στην αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρίας στην Αθήνα με θέμα «Είλη σκιαγραφο του Αλή πασά και του κράτους-τους».

Στις 17-12-79 στο Καμπέριο ίδρυμα στα Γιάννινα, έδωσε διάλεξη ο γνωστός Λόγιος και κριτικός Τάκης Σωμόπουλος με θέμα «Το Αγαίο κι η σημασία-του για την επιβίωση του Ελληνισμού» κι ακολούθησε συζήτηση.

Στην αίθουσα της ΕΗΜ, μίλησε διεξοδικά με πλούσια στοιχεία μελέτης του βίου και της δράσης του Κοσμά Αιτωλού, και με φωνητικά εφέ ο λογοτέχνης και κριτικός κ. Γιώργος Βρέλλης στις 24-11-79 με θέμα «Πατροκοσμός ο προεπαναστατικός παιδευτής και εθνεγέρτης». Την ομιλία οργάνωσαν οι δασκαλικοί Σύλλογοι Γιαννίνων.

Ο Ηπειρώτης ποιητής Γιάννης Σόρρας έδωσε διάλεξη στις 17-10-79 στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών στην Αθήνα με ιδιαίτερη επιτυχία και θέμα «Ο ποιητής και ο ρόλος-του στην κοινωνία».

Στην αίθουσα της Αρχαιολογικής Εταιρίας στην Αθήνα στις 22-10-79 μίλησε ο γνωστός λογοτέχνης άντης του περιοδικού «Κορινθιακή Ζωή» και δήμαρχος Κορίνθου Σήφης Κόλλιας για τον Ελληνοαμερικάνο ποιητή Θεόδωρο Γιαννακούλη. Απάγγειλαν η καλλιτέχνηδα Άννα Παπακωνσταντίνου κ.ά.

Σε αίθουσα της ΖΠΑ στα Γιάννινα στις 27-10-79 μίλησε ο εκπαιδευτικός κ. Δημοσθένης Παπαδόπουλος και συγκίνησε το ακροατήριό-του, με θέμα «Ο αγώνας του 1940 ως ιστορικό ορόσημο».

Αγγελίες νέων Βιβλίων

Ποίηση

Σπυρου Μουσελίμη: «Φωτοβολίδες»
Γακη Κολιαβά - Μωλιωτάκη: «Οι Ρίζες»
Δ. Β. Παναγοπούλου: «Ωδές»
Γουλας Σμυρνιώτη: «Υποδομή»
Σπυρου Παπαθανάση: «Μεθεξή»
Νίκης Λαδάκη - Φιλίππου: «Σφαγμένη άνοιξη»
Νίκου Μπαταγιά: «Αντιθέσεις»
Νίκου Σκαρλάτου: «Persona non Grata»
Φωρη Παροτιδή: «Επώνυμοι κι άνωυμοι»
Δημητρας Παυλάκου: «Σν ούσα ον»

Πεζογραφία

Γιάννη Ιμβριώτη: «Ο ψυχισμός και η παβλοφική Διδασκαλία»
Γιωργου Χ. Χιονιδή: «Πολιτικά άρθρα»
Κωστα Π. Λαζαριδή: «Δημήτριος Γ. Ρίζος»
Δημητρη Κερανή: «Δοκιμές»
Λευτερη Σεραφείμ: «Σωματειακή Νομοθεσία»
Παναγιωτη Κ. Κατσιρέλου: «Ο "μπουρζουά" και άλλα διηγήματα»
Πελοπ. Γ.π. Οικονομίδου: «Ελαφότοπος Ζαγορίου»
Γασου Μιχαλακιά: «Η Ηλέκτρα της Αντίστασης»
Λαμπρου Μυγιάλη: «Ελληνική Βιβλιογραφία» (Ρ. Μ. Ρίλκε)
Βαγγελη Λιάπη: 1) «Αντίσταση Ελευσίνα 1941-'44»
Βαγγελη Λιάπη: 2) «Ελευσίνα, αρχαία εποχή»
Αλεκου Λαφνομήλη: «Αλέξανδρος ο Μέγας»
Γασου Ζαππα: «Ναυάγια στον Ευβοϊκό θαλάσσιο χώρο»
Κωστα Κυρασταθη: «Ο Σεισμός» (Διηγήματα)
Κ. Μητσακη: «Πομακικές διασκευές του τραγουδιού για "Το Γεφύρι της Άρτας"»

Εκθέσεις

Στη Στέγη της Παιδ. Ακαδημίας οργανώθηκε από τη Νομαρχία Γιαννίνων, στις 2 με 11 Νοέμβρη, Έκθεση αντικειμένων, βιβλίων και χειρογράφων του μεγάλου-μας ποιητή Αριστοτέλη Βαλαωρίτη.

Μηνιάς Στράτης

Στην αίθουσα της Πανηπ. Συν/νδίας Ελλάδας, Κλεισθένους 15 Αθήνα, ο επέροχος νατουραλίστας ζωγράφος Μηνιάς Στράτης, πρόσφερε από 1 ως 16 Δεκέμβρη 25 ελαιογραφίες του υπέρ των σεισμοπαθών Θεσπρωτίας σε Έκθεση που τη χάρηκαν πάρα πολλοί φιλότεχνοι. Και πώς, και ποιός, να μη χαιρεί την τέχνη του Συμβούλου της Παινηπειρωτικής Στράτη, που είναι τόσο λεπτοεργημένη κι ολοζώντανη, τόσο αναπαραστατική και γοητευτική; Στο είδος του γίνεται όλο και πιό τέλειος και ευφραίνει αισθητικά, κάθε καλλιερημένη ψυχή. Οι φωτοσκιάσεις και τα χρώματα του Στράτη, είναι τόσο γλυκά κι απαλά και δροσερά, που σε υποβάλλουν και σε μαγεύουν. Σε κάθε έργο του, αχτινοβολούν πολλά παράγωγα χρώματα. Δεν ξέρου με αν άλλος μπορεί να του πάρει αυτό το μυστικό της καθιδημοιουργικής του επιτυχίας· γιατί δεν μιμείται άλλους και λιτεχνες, μιμείται την ίδια τη φύση, που κι ο Λάντς κι ο Ουγκω, αυτό θα συμβουλεύαν για κάθε τέχνη.

Νίκη Βαμπούλη

Στις 11 11 79 η τόσο δημιουργική κι ακούραστη ζωγράφος κ. Νίκη Βαμπούλη παρουσίασε με θυμαστές εντυπώσεις 41 νέα έργα της κύρια σε ελαιογραφίες με κοι

νωνικά, πατριωτικά και φυσιολατρικά θέματα, στο γνωστό δικό-της στυλ των έντονων και αδρών αποχρώσεων, ρεαλιστικών και νατουραλιστικών επιδόσεων.

Ερμ. Λευκαδίτη

Η πολυτάλαντη στη μουσική και ζωγραφική εκλεκτή καλλιτέχνη Ερμίνα Παν. Λευκαδίτη εξέθεσε έργα-της στη γκαλερί «Ν. Σύνορα» Γαμβέτα 6, στην Αθήνα, με εξαιρετική επιτυχία.

Συναυλίες

Μουσική βραδιά στην ΕΗΜ στις 21-10 79 έδωσε με νεοκλασικές όπερες κι ο «Σύνδεσμος Πτυχιούχων Ιταλικών Πανεπιστημίων» (τμήμα Ηπείρου). Τραγουδίσαν η σοπράνο Maria Luisa Russo κ.ά.

Μια αξιόλογη συναυλία δόθηκε στον «Παρνασσό» της Αθήνας στις 14 12-79 με έργα του συνθέτη Ιωσήφ Μπενάκη, που προλόγισε συγκινητικά και ταιριαστά ο φίλος λογοτέχνης και δ/ντής της «Θεσσα. Εστίας» Μιχάλης Σταφυλάς. Πολύς κόσμος παρακολούθησε κι απόλαυσε υπέροχα ταλέντα σαν του νεαρού περιφημου βιολίστα που σπουδάζει στην ΕΣΣΑ Χάρη Χατζηγεωργίου, της Μ. Λούλη, της Κ. Τρούλη, σε απαγγελία της Άννας Πολυτίμου κ.ά.

Φωτοτεχνική Ο.Ε.

Η μεγαλύτερη εγγύηση για τις φωτογραφικές σας εργασίες στα Γιάννινα.

Φωτεινες κι ολοζώντανες φωτογραφίες τυπωμένες σε χαρτι ΚΟΔΑΚ, με τα τελειότερα σύγχρονα ηλεκτρονικά μηχανήματα.

«Φωτοτεχνική» είναι: η φίρμα των μεγάλων επιτυχιων στην Ήπειρο.

Σας εξυπηρετει αυθημερον.

Για κάθε φωτογραφική ανάμνηση που αποτελεί σταθμο στη ζωή Σας, ελάτε στο κατάστημά μας στα Γιάννινα, θα βρείτε κάθε εξυπηρέτηση κι όλα τα προϊόντα της ΚΟΔΑΚ, σε τιμες χονδρικής και λιανικής. Εργαστήρια έγχρωμης φωτογραφίας. Παραλαβη – παράδοση την ίδια μέρα.

Δεχόμαστε εργασίες ταχυδρομικως και τηλεφωνικως απο όλη την ΕΛΛΑΔΑ.

Ταχεία εξυπηρέτηση. Σας περιμένουμε.

«Φωτοτεχνική» Β. Γεωργίου Β' 21 (έναντι Ακαδημίας)

Γιάννινα, τηλ. 33381

